הארץ

2.10 ש"ח יום ו', כ"ג בכסלו התשמ"ט, 2 בדצמבר 1988 VOL.69/21083 DECEMBER 2 1988
כולל מע"מ, באילת 1.83 ש"ח

חנוכה בפקין
ההורים מלקקים את האצבעות והילדים נהנים ממתנות
מסעדה סינית פקין – ת"א דיזנגוף 265, ת"א. 70, 453423, 03-5462033

צפוי רוב להצעה שעצרת או"ם תעביר דיון פלשתין לז'נווה

חשש במזכירות האו"ם כי גינוי ארה"ב בעצרת ייצור בקונגרס איבה לארגון הבינלאומי, ויעכב השתתפות ארה"ב בתקציבו

מאת שלמה שמיר
סופר "הארץ" בניו יורק

ניו יורק (מיוחד ל"הארץ"). הוע־דה החמישית של האו"ם, המטפלת בתקציבים והקצבות, תדון מחר בה־קצאת תקציב מיוחד לביצוע העברתו לז'נבה של הדיון בשאלת פלשתין. הצעת החלטה להעברת הדיון תוגש על ידי קבוצת המדינות הערביות להצ־בעה במליאת העצרת ביום ב', ומוב־טח לה רוב גדול.

(סוף בעמוד 2)

אגו"י טרם אישרה ההסכם עם העבודה; תכריע במוצאי שבת

כמה חברים במועצת גדולי התורה מסתייגים • ש"ס מנהלת מגעים להביא לפרישתו של ח"כ מזרחי מאגו"י ולצרופו לש"ס • פרס ורבין לוחצים על דגל התורה להצטרף לבלוק החוסם

ח"כ רפי אדרי (משמאל) עם הרב אלפרט מאגו"י (מימין) אתמול בפגישה שנערכה במשרדי המערך בירושלים. צילום: חנניה ישראלי

מאת אילן שחורי
סופר "הארץ" לענייני מפלגות

אגודת ישראל עשויה לחזור בה מהסיכום עם מפלגת העבודה, שנחתם אתמול בעקבות הסתייגות תקיפה שגילו אמש למהלך אחדים מחברי מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל, שטענו כי חברי הכנ־סת של אגו"י חרגו מהמנדט שניתן להם על־ידי המועצה.

מרכז אגודת ישראל סירב אמש לאשר את ההסכם שנחתם עם מפל־גת העבודה. ראשי הליכוד, ובעיקר השרים אריק שרון ויצחק מודעי, הפעילו אתמול לחץ גדול ביותר על רבני אגו"י וראשי חב"ד בישר־אל כדי לשנות את ההחלטה שנת־קבלה. ללשכת ראש הממשלה בירו־שלים התקשר אמש אחד מחברי מועצת גדולי התורה והדגיש כי עדיין אין לראות סוף פסוק בחתימת ההסכם עם המערך. גורמים בכירים בש"ס ניהלו אמש מגעים, להביא לפרישתו של הרב אליעזר מזרחי מאגו"י ולצירופו לש"ס תוך הבטחת מקום בכנסת הבאה. מאמצי ש"ס נעשו על דעת הרב עובדיה

(סוף בעמוד 2)

רבין דחה בקשת פרס לבוא לחתימה על זכרון דברים עם אגודת ישראל

איש מצוות המו"מ של העבודה – חוץ מעזר וייצמן – לא בא לטקס החתימה • מפלגות השמאל הבהירו: לא נתמוך בממשלה בראשות המערך אם מחירה יהיה חוק מיהו יהודי

מאת אילן שחורי
סופר "הארץ" לענייני מפלגות

ביקורת קשה ביותר נמתחה אתמול במפלגת העבודה ביחס למהלכים שנקטו שמעון פרס וחברי צוות המו"מ עם אגודת ישראל ודגל התורה. [illegible] מחברי צוות המו"מ של השמאלה לא הסכים להצטרף לטקס חתימת זכרון הדברים עם אגודת ישראל. נודע שפרס פנה בטלפון לרבין וביקש ממנו כי יגיע לשם כך למשרד המערך בירושלים, אך רבין סירב.

רבים משרי מפלגת העבודה הד־גישו אתמול כי אינם מאמינים שר־אגודת ישראל תתמוך בנתונו של רבו במפלגת העבודה. השר משה שחל הבהיר כי יש לשמור על כללי אתיקה מינימליים גם בפוליטיקה.

מפלגות השמאל שינוי, מפ"ם ור"צ הבהירו לפרס כי לא יתמכו בממשלה צרה בראשותו, אם המחיר יהיה התייחסות שונה כלשהי של מפלגת העבודה לחוק מיהו יהודי. שר הביטחון, יצחק רבין, אמר אתמול בצהריים, כי אינו שותף למגעים עם אגודת ישראל. הדגיש וכי בעקבות החלטת לשכת מפלגת העבודה אין עתה אלטרנטיבה אחרת מלבד ללכת לאופוזיציה.

השר משה שחל, שנמנע גם הוא מלהשתתף אתמול בפגישת פרס [illegible], אמר כי הוא סבור שיש

(סוף בעמוד 2)

עמירם ניר (38) שהיה יועץ רוה"מ לטרור נהרג בתאונת מטוס במכסיקו

מאז פרש משירות המדינה עקב "איראנגייט", חזר לחיים פרטיים וירד מהכותרות

מאת סופר "הארץ"

עמירם ניר, שהיה יועץ ראש הממ־שלה לטרור, נהרג אתמול בתאונת מטוס במכסיקו.

על־פי דיווחים שהגיעו ממשטרת מכסיקו לשגרירות ישראל שם, מתברר כי מטוסו של ניר (בו טס יחד עם אורח צרפתי) התרסק באזור הרר־י במרחק חמש שעות ממכסיקו סיטי. נסיבות ההתרסקות לא היו ברורות אמש, אולם נמסר כי ניר והאורח הצ־רפתי טסו במטוס קל. משטרת מכסיקו דיווחה על התאונה לשגרי־רות ישראל במכסיקו, שלא ידעה כלל שעמירם ניר שהה על אדמתה. היו־עץ הכלכלי של שגרירות ישראל במכסיקו טס לאזור ההתרסקות כדי לזהות את הגופה.

יואב קרני, שליח "הארץ" בוואשינגטון, מוסיף: המטוס לא נשרף בעת ההתרסקות ובכך זוהתה גופתו של ניר מיד, על סמך דרכונו. היום יום חג במכסיקו ושופט פדראלי במכסיקו יצטרך לקבוע את נסיבות התאונה. רק אחר־כך תוטס הגופה לישראל.

צנחן, שדרינאי, כתב

עמירם ניר (ניסקה), 38, יליד רמת־גן, בוגר בית־הספר תיכון חדש בתל־אביב, שירת בצנחנים, בגלי צה"ל ובשריון ושימש במילואים בדרגת רב־סרן.

ניר איבד את עינו בתאונת־דרכים במהלך שירותו הצבאי. לאחר שחרורו מצה"ל עבד ברשות השידור. נחשב ככתב צבאי מוכשר. בנובמבר 76' קיבל את פרס ירושלים לעיתונות על שם גרשון אגרון. לאחר תקופת עבו־דה בטלוויזיה, המיר את העבודה העי־תונאית לטובת שירות בחיל השריון. אחר־כך שב אל מחלקת החדשות.

הוא סיים את לימודיו לתואר מוסמך ביחסים בינלאומיים מטעם האוניברסיטה העברית ואת לימודיו לתואר שלישי המשיך במכון ללימו־דים אסטרטגיים באוניברסיטת תל־אביב.

עמירם ניר

במארס 81', בעקבות שערוריה סביב כתבתו על הממשלה, התפטר מרשות השידור והודיע על הצטר־פותו למפלגת העבודה. הוא התגייס לפעילות במטה הבחירות של המפל־גה לצד אהרון הראל, ונרשם כחבר מן השורה. בעבודתו במטה הבחירות שילב בתשדירי המערך. ב־82' נבחר כחבר הוועד המנהל של רשות השידור.

יועץ לענייני טרור

ב־15 בספטמבר 82' פורסם כי היה בין מקימי חברה לפיתוח וייצור רובו־טים לצרכי חקלאות ותעשייה, אותה הקים הרצל שפיר.

בינואר 85' מונה כיועץ ראש הממ־שלה לענייני טרור, במקום רפי איתן. את תפקידו זה סיים בעקבות "פרשת אירנגייט" – עסקת הרכש של אירן – בעיצומה של מלחמת המפרץ – והעברת כספים מרווחיה למורדי הקונטראס בניקרגואה. עמירם ניר תואר כאיש הקשר בין ישראל לבין קולונל נורת' האמריקאי והמוליה חשובה בקשר עם אירן.

עמירם ניר השאיר אשה – ג'ודי לבית מוזס, מבעלי "ידיעות אחרו־נות" – ושני ילדים.

עו"ד שפטל נפגע בעינו השמאלית מחומצה שהתיז עליו ניצול שואה

הותקף בעת הלוויית השופט דב איתן • החשוד בתקיפה: בן 70 מירושלים; הפגין בעבר נגד מבקרים מגרמניה • החומצה פגעה באשה נוספת, עדנה שבתאי; שולחה לאחר טיפול

מאת נדב שרגאי
סופר "הארץ" בירושלים

עו"ד יורם שפטל, סניגורו של איוואן דמיאניוק, אושפז אתמול במ־חלקת עיניים של בית החולים הדסה עין כרם בירושלים, והוא יישאר שם ימים מספר לצורך בדיקות. ישראל יחזקאלי בן 70, תושב ירושלים, התיז על פניו מבקבוק נוזל חומצי בהלוויית השופט דב איתן, שהתאבד שלשום.

שפטל הובהל באמבולנס מבית ההלוויות בסנהדריה לבית החולים הדסה. עדי ראייה סיפרו, כי גבר כבן 70, ניגש אל שפטל וקרא לעברו: "בגללך מת רב איתן". החשוד בת־קיפה נעצר לחקירה. שמו ישראל יחזקאלי בן 70 ניצול שואה תושב הקטמונים בירושלים. ידוע שהפגין בעבר נגד אורחים גרמנים שביקרו בארץ. עדנה שבתאי, אשתו של הסופר המנוח יעקב שבתאי, נפגעה אף היא מהחומצה והועברה לטיפול בבית החולים שערי צדק.

בבית החולים נחבשה עינו של שפטל. התוקף נעצר לחקירה.

בהלוויה לא נישאו הספדים, לבקשת משפחתו של המנוח. אשתו, המשוררת מרים איתן, המנהלת בית עגנון בירושלים, צעדה אחרי בעלה ולידה שתי בנותיה רקפת וכרמל.

את איתן ליוו בדרכו האחרונה, חברים ידידים ובני משפחה רבים וכן בכירי מערכת המשפט בישראל: נשיא בית המשפט העליון מאיר

יורם שפטל

שמגר, המשנה לנשיא מנחם אלון, שופט בית המשפט העליון אהרון ברק וראש לשכת עורכי הדין בישראל יעקב חבין.

עדנה אבירדור, מוסרת "הארץ" מוסרת: מבית החולים נמסר אמש כי עינו השמאלית של שפטל חבושה, וכי אין בשלב זה אבחנה של הפגיעה. שפטל יאלץ להשאר מספר ימים בבית החולים לצורכי בדיקות.

דובר בית חולים "שערי צדק" בי־רושלים, רמי סרן מסר כי עדנה שבתאי שנפגעה משפיכת חומצה על עו"ד שפטל, קיבלה טיפול בבית החו־לים. לאחר אבחנה, טיפול וביצוע שטיפה בעיניה היא שוחררה לביתה. מצבה לא הצריך אשפוז.

דוד גרוסמן גילה אתמול כי פוטר חרף הוראת חריש להקפיא את המצב

דבר הפיטורים נודע לו רק כשראה בתלוש המשכורת את סכום הפיצויים • חברים בוועד המנהל דורשים מהיו"ר הראל להעמיד המנכ"ל פורת לדין משמעתי על הפרת החלטת הוועד

מאת לילי גלילי
כתבת "הארץ"

אתמול גילה העיתונאי־השדר דוד גרוסמן, כי פוטר למעשה מרשות השידור למרות שהיועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, הורה להקפיא את המצב הקיים עד אשר יב־דוק הוא עצמו את פרטי הפרשה. הוראתו של חריש ניתנה ביום ב', לאחר שמנכ"ל הרשות, אורי פורת, ביקש את התערבותו בעקבות החלטת הוועד המנהל, שביטלה את פיטורי גרוסמן ברוב קולות נציגי המערך. לגרוסמן נודע דבר פיטוריו כאשר גילה בחשבון הבנק שלו אתמול סכום כסף חריג. בירור העלה, כי סכום זה, כ־7,000 שקל, הם הפיצויים שלו. כל הודעה אחרת על פיטוריו לא הועברה אליו. גרוסמן מועסק בשידור כ־15 שנה.

המנכ"ל לכתוארים ברשות, עמרם עמר, הסביר אתמול כי ההוראה לשלם לגרוסמן את הפיצויים הועברה למימון ב־18 בחודש, שעות מספר לפני ישיבת הוועד המנהל, וכארבעה ימים לפני הישיבה אצל חריש. אי לכך, הוראת חריש "להקפיא את המצב" באה כאשר הליכי העברת הפיצויים היו כבר בעיצומם. לדבריו, אם יחליט חריש לבטל את הפיטורים, יוכל גרוסמן להחזיר את הפיצויים ולעמוד על רצף הזכויות.

היועץ המשפטי לרשות, נתן כהן, אמר ל"הארץ" כי הוראת חריש היתה לשמור על צילום המצב שהיה קיים באותו יום, ולא להפסיק פעולות שנע־שו כבר.

צעדו של פורת עורר זעם רב ברשות השידור, ואצל חברי המערך בוועד המנהל. במברק ליו"ר הוועד, אהרון הראל (שהצביע נגד פיטורי גרוסמן), תובעים חברי הוועד, רוני פינשטיין ודליה איציק, כי הראל יע־מיד את פורת לדין משמעתי, בעק־בות הפרת הוראת הוועד המנהל. הש־ניים דורשים גם להורות לאלתר לבטל את הפיטורים הלא־חוקיים, ולהחזיר את גרוסמן לעבודה.

בתגובה אמר הראל ל"הארץ": "אני רואה בחומרה את התנהגות המנ־כ"ל. אם אכן הסמכות בידי, אנקוט צעדים לבטל את המהלך של פורת. אקיים התייעצות עם חריש בנדון".

על־פי מידע שהועבר למשרד המש־פטים, ניתנה לגרוסמן מרשות השי־דור הוראה לא לפרוע את כספי הפי־צויים. פרקליטו של גרוסמן הכחיש כי ניתנה הוראה כזאת.

הרופאים: בתי החולים הממשלתיים יושבתו לסירוגין – החל מיום א'

ההשבתה תבוצע לסירוגין • מחרתיים יופעלו "ברזילי" ו"אסף הרופא" במתכונת שבת

מאת עדנה אבירדור
כתבת "הארץ"

ארגון רופאי המדינה החליט אתמול על השבתה לסירוגין של בתי החולים הממשלתיים והעירוניים החל מיום ראשון. מחרתיים יעבדו בתי החולים "ברזילי" באשקלון ו"אסף הרופא" בצריפין במתכונת שבת. יטופלו ויבוצעו רק מקרים דחופים; ניתוחים אלקטיביים יידחו. מרפאות החוץ והתחנות לבריאות הציבור ליד בתי החולים תהיינה פתוחות, אך ללא רופאים.

הארגון החליט לפתוח בהשבתה לסירוגין, בהתראות קצרות, לאחר התוצאות המאכזבות של המגעים עם האוצר והעדר יכולתו של האוצר להציע לרופאים פתרונות להשוואת תנאי הכנסתם עם אלה הנהוגים לגבי רופאי קופת חולים הכללית.

מזה שלושה שבועות מקיימים הרופאים שיחות עם האוצר. אתמול הובהר להם כי אין הצעה לפתרון דרישותיהם. לדבריהם, המצב הקיים יוצר אפליה בין שתי מערכות אשפוז, המקפחת את האוכלוסיה הנזקקת לטיפול רפואי.

יצויין כי רופאי המדינה נאבקים על הפעלת משמרת שנייה בבתי החו־לים הממשלתיים במתכונת המופעלת כבר יותר מחודש בבתי החולים של קופת חולים הכללית. בבתי החולים הללו להפעיל הסכם אבחונים (ססיות) משותף, המקיף את כל הרופאים בבתי החולים.

באחרונה קיבלו הרופאים מקדמה של 500 שקלים על חשבון העבודה הנוספת במשמרת שנייה. על־פי הער־כה, הגדילה קופת חולים את מספר הביקורים במרפאות בתי החולים ב־25%.

כזכור, התוכנית לקיצור תורים, שגיבשו משרדי האוצר, הבריאות וקופת חולים הכללית, כוללת ביצוע אבחונים וניתוחים בשעות אחר הצהרים, במטרה לקצר תורים. לרופאי קופת חולים יש הסכם לבי־צוע פעולות אבחוניות עוד מ־1984, בעקבות ההסכמה על התוכנית, הרחיבה הנהלת הקופה, בניגוד לעמ־דת האוצר, את ההסכם מלפני ארבע שנים, והחלה להפעיל אותו כדי לש־מור על "שקט תעשייתי" בבתי החו־לים שלה.

עובדי הבורסה ישבתו ביום ראשון; ההנהלה: השביתה מנוגדת להסכמים

העובדים: שביתת אזהרה בלבד; ההנהלה מסרבת לפתוח במשא ובמתן ולתת מקדמה על חשבון הסכם השכר ל־1988

מאת יהודה שרוני
ודורון מרנסיני

אם לא יחול שינוי של הרגע האח־רון, ישביתו עובדי הבורסה לניירות ערך את הבורסה ליום אחד, ביום א'. ועד עובדי הבורסה טען כי הסיבה להשבתה היא שבמגזר הבנקאי כבר נחתמו הסכמי השכר לשנת 1988, אך הנהלת הבורסה מתעלמת מתביעת עובדי הבורסה לשבת לשולחן המשא ומתן, ולתת מקדמה על חשבון הסכם השכר לשנת 1988.

יצחק לרנר, יו"ר ועד עובדי הבור־סה אמר כי מדובר בשביתת אזהרה בלבד, ואפשר שבעקבותיה יבואו צע־דים נוספים. לדבריו, הנהלת הבורסה ידעה על דבר השביתה הצפויה עוד באמצע השבוע, וזאת כדי לאפשר לה להערך לקראת ההשבתה.

נתי סילו, המשנה למנכ"ל הבור־סה מסר בתגובה כי השביתה הצפויה, מנוגדת לחוק ולהוראות ההסכם הקיבוצי החל על הבורסה ועובדיה. לדבריו, שביתת עובדי הבורסה גם מנוגדת לעמדת ההסתדרות, הדוגלת בצורך לשוב לשולחן המשא ומתן, על מנת להגיע להסכם עבודה.

שביתת עובדי הבורסה אינה בגדר הפתעה. עוד ביום ב' השבוע השביתו עובדי הבורסה את המסחר הרב צדדי במניות למשך כ־45 דקות.

השבתת הבורסה בשבוע הבא, תאלץ את כל מי שהגיש פקודות לביצוע קניה או מכירה לשוב ולתת פקודות אלה, שכן פקודות אלה להסרות תוקף.

שוק ההון

ירידות חדות

מאת דורון מרנסיני

במסחר במניות המופשיות נרשמו אתמול ירידות שערים חדות.

כ־85% מנפח המסחר בבורסה התנהל אתמול בירידות, רק 2% בע־ליות. מחזור המסחר בשלב המשתנים הסתכם בכ־940 אלף שקל בלבד.

למק"ם נרשם אתמול ביקוש בס־כום של כ־70 מיליון שקל, התשואה לפדיון מסתכמת בכ־20.5%.

עמוד 1ב
אופוזיציה כשליחות — פרלס
•
8 הערות על המצב — יואל מרקוס

עמוד 2ב
מתחדש הקרב פרס–רבין — אילן שחורי
•
שחור על גבי לבן — עוזי בנזימן

עמוד 3ב
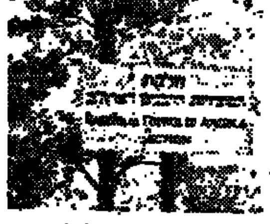
בית קברות לעשירים — רומן פריסטר
•
קצין וג'נטלמן — רן כסלו

עמוד 4ב

יהודי בארגנטינה, גוי בישראל — ירח טל
•
חברון: שקט יחסי — אוד גונדר

עמוד 5ב
אורי פורת — ראיון / דן שילון
•
הקרב על הברזל — יונתן שרמן

עמוד 6ב
משפט הרופאים — לה מונד
•
לוחם חרות סיני — ניו־יורק־טיימס

עמוד 7ב
כתב זר / תום שגב
•
כספת — שטרסלר, שרוני, גנאור

עמוד 8ב–9
תרבות וספרות

עמוד 10ב
הטלוויזיה של השבוע — הדה בושס

בגליון זה 32 עמודים ב־3 חלקים בצירוף המוסף השבועי

צעירות נאות מברזיל
מעוניינות להנשא לישראלים
טל. 03-286107
10.00-19.00 כולל שבת
לרציניים בלבד

מזג האוויר

התחזית:
ירושלים: 20–9
תל־אביב: 21–20
חיפה: 22–11
באר־שבע: 24–8
רמת הגולן 19–8, צפת 16–8, טבריה 23–10, עפולה 23–7, שומרון 21–9, נתב"ג 22–10, ירדן 25–10, עזה 21–10, אילת 27–11

זיהום אוויר

ריכוזי־התמוצצות גפרית באוויר שנמדדו ביום 30.11

	מיקרוגרם למ"ק	שינוי מיום קודם
חיפה	287	+245
ת"א	159	+71
אשדוד	67	-346
חדרה	146	-

תקן ארצי קיים 1560 מ"ג למ"ק; תקן מוצע 780 מ"ג למ"ק

שערי הדולר

	השער	השינוי בש"ח
יציג	1.5798	-0.0057
נוסעים	1.8778	-0.0067
שחור	1.8400	-

שער הסל

	השער	השינוי בש"ח
יציג	1.7158	-0.0043

הלוח הארצי

חלק א 1
חלק ג 1–10

לכל אחד יש עכשיו סיבה טובה לחסוך בקופות הגמל של בנק הפועלים.

חסכון ריווחי
עד 30.12.88 תוכל ליהנות גם מהטבות מס לכל 1988!

חסכון פותח
קופת הגמל שלך מתקרבת לנזילות? יש לך סיבה טובה להפקיד בקופת הגמל כספים בסכום מוגדל (עד 50,000 ש"ח במסגרת שנת המס) וליהנות מחסכון צמוד, נושא ריבית ו...נזיל!

חסכון בטוח
עוד אין לך קופת גמל או שאתה מעוניין לפתוח קופת גמל נוספת? זה הזמן לעשות זאת, ליהנות מהשקעה בטוחה וריווחית ומגמישות רבה בניצול כספי החסכון בעתיד.

חסכון מובטח
יש לך קופת גמל "יתר" על כל סכום שהפקיד, בהתאם לתנאי הקופה.
תהנה מתשואה גבוהה מובטחת לכל תקופת החסכון שלך.

חסכון ריווחי
עד 30.12.88 תוכל להינות גם מהטבות מס לכל 1988! החוסכים הרבים בקופות הגמל של בנק הפועלים נהנים מתשואות גבוהות לאורך זמן. ובנוסף, החסכון בקופות הגמל מזכה אותך בהטבות מס - מעין "מענק" מיוחד המגדיל משמעותית את ריווחיות החסכון שלך.

עכשיו, יש לך את כל הסיבות הטובות לחסוך בקופות הגמל של בנק הפועלים.
פרטים מלאים בכל הסניפים.

בוא ותראה איך פועלים טוב יותר
בנק הפועלים

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

2 קצינים במשטרה הצבאית מעורבים בזיוף חתימות כדי לבטל מילואים

בפרשה נידון רס"ר ל־5 חודשים על תנאי על זיוף החתימות ● בית הדין הצבאי: שני הקצינים עסקו בשתדלנות שריח שחיתות נודף ממנה ● הפרקליט הצבאי בצטווה לחקור

מאת איתן רבין
כתב "הארץ"

"לאור לשמענו את עדויותיהם של סגן־אלוף כשר ורב־סרן רצבי, לא יכולנו להשתחרר מן הרושם העגום שעדויותיהם התגודו בנו – של שני קצינים שחובה עליהם שידעו היטב שתפקידם היא לא־כשרה, ובכל זאת עסקו בבלאכת השתדלנות שריח של שחיתות נודף ממנה". כך ציינו שלושת שופטי בית־הדין של פיקוד הדרום בראשותו של נשיא בית־הדין ד"ר עבנואל גרוס.

בדבריהם בתייחסים השופטים לפי רשה שבה נאשם רס"ר משה אוקנין בפגיעה במשמעת ובהתנהגות שאינה הולמת. עלפי כתב האישום, רס"ר אוקנין ביטל שירות מילואים לסמל אליהו גיא תוך הטבעת חותמתו של קצין קישור וזיוף חתימתו של הקצין, כדי לשחררו משירות מילואים.

עוד נאמר בכתב האישום כי אוקנין הודיע לרב־סרן נפתלי רצבי כי חייל מילואים אחר שוחרר על־פי אישורו של קצין השלישות החטיבתי, כאשר בפועל אישור כזה לא ניתן מעולם.

השופטים התחשבו במצבו המשפחתי של רס"ר אוקנין ודנו אותו לחמישה חודשי מאסר על תנאי ול־הורדה לדרגת סמל.

במשפטו של הרס"ר התגלו עוב־דות שבהן מעורבים קצינים בכירים בצה"ל. השופטים ציינו בהכרעת הדין כי מהראיות עולה פרשה מסובכת של שחרור אנשי מילואים משירות פעיל.

השופטים מציינים כי נראה שאיש מילואים אחר מאמתו יהודה פנה לק־צין בדרגת סגן־אלוף וביקש שיבטל את שירות המילואים שלו. איש המי־לואים אמר לקצין כי כבר פנה לדרג גבוה יותר אך בקשתו נדחתה.

כל המעורבים פנו אף הם לקצין אחר, בדרגת רב־סרן, המשרת במרכז גיוס, וביקשו את עזרתו לשחרור. הת־ברר כי שחרור חיילי המילואים בא עקב קרבה משפחתית.

השופטים מציינים: "אנו נמנעים מלקבוע מסקנות בעניין זה, ואולם משמדובר בקצינים בכירים ובחיל המשטרה הצבאית, סבורנו כי מן הראוי שעניינם של קצינים אלה... ייחקר ויבדק, ואנו מורים לפני הפר־קליט הצבאי הראשי וקצין מ"צ ראשי שיחקרו ויבדקו עד תום".

דובר אש"ף: בוועידת אלג'יר הכרנו בישראל בגבולות '67

בסאם אבו שריף, במאמר בכתב עת לונדוני: המועצה הלאומית הפלשתינית ויתרה על פתרון המדינה האחת באמנה הפלשתינית

מאת יואב קרני
כתב "הארץ" בוושינגטון

ושינגטון (מיוחד ל"הארץ"). דובר אש"ף, בסאם אבו שאריף, אמר כי המועצה הלאומית הפלשתינית ביטלה אותם חלקים באמנה הפלש־תינית, אשר עודדו סלידה כה רבה בי־שראל ובאו"ב: הכירה בקיום ישראל בגבולות 1967, והיקפה בזה את אמונתם של רוב הפלשתינאים, כי מדינת פלשתין יכולה להתקיים לצד מדינת ישראל".

הדברים האלה נכללים במאמר, המתפרסם על פני חמישה עמודים בג־ליון החדש של כתב עת לונדוני, "מיד איסט מירור". המאמר נקרא "מסר מאש"ף: תנו אשרה לשלום".

בין השאר כתב: "אש"ף שינה רשמית את עמדתו, כרוזה מתהלחת של זכות ישראל להתקיים כמדינה ציו־נית אקסקלוסיבית לעמדה המקבלת במלואה את ישראל, על יסוד עיקרי החלטת מועצת הבטחון 242, המחייבת את ישראל לסגת מגבולות 1967.

"... בקבלה את ההחלטה 242 הכירה המועצה הלאומית הפלש־תינית בזכות ישראל להתקיים בגבו־לות בטוחים, בעקבות נסיגתה מכל השטחים שהשיגה בכיבוש צבאי ב־1967, כנדרש בהחלטה ההיא.

"[...] בסמכה את ידיה על פתרון של שתי מדינות, ויתרה המועצה הלאומית הפלשתינית על פיתרון המדינה האחת באמנה [הפלשתינית]. "בעיקרו של דבר, האמנה היתה רויה של החלטת החלוקה של האו"ם מ־1947."

אגו"י

(סוף מעמוד 1)

יוסף ותביאום עם רבנים שהיו מודיע של הרב בוזהרי. בס"מ טענו אמש, כי אם מהלך זה יצליח, תמנה סיעת ש"ס 7 ח"כים, ולליכוד בצירוף דגל התורה יהיה רוב של 61 חברים להרכבת הממשלה.

בישיבת המרכז העולמי של אגו"י התעוררה התנגדות מצד אחדים מהמשתתפים להסכם שנחתם בצהריים בין חברי הכנסת של אגו"י לשמעון פרס ורפי אדרי. בעיקר היתה הסתייגות מסעיף המדבר על התחייבות העבודה באשר לאישור חוק מי יהודי. מרכז אגו"י נמנע מלאשר את ההסכם, והחלט להביאו לדיון בפני מועצת גדולי התורה במוצאי שבת.

פרס ורבין נועדו בביתו של אדרי גם עם ראשי דגל התורה, הרב רביץ והרב גפני, בניסיון לצרפם לבלוק החוסם שהקימו יחד עם אגו"י. ראשי דגל התורה ביטאו אמנם סיוטה להסכם הקואליציוני עם הליכוד, אולם בערב הגיעו להתייעצות אצל הרב שך ומשם הוזמנו לפגישה עם ראשי המערך. הבוקר עתידים ראשי דגל התורה להגיע בטנית ללשכת ראש הממש־לה בירושלים ולהודיע סופית אם יצטרפו לקואליציה של הליכוד.

ראשי הליכוד עשו אתמול מאמ־צים קדחתניים כדי להחזיר את אגו"י לחיק הליכוד. על מאמצים אלה הופקד השר שרון. הוא הידש את קשריו עם ראשי חב"ד בארץ ובאה"ב, תיפה לגייס מחדש את הרבי מלובביץ', שיורה לאגו"י לחזור לליכוד. שרון ומודעי הגיעו גם לישיבת מרכז אגו"י, ברחוב שומרי החומות בירושלים, ושעה ארוכה הסבירו מדוע העבודה לא תוכל להביא לאישור חוק מי יהודי. שרון הודיע בשם שמיר, כי אם אגו"י תלך לקואליציה עם העבודה, יתייצב הליכוד נגד אישור חוק השבות בכנסת.

ההסכם בין מפלגת העבודה לחד"כים של אגו"י נחתם כראשי תיבות שלשום בלילה בביתו של אדרי. ההסכם קבע, כי אגו"י והעבודה ישתפו פעולה ולא יצטרפו בנפרד לממשלה.

הסעיף המורכב ביותר בהסכם בין המערך לאגו"י נסב סביב אישור חוק מי יהודי. להסכם זה נכתבו כספר טיוטות. בסופו של דבר, נת־קבלה נוסחה האומרת: "בכל מה שקשור להחלת משמעת סיעתית המחייבת את חברי סיעת המערך לתמוך בשינוי החוק, יחייב הדבר אישור מרכז המפלגה". עוד סוכם, כי הנושא יידון רק 3 חודשים אחר הקמת הממשלה. אמש בישיבת מרכז אגו"י התברר כי קיימת התנג־דות חריפה לנוסח שנתקבל.

גדעון אלון, סופר "הארץ", מוסר כי נשיא המדינה חיים הרצוג עשוי לזמן בשבוע הבא את נציגי הסיעות בכנסת לסיבוב שני של התייעצויות, אם ראש הממשלה יצחק שמיר לא יצליח להרכיב ממ־שלה חדשה עד יום שני הבא, כתום 21 הימים שהעמיד לרשותו הנשיא.

ראיתי שמעתי

נטורי קרתא ציידו את קלם לבקולת הדוסים להעביר את מושב עצרת האו"ם מניו־יורק לז'נווה, וביקשו מראש הדרע המדינית של אש"ף, פארוק קאדומי, כי נאומו של ראש אש"ף, יאסר עראפאת, יכלול התייחסות לגישתם של נטורי קרתא לבעיה הפלסטינית. כול העטרה "הגבורה התוקפנית" של הציו־נים. הבקשה נשלחה באיגרת כ"שר החוץ" של נטורי קרתא, הרב משה הירש, אל ראש הדרע המדינית של אש"ף ונמסרה בידי איש נטורי קרתא בניו־יורק, הרב חיים צבי פריינק. הרב הירש מסר כי האיגרת נשאה את החותם הר־שמי: "נטורי קרתא, ירושלים פלסטין", ועסקה, לראשונה, ברגל הפלסטיני האנטי־ציוני לבריטשר, באות הזהות עם הכרזת המדינה הפלסטינית העצמאית.

אמיר עיר

זעם רב שורר בקרב רבנים וד־יינים על הרב הראשי, הרב אברהם שפירא, בעקבות ידיעה שהופיעה שלשום בבטאון המפ־ד"ל, "הצופה", לפיה הרב שפירא העלה רעיון להקים בית־דין מסד הף לרפורמים, לקונסרבטיבים ולאורתודוכסים בניו־יורק, בחסות הרבנות הראשית – כדי לפתור את בעיית הגיור. אתמול הודיע ביטאון הבפד"ל להביא הכחשה בשמו של הרב שפירא. הוא ציין כי הרבנות איננה מכירה ברבנים הרפורמים והקונסרבטיביים כרבנים, בשום שום אינם מאמינים בתורת משה מסיני ובשולחן ערוך. הרב שפירא הד־גיש כי הרבנות הראשית לא תשתתף בשום שיתוף ורבני שר־בנים אלה משתתפים בו.

הרב אליהו טואף, רבם הראשי של יהודי איטליה, הטמיע אתמול התבטאות העשויה לעורר התנגדות חריפה מצד חוגים יהו־דיים. בראיון לרדיו האיטלקי אמר הרב טואף שבוועידת אלג'יר נעשה צעד קדימה לקראת אפש־רות של דו־שיח בין ישראל לפלסטינאים וכי הוא מעריך שאש"ף יכיר בזכות קיומה של ישראל.

גדעון אלון

של רענן כהן ועבדול וואהב דראושה, התקיימה אמש בהרצליה פיתוח. דראושה אמר שהוא לא מוכן להיות "גוש תוספ" כי אם שותף בקואליציה עם המערך. בקהל, שהיה מורכב מידידים אישיים ופוליטיים, נכחו גם מר פיושה, הנספח המדיני בשגרירות ארה"ב, הלפרט הצרפתי, כמו כן "ויזל" בישראל, ד"ר מאמש עבד, משפרעם, אפשר עזיזה, ראש עיריית דבורייה, וכן נספחים מהשגרירויות הספרדית והגרמנית.

אריה גוראל, ראש עיריית חיפה, אירח אתמול לארוחת ערב חגיגית את המשלחת של שבו של גסטון דפאר, שהגיעה לישראל כדי לחנוך את מרכז התרבות הדיש שעל הכרמל הצרפתי. דפאר, מי שהיה שר הפנים הצרפ־תי וראש־עיריית מארסיי, היה ידיד נאמן לישראל וביקר בארץ פעמים רבות. הוא נפטר לפני שנים אחדות. כמאה חברי המשלחת, מראשי קהילת יהדי מארסיי ואלמנתו של גסטון דפאר, הסבו במלון דן כרמל הציפו לארוחת הכבוד, ראש עיריית בורדו, ז'אק שבאן־דלמס, שכינתו התאפשרה הוא הגיע רק לקראת סיומה של הארוחה. שבאן־דלמס, מי שהיה ראש־ממשלת צרפת ויו"ר האסיפה הלאומית, גם יקבל תואר ד"ר כבוד של אוניברסיטת תל־אביב.

המדליה הראשונה שהונפקה במדינת ישראל, "מדליית השחרור", משנת 58', שנת העשור למדינה, מונפקת עתה שנית לכבוד שנת ה־40 למדינה. המדליה, העשויה הפעם פלטינה, תוטבע ב־1,250 יחידות בלבד. החברה הממשלתית למטבעות ולמדליות כפיצה את המדליה בין מנויי החברה ברחבי העולם לתקופה קצרה והיתר יימכר לציבור הרחב. בצידה האחד של המדליה מטבע רומי משנת 71 לספירה, "יהודה השבויה". בצידה השני, המייצג את "השחרור", איכר יהודי נוטע עץ ואשה המרימה את ילדה. עיצב את המדליה זאב ליפמן.

חיים גלאון

בעריכת עירית רוזנבלום

מסיבה לרגל היכתרם לכנסת

שיחת היום עם יוסף מנדלביץ'

על הפסקת שיבוש שידורי קול־ישראל לבריה"מ

אם זו מדיניות קבע – פירושה שינוי העמדה כלפי הציונות

יוסף מנדלביץ' היה אסיר ציון ומראשי מסרבי העלייה בבריה"מ עד עלייתו לישראל ב־1981

אפשר לראות בהפסקת שי־בוש השידורים לתחנות הר־משדרות מארה"ב, אירופה ו־ישראל לבריה"מ, חלק מהגלסנוסט שהנהיג גורבצ'וב?

עדיין מוקדם להעריך, אם זו הפסקה זמנית של השיבושים או החלטה חדשה. ייתכן שזה קשור לאירוע מסוים כמו ביקורו הר־מתוכנן של גורבצ'וב בארה"ב. אם יתברר שזו מדיניות קבועה, אין ספק שיש לייחס לה חשיבות ומשמעות רבה מבחינה פוליטית, משום שהיא מצביעה על כך שבריה"מ משנה את עמדתה כלפי הציונות, שכן המסר של השידורים ברוסית של קול ישראל לבריה"מ הוא ציוני ובכלל קריאה ליהודים לעלות ארצה.

מנדלביץ' בפעיל עליה ו־סירובניק במשך שנים רבות, ואמנם השיבושים היו כליכך חמורים שלא אפשרו ליהודים להאזין להם?

משמעות ההחלטה הסובייטית לשבש את השידורים היתה, שאסור ליהודים להאזין להם. לכן היו יהודים שחששו להאזין להם כשניתן היה לקלוט אותם בצורה משובשת. זכור לי שכבר ב־1963 נסיתי לקלוט את השידורים מהארץ, אבל התקשיתי לשמוע אותם בשל השיבושים המכוונים.

האם השיבושים היו בכל רחבי בריה"מ או רק בערים הגדולות?

העלות של תחנות השיבוש היא יקרה מאוד, לכן הן הופעלו רק בערים הגדולות, בהן יש ריכוז גדול של יהודים. בערים מרוחקות יותר ניתן היה לקלוט את השידורים ללא הפרעות. יהודים ומתגוררים בערים רחוקות לרכוש בסיביר סיפרו לי כי קלטו היטב את השידורים שלי בקול ישראל על "פרשת השבוע" ברוסית. לעומת זאת יהודים במוסקווה סיפרו שלא הצליחו לקלוט אותם.

"מהי חשיבות שידורי קול ישראל ברוסית עבור יהודי בריה"מ?

החשיבות היא עצומה, משום שזהו אמצעי בעל יכולת אדירה להעברת מסרים והסברה ציונית ליהודי בריה"מ. לצערי עד היום היתה לפעילי העלייה ביקורת חריפה על תוכן השידורים. הם טוענים שהשידורים מצטוררים ב־התמונה המצטיירת מהם היא שמדינת פה אידילית ואין שום בעיות. זהו כמובן פוגע באמינות השידורים. מה גם שפעילי העליה המבינים עברית, קולטים את שידורי קול ישראל בעברית והמבחינים בסתירות בין השידורים בעברית וברוסית.

בנוסף לכך היו להם טענות שהשידורים לא טיפלו בנושאים האקטואליים ועולים פוטנציאליים לא קיבלו באמצעותם מידע אמין על בעיות הקליטה וקשייה.

אתה סבור שעתה, עם הפסקת השיבושים,יש לשנות גם את אופי השידורים והתכנים?

"בהחלט.עכשיו יש אתגר גדול לאחראים על השידורים ברוסית ברדיו, לשנות את אופי השידורים ולהעלות את רמתם ולספר בצורה אמינה וחכמה על המתרחש בארץ. כלומר שמצד אחד הם לא ירתיעו עולים פוטנציאליים אבל מאידך יתנו תמונה אמינה על המצב השורר בארץ.לשם כך צריכה הנוכחות להגדיל את המשאבים המוקצים למטרה זו".

"אתה מאמין שהפסקת ה־שיבושים ושיפור רמת השידורים עשויה להביא לצמצום במימדי הנשירה?

"בוודאי.אחד המרכיבים ה־עיקריים של הנשירה הוא הפחד מהמצב הבטחוני השורר ב־ארץ.יהודים בבריה"מ אינם יודעים את המצב לאשורו."

גדעון אלון

עיתון בכווית מפי אל־באז: מצרים תוזמן לפסגה הערבית

בהזמנתה לוועידה שתהיה בשבועות הקרובים בריאד, תחודש חברותה בליגה ● שר החוץ המצרי ילווה את ערפאת בבואו לנאום בז'נווה

מאת סופר "הארץ" לענייני ערביים

מצרים תוזמן לפיסגה הערבית שתיערך בשבועות הקרובים בריאד, ובכך יושם קץ להקפאת חברותה בליגה הערבית. העתון הכוויתי "אל־ראי אל־עאם" שמסר על כך, מסתמך על מקורות מצריים בכירים ובכללם ראש לשכת נשיא מצרים, ד"ר אוסמה אל־באז.

האספה הכללית של הארגון הער־בי למינהל הארגון המסונף לליגה הער־בית היא שהחליטה להשיב למצרים את חברותה בארגון, בישיבת הגעילה של כנס הארגון בעמאן ומקורות ער־ביים ... ראו בכך סימן לבאות ... גים מכל המדינות הערביות לרבות סוריה.

סגן ראש הממשלה ושר החוץ המצרי ד"ר עבד אל־מג'יד ילווה את ערפאת בבואו לנאום בשם אש"ף בדיוני או"ם בז'נווה. צירים במועצת העם המצרית הגישו אתמול הצעת החלטה לקרוא להוצאת איסור על כניסת מוכיר המדינה האמריקאי שולץ למדינות ערב כתגובה להחל־טתו שלא להרשות כניסת ערפאת לניו־יורק.

העתון הכוויתי "אל־קבס" מסר כי הליגה הערבית מכינה אירועים בין לאומיים לקראת יום השנה להתקו־ממות בגדה וברצועה בשבוע הבא. בין היתר יוקים כנס יסוד של אישים שונים בעולם לכינון "ליגה בין־לאו־מית לזכויות הפלשתינאים".

יורם המזרחי, סופר "הארץ" בקהיר, מוסר: ד"ר אל־באז אמר סמוך לצאתו של המלך חוסין ממצרים שמצרים החלט באופן סופי על כינוס פיסגה ערבית בריאד, אך שתנים בקהיר קבעו שהפסגה בהשתתפותה של מצ־רים תתכנס בחודש הבא בריאד. דיפלומטים בקהיר אמרו שהמו"מ לקראת כינוס ועידה כזו כולל מאמץ לשכנע את סוריה ואת לוב לקבל את עמדותיה של מצרים בכל הקשור לצ־עדת מובארק ולא להתנגד יותר לחזרתה המלאה של מצרים למרכז התמונה הבין־ערבית.

אל־באז דיבר עם תום ביקור חוסין שפסק בעיקר בבעיות השעה של העו־לם הערבי בכלל ובשינויים מרחיקי הלכת בגישה הצבעית האוהדת של מדינות ערב.

רבין דחה

(סוף מעמוד 1)

לכבד את החלטת הלשכה ועל הבי־עוד להמשיך עתה לישיבה באופו־זיציה, שתהווה אלטרנטיבה של־טונית ותציג פתרונות.

השר גד יעקבי אמר כי לא יפעל נגד החלטות ועידת מפלגת העבודה, שקבעה עמדה ברורה בעני־יין חוק מיהו יהודי. מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם, אמר כי אין למנגנים שמקיים פרס כל סיכוי וכי הוא באופן אישי לא יסכים לכל שינוי בעמדתה של מפלגת העבודה בנושא חוק השבות ויתנגד נחרצות למתן תוקף הצבעה בנושא זה לסיעת המערך בכנסת. ח"כ רענן כהן, ראש אגף הבחירות במפלגת העבודה, אמר כי אינו סבור שיש מקום לקיים מו"מ עם אגודת ישראל. "אנו מאפשרים את המתמנות של המפלגות הדתיות ומעלים את המחיר שהליכוד מוכן לשלם. יש לכבד את החלטת נשיא המדינה ולאפשר לשמיר למצות את פרק הזמן שניתן לו על ידי הנשיא, ורק לאחר מכן יש לבדוק אפשרויות אחרות להרכבת ממשלה בראשות המערך", אמר ח"כ כהן.

יו"ר מפלגת המרכז שינוי, ח"כ אמנון רובינשטיין, אמר כי תנועתו לא תחתום על שום התחייבות שלא היתה שותפה לה. בהודעה שפרסמה אתמול תנועת המרכז־שינוי היא חוזרת על הצעתה להקים ממשלה וז־גית של המערך והליכוד כלבד לזמן מוגבל, שתשנה שינוי מהותי את המשטר ושיטת הבחירות בישר־אל ותקיים בחירות חדשות.

יו"ר תנועת ר"צ, ח"כ שולמית אלוני, אמרה כי עסקאות המסחר והאקרובטיקה הפוליטית שמנהל רפי אדרי בשם המערך עם אגודת ישראל ומפלגות דתיות אחרות, הן לא על דעת רצ ולא בידיעתה. "רצ אכן הביעה נכונותה לשבת בקוא־ליציה אחת עם המפלגות הדתיות המתונות ואת שרידה וקיימת. אולם היא איננה מוכנה לעבור בשוק הקו־אליציוני, שבו מוכרים עקרונות ואמונות, אמרה.

בהודעה שפרסמה מפ"ם נאמר כי התנועה פנתה לראשי העבודה, ר"צ ושינוי והציעה להתכנס בהקדם, כדי לדון בהצעתה בדבר כינון חזית אופוזיציונית בכנסת למאבק בממשלת הליכוד ובשותפיה.

בצמרת הליכוד האשימו אתמול את שמעון פרס כי הוא פוגע בכללי שלטון יסודיים בכך שהוא מקיים מו"מ קואליציוני עם הסיעות הדתי־יות, בשעה שהנשיא הטיל על יצחק שמיר את מלאכת הרכבת הממשלה.

גורמים בכירים בליכוד אמרו כי פרס, "שלא חדל ממנהגו לפעול מאחורי הגב, פועל בשיטות בזויות, ועליו יהיה עתה לשלם מחיר פר־ליטי על התנהגותו ומעשיו הבלתי מוסריים".

טעות שלנו

במוסף "הארץ" הוחלפה תבנית "תשבץ הארץ". המעוניינים לפתור את התשבץ יכולים להשתמש בתבנית "תשבץ הארץ" מן השבוע שעבר.

אמש בתחרות הנבל / הרי גולומב

זוכת תחרות הנבל איזבל מורטי מצרפת

משלוש יוצאת אחת

שלב הגמר בתחרות הנבל.

יכול אדם – בכותבו שורות אלה – לזהות עשרות שנים ולשמוע מאות קונצרטים ותקליטים מבלי לדעת הצי דבר על הקונצ'רטו לנבל ולתזמורת מאת אלברטו חינסטרה (מלחין ארגנטיני, שנולד ב־1916 ומחברי התנוכיה לא שמעו על מהו לפני כחמש שנים). זוהי יצירה נדירת ביצוע, שפרסומה מוגבל כנראה לחוגי הנבל, ולא בצדק, הנה, בערב זה מורכבת התוכבה כולה מיצירה זו בלבד, היא משמעת שלוש פעמים רצופות בידי העולות לגמר.

עם זאת, דומה ששמענו שלוש יצירות שונות, הדבר נובע לא רק מן הבורות התחולתית האמורה. מארי פייר שאוארדש מצרפת ניגנה בהיסטרמה והונה צמודה למרי לתווים. חלקים מביצועה כוסו עלידי התזמורת. המתחרות האחרות ניגנו בעלפה, בביטחון ובהזדהות עם היצירה, וגם התזמורת הפילהרמונית בניצוחו של מנדי רודן שיתפה פעולה בהתלהבות רבה יותר. ביצועה של לוסי וייקפורד מאנגליה – ילדת הפלא בת ה־16 של התחרות – היה עז ותמרץ והעיד על יכולת רבה. ביצועה של איזבל מורטי מצר־פת היה עשיר, מגוון ובשל, והעניק לכל חטיבה ביצירה אופי ייחודי.

חבר השופטים הבינלאומי של תחרות הנבל החליט להעניק שני פרסים בלבד. בפרס ראשון זכתה איזבל מורטי מצרפת. הפרס מורכב מנבל ותוצרת ליון והילי, 4,000 דולר והופעות, כולל הופעה עם התזמורת הפילהרמונית הי־שראלית בשנה הבאה. בפרס שני, 5,000 דולר, זכתה לוסי וייקפורד מאנגליה. הפרס השלישי לא ניתן, כי המתחרה מרי פייר שאוארדש מצרפת נעזרה בתווים בניגוד לתקנון, ולכן נפסלה.

אמש באופרה

בדרך טובה

האופרה הישראלית החדשה מעלה את "הספר מסביליה" מאת רוסיני. ליברית: סזאר סטרביני על פי בומרשה. בימוי: לז גלפירי. תפאורה ותל־בושות: זק בראון. תאורה: פליס רום. יואב תלמי ניצח על התזמורת הקאמרית הישראלית.

לאט אך די בבטחה מתפתחת האופירה הישראלית החדשה כמוסד שיש בו ייחוד. העלאת "הספר מסביליה" היא הוכחה נוספת לכך, אם כי עדיין לא מלאה. נמצא את בגישות לתפאורה ולבימוי, שהן מיזוג מוצלח בין מסורתיות וחדשנות; ומה שחשוב עוד יותר, בנוכחות זמרים ישראלים מצויינים כהבה גל וכאורי צ'אמא.

והבה גל, "רוזינה", שהאריות הן לה כחומר ביד אמן יוצר, הארי צ'אמא "ד"ר ברטולו", שהוא זמר אופרה־בופה אמיתי, הם רכוש ישראלי יקר, אך כהם אין רי. נבון אמנם שספק אם נמצא בישראל טנור בדור איילה, שקולו הקל, הנעים והנקי מאפשר לו שליטה כה יפה בקולורטורות הווירטואוזיות של "הרוזן אלמאוויוה", חנור שונקן מעלה כקלוד קורבי בתפקיד דון בזיליו. אך רוברט גלבריים, "פיגארו", אף שקולו מצוין אינו עדיין אמן גמור. וייתכן שיתבדר לכשנשמע את מליסר רפי פיידר, שהוא אכן היה מיותר. תפקידי המשנה, שאויישו על ידי הישראליים סוזין סמיליאן (פיורילו), נורית הניג (ברטה), יעקב כהן ומקהלת האופרה הישראלית, אף הם כמובן "האופרה הישראלית החד־דשה"; וכך הם גם נגני התזמורת הקאמרית הישראלית והמנצח יואב תלמי, שהאוקוסטיקה באולם אמנם לא הזמינה לצליליהם, אך שהוכבו יפה ובדייקנות מלאה.

הדבר החשוב שיש עוד להדגיש, והוא אף שעדיין לא כל הרגעים המוסיק־ליים ב"הספר מסביליה" להסים באש אחת, הוא שב"אופרה הישראלית החד־דשה", מושם דגש מלא על ביצוע מוסיקלי שהוא הדמוקראטי, וזו מה שמבטיח לנו את העתיד הטוב.

ככל הנראה, והנתה נופתו של גיר עלפי תעודות שנמצאו בבגדיו.

נתן מישורי

הספר המפוזר מסביליה

מבחינה תיאטרונית יש להפקה זו את המרכיבים כדי להיות תיאטרון מהנה. התפאורה המצוירת על מסכים משווה לה אווירה של שעשוע קליל, המוסיקה של רוסיני היא בעלת איכויות תיאטרוניות משל עצמה.

גם הליהוק מצליח בדרך כלל להפיק את השעשוע מן הסיטואציה המוסיק־לית של עלילת חיזור סגרתית בניצחו של ספר בעל קסם אישי. הבה גל מקסימה בתפקיד "רוזינה המתחרת, ארי צ'מה משעשע בתפקיד ד"ר ברטולו השומר עליה, קלוד קורבה גונב את ההצגה בתפקיד דון בזיליו, המורה למוסי־קה (עם אריית ה"דיבה" המפורסמת) וגם ריידיר איילר בתפקיד הרוזן אלמביבה מצליח להפיק חן מתפקידו בחלק השני, כו עליו להתחפש. אפילו התפקיד כן האריה האחת של ברטה (נורית הניג) זוכה לביצוע משחקי משכנע. רק בפיגארו עצמו (רוברט גלבריים) יש מידה של הפסוס והזרע מקלילות האווירה.

מגרעתה של ההפקה, עם זאת, שמרוב פרטים עשויים כראוי הבדיקת בימוי מקצועית מפורזרת, היא נעדרת תפיסת בימוי כללית ומעוף שיהיה את העלילה ויהפוך את הערב כולו למקשה אחת משעשעת ומהנה. וכך בין הבדיקה אותה לאוורה, ובין רגע הבאה תיאטרלי אחר למשנהו – קיימים שטחים מייגעים לא מעטים.

מיכאל הנדלזלץ

יקי צדיק

שתי המפלגות הגדולות פושקות כהלכה את רגליהן לפני הכיסאות מעדרי העקרונות

פגח'ליך נזיד הכיבוש

כשהוזמנתי לבריה"מ לפני כעשר שנים ונפגשתי עם יבגני יבטושנקו הוא כתב לי על ספרו את ההקדשה הבאה "ליבי היקר הפרא ומשום כך האדם הקרוב לי". זה היה במלון אוקראינה במוסקווה

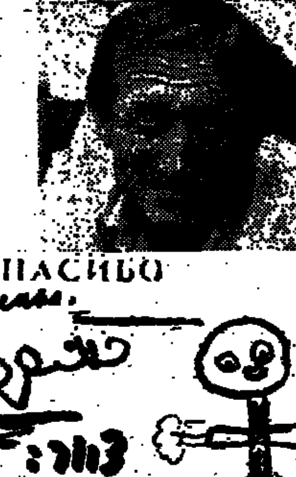

ארץ,
את
זעקת
נפשך
אשמע
ולא
אחריש

החלטה על הקמת פורום סופרים ואנשי־אקדמיה

בפגישות ובבירורים שנתקיימו בימים האחרונים מסתמנת כי לאור חומרת הבעיות העומדות כיום בפני ישראל, קיים צורך דחוף להקים פורום סופרים ואנשי־אקדמיה בישראל, שירון בבעיות אלו מתוך קשב עמוק לאירועים ולכוונה שמאחוריהם ורצון לבצר את שלומה ובטחונה של ישראל.

הפורום יבטא קו שקול של פעולה לסען שלום וביטחון על יסוד העקרונות הבאים:

א') חוסר רצון לשלוט בהמוני עם זר והכרה בזכותם של כל הצדדים בסכסוך הלאומי בארץ ובאזור להגדרה עצמית ולביטחון, והתחושה הצורך בהשאמנות ובדיאלוג בינותם. כל פיתרון מעשי צריך להביא בחשבון את צרכי־הביטחון החיוניים של הצדדים לא פחות מאשר את זכויותיהם המדיניות.

ב') דבקות מוחלטת בצדקתה הקיומית של מדינת ישראל כביטוי להגדרה עצמית של העם היהודי וזיקתו ההיסטורית לארצה. הדיפת כל ניסיון של ניצול ההתקוממות ב"שטחים" כמנוף לערעורה של צדק בסיסי זה.

ג') ביצור מעמדה של ישראל כחברה דמוקרטית ביו"ש בבעיות לכפיה דתית, הסרה מיצול בעם, בארץ ובהתנחלות, הנהגת בהשוואות קיומנו בחברה מודרנית.

הפורום יפנה, בהתאם להחלטותו הבריה, למנעים ולאישים בארץ ובתפוצות לשם הסברת עמדותיו והיפוש שותפים לדיעותיו, וכן יסביר עמדותיו אלה לציבור הרחב. הפורום רואה חובה לעצמו להבחין בין ביקורתו התקיפה על מדיניות הימין ושותפיו במחנה הכפייה הדתית כלפי פיתרון הסכסוך הישראלי־פלשתינאי, מדיניות שגרמה לא במעט למצבה הקשה של ישראל, לבין הצורך המוכר לעיל להגן באורח איתן על קיומה של ישראל ועל הזכות הבלתי־מעורערת של הגדרה עצמית והצדק הבסיסי המוסדים ביסוד קיומה. לעמדה הזאת יתנו הפורום וחבריו ביטוי הן בארץ והן במגעים הדיוניים בליכך עם הבזירה הבינלאומית ועם סופרים ואנשי־רוח עמיתים בעולם.

יצחק אוורבוך־אורפז, חנוך ברטוב, מנחם ברינקר, משה דור, א.ב. יהושע, ס. יזהר, אהרון מגד, גבריאל מוקד, אריה סיון, עמוס עוז, יהודה עמיחי, עדי צמח, גרשון שקד.

הפורום פירסם גם קול־קורא בעניין ספציפי: קריאה למערך לא להצטרף לממשלה ימנית־חרדית, שמצעה נוגד את מצפונו ועבודתו מהמערך לעמוד איתן נגד כפיה דתית ובעד משאדמתה מדיני לקראת השלום – כנוטאי לכל מהלכיה.

הפורום פתוח בפעולה לצירוף אישים נוספים ולגיבושו כגבנוד ביחדים־ותגובות קבועות.

להלן רשימה ראשונה של מצטרפים לפורום: ארז ביטון, מרדכי גלדמן, אברהם הפנר, ברוך הפץ, יצחק לבני, ג'ודה לשם, יוסף מונדי, אמנון נבות, עודד סבידליק, ששון סומך, רוני סומק, אידה צורית, רות קרטון־בלום, אשר רייך, יגאל שוורץ, דוד שיץ, בר־ציון תומר.

מען להתקשרות: פורום סופרים ואנשי־אקדמיה בישראל, ת.ד. 3421, ת"א.

התחזית של אל על

	מעלות מינימום	מעלות מכסי		מזג אוויר	מעלות מכסי	מעלות מינימום	
אמסטרדם	-2	0	מעונן	1	0		
אתונה	11	17	מעונן חלקית	17	8		
בואנוס־איירס	2	4	מעונן	—	—		
בריסל	2	5	מעונן	7	2		
וינה	3	6	גשם	1	-1		
ורשה	0	3	שלג	3	-5		
זנבה	5	8	גשם	10	5		
לונדון	5	9	גשם קל	8	6		
ליסבון	12	15	גשם	18	9		
מדריד	5	8	גשם	8	2		
ניו־יורק	5	11	מעונן חלקית	11	4		
פאריס	4	9	גשם	12	9		
פרנקפורט	-3	0	שלג	10	9		
ציריך	3	7	גשם	—	—		
קהיר	15	25	בהיר	23	13		
קופנהגן	-5	-2	מעונן חלקית	-2	-4		
רומא	12	15	גשם	15	3		

EL AL אל על

חלפה שנה של געגועים, תוגה ואבדן־לב מאז הסתלקה מאיתנו יקירתנו, אהובת־נפשנו הבלתי־נשכחת אשתי, אמנו, סבתנו ואחותי

גוצ'ה גיטלר ז"ל

נעלה אל קברה ונקיים אזכרה לזכרה הנערץ ביום ראשון, ה' 4.12.1988 בשעה 12.00 בצהריים נפגשים ליד השער החדש של בית־העלמין בחולון

המשפחה

לחברנו **שלום קופלמן**

אתך באבלך על מות

אביך

קבוצת הברום
ההנהלה והעובדים

בצער רב אנו מודיעים על פטירת יקירתנו

רחל הלב"ץ (לבית אלקין)

ההלויה תתקיים היום יום שישי כ"ג כסלו תשמ"ט 2/12/88 בשעה 12.00 בבית העלמין הישן בחדרה

אבלים: בתה וחתנה: בובה ודוריאן גילאון
בנה וכלתה: הלל ויהודית הלב"ץ
בנה וכלתה: יצחק וטובה הלב"ץ
נכדיה: רענן, אורנה, שרית, רותי, טל, לי, תום וניצן
ניניה: ברק ואיתמר
אחותה: בתיה נוימן וב"ב
אחותה: שושנה שודרון וב"ב
וכל בני המשפחה

יושבים שבעה בבית בתה גילאון בובה רח' אופנהיימר 12 תל־אביב ממוצאי־שבת

צפוי רוב להצעה שעצרת או"ם

(סוף מעמוד 1)

התקציב המשטר הדרוש להעברת צוות מצומצם של המזכירות הוא חצי מיליון דולר. לפי הנוהג באו"ם, נציגי מדינות עניות זכאים למענק כספי עבור רכישת כרטיסי טיסה, והוצאה זאת נכללת בתקציב המיוחד. לכדי־מת רבות נציגים בשלוחות האו"ם בז'נבה, אך הם לא האמנו לעצרת אינם רשאים להשתתף בדיון הנכלל בסדר יומה של העצרת השנתית. מסיבה זאת, מדינות המעוניינות להש־תתף בדיון על שאלת פלשתין, חייבות לשלוח לז'נבה לפחות נציג אחד מהמשלחות בניו יורק.

לא ברור עדיין אם גם נציג ישר־אלי יצא לז'נבה כדי להשתתף בדיון על שאלת פלשתין. ההכרעה בשאלה זו תיפול במשרד החוץ בירושלים.

אתמול קיימו נציגי הקבוצה הער־בית דיונים קדחתניים במטרה לגבש נוסח סופי ומוסכם של ההצעה להע־ביר לז'נבה את הדיון בשאלת פלש־תין. בין הנציגים הערבים התגלעו חילוקי דעות בשאלה אם לאמץ בנוסח ההצעה התייחסות שלילית כלפי ארצות הברית ולחזור על "הבעת צער" גינוי, שהיו כלולים בהחלטה נגד ארצות הברית שאושרה ברוב של 151 מדינות שלשום בלילה. נציג לוב הציע להעביר לז'נבה גם את הדיון על המזרח התיכון, האמור להיפתח במליאת העצרת ב־5 בדצ־מבר, אך הצעתו לא התקבלה.

פקידים בכירים במזכירות האו"ם הביעו חששות כי הפלגון ספסנה ארצות הברית בעקבות הגינוי נגדה שאושר ברוב מוחץ במליאת העצרת, עלול ליצור אווירה עוינת לאו"ם בקרב חברי קונגרס ולעכב את תש־לום החוב שחבה ארצות הברית לאו"ם ואישור תקציב לכך בשנת הכספים הקרובה. ארצות הברית לא הביעה התנגדות להעברת הדיון לז'נבה וכנראה תשתתף בדיון.

קושרובסקי בטלפון מבריה"מ: בקרוב – אוכל לעלות לישראל

(ע). מסורב העלייה הוותיק ביותר בברית המועצות יולי קושרובסקי שוחח אתמול בבוקר טלפונית ממוסקווה עם "קול ישראל" ומסר כי פסקו השיבושים המכוונים של שידורי ישראל לשם.

"לא משבשים, אתה שומע? זה בסדר גמור, לא משבשים באמת. אני לא יודע במה זמן זה יימשך, אני מקווה שכעכשיו, כשהתחלנו, זה יהיה בסדר. זו אולי הפעם הראשונה שבזמן הזה אני שומע כל כך נקי", אמר קושרובסקי ובירך "שהחיינו".

קושרובסקי סיפר כי משרד ההגירה הסובייטי הודיע לו שלשום בערב כי הוסר ממנו הסיווג הביטחוני שמנע ממנו עד כה לצאת מבריה"מ. פירוש הדבר, אמר, שהוא יוכל לצאת מבריה"מ בקרוב ולעלות לארץ.

ראש הממשלה יצחק שמיר שוחח אתו לשיחה אמר: "זאת בשורה מצויינת ... ואני מקווה מאוד שנראה אותו בקרוב בישראל, אתו ורבים מחבריו מסורבי העלייה".

ואשינגטון (ע"ד). בריה"מ הפסיקה לשבש את שידורי רדיו "אירופה החופשית" ו"רדיו ליברטי" בפעם הראשונה מאז הקמת רשתות תקשורת אלה על-ידי ארה"ב לפני 35 שנים. כך הודיעה שלשום המועצה לשידורים בין-לאומיים.

עם זאת העיר סגן יו"ר המועצה לשידורים בין-לאומיים בן ואטנברג כי שידורי רדיו "אירופה החופשית", המכוונים לבולגריה, צ'כוסלובקיה, הונגריה, פולין, רומניה והמדינות הבאלטיות, עדיין נפגעים על-ידי מערכת הפרעות בבולגריה ובצ'כוסלובקיה.

פרופ' יורם דינשטיין במועצה הלאומית למען יהדות בריה"מ:

"20% מהאשרות שחילקה שגרירות הולנד בבריה"מ – ללא-יהודים"

מאת נדב שרגאי

פרופ' יורם דינשטיין אומר ששגרירות הולנד במוסקווה מנצלת לרעה את סמכותה לתת אשרות הגירה ליהודים. "ייצוגה של ישראל באמצעות הולנד – אינו טבעי", אמר פרופ' דינשטיין, "והוא מזיק לנו. אנשים מקבלים מהולנד אשרות הגירה במסמכים מזויפים. לא אחת בריה"מ מנצלת זאת כדי להיפטר מיסודות לא-רצויים. באחרונה ניתנו אשרות גם לכ-20% לא-יהודים."

דינשטיין נאם ביום השני האחרון של כינוס המועצה הלאומית למען יהדות בריה"מ. הוא קרא לממשלת ישראל לתבוע מממשלת הולנד להפסיק את הנפקת האשרות, ולדאוג להעברת מתן אשרות ההגירה ליהודים לקונסול ישראל בבריה"מ, בבוקרשט או בכל בירה אחרת.

פרופ' דינשטיין קרא להתאים את המאבק היהודי למצב החדש המתהווה בבריה"מ. "יש לקשור את התביעה לחופש הגירה, המובטח באמנה בין-לאומית שבריה"מ חתומה עליה, לסעיף אחר באותה אמנה, המבטיח לכל מיעוט אתני, דתי ולשוני, לשמר את ייחודו. היהודים בלבד עונים על שלושת התנאים הללו, וחסותנו לתבוע מבריה"מ לממש את התחייבויותיהם שבאמנה הבין-לאומית".

נשיא הקונגרס היהודי העולמי, אדגר ברונפמן, אמר לעיתונאים, כי יש למנוע הפגנות של יהודים נגד גורבצ'וב, בביקורו הקרוב בארה"ב. ברונפמן סבור, כי לגורבצ'וב יש מספיק קשיים מבית, ולכן יש ללכת לקראתו, מה גם שהוא מקל על הקהילות היהודיות בארצו באחרונה. ברונפמן מסר עוד, כי להערכתו יוקמו בקרוב עשרות מרכזי תרבות יהודיים בבריה"מ, על בסיס בריתות של ערים תאומות עם קהילות בארץ ובעולם.

סנאטורים יהודים: תיקון חוק השבות יזיק לישראל בקונגרס

האווארד מצנבאום: נתקשה להשיג רוב חוסם נגד עסקות נשק

מאת יואב קרני
שליח "הארץ" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). ארבעה סנאטורים יהודים הזהירו השבוע את שגריר ישראל בארה"ב משה ארד מפני "נזק חמור ביותר" למעמדה של ישראל בקונגרס, אם יתוקן סעיף מיהו יהודי בחוק השבות.

הסנאטורים הם האווארד מצנבאום, דמוקרט ממדינת אוהיו, אחד החברים הבולטים ביותר בסנאט; פראנק לאוטנברג, דמוקרט מניו ג'רזי, לשעבר יושב-ראש ארצי של המגבית היהודית המאוחדת; רודי בושוויץ, רפובליקן ממינסוטה, לשעבר יושב-ראש ועדת המשנה לענייני המזרח התיכון; וארלן ספקטר, רפובליקן מפנסילווניה, חבר בוועדת ההקצבות ובוועדת הביון של הסנאט.

מצנבאום אמר אתמול ל"הארץ" כי אם יאומץ התיקון ל"מיהו יהודי", אין הוא בטוח שיהיה אפשר לגייס רוב של שני-שלישים בסנאט להכשלת עסקות נשק אפשריות עם מדינות ערביות. רוב של שני-שלישים (67 קולות) נדרש כאשר מנסה הסנאט לסכל עסקה כזאת.

"בהיותי החבר היהודי הבכיר", אמר מצנבאום, "אני הוא שהייתי מסדר פגישות עם מזכיר המדינה, או עם היועץ לביטחון לאומי, כאשר היה צריך להגיע לפשרות או להכשיל חקיקה. זה לא היה סוד. אני אומר עכשיו כי ההתפתחויות האחרונות לא חיזקו את עמדתנו בקונגרס".

הסנאטור הרפובליקאי בושוויץ, אשר יזם את הפגישה עם השגריר ארד, אמר במהלכה כי יהיה מוכן להצטרף אל מצנבאום. בושוויץ, שהיה השנה יושב-ראש ועדת הבחירות לסנאט של המפלגה הרפובליקנית, הזהיר את השגריר מפני "שריצות הביעוט" בישראל, העלולה לעלות לה במחיר תמיכה יהודית ובסופו של דבר גם במחיר תמיכה בקונגרס ובממשל.

הסנאטור ספקטר אמר אתמול ל"הארץ" כי "תהיה אשר תהיה ההגדרה הרשמית של 'מיהו יהודי', אני יודע מי אני, בלי קשר למה שמישהו אומר". ספקטר חבר כיום בקהילה של הזרם הקונסטרוקציוניסטי, הקטן בין ארבעת הזרמים היהודיים באמריקה.

סנאטור יהודי חמישי, קארל לוין, דמוקרט ממישיגן, לא היה יכול להשתתף בפגישה, אבל הביע הסכמה עם דברי חבריו. שני סנאטורים יהודים חדשים, ג'וזף ליברמן מקונטיקט והרברט קול מוויסקונסין, לא היו בוואשינגטון ביום הפגישה. סנאטור יהודי שמיני, וורן ראדמאן מניו המפשייר, אינו מעורב בדרך כלל בענייני חיים יהודיים.

שורש: בישראל אין מנהיגים ואין מדינאים

מאת יואב קרני

ואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). המנהיג הבולט ביותר של הזרם הקונסרווטיבי ביהדות אמריקה אמר אתמול כי ההסכם בין המערך לאגודת ישראל "מסכן את שלומה של החברה הישראלית".

הרב איסמאר שורש, נגיד בית המדרש לרבנים בניו יורק, הגיב על הידיעה, שהמערך הבטיח לאגודת ישראל השפעה נרחבת על משרד החינוך והתרבות. "נוכחותה של 'האגודה' במשרד החינוך", אמר ד"ר שורש בשיחה משיקאגו, "עלולה לשים קץ לכל ניסיון של פלורליזם במערכת החינוך הישראלית".

"אסון גדול הוא", הוסיף הרב שורש, "שהבחירות האחרונות בישראל העמידו את המדינה נגד עם ישראל. ישראל סובלת מחוסר של מנהיגים. אין לאיש מן הפוליטיקאים שלה הסגולות של מדינאי".

הפמיניסטיות מול הכותל. צילום: רחמים ישראלי

100 פמיניסטיות ערכו תפילה הפגנתית עם ספר תורה בכותל

רב הכותל שהוזעק למקום פסק: לנשים מותר להחזיק ספר תורה

(ע) כ-100 נשים, המשתתפות בכנס הפמיניסטיות היהודיות הראשון בירושלים, ערכו אתמול בבוקר תפילת שחרית בחלקת הנשים שליד הכותל המערבי, כאשר בידי אחת מהן ספר תורה.

התפילה ההפגנתית היתה, כפי שנמסר, לפעול לביטול הנוהג שלפיו הנשים יכולות להתפלל רק בעזרת נשים, כאשר בספר תורה מחזיקים וקוראים הגברים בלבד.

הנשים המפגינות הופיעו בשעה 7.30 בבוקר. הן נסעו לכותל בשני אוטובוסים שבאו ממלון הילטון, שם נערך כנס הפמיניסטיות. הן צעדו לעבר הכותל בזוגות. משמר משטרה קטן, מלווה בצלמי טלוויזיה, ובהם רבים מרשתות זרות. הנשים נתכנסו בחלק עזרת-הנשים והתפללו בהתרגשות רבה, בשקט ללא הפרעות, לפתע הופיעה אשה מבוגרת, חרדית בלבושה, והחלה לצעוק, כי לדעתה "בושה וחרפה, היא שנשים יחזיקו בספר תורה של הגברים". הרב גץ, רב הכותל, שהוזעק למקום הודיע כי אינו רואה שום דבר אסור, גם אם העניין אינו מקובל, בהחזקת ספר תורה על ידי נשים.

בינתיים נודע הדבר למתפללים שמעבר למחיצה. הללו הפסיקו תפילתם עלו על המחיצות והחלו לצעוק לעבר: "אנו מוחים, אנו מוחים, בושה וחרפה". קצין משטרה, שהיה ממונה על הכוח הקטן, חשש מהתפתחות בחורי ישיבה לאזור ולהתחממות האווירה, במיוחד לנוכח הניסיונות של צלמי טלוויזיה זרה להיכנס לתוך השטח של עזרת הנשים ולצלמן מקרוב. הוא ביקש מהמארגנים לא להאריך באירוע ההפגנתי. נאמר לו, כי מדובר רק בתפילה, שכמה נשים דתיות, המשתתפות בכנס, עורכות כל בוקר. משנסתיימה התפילה, יצאו הנשים כשהן שרות שירים לעבר האוטובוסים שהיו להן מוכנים לחזרה למלון הילטון בירושלים.

גיורות מארה"ב: גיור רפורמי וגם קונסרבטיבי – מזויפים

"למדתי יותר על יהדות במינור – ממה שלמדתי אצל הרב"

(ע). ארבע נשים צעירות מארה"ב, שעברו הליכי גיור רפורמי, הופיעו אתמול במסיבת עיתונאים בבית אגרון בירושלים, להשמעת טענות נגד "הגיורים המזויפים", לדבריהן, שעורכות קהילות קונסרבטיביות ורפורמיות ולהדגשת תמיכתן בתיקון מיהו יהודי.

ארבע הגיורות טענו, כי הן נרדמות מתהליכים שבהם הוצע להן לבצע את תהליכי הגיור, ללא הסבר על מהות השינוי ולימוד מתאים של תנאי הקיום היהודי. הדבר מצביע לדבריהן, כי הרבנים הקונסרבטיביים והרפורמיים מעוניינים יותר ברכישת חברים נוספים לבתי כנסת שלהם, תוך תשלום דמי חבר גבוהים, מאשר בבעיה האינדיבידואלית של המתגיירים.

גב' פרי ביירין מלוס אנג'לס, מורה במקצועה, טענה כי תהליך הגיור שלה היה מנותק מבחינה טקסית ורגשית וגרם לה זעזוע כאשר נוכחה כי אינו קביל לפי ההלכה. כמוה דיברו מרים הופשטטר, בעלת חברה לאלקטרוניקה, אשר סיפרה כי לפני גיורה היא למדה יותר על יהדות במינור נוצרי, ממה שהוצע לה ללמוד בעת תהליך גיור באמצעות רב רפורמי. לדבריה, הטרגדיה האמיתית היא בכך שהרבה מתגיירים לא יודעים, כי הגיור אינו לפי הלכה.

הגברת היה יוכבד אברהם, גיורת ממסצ'וסטס, אמרה כי למען שמירת זכויות האזרח של המתגיירים חובה היה להכניס תיקון בחוק השבות, כדי שיהיו תהליכי הגיור אחידים ומחייבים לגבי כניסת המתגיירים לכלל ישראל.

הצעה להקמת גוף מכל הזרמים היהודיים לקביעת גיור אחיד

קרינסקי מגנה קריאה ליהודים לא-אורתודוכסים להפסיק תרומות לחב"ד

מאת שלמה שמיר
סופר "הארץ" בניו יורק

ניו יורק (מיוחד ל"הארץ"). הצעה לפתרון שאלת תיקון חוק השבות, שהעלו ראשי האיגוד ליהדות קונסרבטיבית-מסורתית, נשלחה אמש לראש הממשלה, לשר החוץ ולראשי המפלגות בישראל.

האיגוד הוא פלג בתנועה הקונסרבטיבית, שנוסד ב-1983 על-ידי קבוצת רבנים קונסרבטיביים, הנוטים להדגשת המסורת ולשמירת מצוות "תוך פתיחות".

ראשי האיגוד מציעים שראשי שלוש התנועות הדתיות בארצות הברית יסכימו על תהליך גיור, שיהיה מבוסס על דרישות ההלכה ויכלול ברית מילה, הטפת דם ברית, טבילה במקווה וקבלת עול מצוות. רבני שלוש התנועות יתבקשו לחתום על תצהיר הקובע כי בתחום הגיור הם פועלים לפי ההלכה. גר או גיורת שעברו את תהליך הגיור אצל רב שחתם על תצהיר זה יוכרו בישראל כגרים בהתאם לדרישות ההלכה.

מנכ"ל האיגוד, הרב רונאלד פריים, אמר ל"הארץ" כי קרוב לוודאי שלא כל הרבנים יהיו מוכנים לחתום על תצהיר זה וספק אם התצהיר יתקבל על-ידי הרבנות הראשית בישראל. האיגוד קורא לכנס בדחיפות גוף של רבנים מישראל ומשלוש התנועות הדתיות באמריקה, כדי לדון בשאלות אלה "בתוך מסגרת חופשית".

"על כף המאזניים מונחים עתידם של ישראל והעם היהודי, מה שחשוב פי כמה מגודל הממשלה הבאה", כותבים בעלי ההצעה. "אנו מאמינים כי על-ידי מציאת פתרון לשאלת מיהו יהודי בדרכי שלום, הבנה הדדית ופיוס, אפשר יהיה להפקיע את הבעיה ממאבק הכוחות הפוליטי הנוכחי".

עשרה רבנים מראשי התנועה הקונסרבטיבית קראו לחברי התנועה לא לתרום כספים למוסדות תורניים אורתודוכסים, במכתב שהופץ בין חברי התנועה, עליו חתום גם נשיא התנועה פרופ' איסמר שורש. במכתב מתבקשים חברי התנועה להמשיך לתרום למגבית היהודית ולסייע למוסדות התנועה הקונסרבטיבית.

הרב קרינסקי, ממקורביו של הרבי מליובאוויטש הגדיר את פנייתם של הרבנים הקונסרבטיביים כ"מהלומה מבישה ומסוכנת ליהדות ולאהבת ישראל". הקריאה שלא לתרום למוסדות התורה של חב"ד היא "בלתי מוסרית ובלתי-אנושית", אמר הרב קרינסקי. הוא הודה שמוסדות חב"ד נהנים מתרומות ניכרות מיהודים לא-אורתודוכסים.

נציגי 3 מיליון מיהודי ארה"ב לשמיר: לא לדון בתיקון לחוק

אחדים מאוכזבים מהפגישה; אחרים בטוחים: שמיר ישמור על אחדות העם

(ע) משלחת נוספת, הפעם של ראשי שמונה פדרציות יהודיות המייצגים לדבריהם למעלה מ-3 מיליון יהודים, התקבלה אמש אצל ראש הממשלה יצחק שמיר לשמיעת בקשתם להוריד את תיקון חוק השבות מסדר היום הפוליטי בישראל.

24 נציגים משיקגו, ניו יורק, ניו ג'רסי, מיאמי, לוס אנג'לס, מונטריאול וטורונטו שהגיעו שלשום, הביעו באוזני שמיר את דאגת הקהילות היהודיות בארצן קונסרבטיביות ורפורמיות. שמיר יעץ להן "לא לדאוג, שכן העניין יסתדר בכוחו של דבר".

מר פיטר וולקוב, נשיא הפדרציה במונטריאול, והרב רוזנפלד, מטורונטו, יצאו, לדבריהם, מאוכזבים מאי נכונותו של ראש הממשלה להשמיע תגובה חיובית כלשהי, אולם נשיא הפדרציה מוואשינגטון שהנהיג כדובר הקבוצה, פול ברגר, אמר דברי הערכה על נכונותו של מר שמיר לחזור על מחוייבותו שאותה השמיע באחד מביקוריו במיאמי, לשמור על אחדות העם היהודי".

קבוצה אחרת, המורכבת מחברי המועצה הרבנית שליד המגבית היהודית המאוחדת בניו יורק קיימה מסיבת עיתונאים במשרדי המגבית בירושלים והביעה תקווה, כי הבעיות הקשורות במחלוקת מיהו יהודי יגיעו לפתרון חיובי.

הרב סטנלי דרירס, רב רפורמי, אמר שהוא בא מתוך דאגה הדדית לישראל, אך יוצא בתקווה שיש עתה הבנה להורדת היהודים בתפוצות. הרב הסקל לוקסטין אשר סיפר על פגישתה של קבוצת הרבנים עם ראש הממשלה סבור, כי הבנת בעיותיה של ישראל מאפשרת ראיה חיובית יותר של המציאות שלתוכה נקלעה הפוליטיקה הישראלית בהקשר לחוק מיהו יהודי.

מריט
מובילה בטעם עשיר
עם הרבה פחות
ניקוטין

אם חשבת שסיגריה דלת ניקוטין היא גם דלה בטעם צפויה לך הפתעה טעימה - מריט מפתיעה אותך בטעמה העשיר והמשובח, עם מעט מאוד ניקוטין. מחקרים בארה"ב העלו כי מריט עשירה בטעמה כמו סיגריות המכילות עד 38% יותר ניקוטין.

הצטרף למליוני המעשנים הנלהבים שהפכו את מריט להצלחה מסחררת בארה"ב וברחבי העולם.

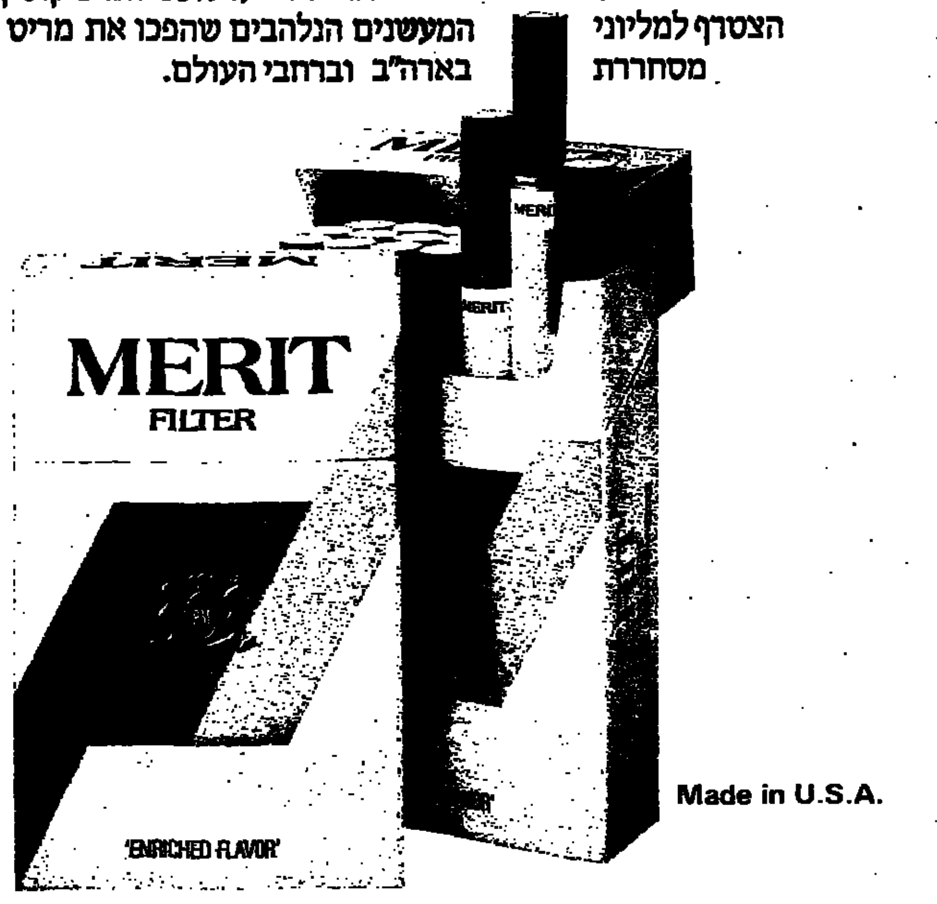

Made in U.S.A.

מריט

עשירה בטעם, דלה בניקוטין - עכשיו גם בישראל

אזהרה: משרד הבריאות קובע כי העישון מזיק לבריאות.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

בן 17 נורה למוות בידי חיילים שהותקפו באבנים ובבקבוק תבערה

בשטחים דווח אתמול על 12 פצועים, ובהם – 9 בגדה ו־3 ברצועת עזה

מאת אורי ניר ואיתן רבין

בכפר ביתין, דרומית מזרחית לג'יבה, ירו אתמול חיילים למוות בצעיר בן 17, במהלך תקרית שבה הותקפו באבנים ובבקבוק תבערה. דובר צה"ל מסר, כי כוח של צה"ל ערך בכפר "פעילות יזומה" שסיבתה לא הוסברה. לפי הידיעות, הושלך בקבוק תבערה לעבר חיילים והללו ירו לכיוון שממנו הושלך הבקבוק. בן ההריגה נהרג בחור בן 17, תושב הכפר. כפי הנראה, גופתו לא הועברה לבית חו־לים באיזור, ולכן אי אפשר היה לברר כפי תושבי הכפר, כה קשה ובאלה נסיבות נפגע.

לפי ידיעות מקומיות בן האיזור הוטל עם עוצר. צה"ל מסר, כי נסיבות הפגיעה ייבדקו.

בשטחים דווח אתמול על 12 פצו־עים, בהם 9 בגדה ו־3 ברצועת עזה. בגדה המערבית חודשו אתמול הלי־מודים בבתי הספר היסודיים, וכ־60 אלף תלמידים יצאו ללמוד. בדרך כלל לא דווח על תקלות, פרט לתהלוכה אחת של תלמידים ברמאללה, ליד שכונת קאדורה, שפוזרה בידי חיילים. אם יתברך השקט בבתי הספר, ייפתחו גם בתי הספר של הכיתות הגבוהות ב־11 בחודש, ושבוע אחר־כך יחודשו הלימודים בבתי הספר התיכוניים.

הפצועים שעליהם דווח אתמול – במו ביתם האחרונים – נורו באיזור השומרון, ברובם בסביבות שכם ובכפרים שבצפון לשכם.

שלשום בערב נפצע בראשו מאבן שהושלכה על מכוניתו תושב גוש קטיף, אבי קלנר. הוא אושפז בבית החולים סורוקה בבאר שבע במצב קל, ושוחרר לביתו. מתנחלי גוש קטיף ריוחו על זעם ביטוביה. אתמול מסרו מקורות ערבים בעזה כי אלמו־נים, כנראה קנאים מוסלמים, השליכו בקבוק תבערה על חנות למסחר סרטי וידאו, כפי הנראה משום שהחזיקה סרטים נועזים. פרצה אש, ונגרם נזק לרכוש.

אתמול הוסר העוצר מעל מחנות הפליטים ברצועת עזה, ועתה אין עוצר באף אחד מיישובי הרצועה. בגדה נמשך העוצר על מחנה הפלי־טים אל־אמערי שליד רמאללה זה היום ה־12 ברציפות, בערים טול־כרם וקלקיליה, ובכפר מאלב שליד רמאללה.

במקומות אחרים בגדה היו תקרי־ות של יידוי אבנים על כלי רכב יש־ראליים. כן דווח על השלכת בקבוק תבערה על אוטובוס ישראלי שהסיע פועלים ערבים אור ליום אתמול בקרבת הישוב בית אריה. לא היו נפגעים.

מתנחלים מאיזור השומרון דיווחו אתמול כי צה"ל חייב אותם לעבור בעיר קלקיליה הנתונה בעוצר בשיירות עם ליווי צבאי, בשל תקרי־ות של יידוי אבנים, חרף העוצר. עוד סיפרו כי הכביש הראשי של קלקיליה היה זרוע במכשולים בכמה נקודות, ובשל כך נגרמו נזקים למכוניות אזרחיות וצבאיות.

ביישובים שונים בגדה מתקיימות עדיין פעילויות של צה"ל, בכה שכו־נה "פעילות יזומה". נמסר כי בכפר עראק בורין שליד שכם הופיעה אתמול עם.

"צירוף שריר לביקור בבית הווטרינר – היה מישגה"

– יאמרו היום האחראים במשטרה לקצין שצרף את השר לביקור אצל עד המפתח בתביעת הדיבה שהגיש נגד "חדשות"

מאת ראובן שפירא

נראה כי עוד היום יעדו האחראים במשטרה לקצין המשטרה שצרף אליו את שר המשפטים אברהם שריר, בביקורו לצורך חקירה אצל רופא החיות ד"ר דני ורסנו – כי פעל שלא כהלכה. ד"ר ורסנו אמור להיות עד מפתח בתביעת הדיבה שהגיש השר שריר כנגד העתון "חדשות".

במשטרה נערכה בימים האחרונים בדיקה בפרשת הביקור המשותף, מימצאי הבדיקה הפנימית, לרבות הסברו של קצין המשטרה בדרגת רפ"ק, יונחו הבוקר על שולחנם של ראשי המשטרה.

בידי קצין המשטרה היה קלסתרון של האלמוני שביקש לבצע פעו־לות בחשבון הבנק של השר. כדי לאתר את האלמוני היה צריך קצין המשטרה להיפגש עם אנשים שיוכלו לזהות את האיש בקלסתרון. נראה שבשיחה עם השר שריר ששיתף פעולה עם המשטרה בחקירה לגילוי הד אלמוני, שוכנע קצין המשטרה כי כדאי לגשת לרופא החיות ולהציג בפניו את הקלסתרון. גורמים בכירים ומוסמכים במשטרה לא סבורים בשלב זה כי יש לראות בביקור של קצין המשטרה והשר שריר אצל הווטרינר משום הטרדת עד, אף כי רואים טעם לפגם בצירוף השר לקצין בביקור אצל רופא החיות ובנסיעה של קצין המשטרה לביתו של הרופא במכוניתו של השר שריר. בכירים במשטרה אמרו אתמול כי רק עם סיום הבדיקה הפנימית יוחלט כיצד לפעול בנושא.

ח"כ יוסי שריד פרסם אתמול הודעה שבה אמר כי השר שריר – ולא המשטרה – הוא שיזם את הפגישה בינו ובין קצין המשטרה לבין רופא החיות, ד"ר ורסנו, ולא המשטרה היא שיזמה את הפגישה. לדבריו נמסר לו על ידי שר המשטרה חיים בר־לב בשיחת טלפון ביניהם כי קצין המש־טרה ננזף.

לדברי שריד שוחח אתמול במשך היום עם קציני משטרה בכירים שהודו כי התלוות קצין המשטרה לשר שריר היתה טעות מבצעית והיא נוגדת את הנוהל המקובל והמתוקן. הקצינים הסכימו כי ביקור השר אצל הווטרינר יוצר רושם של נסיון להטרדת עד והכל שהמשטרה היתה מעורבת בפרשה. שריד טען כי לאחר אירועי שלשום מתחזקת עוד יותר תביעתו מהיועץ המשפטי לממשלה לפתוח בחקירה נגד השר שריר בחשד להטרדת עד.

דובר המשטרה סרב אמש להתייחס לפרשה ולא היה מוכן להשיב על השאלה אם ננזף קצין המשטרה.

שופט יקבע אם המוסדות של הליברלים שרירים וקיי'מים

(עו). בית־משפט המחוזי בחיפה יכריע בשאלה, האם מוסדות המפלגה הליברלית שרירים וקיימים לאחר קבלת אמנת האיחוד בין המפלגה הליברלית לבין חרות במסגרת הליכוד.

השאלה המשפטית לגבי מעמדם של מוסדות המפלגה הליברלית עלתה אתמול לפני השופט מיכה ליני־רנסוראוס, בבירור עתירתו של חבר פעיל במרכז המפלגה הליברלית בנתניה, רב אבידן.

העותר טען בפנייתו לבית־המשפט, כי נציג המפלגה הליברלית בהנ־הלת התנועה הציונית והסוכנות לא נבחר במוסדות המפלגה כמתבקש על־פי התקנון. העותר טוען, כי המלך על מינויו של דוד הגואל לכהונה בהנהלת התנועה הציונית וה־סוכנות היהודית בניגוד לחוק ולתק־נון. הוא מבקש מבית־המשפט להצהיר, שמינוי זה בטל ומבוטל.

השופט מיכה ליני־רנסוראוס נתן בתחילת אוקטובר השנה צו מניעה זמני, על־פיו נאסר על הגואל לקבל את התפקיד בהנהלת התנועה הצי־ונית והסוכנות.

בישיבת בית־המשפט אתמול התייצב השר גדעון פת, אשר טען כי ההסכם שהושג בין השרים דוד לוי (חרות) ומשה נסים (ליברלים), שבא את ביטויו באמנת הליכוד, ביטל את קיומה של המפלגה הליברלית.

עו"ד איתן הברמן ייצג בבית־המש־פט את יו"ר מזכירות תנועת החרות, השר משה ארנס, הצטרף לטיע־ונו של עו"ד צבי סרלו, שייצג את השרים פת, שריר, נסים ודוד הגואל, שטענו כי אין עוד מוסדות למפלגה הליברלית בעקבות האיחוד עם תנו־עת החרות במסגרת הליכוד.

שני הצדדים הגישו לבית־המשפט מסמכים רבים לחיזוק טיעוניהם.

השופט החליט לדחות את ההל־תו לשבוע הבא.

מפ"ם: נתמוך בגוש חוסם; לא נשב בממשלה שתוותר לחרדים

(עו). מזכ"ל מפ"ם אליעזר גרנות הו־דיע אתמול בישיבת מרכז מפלגתו כי מפ"ם שותפה למהלכים של המערך בגוש חוסם, אך אם מדובר בהקמת ממשלה עם החרדים, וכרוכים בכך וי־תורים במישור הדתי ובעניין הסטטוס קו, מפ"ם תהיה בחוץ.

גרנות סיפר לחברי המרכז כי כאשר החלו המהלכים להתגבשות של־שום, קראו נציגי מפ"ם ליו"ר המערך שמעון פרס לצאת לאופוזיציה לוחמת. אך לאחר החלטת אגודת ישראל התגבשו העניינים. "מה שקרה עכשיו זה התשובה בכל שעה, המצב ממש מרהיב", אמר גרנות.

מזכ"ל מפ"ם אמר כי הדבר הגרוע ביותר שיכול היה לקרות כתוצאה מהבחירות הוא שהמערך יילך לקו־אליציה עם הליכוד. מהלך כזה היה גורם להמשך השיתוק המדיני וההתדרדרות במשק ומביא לאסון. גם האפשרות השניה – ממשלה צרה של ליכוד־דתיים – היתה גרועה לא פחות.

מכל מקום, הוסיף מזכ"ל מפ"ם, אחרי תוצאות הבחירות "נראה כי גם ההסתדרות בסכנה, ואל נהיה שלווים בנושא הזה".

גרנות ודיע מהמערך כי בכל מקרה יבטיח למפ"ם מקומות מכוב־דים וראויים בוועדות השונות של הכנסת, כשם שהבטיחו לרצ. "עליהם להבין שאנו לא נשב כ־ילדים טובים", הבהיר המזכ"ל והוסיף: "ביקשנו היום מנציגי המערך לכנס את נציגי כל ארבע מפלגות השמאל הציוניות – מערך, מפ"ם, רצ ושינוי – על מנת לדון כיצד לכלכל את צע־דינו במשותף נוכח המצב שנוצר, כולל הכנה להיותנו אופוזיציה לוחמת".

בישיבת המרכז הודיע המזכיר הארגוני של מפ"ם חגן ארז כי נוכח ה"הישג המשמעותי של המפלגה" בבחירות, יש לשים עתה דגש על הנושא הארגוני, כדי לאפשר למפלגה פעילות עצמאית מואצת, במיוחד לקראת הבחירות להסתדרות ולר־שויות המקומיות.

טיולי החברה הגאוגרפית

צילום: ליונאל אבנון

הכרות קרובה עם מקומות רחוקים

דרום אפריקה

נפלאות אפריקה: האנשים, הנופים והחיות ב־22 יום, החל מ־30.1.89.

המזרח הרחוק - סין

מגוון רחב של טיולים למזרח הרחוק ולסין.
מועדי יציאה – החל מחודש פברואר.

קרנבל באמריקה הדרומית

5 מסלולים מרתקים מפרו בצפון ועד ארץ האש בדרום, כולל קרנבל בריו. מועדי יציאה – החל מינואר 1989.

מ צ ר י ם

טיולי האיכות הייחודיים והבלעדיים לחברה הגאוגרפית ברמה של 4 ו־5 כוכבים עם מיטב מדריכיה.
היציאה – מדי שבוע.

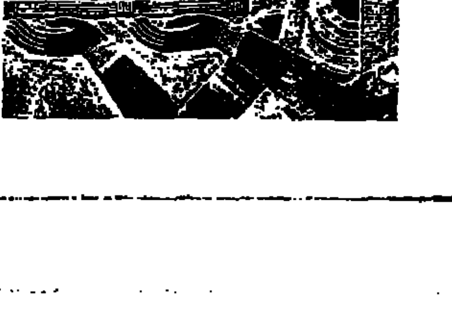

נופש + ספארי בקניה

טיולים מיוחדים כולל טיולי בני/בנות מצווה עם טיסה בשמי קניה בכדור פורח – מתנת החברה הגאוגרפית.
יציאה החל מ־1.12.88.

החברה הגאוגרפית לטיולים בע"מ

רח' טבריה 8 (פינת בוגרשוב) ת"א. טל. 03-284113 ואצל כל סוכני הנסיעות.

2 בקבוקי תבערה לקונסוליה האמריקאית במזרח ירושלים

גוברים ביטויי המחאה נגד החלטת ארה"ב לאסור על כניסת ערפאת

מאת אורי ניר
כתב "הארץ"

בשטחים גוברים ביטויי המחאה והזעם על החלטת הממשל האמריקאי שלא לאפשר את כניסתו של יאסר ערפאת לתחומי ארצות הברית לקראת נאומו המתוכנן בעצרת האו"ם. בקונסוליה האמריקאית בירו־שלים המזרחית מעט את המגעים עם אישים פלסטיניים בשטחים בימים אלה, אך מקורות דיפלומטיים אמריקאיים בירושלים העריכו כי לא משקפת סכנה כבשית ליחסים בינם לבין ראשי האוכלוסיה המקומית.

שלשום הושלכו שני בקבוקי תבע־רה על בניין הקונסוליה האמריקאית במזרח־ירושלים ונרשמו כתובות עוינות לארה"ב בחוצות הערים הגד־לות. בכתם צוירו סיסמאות בערבית ובאנגלית, בלשון בוטה ביותר, כמו חתימת "ההנהגה הלאומית המאוחדת של ההתקוממות", הכוונה עם אש"ף.

מקורות פלסטיניים מסרו אתמול כי אנשי איגודים מקצועיים מהגדה, שהוזמנו להיפגש עם הציר לעניינים מדיניים בקונסוליה בירושלים, סירבו להיענות להזמנה כמחאה. מקורות בקונסוליה מסרו כי מדובר בפגישות היכרות עם הציר החדש, שנועדו ביוזמת אנשי האיגודים, אך לא בוטלו לגמרי.

עיתוני מזרח־ירושלים ממשיכים מזה כמה ימים בהתקפות קשות על הממשל האמריקאי. העיתון הפלס־תיני הנפוץ ביותר, "אל־קודס", הכתיר אתמול את מאמר המערכת שלו בכותרת "מדיניות מבורכת", וחתם אותו במלים: "ארצות הברית לבדה נושאת באחריות להשלכות המצב של המשך האלימות, ההרס והמוות, במצב הסטטוס־קוו, והעולם יודע כי המדיניות האמריקאית היא מדי־ניות אווילית, הרת־אסון או מטרת כלשהי".

העיתון "אל־פג'ר" פרסם אתמול משאל שנערך בין כמה אישים מהגדה, שהוקיעו את ההחלטה במלים קשות. מקורות אמריקאיים בירושלים אמרו כי להערכתם מדובר במשבר חולף, שאין להפריז בחשיבותו.

הפרקליט הצבאי: אין לציית לפקודות לא־חוקיות בעליל

עד כה הואשמו 45 חיילים בשטחים; מתוכם הורשעו 15 וזוכו 2

מאת איתן רבין
כתב "הארץ"

אין לציית לפקודות לא־חוקיות בעליל, כגון פקודה להכות חפים מפשע או לעשות מעשים אחרים הנוגדים ערכי מוסר בסיסיים. כך אמר אתמול הפרקליט הצבאי הראשי תת־אלוף אמנון סטרשנוב ביום עיון לחניכי קורס קצינים שהתקיים בבית הספר לקצינים.

הפצ"ר התייחס לפקודות הנ־פרצות מתי מותר לירות כדי להרוג ומתי מותר להכות. לדברי סטרשנוב, בפקודות ובהוראות, כפי שהן היום או כפי שהועברו במסגרת הפיקוד הב־כיר של צה"ל, אין אי־חוקיות: הן בר־רות וחד־משמעיות.

"מותר לירות כדי להרוג תוך כדי קרב, אך מיד כאשר מסתיים הקרב אין לפגוע בפצועים או בשבויים", אמר הפצ"ר.

בהתייחסו להתפרעות הנמשכות בגדה אמר סטרשנוב "התגובה המשמעותית כפי שנתפסה על־ידי המ־פקדים היתה נאותה והולמת. אינני רואה בכך חומרה יתירה".

הפרקליט גילה כי עד היום הוגשו 45 כתבי אישום נגד חיילים וקצינים בשטחים, מתוכם הורשעו 15 ושניים זוכו. העונשים נעים בין מאסר על תנאי ועד למאסר של שנה בפועל על הריגה.

הוא סיפר כי חייל נידון לארבעה חודשי מאסר בפועל לאחר שהואשם בגניבת 145 שקלים מתושב ג'באליה בעת חיפוש.

איש מילואים העיד במשפט חיילי גבעתי:

"ההשפלה והמכות בבתי המעצר נועדו לשעשוע ולהעברת זמן"

ח"כ דדי צוקר דורש הקמת ועדת חקירה עקב הפרסום ב"הארץ"

מאת איתן רבין
כתב "הארץ"

נשיא בית הדין הצבאי בפיקוד הד־רום, אלוף משנה ד"ר עמנואל גרוס, תקף אתמול בחריפות מפקדים של גבעתי. הוא ציין בהחלטתו כי בית הדין לא יירתע בעתיד להורות על פתיחת תיק בצ"ח נגד כל מי שיפגע בהל־יכי בית הדין.

נשיא בית הדין התייחס בפתח דבריו של חיילי גבעתי לאיחורו של עד תביעה, סמ"ר דוד דוד.

כאשר נשאל העד מדוע הגיע באי־חור, אמר כי הוא נשפט אצל המג"ד, למרות שהם ידעו כי הוא חייב להעיד בבית הדין. "אנו רואים בחומרה ביותר את התייחסות המפקדים, הגורמים בהתנהגותם לבזיון בית הדין ולא נסבול התנהגות כזאת", קבעו השופטים.

השופטים הורו למח"ט גבעתי לחקור את העניין ולנקוט באמצעים.

אתמול העידו שלושה עדי תביעה. אחד העדים, סמל ש' אבשלום, איש מילואים, העיד כי חיילים היכו עצ־ורים במתקן ג'באליה לשם שעשוע. "ההשפלה והמכות היו לצורך העברת הזמן", אמר.

במהלך עדותו הסתבר לעורך הדין, עוזי עצמון, כי חקירת מצ"ח בפרשה זו היתה פגומה, ונשיא בית הדין, ד"ר עמנואל גרוס, אמר כי הדבר יתבטא בפסק הדין.

עד אחר מטעם התביעה העיד כי הכרס הבולטת של המוכה, ואני אל שמי, היתה מטרה למכות. "הכרס היתה אטרקטיבית ולכן כולם נתנו לו מכות על הבטן", אמר.

ביום ב' אמורים להעיד שני מפקדי צה"ל ברצועת עזה לשעבר, תת־אלוף צבי פולג ותת־אלוף יעקב אור.

עוד נמסר כי בעקבות הכתבה במוסף "הארץ" על הפרוטוקולים של משפט גבעתי, דרש חבר הכנסת, דדי צוקר, במכתב לשר הביטחון להקים לאלתר ועדת חקירה, שתהיה מור־כבת מאנשי מילואים ואזרחים, על מנת לחקור את התנהגות חיילי צה"ל בבתי המעצר בהם עצורים הערבים.

ח"כ דדי צוקר כתב לרבין, כי "מזה מספר שבועות נגולה מסכת עדויות מחרידה במשפט ארבעת חיילי גבעתי, כאילו מדובר בעניין של מה בכך, כאילו מדובר בארוע בודד, אך למעשה נחשפו במהלך המ־שפט מעשי התעללויות בעצירים, שהדעת אינה סובלת".

בתי חשודים בפעילות חבלנית לא נהרסו בזכות קשרי משפחתם

אביהם של 2 מהחשודים: מוכתאר בכפר; אביו של אחר: עובד עירייה

מאת אורי ניר
כתב "הארץ"

שלטונות הביטחון בגדה נמנעו מהריסת בתי משפחותיהם של שלו־שה החשודים בפעילות חבלנית עויינת, משום שאבותיהם עומדים בקשר עם מערכת המימשל.

מדובר בשלושה צעירים שנחשדו בהשתייכות לשתי חוליות נפרדות. שניים מהם הם בניו של מוכתאר אחד הכפרים בנפת רמאללה, שנחשדו בהשתייכות לחוליה שעסקה בהשלכת בקבוקי תבערה על אוטובו־סים ישראליים, ובהתנכלויות לתנו־עה בכבישי הסביבה.

חלק מגורמי הביטחון דרשו להרוס את בית המשפחה אך בממשל הוחלט להימנע מנקיטת הצעד, בשל מעמדו של האב. חשוד אחר הוא בנו של עובד בכיר באחת מן המועצות המוניציפאליות הגדולות בגדה. גם הוא נחשד בביצוע פיגועים חמורים. גם במקרה זה לחצו חלק מרשויות הביטחון להרוס את בית משפחתו, אך בהתערבות ראש המועצה המוניצי־פלית שבה עובד אבי המשפחה, הוחלט בממשל להימנע מהריסת הבית.

מקורות במערכת הביטחון מסרו כי החלטות אלה מהוות ביטוי למדי־נית הממשל לחזק את ראשי המערכת המוניציפלית בגדה, להימנע מפגיעה בגורמים העומדים בקשר עם הממשל, ולחזק את הדימוי שלהם בעיניהם של תושבי האיזור.

ממשלת ירדן הסמיכה בתי־הד השרעיים בגדה לייצג אותה

– מסר עיתון במזרח־ירושלים • הוסמכו לתת אישורים לבניה לרכישת נכסים, להלוואות מבנקים ולחידוש דרכונים – בירדן

מאת אורי ניר
כתב "הארץ"

בתי־הדין השרעיים בגדה הוסמכו כעת בממלכת ירדן לקיים את כל הפעילות הנוגעת לקשרים הכס־פיים והמנהליים שבין תושבים מהגדה לבין רשויות ומוסדות בירדן. כך מסר אתמול העיתון המזרח־ירושלמי הפרו־ירדני "אינאאר".

העיתון מסר מפיו של הממונה על בתי־הדין השרעיים (המוסלמיים) בגדה, שייח' מוחמד אל־ג'מל אל־ריפאעי, כי המוסד החדש הושג בתיאום בין הממונה על בתי־הדין השרעיים ברבת־עמון לבין ראש המח־לקה לעניינים פלסטיניים במשרד החוץ הירדני. שייח' ריפאעי אמר לעיתון כי לפי המוסד החדש, קיבלו לידיהם בתי־הדין השרעיים את הסמכות לנהל ולאשר את כל ההתקשרויות הרשמיות שבין תושבים מהגדה לבין הרשויות בירדן, שבעבר היתה נתונה בידי גורמים ביורוקרטיים הקשורים לירדן, כגון לשכות המסחר, העיריות, ו"ראשי המוכתארים" למיניהם.

לפי הידיעות, הסמכויות נרחבות מאוד, ומהן עניינים שאינם קשורים כלל לתחום עיסוקם של בתי־הדין השרעיים, כגון בקשות לאישורי בנייה או לרכישת נכסי דלא־ניידי בירדן, בקשות להשגת הלוואות מבנקים ומוסדות ממלכתיים בממל־כה, פתיחת חשבונות בבנקים שם, רישום תושבים, חידוש דרכונים ועוד.

הסמכה זו מקנה למערכת בתי־הדין השרעיים כוח רב.

כזכור, לאחר ההודעה של המלך חוסיין על ניתוק הקשר החוקי והמ־נהלי של ממלכתו מהגדה המער־בית, הוא הוציא מכלל זה את מערכת הקודשים ("הוואקף") ובתי־המשפט המוסלמיים, שעובדיה נחשבים עדיין לעובדי מדינה ירדניים ומוסדותיה קשורים למערכת הירדנית, כפי שהיה טרם ניתוק הקשר בין שתי הגדות.

4 אנשים נהרגו אתמול בתאונות דרכים בארץ

אדם אחד נהרג בצומת להבים ● בן 54 נהרג מאוטובוס בתל אביב ● בן 17 דרס בטרקטור את אחיו הפעוט ● בת 50 נהרגה בקרית ים

מאת עמאללה מנצור ואיתן רבין

אדם אחד נהרג ו־8 נפצעו בתאונת דרכים משולשת שאירעה אמש בצומת להבים ליד באר שבע. כוחות גדולים של המשטרה וניידות טיפול נמרץ העבירו את הפצועים לבית החולים סורוקה בבאר שבע.

תושב פתח תקוה, מרדכי מנדלוביץ' בן 54, נהרג אתמול בצהריים מפגיעת אוטובוס בעת שניסה לחצות את הכביש בצומת קפלן בדרך פתח תקוה בתל אביב.

מן המשטרה נמסר, שאוטובוס "דן", שנסע בנתיב הציבורי בדרך פתח תקוה, פגע בהולך הרגל בשעה 3.30 אחר הצהריים, במעבר החציה.

טיפול החייאה הוגש לנפגע, אך ללא הועיל.

רופא קבע את מותו.

ילד בן שלוש וחצי מקיבוץ מסדה נהרג אתמול בתאונת טרקטור. יובל צפלין, בן 17 מקיבוץ מסדה, הסיע טרקטור בסמוך למקום שבו שיחק אחיו הצעיר ירון, בן שלוש וחצי.

נראה כי הילד ביקש מאחיו לעלות על הטרקטור, והאח נענה. כאשר ביקש הנער להוריד את אחיו, הוא מעד והבחור ביצע פעולה שהביאה להסעת הטרקטור שגרם לדריסתו של אחיו הצעיר.

(ע). הולכת רגל בת 50 נהרגה אתמול בבוקר מפגיעת אוטובוס בעת שחצתה את הכביש בשדרות ירושלים בקרית ים.

בני זוג מרחובות, זיוה (27) ורן (31) סעידי, הוריהם של שלושה ילדים קטנים, נספו שלשום בלילה בתאונת דרכים מזעזעת בכביש יבנה נס־ציונה.

בני הזוג השאירו אחריהם שלושה ילדים בני 10, 8 ושנתיים.

מתגבשת תוכנית חדשה להכשרת מנהלים במלונות

מאת זוהר בלומנקרנץ

הצעה למסגרת תפעולית חדשה של מסלול להכשרת מנהלים נבחנת על ידי קרן ההשתלמות המקצועית לעובדי תעשיית המלונאות בישראל, בראשותו של בני גזבין. הקרן ציינה אתמול עשור שנים לפעילותה. התוכנית החדשה גובשה ע"י יהושע שמאבר, מומחה לניהול כוח אדם ויחסי עבודה, הפועל זה מכבר בהכשרת כוח אדם בענף המלונאות.

מאפייניו המיוחדים של כוח האדם בענף זה (תחלופה גבוהה, עבודה עונתית, ניידות פנימית גבוהה, עבודה במשמרות) הובילו את שמאבר ליזום יחד עם קברניטי ענף המלונאות וקרן ההשתלמות קורס יחודי לניהול כוח אדם, הפועל במסגרת אוניברסיטאות תל אביב, חיפה ומכללת אילת.

התפיסה המרכזית שיזם שמאבר היא כי כל מנהל מחלקה הוא אמנם איש מקצוע בתחומו כמו קבלה, מזון ומשקאות, משק או כספים, אך הוא גם מנהל, הצריך להפעיל עובדים ולארגן את פעילות מחלקתו. מכאן כי בענפים רבים ולא רק בבתי מלון נוטים קודם כל לדאוג להכשרה המקצועית הספציפית תוך התייחסות משנית למיומנויות הקשורות בניהול חבר עובדים. התוכנית באה לתקן מצב זה בענף.

על פי התוכנית החדשה, הראשונה מסוגה במסגרת קרן ההשתלמות המקצועית, תחולק הפעילות לשתי אוכלוסיות יעד: מנהלי כ"א בלבד; ומנהלי מחלקות. הפעילות המוצעת תיכלול השתלמויות וסדנאות: ימי עיון, כנסים ופורומים וכן קורסים מתמשכים.

כנס של רבנים יפתח ארועי 68 שנה להסתדרות ביום ד'

מאת יהודית דינקלר

כנס רבנים יפתח את "יום הבית הפתוח" של ההסתדרות ביום רביעי בשבוע הבא, במלאות 68 שנה להקמת ההסתדרות. לכנס הרבנים, שייערך בחדר הועדה המרכזת יוקדשו שעתיים, בעוד שלמגזרים אחרים במסגרת הפעילות ההסתדרותית הוקצבה שעה עד שעה וחצי לכל היותר, למעט קבלת פנים, בשני שלבים, לנציגי המיגזר הערבי — תחילה למנהיגים שלושת רבעי שעה, ואחר כך לחברים מהשורה מחצית השעה.

לבנונים ומצרים שאונייתם טבעה הוסעו לגבול לבנון

מאת נורית כנען, סופרת "הארץ" לענייני ספנות

12 ימאים לבנונים ומצרים מהאונייה "סי הלף", שטבעה לפני שישה ימים בדרכה לקפריסין, עברו אתמול בנמל אשדוד. הם קיבלו היתרי כניסה וקיבלו טיפול מהיר במשטרת הנמל ומצד עובדי משרד־הפנים, וכעבור שעות מספר הועמדו לרשותם שתי מוניות שהביאו אותם לגבול לבנון, בדרכם לבתיהם.

האונייה הלבנונית, "מירקאמיס", שהצילה אותם אחרי ששהו בים על רפסודה במשך 24 שעות, המתינה עמם שלושה ימים מול חופי אשדוד, עד שקיבלו אישור כניסה לארץ.

במשטרת הגבולות בנמל אשדוד הודה קברניט האונייה הטובעת, היווני קפטן דינו, על הטיפול הלבבי.

עם סיום ההליכים, הוסעו הימאים במוניות לגבול הלבנון, שם עמד לקבלם נציג בעלי האונייה, שיוחדים לארצותיהם.

מעצר לחשוד בשוד הכספות בלונדון שנתגלה בנתניה

מאת נורית אמיתי סופרת "הארץ"

אריק רובין (50) החשוד בשוד המיליונים בבנק הכספות בלונדון, נעצר אתמול לעשרה ימים על ידי שופטת השלום בפתח תקוה, שרה פריש. רובין נלכד על ידי אנשי היחידה לחקירת פשעים בראשית השבוע, בנתניה. הוא נעצר לאחר שהאינטרפול ביקש הסגרתו.

כשהובא לבית המשפט, ביום שלישי, נעצר ליומיים בלבד לאחר שעורך דינו, אריה צדסוק, ביקש לעיין בחומר החקירה. אתמול התנהל דיון ממושך בבקשת המעצר שלאחריה אמר עורך הדין צדסוק כי יערער על ההחלטה בפני בית המשפט המחוזי.

בין השאר עלו לדיון בבית המשפט, נושאים כמו סמכות בית המשפט להאריך את מעצרו של רובין, מאחר ולא קיימת, לדברי הסנגור, בקשת הסגרה, וכי האינטרפול אינו בעל האמנה בנדון. נציג המחלקה ליחסים בינלאומיים בפרקליטות המדינה שלל טענה זו, והדגיש כי אמנת ההסגרה כוללת סעיף, המאפשר בקשה למעצר מוקדם ולאחר מכן נשלחת בקשה פורמלית להסגרה. בהחלטת השופטת פריש נאמר, בין השאר, כי "נחה דעתי שהמעצר דרוש להבטחת ההסגרה" וכי יש יסוד סביר שהחשוד בר הסגרה, יסוד סביר גם לכך שתוגש בקשת הסגרה וכי המעצר לכשעצמו דרוש להבטחת ההסגרה.

הורשעו נאשמי שוד הכספות בבנק הפועלים בירושלים

בין המורשעים מתכנן הפריצה, יצחק דרורי, אף שלא השתתף בה ● ביהמ"ש דחה ניסיון עד מדינה שהפליל 3 נאשמים — לחזור בו

(ע). 5 הנאשמים בפריצה ובגניבה מכספות בנק הפועלים בירושלים, בליל שבת, 1 בפברואר 1985, הורשעו בכל העבירות שיוחסו להם בבית המשפט המחוזי בירושלים. הה־5, יצחק דרורי, אפרים כהן, שמעון כהן, ציון ישראל ואורי סופר, הורשעו כל אחד בקשירת קשר לביצוע פשע, התפרצות ו־125 עבירות גניבה, עבירה אחת על כל כספת שנפרצה.

הרכוש שנגנב, כלל תכשיטים, זהב, יהלומים, מטבעות, מדליות, ומטבע חוץ. בסך הכל נגנב רכוש במאות אלפי דולרים, ו־400 אלף דולר במזומן.

השופט ד"ר צבי כהן קבע כי את הפריצה לבנק הגה, יזם ותיכנן יצחק דרורי. הוא גם תידרך את הכנופיה, אבל לא השתתף בפריצה.

דרורי, שמעון כהן ואפרים כהן הודו בשלבים שונים של המשפט בעבירות, אחרי שעד המדינה א' הקליט אותם בהקלטות סמויות. אפרים ושמעון כהן טענו שעד המדינה הוא שפרץ את הכספות הפרטיות, אבל השופט דחה את גירסתם.

לאחר שהה־3 הודו באשמה, נותרו ציון ישראל ואורי סופר הנאשמים היחידים. לטענת התובע עו"ד יורם גועם היו ה־2 בסוד הפריצה אף שלא השתתפו בה. השופט כהן קיבל בפסק דינו את עדותו של עד המדינה א' שהפליל אותם. השופט דחה את נסיונו של א' לחזור בו מהפללתם. השופט קבע כי א' ניסה ליהנות משני העולמות, למלט את שני חבריו מאשמה אך גם למנוע שהמשטרה תבטל את הסכם עד המדינה שנעשה איתו.

הטיעונים לעונש יישמעו באמצע ינואר, אחרי ששירות המבחן יכין תסקיר על אישיותם של הנאשמים.

מעצר עד סוף ההליכים לסוהרים החשודים בסיוע לבריחת אביטן

החברות של קצין הביטחון וסוהר של בית המעצר העידו כי השניים ניהלו רמת חיים גבוהה ● בהקלטות אמרו "אכלנו אותה" ו"הם יעלו עלינו"

(ע). שופט בית המשפט המחוזי בבאר שבע, גלעד גלעדי, ציווה אתמול לעצור עד תום ההליכים המשפטיים את שני אנשי בית המעצר "דרום" בכלא באר שבע, העומדים לדין על קבלת שוחד מאסירים, סיוע לבריחתו של אסיר העולם הרצל אביטן, הברחת האקדח לתאו של אביטן, ניסיון לשבש הליכי משפט ועוד עבירות הקשורות בבריחת אביטן מבית מעצר "דרום".

הסניגורית של השניים, עו"ד טוני שלו, אמרה אחרי הדיון המשפטי שתערער היום בבית המשפט העליון על החלטת המעצר של השופט גלעדי.

הנאשמים הם מישר יוסף קידר (31), שהיה קצין הביטחון של בית המעצר, ואברהם קהיל (30), ששירת כסוהר ביטחון. השופט גלעדי אמר שהוצגו בפניו ראיות שהשניים ניהלו רמת חיים גבוהה מאוד, מעבר למה שמשכורות של סוהר יכולה לאפשר. הראיות עלו מתוך עדויות של חברותיהם, שאותן נסעו השניים ברכב שכור לאילת ורכשו עבורן מתנות יקרות. השופט התייחס גם לעדויות וראיות שהוגשו בפניו, שהצביעו לטענת המשטרה על שוחד שקיבלו השניים מאסירים.

השופט גלעדי קבע שיש ראיות לכך שקידר וקהיל סייעו בהכנות לבריחת אביטן מהכלא, בהברחת האקדח המתכנית לתאו ובסיוע לבריחה.

השופט התייחס להקלטות, שבהם נשמעו פרטים מדוייקים על האקדח והמתכנית, עוד לפני הבריחה של אביטן. הוא אמר: "מלים כמו 'אכלנו אותה' ו'תראה, הם יעלו עלינו', אלה מלים שאנשים חפים מפשע אינם אומרים זה לזה. אומרים אותם אנשים שנתפסו והחוששים שהראיות נגדם יתגלו".

ח"כ שטרית: עיכוב רשיון בגלל חניה — כמו גזר דין בלי משפט

מאת נורית אמיתי

חבר הכנסת שמעון שטרית פנה אתמול לשר התחבורה בדרישה לבטל את התקנה המסמיכה עיכוב רשיונות נהיגה בשל דו"חות וקנסות חניה. שטרית מסר לשר כי עד כה עוכבו רשיונותיהם של 170 אלף איש, שרק 6,000 מהם יודעים על כך.

ריבוי הפגמים בשל עיכוב רשיון, טוען ח"כ שטרית במכתבו לשר, גורם ללחץ כבד על משרדי הרישוי העמוסים ופוגע בשירות. עוד ציין כי עיכוב הרשיונות לכשעצמו הוא כגזר דין ללא מתן הזדמנות למשפט הוגן, והכל באמצעות הוראות מינהליות למחשבים, מרשות אחת לשניה.

"דבר זה מתבצע בניגוד גמור לזכויות האזרח", טוען שטרית. הוא תקף בפנייתו את התקנה המאפשרת זאת, שלדעתו אינה הוגנת מבחינה משפטית.

פועל בניין נהרג בנפילה מבניין בר"ג

(ע). פועל בניין, ציון גוזלי (71), נהרג אתמול בבוקר לאחר שנפל מהקומה השניה של בניין הנבנה ברחוב ז'בוטינסקי 92 ברמת־גן.

למקום חשו צוותים של מד"א, אך כל מאמצי ההחייאה עלו בתוהו והרופא קבע את מותו.

המשטרה ומשרד העבודה חוקרים את נסיבות תאונת העבודה.

הוצת רכבו של יבואן אלפא רומיאו

(ע) מכוניתו של רמי אילין, מבעלי אילין תעשיות, מכוניות אלפא רומיאו בישראל, הנמצאת בפירוק מאז אוגוסט, הוצתה ליד ביתו בהרצליה. המכונית ניזוקה בחלקה האחורי.

חולת סרטן דם זקוקה לסיוע דחוף בתרומות

מאת עדנה ארידור סופרת "הארץ"

יונת פיילר (18) מתל־אביב, חולה בסרטן דם, זקוקה בדחיפות להשתלת מח עצם בארצות הברית, מאחר ולא נמצא לה תורם בארץ.

לפני שנה עברה בדיקות בבית החולים האוניברסיטאי באיווה בארה"ב, ומרכז זה מצא לה תורם. כדי לבצע את ההשתלה בארה"ב היא זקוקה ל־132 אלף דולר.

תרומות אפשר להעביר לחשבון העמותה להצלת חיי אדם, חשבון 557871/78 בבנק לאומי סניף 816.

מומחים: להגביר הסברת האיידס

12,000 עלונים הממליצים על שימוש באמצעי מניעה הופצו אתמול בתל־אביב

מאת עדנה ארידור סופרת "הארץ"

העליה המדאיגה של שיעור חולי איידס בקרב משתמשי הסמים, תחייב להגביר את מאמצי ההסברה ופעילות מנע חינוך האוכלוסיה בנגד שימוש בסמים, גם במטרה למנוע התפשטות מחלת האיידס. זו אחת ממסקנות צוות מומחים שהשתתפו אתמול ב"קו הפתוח" שקיים משרד הבריאות לציון "יום האיידס הבינלאומי".

90% ממשתמשי הסמים כיום מקבלים את הסם על ידי הזרקה תוך ורידית שהנכונה בשיטה הבדוקה ביותר להעברת הנגיף, מאחר והחלק הגדול של הנרקומנים נמנה עם אוכלוסיית ההומוסקסואלים, צופים אפידמיולוגים בעולם, כי העברת הסם באמצעות הנרקומנים תגרום להשלשת מספר הנדבקים באמצעות יחסי מין. בארץ כיום 16% מנושאי המחלה הם נרקומנים אולם ההשערה כי מספרם גדול יותר, זאת, לאור העובדה כי לא כל אוכלוסיית משתמשי הסמים נבדקים ויש קושי לאתרם ולהביאם לבדיקות.

לא במשפחה

סגן מנהל בית החולים רמב"ם, הוירולוג ד"ר צבי בן ישי, מסר לפונים בקו הפתוח, כי אין אפשרות העברת מחלה באמצעות בני משפחתו של חולה האיידס, וכי ילדי חולים שמתגוררים במוסדות אינם גורם סיכון. עד היום אין הוכחה של הידבקות שלא באמצעות יחסי מין של בן משפחה. ד"ר בן ישי הוסיף כי הוא מחייב עריכת סקר בקרב אוכלוסיות הסיכון.

ברמב"ם נתנה הוראה לבצע בדיקות איידס לכל מי שמזוהה עם אוכלוסיית הסיכון או נראה לצוות הרפואי בחדר המיון כחשוד. באמצעות בדיקות אלו גילו בבית החולים מספר מקרים, בעיקר של נרקומנים שחולים או נושאים את הנגיפים. מנהל המחלקה האפידמיולוגית במרכז הרפואי שיבא בתל השומר, פרופ' ברוך מודן, ציין כי לדעתו יש לערוך להתחיל לערוך באופן סלקטיבי בדיקות בקרב אוכלוסיות מוגדרות, מבלי לפגוע בכך בזכויות הפרט.

במסגרת הפעילות ההסברתית של משרד הבריאות חולקו אתמול בתל־אביב 12 אלף עלוני הסברה, שהתמקדו בהדרכה של שימוש באמצעי מניעה בקיום יחסי מין, בעיקר הקונדום — "כדי לא למות מאהבה".

"להסתובב עם קונדום בארנק"

הציע תלמיד תיכון מאור יהודה בשיעור על "מין ומיניות בעידן האיידס" — לרגל יום האיידס הבינלאומי אתמול

מאת גילי מנדלר סופרת "הארץ" לענייני חינוך

"אתה יכול להסתובב עם קונדום בארנק שלך", אומר תלמיד תיכון אור יהודה.

שעור על "מין ומיניות בעידן האיידס". כיתה י' בתיכון המקיף על שם פרקאוף באור יהודה. השעור הוא במסגרת תכנית ראשונה מסוגה להתמודדות עם מחלת האיידס, המשולבת בסדרות הרצאות לחינוך מיני, והוא מוקדש הפעם ליום האיידס הבינלאומי, שחל אתמול.

השיחה גולשת מאיידס להריון בלתי רצוי, לשאלות של הימנעות מיחסי מין לפני הנישואין. מנחה את השעור ד"ר רוני שטרקשל מבית הספר לבריאות הציבור בפקולטה לרפואה באוניברסיטה העברית ובית חולים הדסה, שכתב את התכנית החדשה לבתי הספר, בשיתוף עם אלה בריגא ממשרד החינוך.

לפני המשתק מתוקים על שורשי מחלת האיידס ודרכי התפשטותה. "אמרו לי שזה בא מהקופים", אומרת אחת הבנות. "צריך לבודד את חולי האיידס", מציע בן שיושב לידה. המנחה מסביר שהאיידס הוא וירוס בעל "תכונות ממוריות". פגע במערכת החיסון של הגוף. זה לא כמו שפעת שעוברת באוויר, גם לא בלחיצת יד, באריזה מאותם כלים.

ד"ר שטרקשל אינו מרוצה מדרך החדרת נושא המין לבתי הספר. משרד החינוך אמנם הודיע בחוזר מנכ"ל שהנושא מחייב, אולם לא היקצה לו שעות הוראה. יש גם בעיה של כוח אדם, שיכוה שעורים כאלה. בשלב זה עדיין אין מגיפת איידס בישראל, ואנו עלולים להחמיץ הזדמנות־פז לצייד את הנוער בידע הדרוש להימנע מהדבקות. הוא חרד מאוד ממה שיקרה אם פרופ' אבנר שאקי יהיה שר חינוך, מפני ששאקי אמר בראיון באחד העתונים שהוא מתכוון לבטל את החינוך המיני. שטרקשל מקווה ששאקי צוטט שלא כהלכה.

ראש הממשלה, מה אתה עושה למען:

המלחמה הבאה

המלחמה בתאונות הדרכים חייבת להיות בראש סדרי העדיפות של הממשלה החדשה!

מקום המדינה ועד היום קיפחו את חייהם בכבישי הארץ **15,300 איש**. פי שניים ויותר מאשר במלחמות ישראל.

כל שנה תובעת קורבנות נוספים — הרוגים ופצועים.

עד מתי?

על צדקת מלחמה זו — בתאונות הדרכים — ישנה **הסכמה לאומית** של הכל: מפלגות, אזרחים, נשים, גברים, צעירים ומבוגרים.

הגיע הזמן להקים **גוף אחד**, שיעוגן **בקוי היסוד של הממשלה**, עם כיוון ברור — אשר יתכנן, יפקח, ינחה ויפעיל את כל הרשויות והגורמים העוסקים במלחמה בתאונות דרכים: **רשות־על**, **באחריותו הישירה של ראש הממשלה**, למלחמה חסרת פשרות בתאונות הדרכים.

ואלו יהיו תפקידיה העיקריים של הרשות:

■ **גיבוש מדיניות** ודרך פעולה יעילה למלחמה בתאונות הדרכים.

■ **יצירת שיתוף פעולה** מלא בין כל הגורמים העוסקים בנושא תחת דגל אחד.

■ **פיתוח תשתית** הדרכים.

■ **הגברת אכיפת** חוקי התנועה ע"י הקמת מערך משטרתי ארצי מיוחד לנושא.

■ **הפיכת** הנושא **ללימוד חובה** במערכת החינוך.

■ **הרחבה ופיתוח** פעולות הדרכה, הדשיות לנהגים.

■ **ריכוז המשאבים** והקצאתם עפ"י המשימות.

■ **גיוס כל אמצעי התקשורת** להסברת הנושא.

אנו דורשים ממך פעולה, ועכשיו!

מודעה זו אינה משרתת גורם פוליטי / מפלגה כלשהי.

מודעה זו מומנה בסיוע: בית גיל הזהב בע"מ, גידון פיתוח ובניה בע"מ, דובלר־בע"מ, האגן גרינברג בע"מ, אשקין בע"מ, משולם ליוונשטיין הנדסה בע"מ, החברה קבלנות והנדסה בע"מ, יוסף עקן ובניו בע"מ, אי.סי.אקס משרד קניות בע"מ, רמט בע"מ, יוסף פלקון, שמעון סעדה חברה לבניין בע"מ, רדיון בע"מ, לוידר קבלנים בע"מ, וספקולי פיתוח השכר בישראל: אורקיע צידור, איטונאליין, באלי טיסות, G.S.T.S. קשרי תעופה, יוסי מרם, סופר צידור

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

חדשות המשק

שירות התעסוקה: מספר המובטלים בצפון קפץ ב־60% בשנה האחרונה

דוד מגע, מנכ"ל השירות: כור מפטרת אלפי עובדים אך מעסיקה עובדים זרים ללא רשיון

מאת ירוח גל
כתב "הארץ" בחיפה

בצפון הארץ נמצאים 40% מכלל המובטלים בישראל. מספר המובטלים בצפון מגיע כיום ל־11,473 מתוך 29,512 בכל הארץ. נתונים אלה מסר אתמול מנכ"ל שירות התעסוקה, דוד מגע, במסיבת עיתונאים בחיפה.

בתוך זה מצביע על גידול של 60% במספר המובטלים בצפון, בהשוואה לממוצע הארצי ב־1987. כן נמסר, כי המגמה אינה נבלמת וללשכות התעסוקה נמסרו הודעות על פיטורי 570 עובדים נוספים, באיזור חיפה, בחודשים הקרובים.

מוקדי האבטלה העיקריים בצפון הארץ הם בגליל המערבי, שבה שיעור המובטלים מגיע ל־10% מכלל המועסקים ובהשוואה ל־4% בחודש אוקטובר 87', באור־עקיבא הגיעה האבטלה ל־7.8% מובטלים ולעומת 2.8% בשנה שעברה, עפולה — 7.4% (לעומת 4.1% אשתקד), טבריה 6.6% (לעומת 3.9% אשתקד).

דוד מגע

שיעור האבטלה הממוצע בעיירות הפיתוח מגיע לכ־25% מכלל המועסקים הגרים בהן.

בחיפה נרשמו בלשכות התעסוקה בחודש אוקטובר 5,900 דורשי עבודה, מתוכם כ־1,700 דורשי עבודה חדשים. במקביל, התקבלו בחודש שעבר בלשכות התעסוקה בחיפה, 1,331 הזמנות לעובדים, שמתוכם לא מולאו 160 הזמנות.

מגע מסר, כי בעוד האבטלה בצפון גדלה, עולה מספרם של העובדים הזרים, המועסקים בצפון הארץ. לדבריו, מספר הפועלים הזרים בצפון מגיע כיום לכ־800 איש, מתוכם כ־300 עד 400, המועסקים ללא רישיון. בנוסף לכך מועסקים בצפון 1,500 פועלים מדרום לבנון ו־2,400 עובדים מיהודה ושומרון.

מנכ"ל שירות התעסוקה מסר, כי בסוף החודש יבוצע באיזור חיפה מבצע לאיתור עובדים זרים המועסקים ללא רישיון. מגע הביע את פליאתו, שמפעלי "כור", המאיימים לפטר כ־5,000 עובדים במסגרת תוכנית ההבראה של הקונצרן, מעסיקים עשרות פועלים זרים, חלקם ללא רישיון.

במקביל למבצע לאיתור העובדים הזרים, יקיים שירות התעסוקה ירידי תעסוקה במוקדי האבטלה העיקריים בצפון.

האבטלה בעיירות הפיתוח כפולה משיעור האבטלה הארצי הממוצע

מאת מיכל רוזה

ראש עיריית שדרות, עמיר פרץ, בראשי פורום עיירות הפיתוח מסר היום לנשיא התאחדות התעשיינים דב לאוטמן, כי מספר המובטלים בעיירות הפיתוח מגיע ל־11 עד 13 אלף איש, המהווים כ־26% ממספר המובטלים במדינה.

הדברים נאמרו בפגישה בין לאוטמן ונציגי ראשי עיירות הפיתוח, שנועדה לדיון באפשרויות להקל על מצוקת האבטלה. הוחלט, כי בקרוב ייערך דיון משותף של התעשיינים וראשי עיירות הפיתוח, שבו תוצג תוכנית לעידוד התעשייה.

בפגישה הציגו פרץ ושלמה בן לולו תמונת מצב קשה על התעסוקה בעיירות הפיתוח. על פי הנתונים שהציגו, שיעור האבטלה בעיירות הפיתוח כפול מהשיעור הארצי, בעוד האוכלוסיה של עיירות הפיתוח מהווה רק כ־9% מהאוכלוסיה בישראל. עובדה זו נובעת, לדבריהם, מכך ש־50% מהמועסקים בעיירות הפיתוח הם בענפי הייצור ולכן הם הנפגעים העיקריים מסגירת מפעלים, צמצום קווי ייצור ופיטורי עובדים.

יעשה נסיון נוסף להפעיל מפעל איזמל באשקלון שהוחלט לסגרו

העובדים קיבלו אתמול מכתבי פיטורים וחלק מהפיצויים

מאת איתן רבין

עובדי מפעל איזמל לציוד מזרקים רפואיים באשקלון, ישובו בתחילת השבוע לעבודה ובמקביל תיבדק אפשרות למכור את המפעל או להעבירו לידי ניהול העובדים. כך סוכם אתמול בין מזכיר מועצת פועלי אשקלון לבין מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר.

אתמול התבצרו 46 העובדים במפעל, לאחר שקיבלו מכתבי פיטורים. העובדים לא איפשרו הוצאת סחורות, אך במהלך היום החליטו לפנות את שטח המפעל.

ועד עובדי המפעל קיבלו אתמול מכתבים רשומים, שהכילו את הודעות הפיטורים. העובדים החזירו לפני כן, ביום ג', את מכתבי הפיטורים שקיבלו, על פי הוראות מזכיר מועצת הפועלים במקום.

במכתבי הפיטורים נאמר, שחרף כל המאמצים שההנהלה עשתה לאחרונה, לא הצליחו לשקם את המפעל והצטברו הפסדים במפעל ולכן אין מנוס מלסגור את המפעל.

במכתב נאמר עוד, כי הפיטורים נכנסים לתוקף ב־30 בנובמבר והחל מתאריך זה הועבר כל הטיפול למשרד רואה חשבון בתל־אביב דוד רשות.

למכתב הפיטורים צורפה המחאה של כמה מאות שקלים כל אחד לפי הוותק שלו, המהווה השלמה, לדברי ההנהלה, לפיצויי הפיטורים. זאת בנוסף לזכויות, שהעובדים צברו בקופת מבטחים. ההמחאות הן לפירעון ב־15 בדצמבר. הידיעה על קבלת המכתבים הגיעה למפעל, שם ישבו העובדים משך כל היום בשביתת שבת וגרמו לתסיסה.

חברת "איזמל", הינה בבעלות "תיעוש" שבשליטת חברת העובדים. החברה נקלעה לקשיים בעיקר בגלל יבוא היצף של מזרקים וציוד רפואי אחר, המיוצר במפעל.

הושגה הבנה: העובדים האחראים לשביתה ב"אל על" לא יפוטרו

שר התחבורה ויו"ר האגף לאיגוד מקצועי החליטו במשותף בנושא זה

מאת זוהר בלומנקרנץ ויהודית וינקלר

ההסתדרות ושר התחבורה הגיעו להבנה, כיצד לנהוג כלפי נציגי העובדים בחברת "אל על", שהשביתו את החברה חד־צדדית לפני כשבוע. על פי הסיכום שהושג, הוסר האיום לפיטוריהם.

האגף לאיגוד מקצועי מסר על כך, בעיקבות חילופי מכתבים בין ראש האגף חיים הברפלד לבין שר התחבורה חיים קורפו. ראשי האיגוד המקצועי טוענים, כי הושגה, לטענתם, הבנה כיצד לנהוג בנציגות של עובדת ההסתדרות לפיה אל לה להנהלה לנקוט בצעד חד צדדי כלפי חברי נציגות העובדים. עם זאת, הברפלד הבהיר במכתב לשר התחבורה, כי מבלי להצדיק ולו במעט את השבתת החברה על ידי נציגות העובדים, ההסתדרות לא פגעה בציבור הנוסעים.

היום יכריעו ב"אל על" בצעדים המעשיים אשר ינקטו כנגד נציגי העובדים בחברת "אל על".

כלשום, בשעת לילה מאוחרת, נועדו המפרק עו"ד עמרם בלום ומנכ"ל החברה רפאל הר־לב עם הברפלד ועם היועץ המשפטי של ההסתדרות עו"ד מאיר קלמרו. בפגישה נדונו האפשרויות השונות בדבר הצעדים המעשיים שיש לנקוט, כדי למנוע הישנותם של שיבושי עבודה מצד נציגות העובדים, דוגמאת השבתה בשבוע שעבר, שבוצעה ללא תיאום עם ההסתדרות. נציגי ההסתדרות הציעו בפגישה, כי יתריעו בפני נציגי עובדי "אל על" על פעולותיהם.

היום אמור גם הברפלד להפגש עם נציגות העובדים, כדי לשוחח איתם בנושא.

בשיחה עם "הארץ" אמר הברפלד, כי "לא אתן להנהלה לערוף ראשים. אנו מחפשים עדיין פתרון".

עובדי הייצור בתע"א הפסיקו לעבור שעות נוספות

מאת זוהר בלומנקרנץ
לענייני תעופה

עובדי סקטור הייצור בתעשיה האווירית הגבירו את צעדי המחאה, בהם הם נוקטים נגד ההנהלה ואתמול הפסיקו לעבוד שעות נוספות. צעד זה בא בהמשך לאסיפות הסברה, שקיימו עובדי הסקטור במחאה על אי החלת הסכם העבודה של המגזר הציבורי, עליהם. אסיפות אלה שיבשו בתחילת השבוע את העבודה במפעלי התעשיה האווירית בלוד.

ישראל תייבא טלוויזיות מהונגריה

מאת אבי גנאור

השבוע היריד ההונגרי, שהתקיים במלון הילטון בתל־אביב, הסתיים אמש והמשלחת ההונגרית תעזוב מחר את הארץ בטיסה ישירה לבודפשט. פיטר לורנס, מנכ"ל לשכת המסחר ההונגרית הביע אתמול שביעות רצון מלאה מתוצאות השבוע. הוא מסר, כי במהלכו קיבלו 20 המציגים, שהשתתפו ביריד 230 הצעות מוזיד והתקיימו 200 מו"מ בין אנשי עסקים ישראלים לבין עמיתיהם מהונגריה.

בין היתר סיכמו ההונגרים עם יבואן ישראל, עסקה ליבוא של טלוויזיות הונגריות מסוג וידיאטון, בעיסקה ששוויה 1.5 מיליון מארקים. כן נחתם מכתב כוונה בין חברה ישראלית לבין קאופרטיב מהונגריה, על השקעה משותפת ליסוד חווה לגידול אווזים בהונגריה על פי ידע ישראלי בהשקעה של 3 מיליון דולר.

קוליץ: אין יוזמה למכירת "ארית" כיום

מאת יהודה שרוני

מכירת אחזקותי בחברת ארית תעשיות אינה עומדת על סדר היום ואין שום יוזמה מכירה — כך אמר דוד קוליץ, מבעלי חברת ההשקעות אלול. קוליץ הגיב על ידיעה, שפורסמה אתמול ב"הארץ".

לדברי קוליץ, הוא אמנם מוכן למכור כל נכס, בתנאי שיוצע לו מחיר טוב, אך מכירת ארית אינה עומדת לפי שעה על סדר היום.

קוליץ הכחיש את הטענה, כי פנה לכלכלנים על מנת לבצע הערכה כלכלית של החברה.

ספיגת האוצר בנוב': 300 מיליון שקלים

מאת איתן אבריאל

פעילות מוצאת של האוצר בשוק ההון, הביאה בנובמבר לגיוס 560 מיליון שקל מהציבור. כאשר הגרעון בפעילות המקומית של הממשלה בחודש שעבר הגיע ל־260 מיליון שקל, הסתכמה החודש הספיגה נטו שלתית של 300 מיליון שקל.

במשרד האוצר מסרו, כי הגרעון המקומי מאז תחילת השנה מסתכם בכ־700 מיליון שקלים. סכום זה כולל גם את הגרעון התקציבי וגם את הגרעונות המבניים, המורכבים ממכירת מק"מ ומשיכות של חברות ממשלתיות. גרעון זה הביא את הממונה על התקציבים באוצר לבקש מועדת הכספים, שתאשר לאוצר תוספת תקציבית של כ־400 מיליון שקל.

גיבור־סברינה במו"מ למכירת נכסים בעכו

מייעדת התקבולים מהעיסקה להקטנת חובותיה

מאת מיכל רוזה

תשלובת גיבור־סברינה מנהלת מו"מ מתקדם למכירת קרקע ומבנה תעשייתי בעכו תמורת 1.78 מיליון דולר. במידה והעיסקה תצא לפועל, יוותר בידי החברה רווח לפני מס של 2.2 מיליון שקלים.

גיבור־סברינה מייעדת את הכספים, שיתקבלו מעיסקה זו, להקטנת מצבת החובות שלה. חובותיה של התשלובת עומדים כיום על כ־40 מיליון שקל.

גיבור־סברינה ניהלה לפני מספר חודשים, מגעים עם גורמים שונים בניסיון להכניס משקיע לתשלובת במטרה להקל על מצבה הפיננסי, אולם עד כה לא הוכתרו מגעים אלו בהצלחה.

גבור־סברינה הפסידה במחצית הראשונה של 1988 704 אלף דולר, לעומת הפסד של 1.1 מיליון דולר בתקופה המקבילה ב־1987.

ספיחי פירוק משרד הפרסום "פרנקו את דן":

יעקב פרנקו זכה בתביעה נגד שותפו לשעבר מלניק

מאת אבי גנאור

הפרסומאי יעקב פרנקו, שנפרד לפני מספר חודשים משותפו דן מלניק, זכה במאבק המשפטי נגד שותפו לשעבר, שחוייב על ידי בית המשפט לשלם את חובות השותפות, "פרנקו את דן" לבנק לאומי.

השופטת הדרה אלשיך מביהמ"ש המחוזי, לא התעלמה מטענות המבקש יעקב פרנקו, כי לכאורה נוצרה קנוניה בין בנק לאומי ומשפחת מלניק כנגד פרנקו ושבל"ל העדיף מתביעתו את יעקב פרנקו על פני שאר הערבים. דן מלניק ובני משפחתו, שגם הם נמנו על הנתבעים, נמנעו מלהופיע לדיוני המשפט והשופטת שהכריעה בסופו של דבר לטובת פרנקו פסקה, כי על משפחת מלניק יהיה לשלם את מלוא סכום חובות השותפות לבנק ולממן את הוצאות הדיון המשפטי.

על פי פסק הדין, ישלמו דן מלניק וחוה מלניק סכום של 226,558 שקלים ואילו הנתבעת השלישית יוליה מלניק, אימו של דן מלניק, תשלם 30,000 דולר ואת הוצאות המשפט ושכר טרחת עורכי הדין.

ההסתדרות מבקשת לחתום על הסכם תוספת היוקר

מאת יהודית וינקלר

מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר ונשיא לשכת התאום של הארגונים הכלכליים דב לאוטמן תיאמו אתמול עמדות, נוכח התגברות האבטלה והצורך לתבוע במשותף מהממשלה לנקוט במדיניות עידוד השקעות. בהודעה שפורסמה בתום פגישתם נמסר, כי בהעדר השקעות לצמיחה, ענפי הייצור עלולים להקלע לקשיים גוברים בתעסוקה.

על סדר יומם של המעסיקים הפרטיים וההסתדרות, עומד גם הסכם תוספת יוקר. ערב הבחירות קיבלו השכירים פיצוי חד פעמי בשיעור 4.5% לחודשים אפריל־אוקטובר והוסכם שלאחר הבחירות הצדדים ידונו בהסכם חדש. נוכח החשש מהתגברות האינפלציה בחודשים הקרובים והעדר אפשרות לשלם תוספות מפעליות, מייחסים באיגוד המקצועי חשיבות מרובה למציאת הסדר מהיר, לתשלום תוספת יוקר, שתותאם לרמות משתנות של אינפלציה.

לא נמסר אם קיסר ולאוטמן דנו בנושא זה, אך בהסתדרות הבהירו אמש, שקשה להעלות על הדעת פגישה בין השניים מבלי שהנושא עלה בדיון.

חברת התעופה ההונגרית תחל בהפעלת קו מטענים

מאת זוהר בלומנקרנץ
כותב "הארץ" לענייני תעופה

חברת התעופה ההונגרית "מאלב" תבצע גם טיסות מטען בין ישראל להונגריה. חברת "אוריין" משלוחי מטען התמנתה כסוכנת המטען של חברת התעופה בארץ.

יו"ר מועצת המנהלים של חברת אוריין בישראל, האלוף (במיל) הרצל שפיר, מסר, כי במוצאי שבת תטוס "מאלב", בטיסתה השניה מנתב"ג, 5 טון מטען. זהו מלוא הקיבולת של מטוס הטופולב 154, המשרת קו תעופה זה. בטיסה הראשונה במוצאי שבת שעברה, הטיסה, לדבריו, החברה 2 טון בלבד מהארץ.

טיסות המטען יתבצעו במסגרת טיסות הנוסעים הסדירות של חברת התעופה בין שתי המדינות. החברה תקיים עד פסח טיסה אחת בשבוע. מאמצע חודש תגדיל החברה את מספר טיסותיה בין הונגריה לישראל, לשתיים בשבוע.

טיסות המטען לבודפשט ישמשו גם כנקודת שיגור למטענים ישראליים ליעדים אחרים מחוץ להונגריה.

מגן ירושלים
פרס קרן ז'בוטינסקי

JERUSALEM SHIELD OF JERUSALEM
מגן ירושלים

קרן ז'בוטינסקי

מתכבדת להודיע
כי לרגל שנת ה־40 ליסוד מדינת ישראל
הוחלט להעניק את

פרס מגן ירושלים לשנת 1988

בסך 100,000 דולר

לחיילי צבא הגנה לישראל

באמצעות לב"י

טכס הענקת הפרס יערך במעמד
ראש הממשלה

יצחק שמיר

ביום ראשון, כ"ה כסלו תשמ"ט 4.12.1988 בשעה 17.30
בהיכל העצמאות, שדרות רוטשילד 16, תל־אביב
(חניה חפשית למוזמנים בחניון שד' רוטשילד 1 עם הצגת ההזמנה)
קבלת פנים, בשעה 19.30, במלון "קרלטון" תל־אביב
(הכניסה למוזמנים בלבד)

קרן חינוך ארצות־הברית – ישראל

מציעה מילגות לשנת תשמ"ט 1989

1) בסך $10,000 לבעלי תואר דוקטור אשר בידיהם או שיזכו בידיהם מינוי לעסוק במחקר בארצות־הברית. מועדפים מועמדים עד גיל 35.
2) בסך – $6,000 לבעלי תואר ראשון או שני שהתקבלו או יתקבלו ע"י אוניברסיטאות בארצות־הברית ללימודים לקראת תואר דוקטורט. מועדפים מועמדים עד גיל 30.

עדיפות תינתן למועמדים אשר טרם למדו או החזיקו במשרות אקדמאיות בארה"ב
המועמדים חייבים להיות אזרחי ישראל ולהימצא בארץ בעת הגשת הבקשה.
טפסי בקשה אפשר להשיג לפי המען:
קרן חינוך ארצות־הברית – ישראל, ת.ד. 26160, ת"א 61162, טלפון: 03־652131/2
הבקשות יש להחזיר לקרן עד 15.1.89 – בעלי תואר דוקטור
20.2.89 – בעלי תואר ראשון או שני

מוזיאון האסלאם מציג

תערוכת ציור קאג'ארי

התערוכה פתוחה לקהל

מתצוגה ציורי שמן, ציורי לכה
ציור על קראמיקה, טקסטילים ושטיחים.

שעות הביקור:
ימים א' — ה':
10.00–1.00, 3.30–6.00
שבתות וערבי חגים:
10.00–1.00 (ללא דמי כניסה)

יד ל.א. מאיר,
מוזיאון לאמנות האסלאם
רח' הפלמ"ח 2, ירושלים
טל: 02־661291/2
אוטובוס מס' 15

השוויצריות חטפו לנו את LOVE LINE

מאת:
א. גילור

המודיעה ש"חטפה" את סדרת LOVE LINE מהשוק הישראלי ושוברת שיאי מכירה בבתי המרקחת של שוויץ.

סדרת הג'ינסנג הסיני - למלחמה מוצלחת בקמטים ולשחזור נעורי העור - זוכה להצלחה היסטרית בשווייצריה - ולמחסור בישראל.

מר זיסקה חלאבין, מדען היופי הישראלי, מגיב על שאלות בדבר המחסור הפתאומי במוצרי סדרת LOVE LINE מתוצרת "חלאבין קוסמטיקה": "השוויצריות פשוט חטפו לנו את הכל והן רוצות עוד", כך מסביר מר חלאבין את המחסור הפתאומי.

הביקוש זינק בשוויץ לשיאים חדשים, שאילצו את "חלאבין קוסמטיקה" לשגר משלוחים דחופים לייצוא, כולל עבודה במשמרות נוספות, וכמויות אלה באו על חשבון השוק המקומי, כדי לשמור ולייצב שוק ייצוא חשוב – שהפך בימים אלה לנקודת הפצה לאירופה המערבית.

הביקוש הגיע לרמה גבוהה ביותר, כיוון שיותר ויותר נשים מגלות על עורן את התכונות המופלאות של הסדרה, ומי אינה רוצה להעלים קמטים ולהחזיר לעור את נעוריו? בסדרת LOVE LINE מוצרים לטיפול מקיף: מי פנים לכל סוגי העור, חלב פנים, קרמי לחות, קולגן, הזנת לילה, קרם קומפלקס, קרם לניקוי עמוק, קרם עיניים, קרם צוואר, קרם גוף, קרם ידיים ושמפו נגד קשקשים ולמניעת נשירה.

בשוויץ נמכרת כל הסדרה אך ורק בבתי המרקחת, לאור תכונותיה הרפואיות; בישראל, מבטיח מר חלאבין, נוכל בקרוב מאוד למצוא שוב מלאי מספיק גם עבור האשה הישראלית.

שורש הג'ינסנג הסיני מכונה "שורש החיים" ומיוחסות לו סגולות מרפא רבות.

הטכנולוגיה של מעבדות חלאבין והיכולת המדעית המאפיינת מפעל זה – הניבה סדרה מושלמת, אשר השוויצרים, הקפדניים ביותר בעולם בנושאי איכות, עדיין המומים מהתוצאות המהירות והממשיות המושגות ע"י השמוש במוצרי הסדרה.
אחרי שבדיקות מחמירות וקבוצות ניסוי הוכיחו מעל לכל ספק, את הצטיינותה של סדרה ייחודית זו, נכנס שיווק הסדרה להילוך גבוה, שמלווה במסע פרסום גדול.

הסובייט העליון אישר את תיקוני גורבצ'וב בחוקה

כל נציגי הרפובליקות הבאלטיות הצביעו נגד

מוסקווה (ע"ד וע"צ). התיקונים לחוקת בריה"מ אושרו אתמול על ידי בית הנבחרים הפדראלי ברוב של 1,344 צירים, בהתנגדות 5 ונמנעות 27 צירים.

מנהיגי בריה"מ הודיעו אתמול כי בגירסה הסופית של טיוטת הרפורמות נעשו עוד ויתורים לרפובליקות הסובייטיות, במאמץ לזכות בתמיכה מירבית מצידן לאישור הרפורמות. למרות זאת הצביעו כל נציגי הרפובליקות הבאלטיות נגד התיקונים.

ג'אורג'י ראזומובסקי, חבר הפוליטביורו של המפלגה הקומוניסטית האחד מקורביו של מוביל המפלגה, מיכאיל גורבצ'וב, אמר לצירים לפני ההצבעה כי בהכנת הטיוטה התחשבו במיוחד בהסתייגויותיהם של נציגי לאטוויה.

גורבצ'וב פנה לצירי בית הנבחרים הפדראלי בקריאה לאשר את התיקונים והדגיש: "כל אחד חייב לדעת כי הבעיות תמצאנה את פתרונן על בסיס של הבנה וכבוד הדדי". עוד אמר כי יש לשים קץ לאווירת התשוקות ביחסים בין הגורמים השונים במרכז המדינה לבין הרפובליקות.

כזכור, התייצבו הרפובליקות הבאלטיות – אסטוניה, לאטוויה וליטא – בראש מתנגדי הביקורת על הרפורמות, שבמסגרתן יתחזק מעמד הנשיאות ויתאפשרו בחירות בהשתתפות כמה מועמדים, אך בעקיפין גם יצומצם השלטון העצמי של הרפובליקות הסובייטיות.

במסגרת מיתוש השינויים החוקתיים ייבחר במארס 1989 בית נבחרים נרחב, קונגרס צירי העם, שיקבע מי יהיה נשיא המדינה החדש בעל הסמכויות הנרחבות.

יצוין כי רפורמה זו מתבצעת עקב הצעות שהגיש גורבצ'וב לוועידת המפלגה ביוני.

הגוש המחוקק גם אישר פה אחד את חוק הבחירות החדש.

"28 איש נהרגו באזרבייג'אן ובארמניה – בתוך שבועיים"

– מסר "פראוודה" ● אלפי ארמנים עוזבים את אזרבייג'אן

מוסקווה (ע"ד). 28 אנשים נהרגו בשבועיים האחרונים בגל האחרון של מהומות שפקד את אזרבייג'אן וארמניה, לפי נתונים של משרד הפנים שפורסמו אתמול בביטאון המפלגה הקומוניסטית הסובייטית "פראוודה".

מספר זה גבוה בהרבה מאומדנים קודמים שהתקבלו מפקידים באזור ובמוסקווה.

בראיון ב"פראוודה" אמר מנהל מחלקת העיתונות בודים מיכיילוב כי בין ההרוגים אזרבייג'אנים, ארמנים, רוסי, בילורוסי ואוקראיני. נראה כי שלושת האחרונים הם החיילים שנהרגו בקירובאבאד בהתפוצצות רימון יד שנזרק ליהודים.

מיכיילוב אמר שהוא משוכנע שמעשי האלימות בשתי הרפובליקות הן תוצאה מפעילות נגד הפרסטרויקה ונגד הסוציאליזם של כמה אנשים מושחתים".

הוא גילה כי מספר הפליטים הולך וגדל מיום ליום. שלשום עזבו את אזרבייג'אן 7,317 ארמנים, בני 2,187 משפחות, כדי למצוא מקלט בארמניה. גם בכיוון השני היתה תנועה ערה באותו יום. 10,017 אזרבייג'אנים בני 2,689 משפחות עזבו את ארמניה כשפניהם מופנות לאזרבייג'אן.

האלימות האנטי-ארמנית פרצה ב-21 בנובמבר בקירובאבאד, עיר בת 270 אלף תושבים בצפון אזרבייג'אן, שם חיים יותר מ-30 אלף ארמנים. לפתע תקפו מפגינים אזרבייג'אנים את המטה הראשי של המפלגה הקומוניסטית בעיר. בתקרית זו נהרגו שלושת החיילים. לאחר מכן הוכרז עוצר לילה בקירובאבאד וכן בנכיצ'באן, עיר נוספת באזרבייג'אן.

ב-24 בנובמבר החריפה האלימות האנטי-ארמנית בקירובאבאד, ותושבים ארמנים קראו לעזרה בהפסקת הפוגרום נגדם. לעזרתם התגייסו כל בני העדה הארמנית ברחבי בריה"מ.

ביטאון הממשלה "איזווסטיה" מסר אתמול כי בימים האחרונים נעצרו בבאקו 638 אנשים הנאשמים בהפרת עוצר הלילה.

בינתיים נמשכת השביתה הכללית בירוואן שהכריז הוועד למען נגורנו-קראבאך.

בנאזיר בהוטו – ראש ממשלת פאקיסטאן; בוטל מצב החרום

הנשיא חייב את בהוטו לזכות תוך חודשיים באמון הפרלמנט

איסלמאבאד (ע"צ) נשיא פקיסטאן בפועל, גולאם איסחאק חאן, מינה את בנאזיר בהוטו לראש הממשלה.

הנשיא הודיע על ביטול מצב החירום שהוכרז ב-17 באוגוסט, עם מותו של השליט הצבאי מוחמד זיא אל-חאק בתאונת מטוס. בהוטו, העומדת בראש מפלגת העם הפאקיסטנית, תישבע אמונים מחר.

מפלגתה של בהוטו ניצחה ב-16 בנובמבר בבחירות הרב-מפלגתיות הראשונות שנערכו במדינה אחרי 11 שנה. בהוטו תשבע ל-5 שנים, ותקבל 60 יום לזכות באמון בפרלמנט, שבו 237 חברים. היא הבהירה אתמול שמטרתה להנהיג את המדינה לעבר דמוקרטיה. היא העירה, כי לא יהיה קל לאנשי הצבא – ששלטו ב-11 השנים האחרונות בפאקיסטן – לפרוש מן הפוליטיקה.

תקופת המעבר תהיה לדבריה תקופה רגישה. אולם, לא תהיה כל הצדקה לשוב למצב צבאי.

לשאלה מי משמש לה מופת בזירה הפוליטית, הצביעה על נשיא ארה"ב ג'ון קנדי שהיה צעיר, לא קונוונציונאלי ובעל אידיאלים מפותח.

בהוטו, בת 35, היא בין הצעירים שבמנהיגי העולם, והאשה הראשונה שתעמוד בראש מדינה מוסלמית בזמן החדש.

הנשיא הנבחר ג'ורג' בוש נועד אתמול עם המנהיג הדמוקרטי השחור ג'סי ג'קסון, במסגרת מגישות קירוב הלבבות שהוא עורך בשבועות האחרונים, לפני כניסתו לבית הלבן בינואר. צילום: אי-פי

ביהמ"ש העליון בהודו דחה את תליית 2 הנאשמים ברצח גאנדי

ניו דלהי (ע"ד). בית המשפט העליון של הודו דחה אתמול את הוצאתם להורג של שני סיקים שנידונו לתלייה באשמה שרצחו ראש ממשלת הודו אינדירה גאנדי ב-1984.

את שני הסיקים עמדו לתלות הבוקר בכלא הבטחוני טיהר בניו דלהי. ואולם החלטת בית המשפט העניקה להם לפחות עוד ימים אחדים לחיות. השופטים הסכימו לקבל עצומות מסניגוריהם של השניים, וקבעו את הדיונים ליום שלישי הבא. דיונים אלה יימשכו לפחות יום.

הפרקליט של קהאר סינג עירער על החלטת הנשיא לדחות את בקשת החנינה, ועתר לבית משפט להבהיר את הסמכויות של ראש המדינה. בית המשפט דחה את העתירה של קהאר במילה אחת "נדחה", אך עורך הדין מיהר לבית המשפט העליון בניסיון אחרון למנוע את ההוצאה להורג.

קודם לכן קראו מנהיגים סיקים לממשלה להמיר את עונש המוות במאסר-עולם.

סיקים רבים מאמינים כי קהאר סינג אינו אשם ברצח אינדירה גאנדי בביתה. הוא אכן האשם רק בסיוע לרצח. הרוצח השני נורה למוות בעת ההתנקשות.

כוחות הביטחון בהודו העמידו בכוננות מלאה למקרה של התפרעויות קיצונים סיקים בחבל פונג'אב. הקיצונים הסיקים, שהרגו בשנה האחרונה יותר מ-2,300 אנשים בצפון הודו, איימו לנקום אם יוצאו שני הנאשמים להורג.

גל השביתות בפאריס מחמיר; שביתת התחבורה ליומה ה-5

אתמול הפגינו האחיות בפאריס, אספקת החשמל מופסקת מזמן לזמן והמכונאים של "איר פראנס" עורכים שביתות פראיות

פאריס (ע"ד וע"צ). 3 איגודים נוספים הודיעו אתמול כי יצטרפו לשביתת התחבורה ששיבשה השבוע בצורה חמורה ביותר את החיים בבירת צרפת.

האיגודים, המייצגים את רוב עובדי התחבורה הציבורית, הודיעו כי חבריהם יפסיקו את העבודה [illegible] תיים עד 24 שעות ביממה, ויצטרפו לאיגוד ס"ז הקומוניסטי, השובת מאז יום שני.

התחבורה באוטובוסים, במטרו וברכבות הפרברים, נפגעה קשה. זה היום הרביעי שנאלצו יותר ממיליון תושבים מפרברי פאריס להיעזר באמצעי תחבורה מאולתרים כדי להגיע לעבודתם.

משאיות צבאיות ואוטובוסים פרטיים, שהופעלו כדי להתגבר על המשבר, הסיעו אתמול 60,000 תושבי הפרברים אל תחנות הרכבת בפאריס. [illegible] לעבודתם [illegible] לבתיהם.

קודאור אחת היתה בפאריס, כאשר מוזיאון הלובר נפתח אתמול מחדש אחרי שביתה שנמשכה שבועיים.

שביתת התחבורה פשטה אתמול גם לעיר מרסיי שבדרום, בה שובתים גם עובדי הסער הממשלתיים ואין משלמים גמלאות הזיקנה.

שביתת הדואר, שנמשכה 3 שבועות בחודש שעבר, חודשה בחלקה.

הממשלה הסוציאליסטית נקטה עמדה תקיפה נגד השביתות, ואתמול [illegible]

אתמול שוב הפגינו האחיות ברחובות פאריס. אספקת החשמל מופסקת מזמן לזמן, זה השבוע השני ברציפות. המכונאים של חברת התעופה "איר פראנס" עדיין עורכים שביתות פראיות, זה חודשיים ימים.

ואלנסה קורא לדמוקרטיה בפולין

וארשה (ע"צ וע"ד). מנהיג סולידריות, לך ואלנסה שב שלשום אל הבימה הציבורית. בעימות בטלוויזיה מול ראש האיגוד המקצועי הרשמי, אלפרד מיודוביץ', יצא ואלנסה בקריאה נרגשת להנהיג דמוקרטיה.

ואלנסה נופף באצבע מאשימה כלפי יריבו, וטען שהוא פוגע בזכויות הפועלים. "תפקידך לסייע להתפשטות ההתאגדות, ולא לחבל בה", אמר ואלנסה.

"בוא לא נבריח את הפועלים לשוק כשהרב מונחת על צוארם. בוא נעניק להם חופש", קרא ואלנסה לאחר שמיודוביץ' אמר שהאי-פלורליזם של הפוליטית העולמית הוכה את בעיית מעמד הפועלים לנושא בעל עדיפות ראשונה.

"ראה מה עושים ההונגרים, ראה כמה הם הרחיקו לכת. הם יוצרים מפלגות חדשות. ואנחנו כאן דורכים במקום". ואלנסה קרא לשלטונות לא לפחד מפלורליזם או מהעם הפולני, ואמר כי ההיסטוריה תשפוט אותם בחומרה אם יחמיצו את ההזדמנויות שפתחה לפניהם מדיניות הפרסטרויקה של גורבצ'וב.

העימות נמשך 43 דקות, ושודר בשידור ישיר ל-10 מיליון צופים. 2 המשתתפים הרבו להתפרץ ולהפריע זה לזה.

תומכי סולידריות, וגם חברים במפלגה הקומוניסטית המשקיפים "ניטרלים", אמרו כי אין ספק שואלנסה ניצח בעימות.

עדיין לא הובעה תגובה רשמית לעימות. סוכנות הידיעות הרשמית אמרה כי העימות הראה שאופוזיציה מעוניין בקידום שיחות השולחן העגול עם האוטוריטה.

עשרות תומכים של ואלנסה בירכוהו בתום העימות, נשקוהו וקראו "בראבו לך" ארם מיצ'ניק, מתנגד המשטר לשעבר, אמר כי הופעתו של מיודוביץ' תגרום כנראה לעמעמתו בהנהגת המפלגה הקומוניסטית.

33 חברי רשת סמים נעצרו בארה"ב ובאיטליה

פלרמו (ע"ד). במבצע משותף של משטרות ארה"ב ומשטרת איטליה, נעצרו שלושים ושלושה אנשים בשתי המדינות באשמת סחר בסמים – על כך מסרה אתמול משטרת איטליה.

עשרים ושלושה איש נעצרו בניו יורק ובפילדלפיה על סמך מידע שנמסר ע"י חוקרים בסיציליה. עשרה אנשים אחרים נעצרו בפשיטות משטרה בערים פלרמו, בולוניה ופירנצה שבאיטליה.

רשימת אלה שנעצרו היא מעין "מיהו מי" של גנגסטרים משני צידי האוקיאנוס האטלנטי".

האנשים שנעצרו חשודים במעורבות ברשת, בפיקוח המאפיה, שהעבירה נשים להברחת הרואין בין סיציליה וארה"ב.

הודו מגרשת 2 דיפלומטים פקיסטאנים באשמת ריגול

ניו דלהי (ע"ד). הודו הורתה אתמול לנספח הצבאי הפקיסטאני ולנציג בכיר אחר בשגרירות בניו דלהי, לעזוב את המדינה תוך 24 שעות, באשמת ריגול.

שר-החוץ הודיע לפרלמנט, כי הבריגדיר זאהיר אל-אסלאם עבאסי הוכרז כאישיות לא רצויה, יום לאחר שהאשם נתפס כשהוא מבקש למסור מסמך ביטחוני סודי לאיש-קישור הודי בבית-מלון בניו דלהי.

עיסקת הרכישה הגדולה בהיסטוריה:

חברת "נאביסקו" נמכרה ב-24.7 מיליארד דולר

הרוכשים: "קולברג-קרייוויס-רוברטס"

ניו יורק (ע"ד) תשלובת המזון והטבק "נאביסקו" הודיעה אמש כי קיבלה את ההצעה של קולברג-קרייוויס-רוברטס בהיקף 24.7 מיליארד דולר, בעיסקת הרכישה הגדולה בהיסטוריה.

החברה הודיעה לאחר מאבק בן חודשיים שנסתיים אמש בהגשת ההצעות הסופיות, כי הוגשה הצעה גבוהה עוד יותר מצד קבוצה של חברי ההנהלה, היא.

"נאביסקו" הודיעה כי העדיפה הצעה של מזומנים וניירות ערך על פני הצעה של קבוצת משקיעים בראשות מנהל "נאביסקו", רוס ג'ונסון, שעמדה על 25.4 מיליארד דולר, והיתה מבוססת על שער של 112 דולר למניה.

מומחים בוול סטריט מסרו כי ההצעה של קולברג-קרייוויס הועדפה, בין היתר משום שהנהלת החברה, שמרכזה באטלאנטה, באה במבוכה על ידי הצעה ראשונה הרבה יותר נמוכה מצד קבוצת המנהלים, שהיתה מכניסה לאחדים מן המנהלים עד 100 מיליון דולר. בסכום של 24.7 מיליארד דולר, גבוהה רכישה זו כמעט פי-שניים מהשתלטות הקודמת הגדולה ביותר, רכישת "גולף" על-ידי "שברון" ב-1984, תמורת 13.3 מיליארד דולר.

מאות עדיין מתים בבופאל – 4 שנים לאחר ההרעלה

בופאל, (ע"צ) ארבע שנים לאחר הטרגדיה של בופאל, עדיין הולם המוות בנפגעי ההרעלה בקצב של יותר מאדם אחד ליום, בעוד ש-50,000 תושבים של העיר, בין העניים ביותר, עדיין סובלים מתוצאות הגאז הרעיל.

הגאז הקטלני שיוצר על-ידי חברה-בת של חברת הענק האמריקאית "יוניון קארביד" לתוצרי הדברה, התפשט בלילה של ה-2 בדצמבר 1984 על-פני בופאל, בירת מדינת מאדהיה פראדש, במרכז הודו.

לפי הסטטיסטיקה הרשמית, מתו 1,745 מתושבי שכונות העוני שמסביב למפעל, בימים הראשונים. מאז הם ממשיכים למות, והשנה הגיע מספר המתים ל-3,323 איש – בסך הכל כ-500 מדי שנה בשנה. מדובר רק בסיכומים רשמיים, השלטונות עדיין חוקרים את סיבות המוות של 823 אחרים.

50,000 המורעלים הניצולים עדיין מציפים את בתי-החולים בעיר. אחד מהם, סוניל קומאר, היה לסמל של ניצולי בופאל. הוא הובא כעד יחיד על-ידי ממשלת הודו לבית משפט אמריקאי ב-1985. סוניל הוא כיום בן 16, והוא קיפח ב-1984 את אביו, אמו, שני אחיו ושלוש אחיותיו במגיפה.

מהפכה בתחום מיזוג האויר!

חידוש מהפכני מתוחכם של אמקור הקובע עידן חדש במיזוג אויר:

יוניזציה BUILT-IN כסטנדרט בכל מזגן מפוצל

גם חימום גם קרור וגם אויר צלול

לא עוד כאבי ראש, צריבת עיניים מעשן סיגריות, תחושת לחץ, חוסר ריכוז וחוסר אויר בחדרים הסגורים.

באמצעות היוניזטור מעשיר המזגן את האויר ביונים שליליים ומביא אותו לדרגת צחות של סביבת הרים ומפלי מים! בנוסף, פועל המזגן כ"מטהר אויר" אלקטרוני המטהר אותו מעשן סיגריות וגורם לשקיעת מזהמי האויר וגורמים אלרגניים לפני שהם נישאפים לריאות. מקטין באופן משמעותי את כמות הבקטריות באויר ומנטרל ריחות.

הזדרזו והבטיחו לעצמכם חורף חם בחדרים צלולים עם אויר טבעי ובריא.

להשיג רק בסניפי הרשת.

המרכז הישראלי למיזוג אויר ®

למרכז יש רשת. משתלם לגשת!

- הנהלה ראשית רח' ז'בוטינסקי 106 פ"ת טל' 9245559 (רב קוו)
- אשדוד רח' רוטנברג 70/2 טל' 557280, 08-541044
- אשקלון מרכז נפתי 16, טל' 051-37004
- בת-ים רח' בלפור 67 (פינת הרב קוק) טל' 03-863914
- חדרה רח' הנשיא 25 טל' 334642, 06-339974
- חיפה רח' גאולה 28 טל' 667416, 04-672996
- טירה (המשולש) מרכז מסחרי טל' 052-938254
- יהוד רח' קדושי מצרים 8 טל' 5364943/5; 03-344514
- ירושלים המשביר לצרכן, רח' קינג ג'ורג' טל' 02-539676
- כפר סבא רח' התעשיה 4א טל' 052-442334
- נהריה רח' הרצל 81 טל' 926198; 04-928154
- נתניה רח' דגניה 5 (אזור התעשיה הישן) טל' 053-28734
- עפולה אזור התעשיה טל' 06-592921
- פתח תקוה רח' שקד 13 טל' 9221292, 03-9234276
- קרית גת בנין גילת טל' 051-888340
- רמת השרון רח' סוקולוב 73 טל' 03-479550
- רעננה רח' אחוזה 240 טל' 912660, 052-448753
- ת"א רח' אבן גבירול 96 טל' 03-242469

נמנה על קבוצת לסיד מערכות בע"מ

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

גלגל הבורסה / דורון סוגסינו

ירידות חדות

במסחר במניות ההנפשיות התחזקו אתמול ירידות השערים. כ-83% בנפח המסחר התנהל בירידות, רק 2% מנפח המסחר התנהל בעליות. שערן של 63 מניות ירד אתמול בשיעורים חדים: 5% ויותר.

בבורסה מסבירים את התחזקות ירידות השערים בהחלטת לשכת המפלגה העבודה למנוע מו"מ על הקמת ממשלה רחבה. ההתפתחויות הפוליטיות האחרונות היו אתמול לנושא השיחה העיקרי באולמות המסחר. סוחרי הבורסה קיוו לממשלה רחבה בהנחה שממשלה כזו תוכל להתמודד טוב יותר עם הבעיות הכלכליות במשק. אי־הודאות שנוצרה בעיקבות הפסקת המגעים בין המערך לליכוד חיזקה את השפעת החששות מן המיתון במשק הגורמת להיצעים בכל ענפי המסחר בשוק המניות.

בפתיחות המסחר במניות נרשמו למניות ההנפשיות עודפי היצע בסכום של 8.6 מיליון שקל בצד עודפי ביקוש בסכום של 600 אלף שקל בלבד. 241 מניות נסחרו אתמול בירידות שערים,132 מניות נסחרו ללא שינוי בשער,44 מניות ניסחרו בעליות. מחזור המסחר במניות ההנפשיות היו נמוכים, סך כל המחזור הסתכם ב-6.2 מיליון שקל.

בסיכום שבועי ירד מדד המניות הכללי ב-1.05%, המדד ללא מניות הבנקים ירד ב-2.48%. הירידה החדה ביותר נרשמה במניות ענף ההשקעות בתעשיה, שירדו השבוע בממוצע כ-8.7% בגלל הירידה המרשכת בשערה של מניית החברה המרכזית. בחודש נובמבר ירד שערה של החברה המרכזית בכ-30%. מניות ענף הנפט עלו השבוע ב-3.97%.

	מדד יומי	שינוי ב-%
מדד מניות כללי	101.05	-0.88
כללי ללא בנקים	80.99	-2.50
מדד משתנים	83.65	-3.00
מדד אג"ח כללי	123.61	+0.02
אג"ח צמוד מדד	124.56	+0.07
אג"ח צמוד מט"ח	115.50	-0.75

מחזורי שפל במשתנים

בפתיחות המסחר במט"צ נרשמו למניות והמוכרות במסגרת זו היצעים בסדר גודל של כ-4 מיליון שקל, השערים ירדו עד 6%. היצע בסכום של כ-400 אלף שקל לפטרוכימיים הוריד את שערה ב-3%. היצע בסכום של כ-250 אלף שקל למניות ישפה הוריד את השער ב-4%, שערה של אלרון ירד ב-5.3%. ירידות חדות נרשמו גם במניותיהן של חברות המוחזקות עם קבוצת כלל: כלל סחר ירדה ב-5.5%, כלל נדל"ן ירדה ב-6.3%, פולגת ירדה ב-6.1%. סך־כל מחזור המסחר במט"צ הסתכם ב-2 מיליון שקל, מדד המט"צ ירד ב-3.75%.

בשלב המשתנים היו מחזורי המסחר מצומצמים במיוחד. סך־כל המחזור הסתכם ב-943 אלף שקל. כלל אלקטרוניקה ירדה ב-5.5%, מחזור המסחר במניה במט"צ ובמשתנים הסתכם ב-117 אלף שקל. ירידות חדות במחזור נרשמו גם בשערן של אוזרים (4.75%), קופסאות פח (4.25%), הכשרת הישוב (4.5%), ואלרון (4.25%).

בסיבוב הראשון למסחר במשתנים ירד המדד ב-3.58%, בסיבוב השלישי למסחר נחלשו במקצת הירידות, המדד הקובע ירד ב-3%.

עליה חדה במרכז הקבלנים

למניית פרוטארום נרשם אתמול היצע גדול בסכום של כ-610 אלף שקל, שערה של המניה ירד ב-5.7%. ההיצע הגדול מוסבר בין השאר בפרסום החלטת החברה שלא לצאת בהנפקת אג"ח בעיקבות ירידת שערי הריבית. שערן של מניות דלתא גליל מוסיף לרדת, אתמול נרשם למניות היצע בסכום של כ-120 אלף שקל, דלתא גליל 1 ירדה ב-8.1%. בסיכום חודש נובמבר עלה שערן של מניות דלתא בכ-25%. שערה של ליפשיץ 5 ירד אתמול ב-6.2%.

ביקוש בסכום של כ-26 אלף שקל להבינוית אריח סופק ללא שינוי בשער, ביקוש בסכום של כ-16 אלף שקל למניית כבלים סופק גם כן ללא שינוי בשער. במהלך חודש נובמבר עלתה מניית כבלים בכ-12%, בבורסה מסבירים את התעוררות הפעילות במניה בציפיה לגידול ניכר בפעילות העיסקית של החברה עם הקמת הטלוויזיה בכבלים.

ביקוש גדול למרכז הקבלנים העלה את שערה ב-14.1% לאחר שאתמול נרשם שערה קונים בלבד. שערה של אוצר התיישבות היהודים ירד אתמול ב-7.6%, מחזור המסחר במניה הסתכם ב-60 אלף שקל.

ביקוש גדול למק"מ

לאגרות המק"מ נרשם אתמול ביקוש מפתיע בסכום של כ-70 מיליון שקל. לאחר תקופה ארוכה של היצעים ומחזורי פעילות נמוכים בענף זה.

לאג"ח הצמודות לדולר נרשמו אתמול בדרך־כלל היצעים ושערן ירד עד 2%, לאג"ח הצמודות למדד נרשמו בדרך כלל ביקושים, מדד האגרות הצמודות למדד עלה ב-0.07%.

מחזור המסחר באג"ח הסתכם ב-20 מיליון שקל.

תשואה שנתית באחוזים

	פדיון 1989 תשואה ריאלית	פדיון 1989 תשואה נומינלית	פדיון 1991 תשואה ריאלית	פדיון 1991 תשואה נומינלית
בל"ל 0.1	0.72	-1.21	5.92	-0.20
הפועלים ש	0.80	-1.15	5.94	-0.18
אי.די.בי. רג	0.58	-1.36	5.68	-0.42
דיסקונט א	0.78	-1.17	5.69	-0.41
המזרחי ש	0.62	-1.32	5.71	-0.39

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי אחוזים
אב	5664.85	5623.45	-94.72	-1.66
אבוקה	365.28	358.27	-6.84	-1.87
אגוז	307.22	301.31	-0.82	-0.27
אגם	119.41	117.12	-0.12	-0.10
אוריר	2057.81	2042.90	-8.77	-0.43
אודם	151.89	150.82	-3.81	-2.46
אופיר	187.53	186.23	0.22	0.12
אור	446.81	443.00	-0.70	-0.16
אורינן	127.22	124.75	-0.43	-0.34
אורילי	331.88	329.50	-1.04	-0.31
אורן	950.60	932.47	-5.18	-0.55
איל	6616.49	6488.67	14.00	0.22
אירים	6165.34	6074.79	-15.73	-0.26
איתן	908.76	890.81	-1.51	-0.17
אלון	740.81	736.06	-1.04	-0.14
אלמוג	745.35	730.77	-0.28	-0.04
אביטם	109.28	106.67	-1.55	-1.43
אניה	116.32	114.67	-0.36	-0.31
מניות	101.59	99.12	-2.94	-2.88
אנקור	101.69	100.01	-2.04	-2.00
ארז	200.62	196.72	-5.53	-2.73
אש	139.35	136.28	-4.09	-2.91
אשל	204.03	200.12	0.04	0.02
אתגר	86.68	85.03	-1.96	-2.25
אתרוג	291.66	288.83	-0.50	-0.17
ברולה	144.38	143.42	-2.68	-1.83
ברוש	587.17	575.89	-7.10	-1.22
ברק	498.48	488.50	-6.58	-1.33
ברקת	353.38	350.89	-0.54	-0.15
גביש	1692.93	1681.09	-11.38	-0.67
גבע	130.34	128.41	-0.52	-0.40
גורן	515.72	513.28	-1.70	-0.33
גיא	120.24	118.65	-0.27	-0.23
גיל	3444.45	3420.35	-38.20	-1.10
גלית	727.72	722.36	-1.88	-0.26
דוכבן	385.81	382.18	-6.00	-1.55
דוכיפת	557.66	546.79	-6.38	-1.15
דולב	281.32	275.66	-0.65	-0.24
דורון	165.22	162.10	-0.65	-0.40
דותן	316.28	310.28	-1.11	-0.36
דליה	631.78	619.58	-3.79	-0.61
דרור	332.16	326.16	-5.43	-1.64
דקל	365.30	358.26	-9.48	-2.58
הדס	432.96	429.84	-4.85	-1.12
הילה	454.14	452.04	-0.08	-0.02
ורד	630.17	618.38	-1.47	-0.24
זהבית	2040.19	2000.19	-0.84	-0.04
זהר	126.85	124.98	-0.22	-0.18
זיו	156.26	153.94	-0.43	-0.28
זינוק	107.33	105.05	-0.84	-0.79
זיק	82.50	80.48	-1.38	-1.69
זמיר	425.90	417.65	-10.15	-2.37
חוחית	190.05	186.32	-1.09	-0.58
חליפין	164.12	163.68	0.03	0.02
חלמיש	238.89	237.28	0.12	0.05
חן	170.85	170.17	0.07	0.04
טופז	128.18	127.02	-0.77	-0.60
טל	6866.70	6778.17	-13.75	-0.20
יובל	540.71	530.22	-1.43	-0.27
יהלום	168.63	167.49	-3.60	-2.10
יסמין	369.33	365.73	-5.74	-1.55
יערה	538.82	528.48	0.77	0.15
כוכב	292.02	286.35	-7.07	-2.41
כחל	137.20	134.50	-0.17	-0.13
כלנית	690.63	677.14	-4.10	-0.60
כנרת	298.80	296.62	-0.26	-0.09
כרמל	131.98	129.93	-0.95	-0.73
כתר	1297.22	1278.28	-2.82	-0.22
להב	5255.79	5218.95	-23.59	-0.45
למשקיע	139.35	137.43	0.04	0.03
לפיד	292.83	287.18	-5.56	-1.90
לקט	2204.51	2186.71	-3.76	-0.17
לשם	463.58	460.48	0.14	0.03
מבחר	1635.85	1604.43	1.34	0.08
מבטח	4630.89	4587.29	-5.47	-0.12
מגן	294.19	289.94	-2.21	-0.76
מגוון	4201.98	4162.36	-35.95	-0.86
מדד	1660.49	1637.08	-40.39	-2.41
מורן	930.21	923.41	-9.40	-1.01
מטה	27086.98	26680.83	-131.69	-0.49
מימר	1205.94	1182.66	-4.07	-0.34
מעוף	4992.85	4896.99	-91.92	-1.84
מעיין	814.10	798.50	-8.84	-1.09
מקשה	463.88	460.66	0.41	0.09
מכלול	94.53	93.87	-2.27	-2.36
מרווח	145.98	145.48	-0.03	-0.02
מרום	1594.15	1563.43	-1.92	-0.12
נגה	167.77	165.28	-0.72	-0.43
נביע	278.96	277.02	-5.30	-1.88
נגב	471.23	464.08	-8.15	-1.73
נילי	131.06	129.12	-2.90	-2.20
סביון	661.44	648.50	-10.13	-1.54
סגולה	151.97	150.85	-0.47	-0.31
סלע	446.25	443.12	0.45	0.10
סנונית	644.89	632.38	1.10	0.17
סער	401.99	394.27	-8.01	-1.99
ספיר	177.82	177.37	-0.13	-0.07
עדיף	383.65	376.24	-6.15	-1.61
עידית	815.71	809.82	-6.70	-0.82
עידן	576.56	568.07	-0.17	-0.03
ענבר	117.48	116.46	-0.31	-0.27
ענת	2323.85	2306.63	-21.57	-0.93
עמרני	605.18	593.35	-0.03	-0.01
ערמון	128.99	126.55	0.07	0.06
פאר	1698.88	1686.59	-22.34	-1.31
צבר	556.59	545.58	-2.68	-0.49
צופית	516.59	506.52	-5.73	-1.12
צוק	145.29	144.93	0.10	0.07
צמיר	1307.72	1297.65	-2.55	-0.20
צמרת	564.13	555.95	-4.94	-0.88
צפרית	162.07	160.90	-0.48	-0.30
צביה	117.25	115.58	-0.11	-0.10
קלע	177.68	177.23	-2.27	-1.26
קשת	120.19	117.87	0.04	0.03
רוזית	17847.88	17692.33	-230.57	-1.29
רימון	154.96	154.69	0.00	0.00
רקפת	1024.99	1008.66	-5.74	-0.57
רשף	468.58	459.01	-2.71	-0.59
שביט	545.99	535.41	-0.80	-0.15
שהם	386.89	383.89	-1.32	-0.34
שחף	110.92	108.75	-0.02	-0.02
שירה	478.79	475.29	-5.47	-1.14
שמיר	482.46	479.01	-0.66	-0.14
שחר	689.49	684.50	-17.09	-2.44
שקד	749.62	735.31	-18.65	-2.47
שמר	207.57	203.59	-0.01	-0.00
תאמה	265.12	262.59	-3.14	-1.18
תדהר	555.34	552.58	-7.95	-1.42
תירוש	635.92	631.28	-0.95	-0.15
תגמול	113.82	113.01	-0.27	-0.24
תמר	307.67	301.87	0.08	0.03
תפוז	233.66	232.02	-0.33	-0.14
תרשיש	126.93	126.05	-0.06	-0.05
תשרי	618.17	612.77	-1.47	-0.24

שערי אגרות החוב

4.25% שג"א

סדרה	שער	שינוי באג'
4101	469.5	+1
4102	191.8	+0.6
4103	184.6	+0.5
4104	179.3	+0.6
4301	179.3	+0.6
4302	170.7	+0.1
4303	169.9	--
4304	167.8	--
4105	152.1	--
4106	148.6	+0.1
4107	144.4	+0.1
4108	142.2	--
4109	142	--
4110	140.8	+0.1
4201	175.8	+0.3
4204	164.7	+0.5
4205	162	+0.3
4206	158.6	+0.1
4207	158.5	+0.1
4208	156.7	+0.1
4209	153.7	+0.1
4210	150	+0.1
4211	145.8	+0.1
4212	143.1	--
4213	143.7	--

3% מלווה מדינה (הצמדה 100%)

סדרה	שער	שינוי
3601	52476	+154
3602	48390	+142
3605	45137	+138
3604	41383	+922
3605	37905	+882
3606	35829	+867
3607	32811	-286
3608	31110	-283
3609	29683	-281
3610	26965	+105
3611	26103	+105
3612	25400	+106
3613	23650	-168
3614	22743	-167
3615	21034	-160
3616	19400	+89
3617	18533	+87
3618	17430	+84
3619	16178	-157
3620	15313	-134
3621	14569	-130
3622	13193	+90
3623	12409	+88
3624	11704	+84
3625	10661	-46
3626	9877	-44
3627	9169	-12
3628	8404	-48
3629	7896	+4
3630	7502	+33
3631	7000	+44
3632	6544	+3
3633	6152	-34
3634	5469	+3
3635	5159	+3
3636	4954	+13
3637	4658	+13
3638	4334	+21
3639	3973	+20
3640	3266	+2
3641	2834	+2
3642	2524	-48
3643	2235	-41
3644	2049	+35
3645	1850	+32

4.25% גליל

סדרה	שער	שינוי
3701	1553	+1
3702	1190	+1
3703	1038	-5
3704	890.2	-4.3
3751	475.2	--
3752	194.2	+0.1
3753	186.6	+0.1
3901	188.6	+0.9
3902	172.3	+0.9
3903	171.3	+0.9
3904	168.8	+0.8
3754	172.7	-0.6
3755	166.8	-0.6
3756	161.2	-0.5
3757	158.4	-0.5
3758	155.6	-0.5
3759	155.3	-0.5
3760	153.4	-0.5
3761	150.5	-0.4
3762	146.5	-0.5
3763	142.2	-0.5
3764	139.7	--
3765	140.2	+0.1
3766	138.8	+0.1
3791	141.6	-0.8
3792	139.3	-0.9
3826	169	-0.1
3827	166.1	--
3828	160.5	-0.1
3829	157.3	-0.1
3830	154.8	--
3831	154.6	--
3832	152.7	--
3833	149.6	--
3834	145.9	--

4%, 6%, 7% פיתוח (הצמדה 80%)

סדרה	שער	שינוי
3542	138600	+100
3543	135200	+100
3544	132700	+100
3545	130500	--
3546	130208	--
3547	129700	+100
3548	129600	+200
3549	122500	+200
3550	123100	+100
3551	123000	+200
3552	112859	+300
3553	112800	+400
3554	113000	+300
3555	113400	+400
3556	108200	--
3557	108920	+200
3558	108400	+300
3559	105000	+300
3560	98500	+200
3561	99600	--
3571	98800	+200
3572	99500	+200
3573	99602	+192
3574	91970	-1000
3575	91500	+500
3576	90200	+200
3577	91410	+300
3578	84410	+100
3579	85550	+1600
3580	79500	--
3581	71900	--
3582	67844	--
3583	66100	--
3584	63160	--
3585	60100	+1600
3586	52900	--
3587	53000	--
3588	52900	--
3589	48300	--
3590	48800	--
3591	48200	--
3592	48100	--
3593	48200	--
3594	46000	--
3595	45900	--

5% מלווה פיתוח (בריבית כפולה)

סדרה	שער	שינוי
2028	135900	--
2029	128584	-3977
2030	130589	+300
2031	125859	+500
2032	125988	+600
2033	119941	--
2034	118900	+1298
2035	135335	-4186
2036	112466	--
2037	119510	-3690
2038	108500	--
2039	127000	--
2040	116855	--
2041	99060	--
2851	97825	+125
2052	90434	--
2053	89596	+150
2054	86854	--
2855	87523	--
2856	86156	--
2857	88968	--
2858	86446	--
2859	76000	--
2860	81906	--
2861	58252	+1551
2862	56165	+1636
2863	67277	--

צמודות זהב

סדרה	שער	שינוי
5 יור	84.3	--

רמון

סדרה	שער	שינוי
7006	206.3	-1
7007	192.2	-3.3
7008	182.8	-3.2
7009	177.5	-0.6
7010	170.1	-0.6
7011	159.9	-1.1
7012	154.4	-1.1
7013	145.5	-2
7014	126.4	-2.9
7015	107	-2.1
7016	106.6	-2.2
7017	106.1	-2.2
7018	105.9	-2.2
7019	106.3	-2.3
7020	106.1	-2.3
7021	105.2	-2.2
7201	108.1	-1.5

גלבוע

סדרה	שער	שינוי
6101	15166	+371
6102	9461	-39
6103	8317	-30
6104	7599	-36
6105	7190	-35
6106	6944	-46
6107	6840	-46
6108	4810	-27
6109	4579	-25
6110	4503	-25
6111	3704	-77
6112	3587	-75
6118	2588	-14
6151	991.7	-6
6152	949	-5.8
6153	847.4	+21.7
6154	832.3	+21.5
6155	532.9	-16.6
6156	436.9	+4.5
6157	324.6	+2.7
6158	307.4	+2.6
6159	256.9	-0.9
6160	245.8	-3.2
6161	237.6	-3.1
6162	214.8	-3.4
6163	197.6	-4.1
6164	189.7	-4
6165	179.5	-3
6166	167.9	-4.5
6167	164.1	-4.4
6168	161.5	-4.3
6169	152.1	-2.5
6170	143.5	-2.7
6171	101.6	-2.9
6172	99.9	-2.8
6801	110.7	+0.5

מט"ח 100%

סדרה	שער	שינוי
אל אפ	1636	+1
אלתא	1288	-26
אלסינט	2605	-26
מאיסק	1522	--
תוד 84	117.8	+1
הב דיס	255.5	-2.5
דים הש	229.5	--
כור	126.5	-1.2
כלל	553	--
מצמ ד	181.7	--
מצמ ם	257	--
מצמ י	295.5	--
דן	140	--
סול בת	190.2	--
תיעוש	191	-5.9

מדד/מט"ח

סדרה	שער	שינוי
בלת.	176.9	--
דיס הש	183.7	-2
כור	103.9	+0.2
כלל	209.2	-1.5
מב דיס	176.9	--
משא מ	172.7	--
משא מ	166	+1.2
משא מ	156.8	--
לאומי	161.7	-1.5

אל על מטענים לכל השערים

שערי מטבע חוץ 1.12.88

המטבע	בנק לאומי מזומנים קניה	בנק לאומי מזומנים מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים מזומנים קניה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.54	1.61	1.5692	1.5888	1.55	1.62	1.5722	1.5918	1.54	1.61	1.5692	1.5889	1.5798	-0.0057
1 ליש"ט	2.85	2.98	2.9124	2.9488	2.87	3.00	2.9180	2.9544	2.86	2.99	2.9077	2.9443	2.9292	0.0019
1 מארק גרמני	0.89	0.93	0.9055	0.9168	0.89	0.94	0.9090	0.9204	0.89	0.93	0.9073	0.9187	0.9123	-0.0016
1 פרנק צרפתי	0.26	0.27	0.2653	0.2686	0.25	0.27	0.2661	0.2694	0.26	0.27	0.2655	0.2688	0.2671	-0.0005
1 גולדן הולנדי	0.79	0.82	0.8039	0.8139	0.79	0.83	0.8048	0.8149	0.79	0.83	0.8035	0.8136	0.8093	-0.0010
1 פרנק שוויצרי	1.06	1.11	1.0826	1.0961	1.07	1.12	1.0844	1.0979	1.06	1.11	1.0822	1.0958	1.0888	-0.0034
1 כתר שוודי	0.26	0.27	0.2610	0.2643	0.25	0.27	0.2615	0.2648	0.25	0.27	0.2612	0.2645	0.2628	-0.0004
1 כתר נורבגי	0.24	0.25	0.2426	0.2457	0.24	0.25	0.2432	0.2462	0.23	0.25	0.2427	0.2458	0.2443	-0.0003
1 כתר דני	0.23	0.24	0.2352	0.2381	0.23	0.24	0.2357	0.2386	0.23	0.24	0.2353	0.2382	0.2368	-0.0004
1 מרק פיני	0.38	0.40	0.3850	0.3898	0.38	0.40	0.3856	0.3904	0.37	0.40	0.3848	0.3897	0.3876	-0.0009
1 דולר קנדי	1.30	1.36	1.3209	1.3374	1.30	1.36	1.3258	1.3423	1.30	1.36	1.3242	1.3408	1.3326	-0.0012
1 דולר אוסטרלי	1.31	1.44	1.3770	1.3942	1.33	1.43	1.3780	1.3952	1.34	1.43	1.3761	1.3935	1.3863	-0.0030
1 ראנד דרא"פ	0.45	0.54	0.6892	0.6978	0.41	0.57	0.6911	0.6997	0.44	0.61	0.6900	0.6987	0.6937	0.0035
10 פרנקים בלגיים	-	-	0.4326	0.4380	-	-	0.4335	0.4389	0.42	0.44	0.4325	0.4379	0.4356	-0.0006
10 שילינג אוסטריים	1.27	1.32	1.2889	1.3050	1.27	1.33	1.2912	1.3073	1.27	1.33	1.2904	1.3067	1.2998	0.0007
1000 לירטות איטלקיות	1.20	1.27	1.2274	1.2427	1.21	1.28	1.2308	1.2462	1.21	1.30	1.2285	1.2439	1.2351	-0.0013
100 יינים יפאניים	1.27	1.33	1.2921	1.3082	1.27	1.33	1.2919	1.3080	1.27	1.33	1.2919	1.3082	1.2992	-0.0015

אל על מטענים:
שירות מהיר ובמחיר סביר.
ELAL אל על

שערי המניות 1.12.88

(שם החברה | השער אתמול | | המחזור אלף ש"ח | השינוי בנקודות | השינוי ב-% | הצעות/ביקוש אלף ש"ח)

בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
אדהה ס	61100	תב	62	-5000	-7.6	-7~
אדיבי ב 100.0			—	הפסקת	מסחר	—
אדיבי בב א			—	הפסקת	מסחר	—
דיסקונט שה ב			—	הפסקת	מסחר	—
השמנות 0.1	1016	לב				-181
השמנות א 0.5	481	לב				-3
הפועלים בבב			—	הפסקת	מסחר	—
כללי לא מהדר	15750		60			-29
כללי שה 7			—	הפסקת	מסחר	—
כלל שה 11			—	הפסקת	מסחר	—
ביטון המד 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
ביטון המד 5.0			—	הפסקת	מסחר	—

בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 89

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
אדיבי רג 100.0	146600		113	+350	+0.2	+101
אדיבי ב 100.0	146003	לב				
אדיבי בב א	893500	לב				-2
ארגוב 1 ש"ח	109700		13	+650	+0.6	+6
דיסקונט ב	188000	לב				
דיסקונט א'	186801		4			
המזרחי ש'	60300		149	+200	+0.3	+316
המזרחי ב'	60036	לב				
הפועלים ש'	99400		144	+60	+0.1	+114
הפועלים ב'	99650		5	-100	-0.1	-5
כללי אר	254100					
כלל מסחק	63200		251	+150	-0.2	+512

בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 91

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
אדיבי רג 100.0	117500		175			+69
אגוד 0.1	87811		67			+88
דיסקונט ב	150200		2	-50		-2
דיסקונט א	149960		41			+172
המזרחי ש	48310		552			-232
המזרחי ב	48300		12	+300	+0.6	+968
הפועלים ש	79261		829			+693
הפועלים ב	79450		32			+503
כללי א 1.0	203600		52			+91
כלל 0.1	50400		1197			+1315

בנקים למשכנתאות

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
אדנים 0.1	33650		5			-5
לאומי־משכ ש	10330	תב	94	-600	-5.5	-112
לאומי־משכ ב	10662		8	-250	-2.3	-8
מיבל ש	201	כב		-10	-4.7	-6072
מיבל אפ'	107		8160	-5	-3.2	-22400
מיבל אג"ח	104.5		85726			
בת משכ ש	2549			-30	-1.2	-730
כשם ב ש	4160		110	-80	-1.9	-267
עצמאות 0.1	13500					-10
בירב 1.0	7010		30	-160	-2.2	-61
שפחות מבטב ש	25700		9	-300	-1.2	-9
משכנת רג ש	25100		10	-400	-1.6	-15

מוסדות מימון

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
התקלאות מבנ א	663465	לב				
התקלאות מבנ ב	238510	לב				
לאומי תעש א ש	14835		35			-35
פתוח תעש מבב	89000	לב				
פת תעש בב 3	519500	לב				
פת תעש בב גב	318800	לב				
פת תעש בב גג	310000	לב				
פת תעש בב ד	337142	לב				
פת תעש בב דד	72550	לב				
מימון קבלנים 5.0	1009	תב	6026	+125	+14.1	+15575
תיירות בב	253500	לב				
כלל ליסינג 0.1	18750		52	-150	-0.8	-17
כלל ליסינג 0.5	17680		35	-500	-2.8	-116

ביטוח

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
איילון	83					
איתן	93					-5000
אדרב 0.1	910	תב	118	+60	+7.1	+118
בטוח בכנה 0.1	300		9	+1	+0.3	+500
בטוח בכנה 0.5	126		940	-4	-3.1	-1420
בכנה אפ	155		307	+7	+4.7	+1000
בכנה הס	118	שב				
הדר 1.0	149.5		8325	-4	-2.6	-8325
הדר 5.0	132.5		8000	-5	-2.6	-15191
הדר אפ סר 2	123		2500	-4	-3.1	-8500
הפניקס 0.1	545		3500			+3099
הפניקס 0.5	464		1000	-2	-0.4	-1000
המסנה־הראל 1.0	5490					-31
המסנה־הראל 5.0	5099	שב				
כלל ביטוח	269		2000	-14	-4.9	-2000
כלל ביטוח אפ'	42		27960	-1	-2.3	-26978
כלל ביטוח אג"ח	110.5		14395	-1	-0.9	-24395
מנורה 1.0	756	שב				
מנורה 5.0	690		700	-8	-1.1	-700
ביטוח כחר	153		600	-2	-1.3	-4850
סהרים 0.1	1220		150			-150
צור ש	113.5		3600	-5	-4.2	-3600
ציון החזקות 1.0	1491	בת	40	-100	-6.3	-70
ציון החזקות 5.0	826					

מסחר

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
אינטר גאמא 1 ש	586	בת	705			-29
אינטר גאמא 5 ש	530		3385	-5	-0.9	-3385
באור צרא 1.0	290		1600			-1600
באור צרא אפ	86	תב		-10	-10.4	-2185
כלל אפ 4	142	תב	9973	-5	-5.6	-12193
כלל אגח 2	143			-5	-1.7	-3448
קרסטל 1.0	430	בת	480	+8	+1.9	+128
רפק 0.1	10880	שב				
רפק 0.5	13650	שב				
שופרסל א 2.0	1195		2042	-16	-1.3	-3273
שופרסל אפ	4219		1460	-101	-2.3	-1304
שופרסל אגח	123		4577	-5	-0.4	-4577

שירותים

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
אמונה	302	בת	1800	-10	-3.2	-1965
מפנות הספקה 0.1	279		4471	-5	-1.8	-10996
מפנות הספקה 0.5	146		14982	-4	-2.7	-12632
מפנות אפ'	107		5168			-1727
מפנות אג"ח	107.5		11640	-1	-0.9	-7490
קיור 0.1	526	תב	5833	-49	-8.5	-9407
קיור 1.0	241	תב	50815	-16	-6.2	-119609
כוח שירות 0.1	899		386	-41	-4.4	-753
כוח שירות 0.5	645	תב	845	-55	-7.9	-2785

מלונות ושירותי תיירות

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
גני הדר	80.5	תב	16120	-5	-9.6	-45292
גני הדר אפ 1	32.5		29116	-4	-4.1	-14316
מלונות דן 1.0	1170					-299
מלונות דן 5.0	800		2			-248
חוף האלמג 1.0	8000			+150	+1.9	+20
מלונות הירדן	2300		215			-8
ים סוף	204	תב	3328	-11	-5.1	-4328
ים סוף אפ'	142		2250			-4514

מחשבים ושירותי מחשבים

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
ת.י.ל. 1.0	105.5		230			-230
ת.י.ל. אפ'	26.7		2230	-2	-4.3	-17106
ת.י.ל. אג"ח	112.5		161			-161
יעטא 1.0	4020		156	-30	-0.7	-68
ב.ל.ל. 1.0	1745	שב				
ב.ל.ל. 5.0	678	בת	89	+30	+4.6	+133
ניקב מחשבים 1	718	בת	13	-20	-2.7	-38
ניקב מחש 5	286	בת	100	+26	+10	+294
ניקב אפ סר 2	272	תב	300	-20	-6.7	-3171
תים מחשבים 1.0	454	תב	1250	-26	-5.4	-1118

נדל"ן, בינוי ופיתוח

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
אזורים אפ	251			-12	-4.6	-4198
אזורים אגח	151		14420			+14020
אילון 1.0	53		2898			
אילון אפ'	25	בת	13292	+5	+2.2	+1523
אל־רוב 1.0	309	תב		-20	-6.1	-1015
אפריקה 0.1	35190		76	-200	-0.6	-26
אפריקה אפ	11000	תב	48	-1000	-8.9	-139
אזורב	343	תב	4100	-32	-8.5	-4600
אזורן 0.1	2525		888			-247
אזורן 0.5	2100		1			-1
בינוייך 1.0	2010		19	-50	-2.4	-19
בינוייך 5.0	1760	שב				
דנקנר 1.0	4700		170	-220	-4.5	-250
דרעד 0.1	181		426	-4	-2.2	-4693
דרעד 0.5	116					
בית"ש 1.0	1050		150	-50	-4.6	-256
0582338	219		6976	-1	-0.5	-10492
5829999	81		372580			-6000
הבטלל 1.0	520	לב				
הבטלל 5.0	359	לב				+12
תלב 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
תלב 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
ירושלים אפ	56.5		19000	-5	-4.2	-24744
גנים 0.1	3750		300	-71	-1.9	-650
גנים 0.5	3510		230	-70	-2	-450
גבי ישוב אפ 7	110		16985	-2	-1.8	-14985
אפ' 8	86.5		12413	-4	-4.4	-20521
אפ' 9	101		10592	-4	-3.8	-18952
בנוי תעשיה	56		11046			+1279
בנוי תעשיה אפ'	15.5		61535	-3	-1.9	-144805
בנוי תעשיה אג"ח	111		5000			-5080
ישפרו 0.1	4290		885	-80	-1.8	-812
ישראלום 1.0	1098		96			
ישרם 10.0	42745		91			+29
כנה פיתוח 1.0	5680	שב				
לוביר 1.0	4150	שב				
לוביר 5.0	1301		367	-25	-1.9	-367
כ.ת.ב 1.0	269	תב	1730	-20	-6.9	-3230
כ.ת.ב אפ 2	125					-500
כ.ת.ב אגח	137	שב				
מאור בניה 1.0	404	שב				
מנישאל 5.0	135	בת	5150	-2	-1.5	-9702
מנישאל אפ	78		6886	-3	-3.7	-8118
מנרב 5.0	824		370	-16	-1.9	-455
ליפשיץ 1.0	91.5		45294			-14204
ליפשיץ 5.0	45.2	תב	65324	-3	-6.2	-83841
ליפשיץ אפ 1	13.3	תב	46471	-8	-26.5	-88956
ליפשיץ אפ 2	18.7	תב	177297	-2	-9.7	-196670
ליפשיץ אגח	86		4680	-1	-1.1	-12060
נאות אביב 0.5	1729		50	-21	-1.2	-150
נכסי אזורים	126		1200			-1200
נכסי אפ	33		10400	-1	-2.9	-10400
נכסי אג"ח	100		50648			

(המשך)

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
כיף החזקה 1.0	328	שב				
כפי 1.0	1327					-20
הטבין 1.0	186		5651	-9	-4.6	-6101
הטבין 5.0	135	בת	3500	-15	-10	-5100
הטבין אפ	450		99	-20	-4.3	-1027
הטבין אג"ח	141	שב				

חקלאות

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
מגשי הדר 0.1	2901	שב				
מגשי הדר 0.5	2670	שב				
מהדרין 0.1	4429		222	-50	-1.1	-937
גבעי הדרים 1.0	1130		450	-15	-1.3	-450
פריאור 0.5	2165		100	-15	-0.7	-100

מזון וטבק

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
דובק בב ס	1449			-73	-4.8	-25
דובק בב ב	1490			-10	-0.7	-41
עלית 1.0	277	תב	336	-28	-9.2	-1039
עלית 5.0	232					
עלית אגח	92			-5	-3.6	-1000
מבשל בירה 1.0	22151		3			-10
מבשל בירה 5.0	17000		16			-3
יכין 1.0	964	בת		+45	+4.9	+50
יכין א 5.0	491	שב				
יכין אפ 2	100		2112	+15	+17.6	+16539
כן 1.0	110		1507	-2	-1.8	-1179
כן 5.0	109	בת	2500	+5	+4.8	+4300
סנפרוסט 1.0	11470		17	-300	-2.5	-38
עסים ב 0.5	254	לב		+12	+5	+69973
אנגל סיל 1	2070	תב	120	+120	+6.2	+53
סבן כבב א	548		1220			+110

טכסטיל והלבשה

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
ארגמן בר 1 ש	315		2270	-15	-4.5	-3579
ארגמן אפ	85		3000			+1000
ארגמן אגח	122	שב				
אפיס 1.0	252		288	+1	+0.4	+907
אופנת ברוך 1.0	100		300			
אופנת ברוך 5.0	62	שב				
אוף א	46.5	שב				
ארגמן רג ש	7500		113	-150	-2	-113
דלתא־גליל 1.0	745	תב	7096	-66	-8.1	-10681
דלתא־גליל א 5.0	727		2028	-30	-4	-4628
ויטלר 1.0	159.5			-5	-2.7	-3602
ויטלר 5.0	128		100	-1	-0.8	-1677
חדרין 1.0	4511		350	-170	-3.6	-350
דקה 1.0	1260		50	-20	-1.5	-250
דקה 5.0	950			-39	-3.9	-1173
דקה אפ	215		263	-3	-1.4	-263
לודזיה 0.1	417	בת	120	+4	+1	+130
לודזיה 0.4	350		809	-15	-4.1	-809
ליבנה 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
עים 1.0	175	תב	3915	-17	-8.9	-6135
עים 5.0	95		408			
עים אפ	46					-1500
עים אגח	185.5	שב				
עבק סרבה 1 ש	108		2000			
עבק אפ	27.5	שב				
פולגת א	318			-5	-1.5	-700
פרגור	718			-32	-4.3	-1187
פרגור אג"ח	86.5		3000			+3000
ליבר כבריה	2162	בת	50	-22	-1	-10
תעש הגוזר 1.0	3828		810	-52	-1.3	-892

שף רנאמנות
בטוחה כלל
ניהול תיקי השקעות ניהול קרנות נאמנות וניהול קופות גמל

מתכת ומוצריה

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
אורדן 0.1	2318		250	-2	-0.1	-594
אורדן 0.5	1849	תב	54	-206	-10	-554
אלומית 1.0	5883		8	-20	-0.3	-8
אלומית 5.0	6170	שב				
כבלים ש	400	בת	8334			+4054
כבלים אפ	83		132284	-5	-0.6	-146506
כבלים אפ'	113		7880			+4880
כבלים אגח	113		9730			
כבלים אג"ח	95		20162	-5	-1.6	-107687
התבוף 1.0	320		250			-250
התבוף 5.0	152			+2	+1.3	+1000
זיקה 1.0	1625		85	+75	+4.8	+85
זיקה 5.0	930			+4	+0.4	+100
קופסאות פח 5.0	1830		350	-87	-4.5	-450
כבלי ציון 1.0	2440		175	-50	-2	-175
כבלי ציון 5.0	1421		766	-40	-2.7	-766
קיטר 1.0	94	מב		-5	-5.1	-18418
קיטר 5.0	50	תב	1000	-3	-5.7	-2000
מתכתן 0.1	26900		27			+22
מתכתן 0.5	7100		25			+21
מפר פלדה 1.0	1292		1000			
קינג 1.0	318		9			-9
קינג 5.0	196.5	שב				
קליל 1.0	2990		500	-65	-1.8	-861
קליל 5.0	2540		13	-5	-0.2	-113
קליל אפ'	1320		408	-30	-2.2	-333
קליל אגח	145		6260	-5	-1.7	-22661
תעשיות לביס 1.0	350	תב	300	-20	-5.4	-350
תעשיות לביס 5.0	253		280	+2	+0.8	+50

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
אלביט 5.0	297963		7	-9500	-3.1	-16
אליק 0.25 ש	8150		140			+25
אלקטרה 0.1	2220	תב	1718	-130	-5.5	-3005
אלקטרה א 0.5	1650		2620	-70	-4.1	-4461
אפ 5	1250		1921	-45	-3.5	-1875
אגח 3	169.5		28000	-5	-2.9	-65383
אריה 1.0	13000		270			+204
אלקטרוניקה אפ'	610	תב	3367	-65	-9.6	-7050
כלל אלק אג"ח	117		6420	-5	-0.4	-6420
ספקטרוניקס 1.0	955		683	-25	-2.6	-603
ספקטרוניקס 5.0	778		204			-204
פיטנגיר 1.0	414	תב	517	-27	-6.1	-937
פיטנגיר 5.0	294		2900	-10	-3.3	-2900
ציקלון 1.0	1899	תב		-101	-5.1	-200
ציקלון 5.0	1495			-20	-1.3	-381
קובבנק אלקט 1.	2430		50	-90	-3.6	-446
ת.א.ת. 1.0	494	בת	600	-55	-10	-2466
ת.א.ת. 5.0	256	תב	3109	-20	-7.2	-1479
תדיראן	575	תב	1500	-60	-9.4	-2752

מוצרי בניה

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
א.ב. תעשיות 1.	140.5	תב	13142	-8	-5.4	-17199
א.ב. אפ	494		2000			+109
א.ב. אפ' ב	38.7		23500	-7	-4.2	-30500
א.ב. אגח	149.5					
א.ב. אג"ח א	99.5		8790	-5	-0.5	-7290
אקרשטיין 1.0	429	תב	1500	+25	+6.2	+1500
אקרשטיין 5.0	226		766	-8	-3.4	-766
אקרשטיין אפ'	257		19	-1	-0.4	-19
אקרשטיין אגח	142.5	שב				
אדום בולס	57		4500	-5	-2.6	-6369
בולוס אפ	25			-9	-3.5	-1325
מודאיקה הלפרין 1	2500	לב				-12
מודאיקה הלפרין 5	1950	שב				
נגב קרמיקה	229		3970	+6	+2.7	+1399
נגב קרמיקה אפ	65		7553	+5	+3.8	+1747

כימיה, גומי ופלסטיק

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
אבן 5.0	1770		2815	-95	-5.1	-9419
אבן אפ	380		5140	-16	-4	-13016
אבן אג"ח	99		10000			
גל תעשיות 1.0	214	תב		-12	-5.3	-2140
גל תעשיות 5.0	141		4584	+5	+3.7	+3434
גל אפ	30	בת	12595	+2	+7.1	+10689
גל אגח	93.5	שב				
דשנים 0.1	2740		927	-150	-5.2	-1222
דשנים 0.5	1505	שב				
ליפסקי 1.0	2490		125	+25	+1	+148
מקסימה 1.0	728		400			
מקסימה 5.0	445	תב		-49	-9.9	-720
סנו 1.0	3480	תב	270	-220	-5.9	-354
סנו 5.0	3002			+2	+0.1	+200
פריקלאס	527		4699	-20	-3.7	-6699
פריקלאס אפ'	117.5		5339	-5	-4.5	-17117
קים כימיקל 1.0	6349		200			+39
קים אפ	4130		50			-43
קים אגח	153			+1	+0.8	+8000
תיא 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
פרוטרום 10.0	1159	תב	10604	-70	-5.7	-49614

עץ, נייר ודפוס

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
כתר	90		6110	-2	-2.2	-6110
רפוח 1.0	5273		8	+52	+1	+8
רפוח 5.0	4595		8	+45	+1	+8
לבידי אשקלון 1			300			
מלט ב 0.5	21050	בת	21	+50	+0.2	+15
קירל	380	תב	2000	-40	-9.5	-2746
קירל אפ'	135		1550			-98
קירל אפ' 2	60		18311	-4	-6.3	-15840
קירל אג"ח	99.5		6048	-1	-1	-9212
רים 0.1	180		788			-1068
רים 0.4	81.5	שב				
תעל ב 0.2	12000		29			-9

תעשיות שונות

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
אבנר 1.0	160		500			-32
אבנר 5.0	77	תב	6765	-7	-8.3	-5765
הנשיה יהד	1470	שב				
הנפלק 1.0	766			-25	-3.2	-720
הנפלק 5.0	787	שב				

השקעות בתעשיה

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
חרכות	7371	תב	200	-819	-10	-220
כור בכי ש	2446	לב				
תעשיות אפ	82		20764	-5	-5.7	-34007
תעשיות אגח	121.5		3000	-1	-0.8	-3000

חברות השקעה

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
אנטק ש	2750	שב				
א.י.ב. אפ'	2970		573	-120	-3.9	-1328
א.י.ב. אג"ח	115.5		5260	-1	-0.9	-10260

(המשך)

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
אלקו ס	955		107	-5	-0.5	-307
מקלת 1.0	913	שב				
מקלת אפ	640	שב				
מקלת אגח	118	כב				
ונבאר 1.0	438			-12	-2.7	-815
ונבאר 5.0	330		752			
חברה לישראל 5.0	5000		2777	-140	-4.5	-3470
חלפטין 0.1	115000	שב				
חלפטין 1.0 ש	15500	שב				
אבטא א 0.5	17000	שב				
דיסקונט השק אפ	1170		4605	-58	-4.1	-21733
דיסקונט השק אגח	120.5		9700	-1	-0.8	-13350
כתרון השק ש	42800		7			-7
הדרן 1.0	1220	בב		-64	-5	-176
הדרן 5.0	540	שב				
יעמר 1.0	1085		1	-55	-4.8	-271
יעמר 5.0	666	תב	70	-74	-10	-70
יצוא ש	10600		25			+25
ירדן א 0.1	1226	כב		-65	-5	-1379
ישם החזקות	26	תב	15472	-2	-7.1	-4830
ישם אגח־אפ	50			-2	-3.8	-6000
כלל 50.0	600		2218	-25	-3.7	-2300
כמור 0.1	258		500			-1225
כמור א 0.5	185.5		5000	-8	-4.1	-4985
אגוז 1	140.5		2250	-5	-1.7	-18058
כור ג 1.0	187	כב		-10	-5.1	-3500
מן השק ש	3040		1280			-851
מבה א 0.1	4876	תב	20	-300	-6.9	-81
מבה 0.5	3603		54	-36	-1	-54
פרוין ב 2.5	9518		459	-450	-4.5	-496
קידן 1.0	80		2948	+3	+3.9	+1948
קידן 5.0	41		4280			
קידן אפ	27		8180	-2	-0.7	-8180
קידן אגח	118		2000			-880

וסחורות במט"ח

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
בית מ	299		300	+6	+2	+300

חיפושי נפט

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
דלק נפט 1	1865		15			
דלק נפט 5	900		361	+10	+1.1	+689
פז חיפושי נפט	24000		5			-4
יואל אפ	113		15350	-5	-0.4	-6848
מ.ב.ב. 1.0	5330	תב	225	-370	-10	-387
מ.ב.ב. 5.0	2112		1014	-50	-2.5	-1064
נפטא ש	334		2090	-2	-0.6	-540

רשימה מקבילה

מסחר שרותים מלונאות מחשבים

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
יסקל	242		158	-3	-1.2	-158
						-18
קונטרסים 0.1	706	בת				
קונטרסים 0.5	185	שב				
קסל 1.0	679	שב				
תבל			—	הפסקת	מסחר	—
החברה הישראלית	25.9		500	-1	-0.4	-500
כנס מר 1 ש	500					
איכות מחשבים	117		1158	+3	+2.6	+1400
רשה מיכן 1.0	280	בת	1328	-31	-10	-2680
רשה אפ'	506	תב	500	-45	-12.8	-2300
כלל מחשבים 1.0	2300	שב				
משוב מחשבים 1.0	67	תב	2000	+4	+6.3	+7000
רשף	77	שב		-4	-4.9	-12200

נדל"ן בינוי חקלאות

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
אבנגים 1.0	524	לב				
בן־יקר גת 1.0	1539					
דחוקר 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
דחוקר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
לורנסטין 1.0	148			+1	+0.7	+3550
לורנסטין 5.0	69.5		3700			-636
עוד 3.0	1198	שב		+57	+5	+1901
קסריה 0.1	1900		30	-70	-3.6	-30
קסריה 0.5	928		380	-15	-1.6	-716
רסק מבלל	564	לב				+100
רסק רג	562	לב				-1
אמאם	715		100			
מלרפוסט 1.0	160		160	+1	+0.6	+840
מלרפוסט 5.0	102.5	בת	164	+5	+1.5	+1182
משכנות מאור 1	399	שב				
משכנות מאור 5	127.5	שב				
סופר	32.3		19600	+5	+4.9	+16826
סופר אפ	20.4		400	-1	-0.5	-400

תעשיה

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
יוניפרם	172	שב				
מקס 0.1	1349	בת	15	-50	-3.6	-30
מקס 0.5	539		60	+1	+0.2	+10
פלינק א 0.5	2628	תב		-170	-6.1	-40
אליאב	64.5		7450			-3250
אקספן 5.0	564	לב				
מרקן 1.0	733	לב				
משאבות סלע	49		600	-5	-1	-600
מתכת מרום 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
שלמה 5.0	836	בת	98	-93	-10	-225
אלקל			—	הפסקת	מסחר	—
אלקל אפ 2			—	הפסקת	מסחר	—
בן־סמך 1.0	2208	תב	835	-155	-6.6	-835
בן־סמך 5.0	1720		1170	-17	-1	-1920
בן־סמך אפ	997		1697	-10	-1	-1341
פרומאכ 1.0	5500	שב				
פרומאכ 5.0	2379		58			
מ.ל.ם 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
אלון־סק	152		842	-3	-1.9	-1562
אליאנס ב			—	הפסקת	מסחר	—
דקסטר 1.0	1850	תב	29	+100	+5.7	+95
נקה במקל 1.0	5370		30	+65	+1.2	+50
ת.ג.ל. 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
ת.ג.ל. 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
תוד א 5.0	4920		30	-30	-0.6	-41
אורדע פרינט	382		1500	-3	-0.8	-1190
תמנ 1.0	4950		309	-250	-4.8	-172
סקסריה 1.0	1615	כב		-85	-5	-360
מלן	195					
רדפטן	158					
פז זן	275		75	-4	-1.4	-75
מאור טכנולוגיה	182	תב	8022	-8	-7.5	-16125

השקעה

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
איתם	230		200	-3	-1.3	-200
איתם אפ	24.9		542	-1	-0.4	-542
אמישר בב'	245		100	-10	-3.9	-484
אפיק 1.0	350		3700	-10	-2.8	-5100
אפיק 5.0	243	תב	5770	-27	-10	-7770
בנין ב' 5.0	8899					
לנדיק 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
לנדיק 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
עוז השק ב 0.1	580	לב				-4
עוז השק ב 0.5	448	לב				-110

חיפושי נפט

שם החברה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב-%	היצע/ביקוש
שראל ב 0.3	2789		5			-5

משתנים

שם נייר ערך	מ"כ מסחר	שער קבע משתנים	שער נעילה	שינוי יומי כללי	מס' של משתנים
בנק בינלאומי 05	1288	5845	5983	-4	2
פויבה 0.5	1652	6190	6079	-2.34	2
הטבה ש		61.5	81.5		
שלמן אפ	6419	710	718	-4.85	
כלל סחר	9128	211	208	-4.09	1
שופרסל ב 10.0	1566	995	995	-3.96	
דלק 3 ש	4034	2331	2331	-4.23	
אפריקה 1.0	415	32831	32831	-5.25	
אמרים 1.0	17466	487	480	-4.7	9
נכסים ובנין	1515	2569	2562	-4	2
הכשרת הישוב	18335	442	438	-4.54	7
חברה לירושלים	1440	262	262	-3.82	
כלל מילן	6115	512	512	-6.23	
עלית	15	14989	14989	-8.5	
פולגת ב 4	4200	231	231	-6.1	
קופסאות פח 1.0	1377	2061	2067	-4.76	1
כלל תעש אלק	4839	2409	2441	-3.49	5
אלרון 3.0	117	177518	175664	-4.25	6
מבע ש	1419	8968	8945	-2	10
ים המלח	16888	1778	1755	-2.74	22
פטרוכימים 10.0	85368	424	421	-2.3	15
מעלי נייר 10.0	16	228882	228293	-2.75	2
כלל תעש 1.0	124665	128	127	-1.82	10
אדיבי פתוח 2.0	2582	6615	6513	-2.75	6
אלון ש	1844	687	687	-4.18	
חברה לישראל 1.0	4412	3785	3736	-2.75	2
פועלים השק ש	7663	695	686	-1.56	1
דיסקונט השק ש	12622	2321	2297	-3.25	15
כלל 10.0	23353	716	714	-2.19	7
יואל 5.0	13773	390	389	-3.94	2

שערים בינבנקאיים

אתמול, בצהריים, 1.12.1988 באירופה

מכירה מיידית (ספוט)

$ ארצות הברית	ליש"ט שטרלינג	1.8530/1.8540
מרקים גרמניים	ל-$1 ארה"ב	1.7295/1.7305
פלורינים הולנדיים		1.9518/1.9528
פרנקים שווייצריים		1.4500/1.4510
פרנקים בלגיים		36.26/36.28
פרנקים צרפתיים		5.9100/5.9130
לירטות איטלקיות		1277.30/1278.30
יינים יפאניים		121.46/121.56
$ ארצות הברית	ליט"ר.	1.3426/1.3431

שער הזהב 425.50 $ ארה"ב אונקיה לזהב פיקסינג

מכירה מאוחרת (פורוארד)

	ליש"ט/$	פר"ש/$	מרק/$
1 ח'	1.8473/1.8485	1.4443/1.4455	1.7232/1.7243
3 ח'	1.8352/1.8365	1.4339/1.4352	1.7122/1.7133
6 ח'	1.8190/1.8205	1.4172/1.4188	1.6957/1.6970

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

קדם עולמי / ארוק מהמר על כל הקופה

פציעות משבשות המערך האוסטרלי נגד פיג'י

פטרסון חולה, יאנקוס וארנולד בספק מחר בגומלין

מאת מירון בלייברג

מלבורן (מיוחד ל"ספורט הארץ"). מייק פטרסון, משחקניה הבולטים של נבחרת אוסטרליה, שוחד מהסגל הלאומי מחבת מחלה – בפרוס מישחק הגומלין נגד פיג'י, מחר בתחד הבית האוקיאני. פיג'י הדהימה כזכור את אוסטרליה: 1–0 במישחק הראשון בביתה, ועתה היא זקוקה לתיקו כדי לעלות לשלב־הגמר האוקיאני, בו תשתתף גם נבחרת ישראל המנצחת במיפגש הכפול בין ניו־זילנד לטאיוואן.

כאמנה של נבחרת אוסטרליה פראנה ארוק נשמע אתמול מודאג ועצבני מאד, לא רק בגלל מחלתו של פטרסון, אלא גם בגלל פציעתם של הקפטן צ'ארלי יאנקוס והחלוץ גראהם ארנולד. השניים סובלים מכיווץ שרירים ומעייפות רבה, וספק אם ישותפו במשחק. מסיבה זו הודיע אתמול ארוק על צירוף שלושה שחקנים צעירים מסגל הנוער לנבחרת הבוגרת.

הדבר האופייני ביותר בימים האחרונים הוא הטון הנמוך של ארוק, שעמו הולך לפניו כשחצן ובוטח בעצמו. שתי תכונות אלה נעלמו כליל. בתשובה לשאלה, איזה הרכב יציב מול פיג'י, השיב ארוק: "כיצד אוכל למסור הרכב, אם בעצמי עדיין איני יודע מי יהיו ה־11 שישחקו".

בינתיים נשמעת באוסטרליה ביקורת נוקבת על המאמן ארוק, ורבים טוענים כי שהצגתו והאמונתו היו מגורמי ההפסד המביש לפיג'י האלמונית והחלשה, הפסד המסכן את עליית אוסטרליה לשלב הגמר האוקיאני. מתנגדיו של ארוק טוענים, כי בגלל סירובו להזמין כמה מכדורגלניה המצטיינים של אוסטרליה, המשחקים באירופה, נחלה הנבחרת את הבזיון הגדול.

המישחק בין אוסטרליה לפיג'י יהיה מחר בניוקאסל, עיר קטנה צפונית לסידני, ומהלכו לא יועבר בשידורים ישירים ברדיו או בטלוויזיה. יש לזכור הכדורגל אינו מעורר עניין מיוחד באוסטרליה, והוא עולה כאן לכותרות רק במקרים של כישלונות מבישים או הצלחות מסחררות.

כדורעף / היסטוריה בגביע אירופה

הפועל קרית־אתא מחר נגד דינאמו במוסקווה

הישראלים ידליקו במוצאי־שבת נר ראשון של חנוכה

מאת סופר "ספורט הארץ"

קבוצת הכדורעף של הפועל קרית־אתא הגיעה אמש בדרך האויר למוסקווה, לאחר שאנשיה קיבלו אתמול את אשרות הכניסה בשגרירות ברית המועצות בוינה. השגרירות סגורה בימי חמישי, אך הדיפים פתחו אותה במיוחד כדי להעניק ל־15 חברי המשלחת הישראלית את האשרות. נמסר כי במוסקווה שורר קור עז ויורד שלג.

הפועל קרית־אתא יתמודד בשבת בצהריים עם דינאמו מוסקווה במיפגש היסטורי על אדמת בריה"מ, בסבוב השני של גביע אירופה בכדורעף למחזיקות גביע. במוצאי־שבת יהיו הישראלים אורחי הקהילה היהודית במוסקווה וידליקו נר ראשון של חנוכה. מישחק הגומלין יהיה לאחר שבוע בארץ. הקבוצה שתנצח תעלה לסיבוב השלישי, בו תתמודד עם יריבה איטלקית או צ'כית.

עוד יריבות מהמזרח

מחר יהיו שני מישחקים בין־לאומיים נוספים נגד קבוצות מזרח אירופיות, העומדות להגיע היום לישראל.

מעפילות הפועל בת־ים יתמודדו מחר בערב, בסיבוב השני של גביע אירופה לאלופות, עם קבוצת הנשים של דינאמו מזרח־ברלין. מישחק נוסף יהיה במטה אשר, כשהפועל המקומי יארח את יריבה מסופיה, בגביע אירופה למחזיקות גביע. מישחקי הגומלין יהיו כעבור שבוע בבולגריה ובמזרח־ברלין.

ערב־איגרוף נוסח לאס וגאס: ארוחה, תצוגת אופנה וקוסם

מחר 5 קרבות בזירה שתוקם בהילטון תל־אביב

מאת יאיר עמיקם
סופר "ספורט הארץ"

"לילות לאס וגאס בהילטון תל־אביב" – כך מכנה אהרן בראונשטיין, אמרגן האיגרוף, את ערב־האיגרוף המקצועני השני שהוא מארגן במוצאי־שבת (19.30) באולם הנשפים הגדול של המלון.

מופע איגרוף, בנוסח ערי ההימורים בארצות הברית, לאס וגאס ואטלנטיק סיטי, צפוי לבאים (הולפות וענובות חובה). בתכנית: ארוחת ערב 5 כוכבים, תצוגת אופנה של גדעון אוברזון, הופעת קוסם, נערות הצ'ירלידרס של הפועל חולון – ואיגרוף מקצועני. מחיר עיסקת הכבילה: 125 שקלים.

חמישה קרבות צפויים. המרכזי שבהם יהיה במשקל תת־בינוני בין חולי מוחמד, אלוף צפון מערב ארצות הברית לריצ'ארד מייסון, אלוף הדרום־מערב ארצות הברית. הקרב יהיה בן 10 סיבובים והמנצח ישפר סיכוייו להתמודד על התואר העולמי.

גם שני האולימפיים שלנו, יעקב שמואל ויהודה בן־חיים, יתחרו – אך נגד יריבים חובבים מאנגליה. שמואל נגד יו דוס במשקל 57 ק"ג ובן חיים נגד ווד גלנם במשקל 49 ק"ג.

שמואל ובן־חיים הודיעו אתמול כי ברצונם להמשיך באיגרוף חובבני, במסגרת ההתאחדות לספורט, ולכן יופיעו מחר בקרבות־ראווה נגד חובבנים.

במשקל 65 ק"ג יתחרה אריק ריגל נגד יאר חסיב.

כדורגל / ליגה לאומית, מחזור 12

ליברמן חוזר השבת לשער נגד חבריו־לשעבר מבית"ר

באר־שבע מארחת את המוליך הלאומי. מכבי חיפה (בבית נגד בני־יהודה) יחלק סופגניות לאוהדיו. הלהיט התורן, מכבי תל־אביב, מלהיב את טבריה

מאת משה הר־נגש ופיני איתן
סופרי "ספורט הארץ"

אבי ליברמן, שוער הפועל באר־שבע שנרפא מפציעה, יחזור להרכב הראשון במישחק המוקד של המחזור ה־12 נגד המוליך בית"ר תל־אביב. ליברמן עבר בפגרת הקיץ לקבוצה הדרומית מבית"ר תל־אביב. האורחים יופיעו בבאר־שבע ללא הכוח המניע שלהם, נסים כהן, שהורחק בשבת שעברה. הסיכויים פתוחים, אך הביתיות מעניקה יתרון מסויים לבאר־שבע.

הסיפנה קורצת למכבי חיפה, היחיד שלא נוצח העונה. הוא יארח בקרית־אליעזר את מוגרי הטבלה, בני־יהודה. כל תוצאה מלבד ניצחון חיפאי תהווה הפתעה. זה יהיה מישחק הבכורה של שלומי נפתלי כמאמן בני־יהודה. קודמו אהוד בן־ישי לא ישוחק, למרות שהחל השבוע באימונים. ראשי מכבי חיפה מתכוננים להלק סופגניה לכל צופה.

בטבריה צפוי קהל רב שיבוא לחזות בלהיט התורן של הליגה, מכבי תל־אביב שניצח פעמיים 0–4 בשני המחזורים האחרונים. חניכיו של דרור ברנר יבקשו להפיק את המירב מהצגתם הביתית. המישחק המרכזי בבלומפילד יפגיש את בית"ר ירושלים ומכבי נתניה. הסיכויים פתוחים, ובכל מקרה צפוי מאבק מעניין. להרכב נתניה ישוב הפולק יגאל מנחם, שסיים עונש הרחקה.

הפועל כפר־סבא ינסה להשיג ניצחון שני, בבישחק הבית עם הפועל צפרי־חולון. האורחים הוכיחו לא אחת כי אינם נבוכים ממישחקי חוץ, והם בהחלט מסוגלים לשוב עם משהו.

במישחק המוקדם בבלומפילד (12.30) יתמודדו שמשון תל־אביב והפועל ירושלים. השמשונים, ששאבו עידוד רב מניצחון החוץ בנתניה, אך האורחים לא יקלו עליהם את המלאכה. מהרכב שמשון יעדרו יפתח הלוי וגרעון דמתי.

האלוף, הפועל תל־אביב ינסה להתאושש מתבוסה 4–1 למכבי חיפה. אבל המשימה תהיה קשה מאד במישחק החוץ מול הפועל פתח תקוה, שסיכוייו האורחים גדולים יותר. להרכב תל־אביב ישוב הבלם יוסי זאנה, ולהרכב פתח־תקוה – הבלם קפטן איתן בודינדיק.

השעה הראשית למישחקים – 14.30.

טבלת הליגה הלאומית

1.	בית"ר ת"א	11	7–10	21
2.	מכבי חיפה	11	8–18	19
3.	הפועל ב"ש	11	7– 8	18
4.	הפועל פ"ת	11	11–12	16
5.	מכבי נתניה	11	14–14	16
6.	צפרי חולון	11	9–13	14
7.	בית"ר י־ם	11	10–12	14
8.	שמשון ת"א	11	8– 8	14
9.	מכבי ת"א	11	11–16	13
10.	הפועל י־ם	11	9– 7	12
11.	הפ' טבריה	11	11– 7	11
12.	הפועל ת"א	11	12– 9	9
13.	הפועל כ"ס	11	12– 4	8
14.	בני־יהודה	11	13– 4	4

הכדור חומק מידי דניס ויליאמס (מימין), בעוד שקרל טורסון מנסה לחסום וג'יימס טרי (משמאל) משקיף בדריכות. אמש בניצחון הפועל ת"א 84-99 על אליצור נתניה ברבע גמר הגביע. (צילום: שרי קרן)

טניס / הפתעות בפתיחת המאסטרס

בקר ולקונט שיבשו תכניות השוודים וילאנדר ואדברג

ניו־יורק (אי־פי). השחקנים הבכירים ניצחו אתמול את הטניסאים הטובים ביותר בפתיחת טורניר המאסטרס המסורתי בניו־יורק. בוריס בקר, שניצח ב־19 מ־20 מישחקיו בשילושת הטורנירים האחרונים, הגיש בעוצמה רבה כדי לגבור על המדורג ראשון, השוודי מאטס וילאנדר 6–7 (7–9), 6–7 (1–7), 6–1. בקר, המדורג רביעי, הגיש 13 אסים.

וילאנדר, שזכה השנה בשלושה טורנירים של הגראנד־סלאם, לא היה השוודי היחיד שנוצח. הצרפתי הנרי לקונט (5) ניצח על ידי הצרפתי הנרי לקונט (8) 4–6, 6–2. במישחק אחר בטורניר ניצח אנדרה אגאסי (3) את טים מאיוט (7) 6–2, 6–4.

אחרי המישחק הודה וילאנדר כי בקר היה טוב ממנו וניצל את ההזדמנויות שלו. יריבו הגרמני הודה, כי התקשה לחזור למישחק אחרי שהפסיד במערכה השניה. "אבל לא איבדתי את העשתונות", הוסיף בקר, שהעלה את המאזן נגד וילאנדר ל־0–3 בטורניר המאסטרס, המסיים את עונת הטניס העכשוית. הטורניר הוא על סך פרסים של 750,000 דולאר.

לאחר שנוצח במפתיע על ידי לקונט אמר אדברג, כי אחרי שנעדר מעט מפעילות סבעי ששיחק לאט. "לא היו לי ציפיות רבות מדי, כשבאתי לשחק כאן הערב", הוסיף אלוף ווימבלדון.

אגאסי, שנבחר על ידי איגוד הטניסאים המקצוענים (איי־טי־פי) כשחקן המשתפר של העונה, נזקק ל־54 דקות בלבד כדי לנצח את מאיוט. לאמריקאי הצעיר (בן 18) זו השתתפות ראשונה במאסטרס.

שני המשתתפים הנוספים בטורניר הם איוואן לנדל ויעקב לאסק משויץ.

הצרפתי הנרי לקונט מדלג מעל לרשת, כדי ללחוץ את ידו של השוודי סטפאן אדברג שנכנע לו במפתיע 4–6, 6–2 בפתיחת טורניר המאסטרס בניו־יורק. סיבה טובה לחייך (למטה) היתה גם לבוריס בקר ממערב גרמניה, שגבר על שוודי אחר, המדורג ראשון מאטס וילאנדר 6–7, 6–7, 6–1. (צילומי אי־פי)

הפועל ר"ג יתאושש נגד יפו; עימות פיסגה שעריים – יבנה

ליגה ארצית

מאת פיני איתן
סופר "ספורט הארץ"

להפועל רמת־גן תהיה מחר הזדמנות להתאושש מהפסדו הראשון העונה, בשבת שעברה ברמלה, כאשר יארח מחר את מכבי יפו. בכל מקרה אין רמת־גן חוששת ממקומה הראשון, בגלל יתרון בן 9 נקודות בפיסגה. מישחק מסקרן יפגיש ברחובות את מכבי שעריים, המדורג רביעי ומכבי יבנה, המדורג השני.

העימות המרכזי של התחתית יהיה ביהוד. הפועל המקומי, המדורג אחרון, יארח את הפועל חיפה המצוי שלב אחד מעליו. במאבק התחתית אחר יארח היום (14.30) הפועל בת־ים, שהידרדר למקום ה־12, את מכבי רמת־עמידר המדורג 11 וסובל ממשבר יציבות. הפועל לוד, שעבר שיא של 7 תוצאות תיקו, יארח היום (14.00) את מכבי פתח־תקוה המתנאפש.

שני העולים החדשים ישחקו בחוץ: מכבי סמרה יתארח אצל הפועל חדרה ובנתניה יהיה הדרבי בית"ר כאשר בית"ר המקומי יארח את גימור המחזור הקודם, בית"ר רמלה. השעה הראשית למישחקים – 14.30.

טבלת הליגה הארצית

1.	הפועל ר"ג	11	9–19	28
2.	מכבי יבנה	11	7–16	19
3.	מכבי פ"ת	11	7–14	19
4.	מכבי שעריים	11	13–15	18
5.	מכבי יפו	11	10–13	17
6.	הפועל חדרה	11	13–14	15
7.	הפועל לוד	11	9–10	13
8.	בית"ר נתניה	11	10–11	12
9.	מכבי סמרה	11	7–6	12
10.	בית"ר רמלה	11	11–10	12
11.	רמת־עמידר	11	13–9	11
12.	הפועל בת־ים	11	11–6	10
13.	הפועל חיפה	11	20–9	7
14.	הפועל יהוד	11	16–6	6

כדורסל / רבע גמר: עוד לילה גדול להפועל חיפה, 79-77!

היה גביע לגליל

מאת יצחק בריתנא

סנסציה בגליל – אבל הפעם כולה של הפועל חיפה, שהדיח אמש ברבע הגמר את מחזיק הגביע. גליל עליון יתקשה לעכל את העובדה, שנשאר בלי הפרס היקר, לאחר ניצחון חיפאי בסיום דראמטי 79–77 (28–48).

חמשת הבופלאים של חיפה – שם־טוב, גודס, יוסטון, יוברס ויוסביץ' – ניצחו בעיקר בזכות מישחקם המצויין במחצית הראשונה. שמירה איזורית יעילה, שלא איפשרה לגליל להגיע למצבי קליעה נוחים; שליטה בריבאונד (16–8 במחצית, 27–19 בס"ה) ואחוזי קליעה יוצאים מהכלל מהשדה (70) – איפשרו לחיפאים לרוץ קדימה ולהשאיר את הגליל מאחור.

רוברט יוברס (11 ריבאונדים) והרלד יוסטון (9) עשו עבודה מצויינת מתחת לסלים. יוסביץ' הפעיל את היד הקטלנית שלו מהפינות (23 נקודות) וגיא גודס הצעיד הפציץ שלשות כמעט בלי להחטיא (5 מ־6). אבנר שם־טוב, שניצח על התזמורת האדומה, השלים תלכיד חיפאי ממושמע ולוחם, שלא איבד את הראש גם כאשר המשחק היה בסיום שקול ותמוד.

גליל עליון נקלע לערב שחור. שום דבר כמעט לא הלך. בעיקר אמורים הדברים לגבי ווין פרימן האמלל, שקלע רק 4 נקודות (2 בכל מחצית). גם ברד ליף (2 נקודות בלבד עד להפסקה) ידע לשכוח את המישחק הזה. טרי מרטין, שקלע 27 נקודות, הוא היחיד הראוי לציון.

הפתיחה של חיפה היתה מהממת: 13–0 (דקה 3), 30–10 (12) ו־43–20 (18). את המחצית השניה פתחו שחקני הגליל בשמירת לחץ על כל המגרש ואט־אט סגרו את הפער. על מיבצע המצמוט ניצח טרי מרטין שדאג ל־54–44 (26) ואחר כך ל־68–69 (34). אור גודין, בסל של 3, היקנה לגליל יתרון ראשון, 71–69. מכאן ועד לסיום התנהל מאבק מורט עצבים כאשר כל קבוצה מוליכה לסירוגין. לאחר שיוויון 77–77 קלע יוסטון, 40 שניות מהסיום, וקבע 79–77 לחיפה. הגליל יצא להתקפה אחרונה. המאמן מולי קצורין סימן תרגיל הבכור עשה דרכו למרטין, אך מעשה שטן חמק מידיו ועימו גם הסיכוי לנצח.

● קלעו להפועל חיפה: יוסביץ' 23, יוסטון 21, גודס 21, יוברס 10, שם־טוב 2, קסקי 2.

● קלעו לגליל: מרטין 27, ליף 14, מלוביק 14, גודין 11, פליישר 5, פרימן 4, מזרחי 2.

שפטו ראובן וירזבניק ושבתאי שטוריקס, 1200 צופים באולם בכפר בלום.

דרבי תל־אביבי בחצי הגמר ב־9.2

מאת יאיר עמיקם

דרבי תל־אביבי בין מכבי להפועל יהיה במוקד חצי גמר הגביע בכדורסל, ב־9 בפברואר בהיכל הספורט ביד־אליהו. שתי הקבוצות השיגו ניצחונות קלים ברבע הגמר: מכבי ניצח שלשום את ראשון לציון 132–104, והפועל עשה זאת אמש לאליצור נתניה 99–84.

בחצי הגמר האחר יתמודדו הפועל חיפה ומכבי רמת־גן. החיפאים, שהדיחו אמש את מחזיק הגביע בגליל, 79–77, עלו לחצי הגמר בדרך הקשה כשניצחו לפני כן את הפועל חולון, בביתו, 95–93.

מכבי רמת־גן התאושש ממספר הפסדי ליגה וניצח אמש בביתו את מכבי חיפה 116–94, בקלות יתרה. ניצחון הרמת־גנים מנע דרבי חיפאי בצד דרבי תל־אביבי בחצי הגמר.

הפיזוזות לאליצור נתניה; חצי הגמר – להפועל ת"א

מאת אילן פיש

"הפיזוזו מהשטף" – זאת חייבים לשנן לעצמם שחקני אליצור נתניה, שנכנעו 99–84 (51–44) להפועל תל־אביב ברבע גמר גביע המדינה, אמש באולם אוסישקין. הצרות של נתניה לא עניינו את התל־אביבים, שעשו את שלהם ונקטו בגישה הפוכה – מישחק אחראי וממסודר למופת – ואגב כך סידרו לעצמם הופעה במעמד חצי־הגמר המכובד נגד הדירבי היריבה, האלוף מכבי תל־אביב.

הפועל הציג יכולת טובה. הקפטן הדכו עמוס פרישמן ניווט היטב את חבריו. עבודה ברוכה מתחת לסלים עשו ג'יימס טרי (26 נק' – 11 מ־15 – ו־7 ריבאונדים) והאחר לאסוף (26 נק' ו־9 ריבאונדים, במישחק נבון).

דניס ויליאמס חזר לעצמו. בין 33 הנקודות שקלע, היו כמה שהכריעו את המישחק: שלוש וחצי דקות לסיום הוליך הפועל 78–85. ויליאמס קלע סל, חטף מיד את הכדור שהוצא, וקלע שוב. היתרון קפץ ל־89–78. 1:53 דקה לסיום 90–84 בלבד להפועל. ויליאמס משתחרר מהשמירה, צולף שלוש נקודות ומבטיח את הניצחון. הטוליה החלשה של הפועל היתה שוב לינטון טאונס, שהיה מאופק.

בנתניה בלטו רזן מור (22 נק') ודייוויד קוק (20), שהיו יעילים מתחת לסל. גם לקרל טורסון היו רקות טובות, עד שיצא בחמש עבירות 2:35 דקות לסיום. אבל גם שלושה אלה נסחפו מידי פעם לבילבול ופיזור, דווקא כשצימצמו את היתרון שכבר הגיע ל־18 נקודות (78–60, דקה 30).

● קלעו לתל־אביב: ויליאמס 33, טרי 26, טאונס 17, לאסוף 15, פרישמן 5, תומר הנוד 3.

● קלעו לנתניה: טורסון 27, מור 22, קוק 20, גוט 9, ברכה 2, הייניק 2.

שפטו אברהם זגול ושלום וולצר, 500 צופים, באוסישקין.

מאיו וקילינג החזירו את הצבע

מאת אהרון שמולביץ

לאחר הפסדים במחזור האחרון בליגה, בהפרש 29 נקודות לגליל עליון, חזר הצבע הטבעי לפניהם של שחקני רמת־גן. הם למדו את מכבי חיפה היטב האף נסעו לראותם במישחק עם מכבי תל־אביב. התוצאה הושיגה, אמש ברבע גמר הגביע: 116–94 (62–58).

חיפה היתה במחצית הראשונה יריבה שקול, ולא נתנה לרמת־גנים לפתוח בפער. שמירה הדוקה על הרולד קילינג מנעה ממנו לנוע ולקלוע כפי שהוא נוהג. מנגד הפעלה שמירה הדוקה של גיל שורצמן על עושה מישחקה של חיפה, עדי גורדון, ושיתקה למעשה את האורחים. סטיב מאיו, באחד ממישחקיו הבולים, לא נשמר כלל והוצך שוב ושוב בהגנת חיפה. במחצית הראשונה קלע 21 נקודות ובשניה הוסיף עוד 22.

בחיפה הצטיין עד להפסקה אייר רוזנברג, שקלע היטב ממרחק וצבר 19 נקודות (שלוש שלשות). במחצית השניה נחלשו מאד האורחים, ועבירות כפתה עליהם זהירות יתרה, דבר שפגע במישחקם השוטף. כבר מהדקה ה־22 שיחק אראנס רוזאלאס עם 4 עבירות, והאחרון לא קלע נקודה במחצית השניה. לאחר ההפסקה עלו המארחים ליתרון 72–60 והמשיכו להגדילו בזכות מישחקם הטוב של מאיו, בעיקר בהתקפה. שורצמן הגיע היטב את הכדור ושלח גם אסיסטים יעילים.

● קלעו למכבי רמת־גן: מאיו 43, קילינג 22, אורדיטי 19, ריקליס 15, בינו 7, שורצמן 6, שילר 2, מוסקוביץ 2.

● קלעו למכבי חיפה: רוזנברג 22, האלאס 16, ברנע 14, גורדון 13, אראנס 10, אופיר 10, אמישה 3, לייב 2.

שפטו אסא קמינר ורמי פישר, 250 צופים בקרית־אונו.

ה"מג'יק" של ג'ונסון וה"אקשן" של ג'קסון

אן. בי. איי.

ניו־יורק (אי־פי). ה"מג'יק ג'ונסון" וה"אקשן ג'קסון", שני הרכזים המצטיינים של העונה שעברה – אירווינג ג'ונסון מהלייקרס ומרק ג'קסון מהניקס – היו אמש לאתמול במיטבם בשני אולמות סמוכים זה לזה בלוס אנג'לס.

מג'יק ג'ונסון הלהיב את אוהדיו, בהופעה הטובה שלו העונה, כשקלע 40 נקודות והוליך את הלוס אנג'לס לייקרס לניצחון 106–110 על סיאטל. מג'יק קלע 16 נקודות מתוך 30 של קבוצתו ברבע האחרון. בתום המישחק התברר שעבר למקום השני ברשימת בעלי האסיסטים בכל הזמנים של האן.בי.איי.

בעוד מג'יק התעלה לרמתו הגבוהה בפורום באינגלווד, עשה זאת מרק ג'קסון בארנה הסמוכה, כאשר קלע 32 נקודות בניצחון הניו־יורק ניקס על הקליפרס 135–128, לאחר הארכה. ג'ראלד וילקינס, השווה שניה לסיום המועד החוקי וכפה הארכה, בה כיכב ג'קסון.

בוסטון סלטיקס זכתה בניצחון שני רצוף על ניו־ג'רזי נאטס, הפעם 133–100, כשקווין מקהייל קלע 26 נקודות. אייזאה תומאס (36) ואדריאן דאנטלי (34) נתנו הצגה גדולה כנגד מול המתוק של דטרויט פיסטונס על אינדיאנה, 114–111. "דבבת הסמאס" צ'ארלס בארקלי ממשיכה לדרוס הפעם היתה זו פורטלנד, שנאלצה להיכנע ל־41 נקודות ו־22 ריבאונדים שלו, כאשר פילדלפיה ניצחה 114–106. בארקלי צבר בשני המישחקים האחרונים 72 נקודות ו־45 ריבאונדים.

יתר התוצאות: סאן אנטוניו – מיאמי 105–101, יוסטון (דאריק צ'יוואס 25) – דאלאס 101–89, יוטה (דריל גריפית 32) – שיקאגו 107–93.

הולנד – אנגליה 67–71

מנצ'סטר (ע"ד). נבחרת הכדורסל של הולנד ניצחה במנצ'סטר את אנגליה 71–67 (37–27), בבית א' במוקדמות אליפות אירופה.

סוקראטס בן ה־35 חזר בכושר נפלא

סאו פאולו (אי־פי). לאחר 20 חודשי פרישה חזר סוקראטס בן ה־35, כוכב העבר של נבחרת ברזיל, למגרשים – ובאיזה סטייל!

סוקראטס הוליך את קבוצתו החדשה סאנטוס לנצחון 2–4 על סודרפוטבו מאורוגוואי. סוקראטס הבקיע את השער השני לסאנטוס והיה הטוב במגרש. חמש דקות מן הסיום הוחלף לתשואות 8,000 הצופים. מאמן סאנטוס, מאריגו פרו, אמר: "הופתעתי מיכולתו של סוקראטס. לא האמנתי כי לאחר תקופה כה ארוכה, בה לא שיחק, יציג מישחק משובח כל כך".

סוקראטס גם הבקיע את השער הראשון ובעט כדור נוסף לקורה, לאחר שעבר על פני שלושה משחקי היריב בכדרור מצויין.

מאז התום סוקראטס בקבוצתו לשעבר של פלה, חיזק אותה מעמדה הכספי הקשה. הוא משך גל של מפרסמים וחברות־אימון שהזרימו כסף רב לקופה הבדולדלת. סוקראטס חתם על חוזה לעונה אחת ויקבל כ־150 אלף דולאר.

לאחר ששיחק בפיורנטינה האיטלקית חזר לפני כשנתיים לברזיל וחתם בפלאמנגו ריו. אולם אז נפצע ולא שיחק תקופה ארוכה, אך המשיך לקבל משכורת חודשית של 4,500 דולאר. מאחר שחש כי אין זה הוגן כלפי פלאמנגו החליט לפרוש מכדורגל, להשלים את לימודי הרפואה שלו ולהקדיש את יתרת זמנו לפרקטיקה רפואית.

למען אליצור – אליפות ישראל באמצע השבוע

ג'ודו

מתוך של רצון טוב עשה איגוד הג'ודו בהתאחדות לספורט, כשקבע לראשונה בתולדותיו שאליפות ישראל לא תהיה בשבת אלא באמצע השבוע. הסיבה: התחשבות בספורטאים הצעירים של סניפי אליצור. האליפות תהיה בסבוע הבא ותימשך שלושה ימים במכון וינגייט.

כדורסל / ליגה

גליל־עליון מחר נגד אליצור רמלה

מאת סופר "ספורט הארץ"

מישחק קצוות, שיפתח את המחזור ה־12, יהיה במוצאי שבת (20.00) באולם בכפר־בלום, מיגרשו הביתי של הפועל גליל־עליון. הקבוצה המקומית, המדורגת במקום השני בתום הסיבוב הראשון, תארח את אליצור רמלה המצויה במשבר כספי שגרר הופעה של שחקני הנוער במישחק הליגה האחרון בחולון. רמלה מדורגת לפני אחרונה.

ליגה אנגלית

אסטון וילה רק 14 אבל נוריץ' חוששת

לונדון (אי־פי). מובילת הטבלה נוריץ' (29 נק') יוצאת מחר למישחק חוץ לא קל בברמינגהאם, מול אסטון וילה, שאמנם מדורגת רק 14 אולם ניצחה שלשום את איפסוויץ' מהליגה השניה 2–6 בגביע הליגה. חלוצי הוילה, אלן מקינלי ודייויד פלאט, מצויים בכושר הבקעה מצויין. פלאט הבקיע רביעיה מול איפסוויץ'.

המישחק המרכזי של המחזור, בין ארסנל המדורגת שניה (26) לאלופה ליוורפול, המדורגת בדירוג (23), יהיה ביום ראשון ויועבר בשידור־ישיר בטלוויזיה. רק לפני תשעה ימים ניצחה ליוורפול את ארסנל במישחק חוזר שני בגביע הליגה, והנחילה ל"תותחנים" הפסד ראשון לאחר 12 מישחקים. מאז הפסידה ארסנל גם בליגה, בשבת שעברה בדרבי. ליוורפול הובסה שלשום בגביע הליגה 1–4 בידי ווסטהאם.

מילוול המפתיעה, השלישית בדירוג (24), תארח מחר את ווסטהאם בדרבי לונדוני. יתר המישחקים: אוורטון – סותהאם, לוטון – ניוקאסל, מנצ'סטר יונייטד – צ'רלטון, נוטינגהאם פורסט – מידלסבורו, קווינס פארק ריינג'רס – קובנטרי, שפילד ונסדיי – דרבי, ווימבלדון – סאות'המפטון.

בונדסליגה

נסיון אחרון ליצור עובדות לפני הפגרה

מינכן (אי־פי). הבונדסליגה תגיע מחר לאמצע הדרך, ולאחר המחזור ה־17 תצא לפגרת החורף הארוכה. באיירן מינכן כבר הבטיחה לעצמה את "אליפות החורף" אולם האלופה ורדר ברמן ממשיכה להתקרב אליה. ברמן ניצחה באמצע השבוע את דורטמונד 0–2 וצימצמה את הפער בפיסגה לשלוש נקודות.

באיירן וברמן יוצאות מחר למישחקי חוץ, אולם משימתה של האלופה נראית קשה יותר. היא תתמודד עם שטוטגארט, שעד לא מכבר תפסה את המקום השני. מאונה: שבעה נצחונות ותיקו בשמונה מישחקים!

באיירן מינכן, עדיין לא מנוצחת בליגה, תשחק בבוכום שאגב הפסידה באמצע השבוע 3–2 לשטוטגארט בגביע. מישחק מסקרן יהיה בהאמבורג שם תארח הקבוצה המקומית את בורוסיה מנשנגלדבאך. פ.צ. קלן, השלישית בטבלה, צפויה לנצח את ואלדהוף מאנהיים, הלפני־אחרונה.

יתר המישחקים: קייזרסלאוטרן – לוורקוזן, קארלסרוהה – דורטמונד, פרנקפורט – האנובר, אירדינגן – סט. פאולי, נירנברג – קיקרס שטוטגארט.

ווסטהאם – אסטון וילה ברבע גמר גביע הליגה

לונדון (ע"ד). הגרלת רבע הגמר של גביע הליגה האנגלי הפגישה את שתי גיבורות שמינית הגמר: ווסטהאם שהדהימה 1–4 את ליוורפול ואסטון וילה, שהביסה את איפסוויץ' 2–6. המישחק יהיה ב"אפטון פארק", מגרשה הביתי של ווסטהאם ב־16 או ב־17 בינואר.

יתר מישחקי רבע הגמר: לוטון, [illegible] – סאות'המפטון, נר[illegible] או לסטר מהליגה השניה (ששיחקו בתיקו 0–0) – ווימבלדון או קווינס פארק ריינג'רס (שיחקו גם כן ב־0–0), אוורטון או ברדפורד (ליגה ב') – בריסטול סיטי (ליגה ג').

● באילת ההלה אתמול אליפות ארצית בטניס לנערים. משתתפים כ־100 טניסאים בני גילים שונים ובקטגוריות שונות. האליפות תימשך שלושה ימים.

קבלת מודעות אבל
03־735588/9
גם במוצאי־שבת עד חצות

אנו מצטערים להודיע
על פטירתה של
גיטה (לולה) תומשוב
ההלוויה תתקיים ביום שישי 2 בדצמבר בשעה 11.30
בבית העלמין בכפר סמיר חיפה
האבלים: יעל ויהודה רותם
והמשפחה

**למשפחת דיטקובסקי
ובית "ניקוב"**
אתכם באבלכם הכבד
על מות
שמעון דיטקובסקי ז"ל
בית כלל מערכות בע"מ

למיכאל בן־טובים ומשפחתו
אתך באבלך הכבד על מות
אביך ז"ל
ועד ההורים ביה"ס "גולף"
ההנהלת בית־הספר רמת־השרון

**ההנהלה ועובדי האגף
לשרותי רווחה
בעיריית תל־אביב יפו**
מבכים את פטירתה ללא עת
של חברתנו לעבודה היקרה באדם
מלכה בירנבאום ז"ל
עובדת סוציאלית ומשנה למנהל האגף לשעבר
ששרתה את העיריה במשך למעלה משלושים שנה
ללא לאות ושימשה מאור ומזור לאנשים רבים.

**מוסד הטכניון
למחקר ופתוח בע"מ**
הנהלת המוסד והעובדים
משתתפים באבלה של
משפחת נמר
על מותו בטרם עת של חברנו לעבודה
שלמה נמר ז"ל
ומביעים תנחומים למשפחה

קדיש
שרותי קבורה
טיפול בכל סידורי הלוויה
03־653030
שרות לילה: 413080

**ליצחק פוקס
ומשפחתו**
אתכם באבלכם הכבד
במות האב
**יחיאל
ז"ל**
דור כימיקלים בע"מ

קבלת מודעות אבל
24 שעות ביממה
מודפון
03־38 38 38

הכזא מן الأصل

هكذا من الأصل

אגם גדול
בהנהל"ת חשבונות!

12 שנות שרותי הנה"ח ממוחשבת
15 עובדים מומחים בכל התחומים,
מערך מתקדם של תוכנות
הנה"ח ומחשבים.
תקשורת עם מחשבי הלקוח.
והמחיר: אתה תופתע . . .
אגם — הנה"ח ושרותי מחשב
היצירה 28 ר"ג
טל. 03-7519614/5/7

לחברה תעשייתית גדולה
בתחום הטקסטיל
דרוש/ה

פקיד/ה

לתכנון ופיקוח היצור

★ בוגר/ת 12 שנות לימוד
★ לאחר שרות צבאי
★ בעל/ת ידע באנגלית
★ המשרה מלאה (6 ימי עבודה)
★ מקום העבודה: תל־אביב

נא לפנות בכתב בלבד לעידית ת.ד. 514 פ"ת ולציין על גבי המעטפה "עבור משרה 3"

לעתון "הארץ"
דרושים/ות

סטודנטים ובוגרי תיכון

להחתמת מנויים בדוכני מכירה

★ 3־4 פעמים בשבוע
★ שעות עבודה גמישות
★ תעריף שעה + עמלות
☎ 03-5121339

לחברה כלכלית
העוסקת בהפקת חוברות וירחונים מיוחדים
דרושים

מקדמי/ות מכירות רוכשי מודעות מעולים

תנאים טובים למתאימים
לתיאום פגישה להתקשר
לטלפון: 03-7522117/1
סודיות מובטחת

למפעל מזון בגוש דן
דרוש

מנהל שיווק

לארגון ופיקוח על מערך השיווק
הכישורים:
• דינמי ואחראי.
• בעל נסיון מוכח בתפקיד דומה.
• השכלה במנהל עסקים.
• יכולת ארגון וניהול.

למנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד 23128 תל־אביב למס' – 80
סודיות מובטחת!

לבית אבות "משען" רעננה
דרושים/ות

אחים/ות

לעבודה במשמרות
בדבר פרטים נא לפנות לרותי
טל: 052-445731-3

לא רק קפה ועלפונים...

לפרסום גן העיר

פקידת מדיה

בעלת נסיון במשרד פרסום
שליטה במעבד תמלילים, אנגלית – חובה
טלפון: 03-5449080

לעיתון "חדשות"

יגאל אלון 108 תל־אביב

דרוש/ה

צלם אופסט

עם נסיון לעבודה במשמרות
לפרטים: טל – 03-5120555 – לדורית

לחברת ביטוח גדולה
באיזור המרכז
דרוש/ה

קצין/ת

לקוחות תעשייתיים ומוסדות גדולים

הכישורים הדרושים:
★ אקדמאי/ת בתחומים: הנדסה ו/או לכלכלה ו/או סטטיסטיקה ו/או משפטים.
★ בעל/ת יכולת לניהול מו"מ ברמה גבוהה.
★ ידיעת השפה האנגלית על בוריה.
★ עדיפות לבעל/ת נסיון בתחום הביטוח, ענף ביטוח אלמנטר.

מועמדים/ות עד גיל 40, יפנו בכתב יד בפירוט קורות חיים. לת.ד. 37633 תל־אביב 61375 בציון המלים: "קצין לקוחות".

לחברה תעשייתית באיזור חיפה
דרוש/ה
למשרה מלאה

מנהל/ת חשבונות

* סוג 3 (לפחות)
* נסיון 3 שנים לפחות
* עדיף נסיון בתחום השכר
* גיל — עד 35

טל' 04-729874/5/6 לאיציק

עיריית תל אביב־יפו
דרושים

מורים/ות

1. מורה לגיאוגרפיה לחטיבת הביניים 3/4 משרה – עד תום שנת הלימודים.
2. מורה לתגבורת – מ"מ ל־3 חודשים 1/2 משרה (ימים א, ג, ה)
3. מורה למזכירות ומינהל – מ"מ ל־3 חודשים 1/2 משרה (ימים א, ג, ה)
4. מורה לאדריכלות לבגרות (כיתות י"א – י"ב) – משרה מלאה עד תום שנת הלימודים.

מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו לעיריית תל־אביב יפו, האגף לחינוך על יסודי, קומה ב' חדר 236 כל יום בין השעות 08:00 – 12:00.

ליחידה לטיפול בנערה במצוקה
אגף לשרותי רווחה עיריית תל־אביב יפו
דרוש/ה

עובד/ת סוציאלי/ת

לטיפול פרטני למיגזר הערבי.
לטלפן 03-285997 לברוריה או צפונה

לפרוייקט גדול
בבאר־שבע
דרושים:
צבעים/מכונאי אחזקה
בעלי רקע טכני
רצוי ידע בשרטוט
שכר + תנאים טובים
03-284439
03-9345771

למלונות המשותדים
בהרצליה
דרושות שתי מזכירות
עברית אנגלית
על בוריין כולל הדפסה
בשתי השפות
משרה אחת
לשעות 08:00–15:00
משרה שניה
לשעות 11:00–17:00
לקביעת ראיון
☎ 052-550151

למפעל תעשייתי
דרושה

מזכירת מפעל

הכישורים:
* אנגלית ברמה שפת אם (גרמנית)
* נסיון של 3 שנים לפחות, בניהול משרד (לא צבאי)
* 12 שנות לימוד
* הדפסה לועזית, עברית
* בעלת יחסי אנוש מעולים

שעות העבודה: 8.00־16.00
לפנות בכתב יד ובצירוף תולדות חיים,
נסיון קודם והמלצות
לת.ד. 10233 מפרץ חיפה 26111

לחברה
למכשור רפואי
דרוש
איש מכירות
מאזור ת"א והמרכז
בעל רכב ונסיון
במכירות עדיפות
לתובש לשעבר
המתאימים יפנו
בצירוף קורות חיים
לת.ד. 413 קרית אונו
עבור מכירות
סודיות מובטחת

למוסד ממלכתי באזור ת"א
דרוש

ראש שטח פלסטיקה וחומרים

★ כימאי/מהנדס כימיה (רצוי בעל תואר שני לפחות).
★ בעל ידע בתחומים הבאים: פולימרים תרמוסטיים, תכונות חומרים פלסטיים, חומרים מורכבים, דבקים, צבעים וטפולי שטח, הנדסת חומרים ותהליכי עבודה בחומרים פלסטיים.

התפקיד כולל ניהול צוות גדול העוסק בפתות, יצור וישום של פרויקטים בתחום החומרים הפלסטיים והמשוריינים. התפקיד משלב עבודת מעבדה, שטח וארגון.
על המועמד להיות בעל נסיון מקצועי וניהולי קודם (7 שנים לפחות) תכונות לעבודה מאומצת. עליו להיות בעל יוזמה ומעוף בתחום הטכנולוגי ויכולת הנהגת צוות בפתוחים מתקדמים ובמציאת פתרונות לבעיות לא שגרתיות.
המעוניינים יפנו בצרוף קורות חיים מפורטים ובציון מס. טלפון אל ת.ד. 25099 ת"א, מנהל כוח אדם

דרוש

מהנדס / טכנולוג מזון

● **בעל ידע ו/או נסיון להקמת מפעל חדש בענף דברי מאפה**

בדבר פרטים נא לפנות טלפונית 04-532966
בין השעות 18.00־20.00

שער

שירות התעסוקה — **המועצה לשיווק פרי־הדר**

יש עבודה בקטיף!!!

באזור השפלה, מבנימינה ועד אשקלון
העצים עמוסים פרי הדר ומצפים לקוטפים זריזים
כל המעונין - יפנה לסניף שרות התעסוקה באזור מגוריו

מענק מיוחד לחיילים משוחררים

אם הנך חייל משוחרר הזכאי לדמי אבטלה תקבל בעבודות הקטיף בנוסף (!) לשכרך גם מחצית דמי האבטלה המגיעים לך עפ"י החוק, מהמוסד לביטוח לאומי

עיריית ירושלים
המחלקה לשירותי קהילה ומשפחה
הסוכנות היהודית

אגודה לקידום מינהלות שכונתיות
החברה למתנס"ים

פרוייקט "לב העיר"
דרוש/ה

מרכז/ת לגיל הרך

במשרה מלאה
אחריות: לתכנון פיתוח והפעלת שירותים לגיל הרך במרכז העיר.
מתן הדרכה לצוותי הגיל הרך באיזור.
תיאום בין השירותים השונים באיזור.
כישורים: בעל/ת השכלה בתחום מדעי החברה, עם התמחות בגיל הרך. העדפה לבוגר/ת תכנית שורש לגיל הרך. בעלי יכולת ארגונית מינהלית. נסיון בהפעלת עובדים – נסיון בעבודה עם הורים. בעלי נסיון מוכח בעבודה בגיל הרך.
ארגון מעסיק: אגודה לקידום מנהלות שכונתיות.
אחריות מקצועית: עיריית י-ם, המחלקה לשק"מ.
השכר ייקבע לפי כישורי המועמד/ת נא לפנות למשרד פרוייקט לב העיר במרכז כלל, יפו 97 חדר 211 C2
טלפון: 02-224277.
מועד אחרון לפנייה: 11.12.88
נא לצרף תולדות חיים המוכיחות השכלה, נסיון והמלצות.

מדריך הארץ

יום שישי

תורנות רופאים

הובלת חולים במקרים דחופים מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר בתחנת מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 5460111
חיפה 512233
גוש דן 5793333
הרצליה 052-541333
בת ים 5511111
רחובות 08-451333
הקריות 04-763333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'־ה' 8.00־20.00
ביום ו' 8.00־15.00
טלפונים: 03-433300
"שקל" – שירות רפואי לקט ות"א
שירות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 19–24
טל' 03-7549111 "שקל" קד מבי 222
שירות רפואי לקט ומסוים
בימי חול בשעות 19־24, בימי שישי 14־24, בשבת 08־24 טל' 04-388541 קד מבי 1665
שח"ר – שירות רפואי ביתי
ירושלים: 24 שעות ביממה כולל רפואת ילדים
מוקד יום – 660585, 02-669531
מוקד לילה שבת חג – 226191 מבוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה להמצא תחת תל אביב, בוקר יום – 218838, 218898
מוקד לילה – 631811 מבוי 3752 ולהשאיר הודעה להמצא תחת מבוק ב"ד
מרפאות שיגיב לעזרה ראשונה
תל־אביב:
בר כוכבא 49 טל' 03-284649 פתוחה כל ימי א־ה בין 21.00 עד 23.00. ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00. שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 03-285822, 294869
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה.
ירושלים:
ב"ח הדסה ע"כ (הר מגן) 02-427427 פתוחה בימי ו', שבת וחגים מ־10.00 עד 16.00.
מרכז מידע לקדחבבות אדום 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819.
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-660111
ירושלים: ב"ח הדסה ע"כ 16–22
קשב לבית –
שרות ביטוח לרפואה, טיפום וסיעוד בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052-548575
1500 איחוד 7549111
ער"ן – עזרה ראשונה נפשית: 24 שעות:
ירושלים 227171
תל־אביב 03-5461111
ילדים ונוער 03-261113
השעות: 14־22
חיפה 04-672222/3
נתניה 335316
באר־שבע 057-418111
כרמיאל (גליל מערבי) 04-988410
כפר־סבא 052-913999
מרכז רפואי באר יעקב 03-228858

מרכז מידע למטפלי לחץ במוקד "מקולים"
א' רה 11.00־13.00
ב' רה 16.00־18.00
רח' מאנו 13 תל־אביב
ארגן לשירות אדם – חברה קיטורית לשירות הציבור בגוש דן 24 שעות ביממה
טל' 03-5461727/8
שהל – נייטת לטיפול נמרץ לחולי לב (פרטי) 330848
ויוטי – 24 לקשת קו ארום לנפיש מוכות טל' 03-5461133, 08-550506
הקו להתמכרות באיידס – הסברה וסיוע לחולים מידע מוקלט 24 שעות במלפה: 03-290181, 03-203121. קו פתוח בכל יום כ' 19.30־23.00. ת.ד. 20633 תל־אביב
תורנות מרקחת בטלפון – דובר ת"א 611001, 24565, 24239952 – 24 שעות ביממה דובר ירושלים 226335 דובר חיפה 645334
האגודה למניעת [illegible] 108 ת"א 5619463

תורנות בתי חולים

תל אביב
רופא – (ילדים, פנימית)
איכילוב – (כירורגית)
ירושלים – שערי צדק (פנימית)
הדסה ע"כ (כירורגית, אורתופדית, נשים, עיניים, א.א.ג)
בקור חולים (ילדים)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב – שדה דב, האחד 3 תכבית ל' 5412518
סופר פארם ירושלים 70 יפו 822993
ירושלים – פרמאות רחמה המ"ב 228 523191
חיפה – קרית אליעזר ככר מאירהוף 6 511707
רמת גן ובני ברק – המגן ביאליק 30 617836
חולון – בן גוריון לבאיר 16 552394
בת ים – מגדר חבינה רייך 20 583368
הקריות – הדגון ספוצת מדיריף 715136
הדרה – אמה הנשיא 75 322539
רחובות – כללית בני משה 452381
נתניה – מקסים סלומון 2 617836
מרכז מידע וייעוץ לנפגעים ע"י צוות מקצועי – ייעוץ ומידע בנושא תמרות, משפחה, מיניות – אמצעי מניעה.
תל־אביב: ימים ב' ג' ד' – 16.00–19.00
יום ו' שעות 8.30–11.00
רמב"ם 9, טל' 5101511/2
חיפה: ימים א', ד' – 16.00־19.00
רח' המפרש 14 טל. 81529

יום שבת

תורנות רופאים

הובלת חולים במקרים דחופים: מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר בתחנות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 5460111
חיפה 512233
גוש דן 5793333
הרצליה 052-541333
נתניה 925335
רחובות 08-451333
בת ים 5511111
חולון 803133
לוד־רמלה 08-221022
הקריות 04-763333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'־ה' 8.00־20.00
ביום ו' 8.00־15.00
טלפונים: 03-433300
שח"ר – שירות רפואי נייד ו־24 שעות ביממה כולל רופאי ילדים
מוקד יום 660585, 669531
מוקד לילה, שבת חג – 226191 מבוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה להמצא תחת ב"ד
מרפאות שיגוב לעזרה ראשונה
תל־אביב, בר כוכבא 49 טל: 03-284649
פתוחה בימים א־ה בין 21.00 עד 23.00
ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 03-285822, 294869
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה.
מרכז מידע לקדחבבות אדום – 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819.
ירושלים – 245554
חיפה – טל' 04-660111
ער"ן – עזרה ראשונה נפשית: 24 שעות:
ירושלים 227171
תל־אביב 5461111
ילדים ונוער 261113
השעות: 14־22
חיפה 04-672222/3.
נתניה 335316
באר־שבע 057-418111.
כרמיאל/גליל מערבי 04-988410
כפר־סבא 052-913999

תורנות בתי־חולים

תל אביב:
רופא – (ילדים)
איכילוב – (פנימית, כירורגית)
ירושלים – הדסה ה"צ (פנימית)
הדסה ע"כ (כירורגית, אורתופדית, עיניים, א.א.ג)
בקור חולים (נשים)
שערי צדק (ילדים)

תורנות בתי־מרקחת

תל אביב – שדה דב האחד 3 תכבית ל' 5412518, מוצ"ש
סופר פארם ירושלים 70 יפו 822993, מוצ"ש
ירושלים – פרמאות רחמה המ"ב 28 523191, מוצ"ש
הר הזיתים הר הזיתים 287488
חיפה – מגדר הנביאים 97 524113
רמת גן ובני ברק – רמת יצחק 96 777506
נתניה – תרופה הרצל 2 28656
חולון – בן גוריון לבאיר 16 חולון 5523954
בת ים – מגדר חבינה רייך 20 583360
הקריות – הדגון ספוצת מדירין 715136
הדרה – אמה הנשיא 73 322539
רחובות – ברק הרצל 155 452154

מרכזי מידע – אגד
02-304304 03-432277 04-549121

מוגש כשירות לציבור על ידי
הסנה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

קורס חינם ב"אמנות המכירה"
למועמדים/ות מתאימים להתפקיד

מקדם/ת מכירות באמצעות הטלפון ועבודת שטח בפרוייקט פרסומי

למתאימים/ות משכורת בסיסית + אחוזים + בונוסים.
כישורים: השכלה תיכונית ומעלה, גילאי 21–28 כושר ביטוי בע"פ ובכתב, יכולת ניהול מו"מ ברמה גבוהה.
לפרטים נוספים ולתאום ראיון
03-5372626 לניקי

דרוש/ה

איש מכירות

בעל/ת רכב
לעבודה בענף המזון והמשקאות
תנאי קבלה:
גיל: 45 ־ 25
ידיעת השפות עברית ואנגלית
קשרים ברשתות השיווק, מעדניות, בתי מלון ומסעדות היוקרה
לפנות בכתב יד בציון קורות חיים, נסיון קודם והמלצות לת.ד. 4555 ת"א 61044,
עבור "מכירות"

זמן הדלקת הנרות

	ע"ש	מוצ"ש
ירושלים	3.59	5.13
תל אביב	4.17	5.10
חיפה	4.06	5.11

דרוש

סוכן מכירות

למוצרי חשמל לאזור הדרום
★ תושב הדרום ★ נסיון וידע במכירות
★ אינטליגנטי ★ הופעה נאה
טלפונים 052-23341, 052-952905

תן ידך לשמירת בטחון הפנים ולאיכות החיים במדינה

שרות בתי הסוהר

מינהל כח אדם והדרכה

דרושים/ות

סוהרים/ות

השרות מציע לך להצטרף אלינו

– לעבודה רבת ענין ואתגר
– בתנאי שכר משופרים
– עם מסלול קידום והכשרה
– בתנאים סוציאליים מלאים
– ובתנאי עבודה מועדפים

אם הנך עונה על התנאים הבאים:
גיל עד 35, לאחר שרות חובה בצה"ל
פרופיל 65 ומעלה, אזרחות ישראלית.
10 שנות לימוד ומעלה, עבר ללא דופי

פנה עוד היום ללשכת גיוס
תל אביב, הקריה רח' מקלף 3
טל' 266922, 03-251128 עם ת"ז
מקס מלהוש, תעודות השכלה
קבלת קהל משעה 8.00 עד 15.00

AKIM אקים

למרכז אקים בהדר־יוסף ת"א
דרושה

מזכירה

למחלקה לקשרי חוץ
חקיף משרה ½
הכישורים הדרושים:
1. ידיעת השפה העברית, אנגלית רצוי שפת אם (שפה נוספת גרמנית, צרפתית, ספרדית).
2. ניסוח והדפסה.
3. ידע ונסיון בעבודות משרד ומזכירות.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 24003
מיקוד 69410 הדר־יוסף ת"א

לתיכון מקיף ע"ש יגאל אלון
דרושים

מורים

★ אנגלית ★ ערבית

נא לפנות לטל' 051-38840

לכפר הנוער משען "אמיט" בכפר־סבא
דרושה

אחות מוסמכת

לעבודה קהילתית, למשרה מלאה
קיימת אפשרות לדיור במקום (לרווקות בלבד)
בדבר פרטים נא לפנות לטל. 052-33131

הטכניון

מכון טכנולוגי לישראל

דרוש/ה

מהנדס/ת מעבדה

שרה במחקר באלקטרואופטיקה.
הדרכת פרוייקטים של סטודנטים המשתלמים לתואר ראשון ותואר גבוה.
הכישורים הדרושים:
תואר ראשון לפחות, בתחומים: הנדסת חשמל, פיסיקה. ידע ונסיון מקצועי בתחום האלקטרואופטיקה.
משפר המשרה: מס/35
מועמדים/ות מתאימים/ות המעונינים/ות לדרישות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם, שמות ממליצים ומספר משרה עד יום 11/12/88, אל אגף כוח־אדם, קרית הטכניון, חיפה 32000.

לעבודה באפריקה דרושים:

טייס

למטוס היילנד. המשרה לרווקים בלבד

מהנדס כבישים/דרכים

בעל נסיון בעבודה באפריקה
קורות חיים נא לשלוח אל:
ת.ד. 6281 ירושלים לידי מנהל כוח־אדם

למפעל לפיד־קרמיקה ביפו
דרושים:

1. עובדי יצור
★ להפעלת קווים אוטומטיים וחצי־אוטומטיים.
2. נהג "רשיון ג'".
3. עוזר מחסנאי.
נא לפנות טלפונית 03-661165

רצפי

תעשיות מוצרי בטון בע"מ — **שיש ומרצפות**

לאיזור ת"א והמרכז דרוש/ה

נציג/ת מכירות

הכישורים הנדרשים:
★ דינמי/ת ובעל/ת יוזמה
★ כושר ארגון
★ נסיון במכירות ובסחר (רצוי בענף הבנין).
מעל גיל 25.
רשיון נהיגה

מועמדים יפנו בכתב בפירוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 10287 מפרץ־חיפה מיקוד 26112 לידי דוד קרמר
רק מועמדים מתאימים ייענו.

בינה ליבוביץ אבנון

נציבות שירות המדינה
מודיעה

כי בחוברת מכרזים פומביים מס' 3 שהתפרסמה ב־22.11.88 נפלה טעות בציון התאריך אחרון להגשת בקשות למשרות מ־497 – 477 (עמודים 23 עד 33 בחוברת) צריך להיות 13.12.88 ולא 13.12.89 כפי שפורסם.

שירותי כח־אדם
דנאל בע"מ

לסניפנו בירושלים דרושים

* מהנדס/ת מכונות או אוירונאוטיקה – 3 שנות נסיון, לעבודה באמצעות מחשב. שליטה מלאה באנגלית
* מנה"ש סוג 3–2 + ניסיון בהנהלת חשבונות ממוחשבת – למפעל במישור אדומים
* כלכלן/ית צעיר/ה – שנתיים ניסיון, למפעל תעשייתי
* ספרנית מוסמכת עם נסיון
* קלדן/ית מסוף למשרה מלאה
* מעבדי/ות תמלילים בכל התוכנות
* חשמלאי/ת מוסמך/ת – תעשייתי, למשרה קבועה
* נגרים/ות – בוגרי מגמת נגרות + שירות צבאי
* מפעילי/ות מכונות אוטומטיות – בעלי רקע טכני
* עובדי/ות ייצור למפעל גדול
* לטיפול בקשישים סיעודיים + עבודות נקיון. כל השפות
* שרטט/ת אלקטרוני – רקע בשרטוט טכני

תנאים טובים למתאימים
המשרות מיועדות לנשים וגברים כאחד

ירושלים, בן־יהודה 7
02-242801, 241979, 222176-7
פתוח 8:00 — 18:00 רצוף

טופ בשופר־סל

לשופרסטייל לב המפרץ
דרושים/ות

★ מנהל/ת סניף

- נסיון ניהולי מוכח.
- נסיון בענף כלי בית וביגוד.
- השכלה על־תיכונית.
- יכולת הנעת צוות עובדים.
- יחסי אנוש משופרים.

★ סגן/ית מנהל סניף

- השכלה תיכונית.
- נסיון בענף הלבשה וכלי בית.
- יכולת הנעת צוות עובדים.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב־יד בלבד בציון קורות חיים, למחלקת כוח־אדם, שופר־סל בע"מ, ת.ד. 84 פתח־תקוה 49100.

שופר־סל

המשטרה אתגר

למחלקה לזיהוי פלילי דרושים

אקדמאים דוברי ערבית

לתפקידי קצונה במעבדה לתישאול מדעי

מתאימים יוכשרו במסלול מיוחד לעבודה בפוליגרף
מקומות השרות
באר־שבע, מרכז וצפון הארץ
על כל המועמדים להיות לאחר שרות צבאי ובריאות תקינה

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב לד"ר גינתון אביטל, המעבדה לתישאול מדעי, מז"פ מטה ארצי ירושלים

אם אתם מחפשים קצת יותר מעבודה בואו ל חדשות

חדשות יכשיר אתכם לעבודה בעולם הפירסום
אם יש לכם:
מלפפל — כושר ביטוי — כושר ניהול מו"מ — דינמיות והופעה נאה

יעוץ צלצלו לקביעת ראיון לימור 335968, 5120564

למפעל בתחומי עתיר ידע באזור ת"א דרושים:

1. **טכנאי/הנדסאי מכונות** — לתכנון ויצור אבי טיפוס. דרושה התמחות של 4 שנים לפחות במכניקה עדינה ויכולת עבודה עצמית.
2. **מסגר לבית מלאכה** המתמחה בייצור אבי טיפוס. דרוש נסיון ברתוך עבודות אלומיניום.
3. **חרט/כרסם** לבית מלאכה המתמחה בייצור אבי טיפוס. דרוש נסיון של 5 שנים רקע CNC רצוי.

נא לפנות בכתב ובפרוט קורות חיים ופרטים אישיים לת.ד. 25034 ת"א עבור רויטל

לוח העיר

לחברה גדולה
צעיר/ה עם פלפל
לעבודה מעניינת בפירסום
★ נמרץ/ת ושאפתן/ית
★ ידע בפירסום ובמכירות יתרון
★ קורס במכירות ובפירסום ינתן למתאימים
★ משכורת בסיס + אחוזים
להתקשר מיום א' בשעה 12 לברק 03-383322

MANPOWER מנפאואר
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
לסניף בארשבע, טל' 057-79523
ומב"ס 31, א'–ה' 14.00–08.00
דרושים/ות
מסגר/ית – פחח/ית רכב
לעבודה במוסך רכב, במפעל.
לעבודה באזור אשקלון
מכונאים/ות מעולים/ות
חשמלאים/ות מוסמכים/ות
חשמלאים/ות בכירים/ות
טכנאי/ות – הנדסאי/ות חשמל
מכשירנים/ות
קלדנים/ות
לעבודה באזור אילת
חרט/ת קונבנציונאלי/ת
כולל מגורים
מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר
יותר טוב מנפאואר
ADMARK

יש עבודה בחברת החשמל
דרושה
עובד/ת סוציאלי/ת
לתפקיד
ממונה רווחה וסעד במרחב תל־אביב והדרום
המועמד שייבחר יהיה אחראי להקמה, פיתוח, אירגון וניהול של שירות הרווחה.
הכישורים הדרושים:
★ השכלה אקדמאית - רצוי תואר שני - עבודה סוציאלית.
★ נסיון מקצועי וניהול מוכח של לפחות 5 שנים בעבודה קהילתית.
מקום מגורים: תל־אביב והסביבה.
המעוניינים יפנו בכתב, בצירוף קורות חיים, המלצות ותעודות מקצועיות, אל מח' כ"א אגפית דרום, ת.ד. 9002 ת"א עד 15.12.1988.
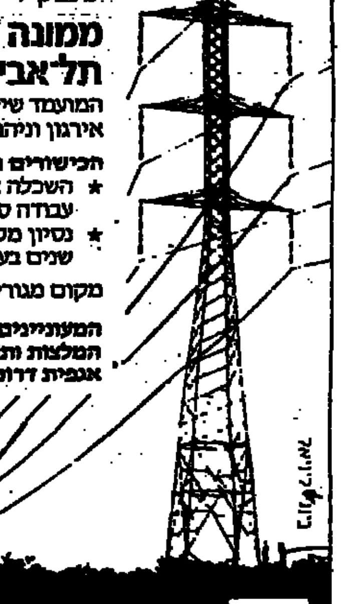
חברת החשמל לישראל בע"מ

למקהלה הקאמרית
של
האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים ע"ש רובין
דרושים
זמרים - טנורים ובאסים
קריאת תווים טובה
נא לפנות לדפנה, טל' 02-234671
או לזהבה, טל' 02-636232

האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים ע"ש רובין
הקונסרבטוריון
למקהלת "אנקור"
דרושים
1. ילדים מוכשרים גילאי 5 עד 8
מצטיינים בשירה, בעלי יכולת עבודה ברמה מקצועית, איכות קולית ושמיעה טובה
2. טנורים ובאסים ברמה גבוהה
נא לפנות לטלפון 02-699443 בשעות הבוקר

למפעל של התעשיה הצבאית
באיזור המרכז
דרושים:
מסגרים/רתכים
בוגרי בי"ס מקצועי או/ו קורסים מוכרים
בעלי ידע בקריאת שרטוט טכני
וניסיון של 3 שנים לפחות
עדיפות תינתן לבעלי ניסיון בריתוך שריון.
מועמדים העונים לדרישות המשרה מתבקשים לפנות ליחידת התעסוקה של התעשיה הצבאית
ביום ראשון 4.12.88 בשעות 12:00 – 08:00
על הפונים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים ותעודת שבוי.
ניתן לפנות בפירוט קורות חיים, ליחידת התעסוקה
של התעשיה הצבאית
ת.ד. 1044 רמה"ש, מיקוד 47100
נא לציין מס' תעודת זהות

התעשיה הצבאית

יש עבודה בחברת החשמל
לאגף התפעול
דרושים/ות
■ **הנדסאי/ת מכונות**
הכישורים הדרושים:
★ נסיון בהפעלת מכונות מסתובבות
■ **הנדסאי/ת חשמל ואלקטרוניקה**
■ **מכונאי/ת**
הכישורים הדרושים:
★ נסיון בהפעלת דיזל גנרטורים גדולים
לתחנת משנה באר־שבע
דרוש/ה
■ **מהנדס/ת חשמל**
הכישורים הדרושים:
★ בוגר/ת מגמת זרם חזק
★ נסיון במתקני מתח גבוה
מגורים בבאר־שבע

לתחנת הכוח "רוטנברג" באשקלון
דרושים/ות:
■ **הנדסאי/ת או טכנאי/ת כימיה**
להפעלת מתקנים כימיים בתחנת הכוח
העבודה במשמרות
■ **מועמדים/ות לקורס מפעילים/ות**
לעבודה במשמרות
הכישורים הדרושים:
★ בוגרי 12 שנות לימוד
★ מסיימי שרות בצה"ל
★ בריאות תקינה
מגורים באשקלון
המעוניינים/ות יפנו בכתב, בצירוף קורות חיים, אל: מח' כ"א תימפעל דרום, רח' החשמל 14 ת"א 66189.

חברת החשמל לישראל בע"מ

לתעשייה הצבאית באזור המרכז
דרושים/ות
01/58 מפעילי מכונות וציוד אוטומטי
לעבודה במשמרות
דרישות המשרה:
1. בוגרי בית־ספר מקצועי 3 או 4 שנתי (במגמת מכניקה ומכונות).
2. לאחר שרות צבאי.
3. בריאות תקינה (פרופיל 72 ומעלה).
01/58 עובדות ייצור — לעבודה במשמרות
דרישות המשרה:
1. 11 שנות לימוד לפחות. שליטה מלאה בעברית.
2. בריאות וראיה תקינים.
מועמדים/ות העונים/ות לדרישות המשרה מתבקשים/ות לפנות ליחידת התעסוקה של התעשיה הצבאית, רח' הארבעה 16, תל־אביב, בימים א, ב, 4־5.12.88 בשעה 8.00 בבוקר. נא להביא תעודת זהות, פנקס מילואים ותעודת שבוי ו/או תעודת פטור. על כל עובד/ת יהיה להצטייד במועד מאוחר יותר בטופס שלילה של שירות התעסוקה במקום מגוריו.
(הסעות למפעל וחזרה מבנימינה בצפון עד אשדוד בדרום).

התעשיה הצבאית

החברה למתנ"סים
החברה למתנ"סים מפעילה 150 מתנ"סים בכל רחבי הארץ המקיימים פעולות תרבות, חברה חינוך וקהילה לכל הגילאים. כל מתנ"ס מנוהל כגוף משפטי עצמאי
יזמים חברותיים המחפשים אתגר, מוזמנים להציע את מועמדותם לתפקיד
מנהל/ת
למתנ"ס קרית ביאליק
דרישות התפקיד:
● בעלי השכלה אקדמאית ● תינתן עדיפות לבוגרי תוכנית שורץ ● ניסיון בניהול חינוכי ובחינוך המשלים ● ניסיון מוכח בארגון מינהלי וכלכלי בהיקף רחב ● נכונות לעבוד בשעות לא שגרתיות ● מגורים במקום (תנאי הכרחי)
הגשת המועמדות תיעשה בכפוף לתנאים שהחברה תקבע
יש לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים, שמות הממליצים ותיאור הנסיון אל עמי שגב, ממונה על הטיפול בפרט וכוח אדם החברה למתנ"סים
גבעת הנזינג ירושלים 91034
על הפניות להגיע עד 16.12.88

לעיתון יומי
דרושים/ות
מקדמי/ות מכירות
תאור התפקיד:
1. קשר שוטף עם לקוחות קיימים.
2. טיפול בגביה.
3. הגדלת מערך הלקוחות.
מן המועמדים ידרשו:
1. השכלה תיכונית לפחות.
2. נסיון קודם במכירות.
3. נכונות לעבוד בשעות בלתי שגרתיות.
4. בעלי רכב.
ההכנסה תבוסס על שכר יסוד + מענקים + בונוסים
המעוניינים יפנו בכתב יד לת.ד. 233 תל־אביב 61001 לידי עופר מורן

לחברה העוסקת בייזום, השקעה והקמת פרוייקטים בתחום מבני תעשיה, תיירות ועסקים בחיפה
דרושים:
מנהל הבניה והביצוע
המועמד יהיה מהנדס אזרחי בכיר בעל 10 שנות נסיון, לפחות, בניהול והקמת פרוייקטים.
התפקיד כפוף ישירות למנכ"ל החברה.
כלכלן — מקדם פרוייקטים
צעיר בעל יוזמה ל:
— קידום פרוייקטים לאורך כל תהליך הייזום.
— ניתוחים כלכליים ובקרה תקציבית של פרוייקטים.
— השתלבות בהכנת דוחות, ניתוח ועיבוד נתונים בתחומי כלכלה וכספים.
לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון לת.ד. 4353 חיפה, מיקוד 31402 עבור מס' 2263.

דרוש/ה
מנהל/ת מרכז מסחרי קניון
תחומי אחריות:
פרסום, שיווק, יחסי ציבור וארועים, קשר עם בעלי חנויות, הכנת תקציבים, אדמיניסטרציה, אחזקה, בטחון וכד'
כישורים:
השכלה אקדמאית בתחומי ניהול־שיווק, נסיון מוכח בניהול, נסיון קודם בניהול מרכז מסחרי/קניון – רצוי.
קורות חיים יש להפנות לידי מנהל כח אדם ת.ד. 6281 ירושלים.

למפעל באזור התעשיה עכו
דרוש/ה
פקיד/ה
למשרה זמנית
כישורים נדרשים:
■ שליטה בשפות אנגלית ועברית כולל ידע בהדפסה על מעבד תמלילים IBM
■ ניסוח מכתבים באנגלית
■ מיומנות בהפעלת טלקס
■ רצוי נסיון בקשר עם ספקים ולקוחות מחו"ל
המועמדים המתאימים יפנו בכתב־יד בצרוף קורות חיים וטל' להתקשרות, לת.ד. 3171 ת"א ולציין ע"ג המעטפה עבור מס' 13.
המשרה מיועדת לנשים וגברים כאחד

למושב עמינדב
דרושה מזכירה
יכולת ניהול משרד, כושר הבעה בכתב ובע"פ, עיבוד תמלילים. נסיון והמלצות. שכר בהתאם לכישורים. לחצי משרה
ביום מזכירות 02-415130, בערב 02-419219

למחקר רפואי המעריך מטעם בית־חולים אוניברסיטאי
דרושות
מראיינות
לחצי משרה
לעבודה באזור ירושלים
העבודה בשעות אחה"צ והערב
דרישות התפקיד: השכלה תיכונית, יכולת ליצירת קשר מהיר עם אנשים, רכב חובה.
נא להתקשר בשעות 08:00–11:00
03-349365 ,03-349517
לפנות אל שולה או ליוה

בית־ספר ממ"ד "יהודי"
מחפש
מורה לדוברי אנגלית
לפנות לטלפון:
בבוקר: 02-717893 ובערב: 02-637470 02-720790

למתנ"ס בית־דגן
דרושים
★ **מדריך/ת ספורט** להפעלת חוגים: כס רגל, כדור סל, חדר כושר ועוד.
★ **מדריך/ת קרטה**
★ **לפרוייקט חינוכי חדשני!!!** בראש פינה
דרוש/ה
מדריך/ה מורה בחצי משרה
לשעות אחה"צ **מורה לאנגלית**
טלפונים: 03-9605483, 03-984360

טוף בשופר־סל
לשופרסטייל מרכז חורב, חיפה
דרושים/ות
*עובדי/ות קפיטריה
- הגשה ללקוחות
*עובדי/ות כלי בית
- נסיון קודם בענף - יתרון
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות למנהלת הסניף במקום, ביום ראשון, 4.12.88, בין השעות 9.00־12.00.
שופר־סל

קרן היסוד - המגבית המאוחדת לישראל
מודיעה על משרה פנויה של
"עוזר/ת בכיר/ה למנהל חשבונות ראשי"
דרישות:
● השכלה תיכונית מלאה רצוי תואר בכלכלה או מינהל עסקים. ● בוגר/ת קורס 3 בהנהלת חשבונות/רצוי מנה"ח מדופלם/ת. ● 5 שנות נסיון בהנה"ח. ● ידע בהנה"ח ממוכנת או ממוחשבת־יתרון. ● ידיעה טובה של השפות עברית ואנגלית.
דרגה: עפ"י הכישורים.
● העובד/ת יועסק/תועסק עפ"י חוזה מיוחד.
● מגורים בירושלים חובה.
● סודיות מובטחת.
מועמדות יש להגיש בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 7055 ירושלים
עד יום ראשון, ג' בטבת תשמ"ט, 11.12.88.

לחברת פרץ נ.ג. מהנדסים בע"מ
דרוש
מנופאי
02-639779 ,02-639799

הראל חברה לביטוח בע"מ
סניף ירושלים
במסגרת פרוייקט חדשני לפיתוח קריירה חדשה ועצמאית
דרושים
מועמדים לקורס ביטוח חיים ורפואי
הכישורים הדרושים:
● שאפתנים מעל גיל 25
● בעלי השכלה תיכונית לפחות, או מקבילה
לקביעת ראיון נא לטלפן:
למר משה כץ
02-222341 ,222557 ,243262
ירושלים

לחברת בניה בירושלים
דרוש
מנהל עבודה
(רצוי הנדסאי)
נסיון בשלד וגמר
עד גיל 40, רצוי בעל רכב
בדבר פרטים טלפון:
02-248548 ,02-224022

קרן היסוד – המגבית המאוחדת לישראל
מודיעה על משרה פנויה של
"מתאם/ת עוזר/ת למנהל מרחב"
דרישות: ● השכלה תיכונית מלאה. ● ידיעת השפה האנגלית והצרפתית או הגרמנית על בוריין כולל הדפסה. ● ידיעה טובה של השפה העברית. ● ידע ונסיון בהפעלת מחשב אישי. ● נסיון של מספר שנים בעבודות מזכירות. ● כאמנות, סדר, דייקנות, איזיות, יוזמה, אחריות וכושר עבודה בצוות. ● יכולת קיום יחסי אנוש.
דרגה: ● עפ"י הכישורים. ● העובד/ת יועסק/תועסק עפ"י חוזה מיוחד. ● מגורים בירושלים חובה. ● סודיות מובטחת.
הערה: התפקיד מחייב עבודה מחוץ לשעות העבודה הרגילות.
מועמדות יש להגיש בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד 7055 ירושלים עד יום ראשון, ג' בטבת תשמ"ט, 11.12.88.

לפרויקט גדול באזור הצפון
דרוש
מנהל עבודה
כישורים:
● מהנדס או הנדסאי
(או מנהל עבודה עם נסיון רב בפרויקטים גדולים).
● נסיון בביצוע תעשיית בניה
● עד גיל 40
● בעל רכב צמוד
לפרטים נא לפנות — 02-248548
02-224022 02-241543

דרוש מנהל
למרכז יום לקשיש בבית־שמש
אקדמאי בתחום מדעי הרוח, עדיפות לעבודה סוציאלית.
נסיון ניהולי של 5 שנים לפחות.
מועמדים מתאימים יפנו בצרוף קורות חיים אל מזכיר המועצה המקומית בבית־שמש.
ת"ד 5 בית־שמש

התזמורת הסימפונית ירושלים
התזמורת הסימפונית ירושלים
מודיעה על מקום פנוי
לנגן צ'לו (co-principal)
לעונה 9 — 88
פרטים: במשרד התזמורת ימים א־ו
בשעות 09.00—12.00
בטלפון 02) 668120 / 669117)

לחברת רהיטים דרוש/ה בחיפה
מנהל/ת חנות
ניסיון קודם בשיווק ומכירות!
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים וניסיון קודם לת.ד. 18130 תל אביב 61181

קו-אופ
ירושלים
דרוש/ה
גרפיקאי/ת
למשרה חלקית/גמישה
לעיצוב ובצוע עבודות גרפיקה ושילוט
לבעלי נסיון בדקורציה – יתרון
נא לפנות למחלקת כח אדם
רח' התנופה 19 ירושלים
טלפון: 02-818094-5-6

עירית ירושלים
מודיעה בזה על המשרות הפנויות הבאות:
מנהל/ת אגף פקוח על הבניה
במחלקה לתכנון העיר/אגף הפקוח על הבניה (מכרז מס' 75/88)
הדרגה: 9—10 בדרוג המהנדסים או דרגת המנהל או דרוג ההנדסאים, בהתאם לכישורי המועמד.
דרוש: השכלה אקדמאית רצוי בהנדסה או הנדסאי מוסמך. נסיון רב בניהול וארגון. רצוי ידע בהליכי רשוי וחוק התכנון והבניה.
מועד אחרון לגבי מכרז זה: יום חמישי י"ד טבת התשמ"ט (22.12.88).
סגן/ית מנהל מינהל החינוך ירושלים, למינהל והכספים.
במינהל החינוך ירושלים (מכרז מס' 90/88)
הדרגה: 10—12 בדרוג האקדמאים במח"ר (כ"א–כ"ג בדרוג האחיד).
דרוש: השכלה אקדמאית במינהל חינוכי, כלכלה או מינהל ציבורי
הערה: העובד יועסק עפ"י חוזה עבודה לשנה אחת עם אפשרות להארכה.
מנהל/ת לשכה
אזורית דרום
במחלקה לשרותי משפחה וקהילה (מכרז מס' 89/88)
הדרגה: רמה 7 בדרוג העו"ס.
דרוש: השכלה אקדמאית בעבודה סוציאלית או סמיכות בעבודה סוציאלית.
נסיון רב בעבודה סוציאלית. נסיון רב בניהול יחידה גם מבחינה מקצועית
אחראי/ת לנושאי מיכון
במחלקה לשפור פני העיר/הנהלת המחלקה (מכרז 69/88)
הדרגה: י"ז–י"ט בדרוג האחיד (5—7 בדרוג האקדמאים במח"ר).
דרוש: רצוי בוגר קורס מנתחי מערכות ע"א. ידע ונסיון בעיבוד נתונים וקורסים בתחום המחשב.
מנהל/ת מדור תכנון וייעוד
מגזרת העיר/נכסים (מכרז 64/88)
הדרגה: 7—9 בדרוג האקדמאים במח"ר
דרוש: השכלה אקדמאית או הנדסית באחד התחומים, גאוגרפיה, שרטוט, מפוי, מדידה. רצוי נסיון בעבודה הקשורה לתכנון והכנת תכניות בנין עיר.
מפקח/ת בכיר על עבודות קבלניות
במחלקה לשרותי הדרכה/אגף המאור (מכרז מס' 88/89)
הדרגה: 6—8 בדרוג ההנדסאים והטכנאים.
דרוש: טכנאי חשמל. רשום בפנקס ההנדסאים והטכנאים.
מפקח/ת עבודה/ אגף הגננות
2 משרות
המחלקה לשפור פני העיר (מכרז מס' 76/88)
הדרגה: י"ד–י"ח בדרוג האחיד (4—6 אקדמאים במח"ר).
דרוש: קורסים מקצועיים בנושא גננות. נסיון בניהול צוות עובדים.
פרטים נוספים אודות המשרות והכישורים הדרושים וכן טפסים להגשת מועמדות ניתן לקבל אצל רכזת המכרזים בלשכת המשנה למנהל הכללי לאמרכלות, רחוב יפו 22, קומה א' חדר 213 טל' 02-232251 שלוחה 249.
מועד אחרון להגשת מועמדות: יום ראשון י' טבת התשמ"ט (18.12.88).
אהרון שריג
המנהל הכללי
ירושלים, כ"ג בכסלו התשמ"ט
2 דצמבר 1988
השירות בעירית ירושלים–אתגר וסיפוק

هكذا من الأصل

مكبر من الأصل

חדשות כלכלה

נפילה חדה ביתרות המט"ח בנוב' – 837 מיליון דולר

מאת איתן אבריאל ויהודה שרוני

ירידה חדה חלה בהיקף יתרות המט"ח בחודש נובמבר. במהלך חודש זה ירדו היתרות ב־837 מיליון דולר ולאחר ירידה זו, מסתכמות יתרות המט"ח ב־4.175 מיליארד דולר.

סכום היתרות עדיין גבוה, אך הסיבה לכך היא הסיוע האזרחי שישראל קבלה מארה"ב בחודש שעבר, בסך 1.2 מיליארד דולר. סיוע זה נעלם ביתרות המט"ח בגלל הירידות בחודשיים האחרונים. חישובי בנק ישראל מראים, כי אם מנכים את הסיוע האזרחי מארה"ב, ירדו היתרות בסוף יולי השנה, בכ־2 מיליארד דולר.

בעוד שהציבור רכש בנובמבר מטבע חוץ בהיקף של 837 מיליון דולר, הרי האשראי הבנקאי השקלי גדל באותה עת ב־260 מיליון שקל. כך עולה מנתונים, שנאספו על ידי הבנקים המסחריים. נתונים אלה מאשרים את הערכות בנק ישראל כי הציבור מימן את רכישת המט"ח על ידי לקיחת אשראי שקלי, שבעקבותיו היה צורך בהעלאת ריבית הנזילות במערכת הבנקאית.

מקור המימון העיקרי של רכישות המט"ח היה הפקדונות השקליים, שירדו במהלך החודש האחרון בשיעור כולל של 1.2 מיליארד שקל. היתרות בנובמבר במשיכה גבוהה רצופה, המסתכמת כבר חמשה חודשים. בחודש ספטמבר ירדו היתרות ב־580 מיליון דולר, באוקטובר ירדו היתרות ב־382 מיליון דולר.

הירידה ביתרות בנובמבר מוסברת ע"י משיכות המט"ח של הסקטור העיסקי, אשר הקדים יבואו והחזיר את אשראי הספקים שלו, בגלל הציפיות לפיחות קרוב.

בבנק ישראל נמסר עוד, כי בשבועות האחרונים חלה ירידה בקצב משיכות המט"ח של הסקטור העיסקי. ירידה זו הגיעה בעקבות הצעדים שנקט בנק ישראל במערכת הבנקאית, שיפרה את נזילות הבנקים. השיפור התבטא בירידה בריבית על המכרז המוניטרי. שיעור הריבית שנקבע אתמול על המכרז המוניטרי היה 29.7%, לעומת שיעור ריבית של 33.2% בשבוע שעבר.

חוק השוואת מניות הבנקים שבהסדר יושלם תוך שבועות

מאת איתן אבריאל

משרד האוצר הפיץ אתמול למשרדי הממשלה ולגורמים המשפטיים את הצעת החוק בדבר השוואת זכויות ההצבעה של המניות הבנקאיות שבהסדר. הפצת הצעת החוק הינה שלב ראשוני והכרחי בקבלת החוק. בעוד כ־3 שבועות, אחר שיתקבלו הערותיהם של הגורמים המשפטיים, תנוסח הצעת החוק הסופית ותובא לאישורה של הממשלה. לאחר מכן, תובא ההצעה לאישור הכנסת.

הצעת החוק הוכנה ע"י ועדה משותפת לאוצר ולבנק ישראל, בראשותו של סגן שר האוצר לשעבר עדי אמוראי והיא התקבלה על דעת שר האוצר משה נסים. כוונת האוצר היא להשוות את זכויות ההצבעה של כל המניות הבנקאיות, כדי שהממשלה תשלוט בבנקים אשר את מניותיהם רכשה. בעבר ניסה האוצר לשאת ולתת עם בעלי השליטה הקודמים של הבנקים, כדי להביא להשוואת זכויות ההצבעה ללא חקיקה, אולם באוצר נואשו מאפשרות זו.

באוצר הדגישו, כי ללא השוואת הזכויות, לא יוכל האוצר לקדם את תהליך המכירה של הבנקים.

הצעת החוק מפרטת גם את הסדרי הביניים, שיחולו בבנקים עד שימכרו לגורם פרטי. מוצע, כי בתקופה זו ימונו הדירקטורים של הבנקים ע"י ועדה, שתמונה לצורך זה ע"י שר האוצר. הצעת החוק פוסלת שר, ח"כ או עובד מדינה מלשמש כדירקטור. החוק קובע, כי הדירקטורים הקיימים יחדלו מלכהן בתום חודש מקבלת החוק. שר האוצר יהיה האחראי לביצועו.

חוק השוואת הזכויות יחול כל עוד תחזיק הממשלה יותר מ־10% מזכויות ההצבעה על בנק מסויים.

הביצוע בפועל של החוק יעשה באמצעות חברת "נכסים מ.י." אשר בראשה עומד עדי אמוראי. בסוף השבוע שעבר חזר אמוראי מארה"ב, שם קיים סדרה של דיונים עם גופים המעוניינים להשתתף ברכישת הבנקים וכן עם גופים המתעניינים במכירת הבנקים.

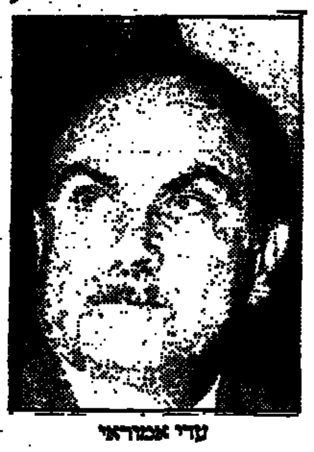
עדי אמוראי

מוצרי יבוא מספרד ומפורטוגל מוזלים מהיום בעשרות אחוזים

מאת איתן אבריאל

היום מוזלים כל המוצרים המיובאים מספרד ופורטוגל, על פי ההסכם להפחתת מכסים, שנחתם עם מדינות אלה. חלק מהסחורות המיובאות מספרד ופורטוגל מחולק לשתי רשימות. רשימה אחת של מוצרים תוזל היום במלוא שיעור המכס, 37.5%. רשימה זו כוללת, בין השאר, מנועים חשמליים, מצברים ורהיטים.

המכס על שאר המוצרים שאינם מופיעים ברשימה יושווה לרמת המכס הקיימת היום על מוצרים דומים מהשוק האירופי המשותף. החל מה־1.1.89 תתבצע הורדת מכסים נוספת על המוצרים הכלולים ברשימה המיוחדת, ובעוד חודש יגיע שיעור המכס על רשימה זו ל־47.5% משיעור המכס, שהיה קיים עד אתמול.

המכס על מכוניות מספרד לא יופחת היום, לאחר שהפחתתו התבצעה כבר בתחילת נובמבר. אולם תחול הפחתה של 37.5% במכס על אוטובוסים מארצות אלו.

מאגף המכס באוצר נמסר כי המכסים על היבוא מארצות השוק המשותף יבוטלו החל מתחילת 89', להוציא מוצרים מסויימים, הכוללים בעיקר סחורות חקלאיות.

כור אינה מצליחה לגייס 2 מ' דולר לשחרור תנור ל"פניציה"

מאת מיכל רוזה

התנור לייצור בקבוקי זכוכית, שהוזמן ע"י מפעל פניציה של כור, טרם שוחרר מנמל חיפה, חודש וחצי לאחר הגעתו. שיחרור התנור, שנועד למפעל החברה בירוחם, מתעכב בשל העדר מימון הנדרש מצד קונצרן כור, בסך כ־2 מיליון דולר.

עלות רכישתו של התנור היא כ־10 מיליון דולר, מזה קיבלה כור מענק בסך 4 מיליון דולר ממרכז ההשקעות. משה בורנשטיין, בעל השליטה בחברת סטפו, אשר חתם עם פניציה על הסכם אספקת בקבוקים, אמור לממן סכום נוסף של 4 מיליון דולר ואילו את הסכום הנותר של 2 מיליון דולר, מבקשת כור לקבל מהבנק לפיתוח התעשיה.

הבנק אינו מעניק מימון זה לכור, מזה חודש וחצי, בטענה כי הבטחונות שיש בידו אינם מספיקים. הנהלת כור מתקשה להשיג בטחונות נוספים, מאחר והיא נתנה לבורנשטיין בעת חתימת ההסכם עמו, שיעבוד ראשון על מפעל פיניציה בירוחם.

הנהלת כור פנתה לשר התעשיה לפני שבוע וביקשה את התערבותו לצורך שחרור התנור. נודע, כי שיחות שהתקיימו בין ראשי המשרד לבין הנהלת הבנק לפיתוח התעשיה, לא הביאו להסרת דרישתו של הבנק לקבל בטחונות נוספות.

עלות אחסנת התנור בנמל היא כ־3,000 דולר ליום. בשלב זה עדיין לא ברור גם, מי ישלם עבור האחסנה מאחר ומזמין התנור הוא בורנשטיין עצמו.

ראש קבוצת הכימיה של כור, דן שנבל, מסר ל"הארץ" כי העיכובים בשיחרור התנור מקשים מאוד על מצבה של פיניציה. המפעל בירוחם מפסיד 600־700 אלף דולר בחודש וללא התנור החדש הוא לא יוכל להחלץ מן ההפסדים. כיום פועל במפעל תנור אחד בלבד המספק רק כ־35% מתצרוכת השוק.

גידול של 11% ביצוא היהלומים בנובמבר

מאת איתן אבריאל

יצוא היהלומים המלוטשים הסתכם בחודש נובמבר ב־213 מיליון דולר. זהו גידול של 11% לעומת יצוא היהלומים בנובמבר אשתקד.

סיכום יצוא היהלומים מאז תחילת השנה מלמד, כי היצוא הגיע בתקופה זו ל־2.4 מיליארד דולר. זהו מהווה גידול של כ־26% בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד.

המזרחי מבקש למכור מניותיו בחברה השלטת בסניפיו בחו"ל

מאת אריה לביא

התחדשו המגעים למכירת חברת האחזקות הבינלאומית השולטת על שלוחות בנק המזרחי בחו"ל, לפתרת חילוקי הדיעות הבסיסיים בין ראשי בנק המזרחי לבין שותפיהם מארה"ב.

חברת האחזקות הבינלאומית, הרשומה עקב שיקולי מיסוי באמסטרדאם, היא בעלת השלוחות של בנק המזרחי בניו יורק, ציריך ולונדון. השליטה בחברה זו מצויה בידי בנק המזרחי, אך שותפים עמה גם משקיעים זרים, רובם מארה"ב. מאז משבר המניות הבנקאיות ופרישתו של אהרן מאיר מניהול הבנק, נערכים מגעים למכירת החברה. עד כה לא הניבו מגעים אלה כל תוצאות.

המשקיעים הזרים הביעו נכונות לרכוש את השליטה בחברת האחזקות, בין היתר בגלל הבדלי עמדות קשים עם בנק המזרחי בנושא פעילות הבנק, אך המשא והמתן לא יצא לפועל בגלל פער בהערכת שווי החברה. באחרונה הוצגה חוות דעת, שקבעה ששווי החברה הוא מגיע ל־90 מיליון דולר, אך השותפים מחו"ל טענו שהמחיר מוגזם, במיוחד בהתחשב בירידה ברווחיות השלוחות בחו"ל, והמיוחד זו בניו יורק.

בישיבת מועצת המנהלים של חברת האחזקות, שנערכה באחרונה באמסטרדאם, נמשכו חילוקי הדיעות בין הצדדים. השותפים הזרים האשימו את בנק המזרחי בהסתרת מידע לגבי הסיכויים למכור נכסים יזמים של החברה.

בסופו של דבר סוכם להזמין חוות דעת נוספת לשווי החברה הבינלאומית כדי לחדש את המגעים למכירת השליטה בחברה. גורם בבנק המזרחי אישר שהוזמנה חוות דעת לגבי שווי החברה, אך ציין שלא מובטח שהמשקיעים הזרים יהיו אלה שירכשו את החברה הבינלאומית ויתכן שדווקא בנק המזרחי יקנה את חלקם.

הסנה תנסה למכור עסקי ביטוח בחו"ל שגרמו להפסדים כבדים

מאת אריה לביא

היו"ר החדש של מועצת המנהלים של חברת הסנה, ריצ'ארד ערמון עומד לצאת לחו"ל בנסיון למכור את עסקי הסנה שמחוץ לישראל. ערמון יצא לחו"ל, כנראה, כבר בשבוע הבא.

עסקי הביטוח של הסנה בחו"ל, הם בין הגורמים העיקריים להפסדים הכבדים של הקבוצה. ערמון הגיע למסקנה, שיש למכור את העסקים הללו, גם במחירי הפסד או לנסות ולהגיע להסכם עם החברות האחרות, המחזיקות בביטוחים אלה, לפיה הסנה תפרוש מפעילות זו.

בענף הביטוח מעריכים, כי יקשה מאוד למכור את הפעילויות הללו, בגלל שמרביתן הניבו הפסדים כבדים בשנים האחרונות. במקביל ינסה ערמון, למכור בחו"ל [illegible] תיק החיים של הסנה. [illegible] שהחברות הישראליות המגלות ענין בתיק זה [illegible] ובמידה מסויימת גם מגדל, מכוונות לרכוש חלקים בתיק זה, אך במחירים שמוגדרים כבלתי ריאליים.

על אף הפעילות הרבה שמגלה ערמון כיום בעסקי הסנה, [illegible] בכיר בבנק הפועלים. בשלב זה לא ברור איזה תפקיד יקבל [illegible] נמסר לסנה בעבר, יוסי דאוור. מעריכים, שערמון יטפל בנושאים הקשורים לגביית חובות גדולים עבור בנק הפועלים.

עיסקה סיבובית של מודדי חום:
מיוצאים לגרמניה ואחר כך שוב מיובאים לארץ

מאת אבי גנאור

חברת "מדי", שבבעלות חברת העובדים, חתמה השבוע על הסכם לאספקתם, משך 4.5 שנים, של מיליון מודדי חום מתוצרתה לחברה מגרמניה. זו תשווק את מודדי החום אלו ליבואנים בישראל, כדי שאלו ישווקו אותם בארץ עם התווית "מייד אין ג'רמני", (מיוצר בגרמניה).

עלי צייגר, מנכ"ל חברת "מדי", מסר כי מודדי החום, המיוצרים מזכוכית זוכים באחרונה להכרה מחודשת בשל דייקנותם ואמינותם. לדבריו, "מדי" מייבאת מגרמניה זכוכית גולמית מיוחדת לייצור המודדים ואח"כ מייצאת את המוצר המוגמר, העומד בתקנים המחמירים הנהוגים באירופה, בחזרה לגרמניה. מודדי החום משווקים למדינות שונות ובהן לישראל, שבה מעדיפים לרכוש את המוצר עם התווית מיוצר בגרמניה על פני אותו המוצר עם התווית מיוצר בישראל.

חברת החשמל תנסה לגייס 330 מיליון שקל באג"ח

מאת אלי אלעד

חברת החשמל עומדת לצאת בהנפקה של איגרות־חוב לציבור בסכום של 330 מיליון שקלים. כך החליטה מועצת המנהלים של החברה.

בעקבות ההחלטה עומדת החברה להגיש את תשקיף ההנפקה לאישורה של הרשות לניירות ערך. עלפי התוכנית, תבוצע ההנפקה לקראת סוף החודש.

לדברי אנשי חברת החשמל, גיוס ההון מיועד להשלמת מימונו של תקציב הפיתוח של החברה וכן להון חוזר, למימון החזר התשלום על חשבון צריכה שוטפת, המוחזר לצרכני החברה.

ההנפקה המתוכננת היא הגדולה מסוגה בבורסה הישראלית. לפני כחודשיים הנפיקה החברה אג"ח בסך 100 מיליון שקלים. הצלחה בהנפקה זו עודדה את החברה לחזור ולגייס הון בהנפקת הענק הנוספת.

אוזילובסקי נבחר כמזכיר החדש בתנועת המושבים

מאת אבי גנאור

מרדכי (מוטה) אוזילובסקי, נבחר ביום רביעי לתפקיד המזכיר הכללי של תנועת המושבים, במקומו של ח"כ גדליה גל, שנאלץ לפרוש מתפקידו עם בחירתו לכנסת.

אוזילובסקי, כבן 50, נמנה על מייסדי מושב לכיש. בעבר שימש כמרכז אגף המשק בתנועת המושבים ובאחרונה שימש כסגן מזכיר וראש אגף החברה בארגון. אוזילובסקי יכהן בתפקיד המזכ"ל לצידו של יוחנן (ג'וני) דניאל, חבר מושב מסילת ציון, המשמש כמזכ"ל התיישבות הצעירה בתנועת המושבים.

בחסות
לשכת המהנדסים והאדריכלים בישראל

מגמות וחידושים

יום עיון לאדריכלים ומהנדסים

- תכנון בעזרת מחשב - מהפיכת התיב"ם במשרדי האדריכלים בעולם ככלי לנגישות למידע, כעזר לתכנון וכבסיס חיוני למשרד העתיד.
- יסודות התכנון של מוצרי האלומיניום כשלמות תיפקודית וארכיטקטונית.
- סדרות המוצרים החדשים כחלק ממגמות הפיתוח בעולם.
- טכנולוגית צביעה אנכית מתקדמת לציפוי אלומיניום - ELECTROSTATIC TURBO DISC.
- סיור במפעלי האלומיניום והצבע ותצוגת דגמים.

יום העיון הינו ללא תשלום ויתקיים ב־25.1.89 במפעלי קליל, אזור התעשיה ק. מוצקין.
נבקשך לאשר את השתתפותך לגב' ורד ראובני טלפון: 757914 ,753044, 04-757878.
על מנת לאפשר לנו לשלוח לך הזמנה רשמית.

קליל תעשיות בע"מ, ת.ד. 210 קרית מוצקין 26114, פקס: 757862־(04)

מדינת ישראל
משרד החינוך והתרבות
הטלויזיה החינוכית הישראלית

לסדרה באנגלית
דרושים ילדים בגילאי 13־9
דוברי אנגלית ברמה של שפת אם ממרכז הארץ.

רק בעלי נסיון במשחק ובשירה יפנו בכתב בצרוף תמונה וציון מס' טלפון אל: הטלויזיה החינוכית הישראלית המחלקה לאנגלית רח' קלאוזנר 14 רמת־אביב ת"א 69011

אגד מתגבר
את השרות לחופשת
חג החנוכה

מיום ראשון 4.12.88 ועד יום ראשון 11.12.88 יתוגברו קווי אגד לכל היעדים ויופעלו בתדירות גבוהה יותר למתותך.
פרסים ולוחות זמנים, מפורסים בדפי זהב האזוריים לאחר מפתח הסיווגים, בלשכות המודיעין בכל תחנות אגד ברחבי הארץ, ובמרכזי המידע כדלקמן:

תל־אביב	03-432777
ירושלים	02-304304
חיפה	04-549121

הנהלת אגד מאחלת נסיעה נעימה וחג אורים שמח

אגד התנועה של המדינה

משרד החינוך והתרבות
המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות
המדור לאומנויות פלסטיות

מכריזים בזאת על
תחרות לקבלת חמישה פרסים
לבצוע עבודות בתחום האומנויות הפלסטיות

המדור לאמנויות פלסטיות במועצה הציבורית לתרבות ולאמנות החליט להקצות חמישה פרסים לאמנים היוצרים בישראל. הפרסים מיועדים לבצוע עבודה (והערכה, קטלוג, הוצאות להשלמת עבודה) בתחומים: ציור, פיסול, קרמיקה, צילום.
ועדת שיפוט, שתמונה ע"י המדור לאמנויות פלסטיות, תקבע את הזוכים, מבין המועמדים. סכום כל אחד מחמשת הפרסים יהיה בסך 7,000 ש"ח.
המעוניינים לגשת את מועמדותם מתבקשים למלא טופס בקשה, שאליו יש לצרף פריטים כגון: תמונים על העבודה המוצעת, עלות כספית, תולדות חיים, המלצות.
את טופס הבקשה ניתן לקבל באגף לתרבות ולאמנות, משרד החינוך והתרבות, ירושלים (טל' 02-238681), או: המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות, רחוב תל־חי 3, תל־אביב (טל' 03-285413).
את הבקשות יש להגיש עד ליום ו' ה־30 בדצמבר 1988 (נעד בכלל) עפ"י הכתובת:
פרס לביצוע עבודה באומנויות פלסטיות (עבור הרמונה)
משרד החינוך והתרבות
מינהל התרבות
האגף לתרבות ולאמנות
רחוב ממילא 20
ירושלים 91911
בקשות שתגענה לאחר המועד המצויין לעיל ללא תכללנה ברשימת המועמדים לקבלת הפרס.

משרד החינוך והתרבות
המינהל הפדגוגי – אגף הנוער

יום עיון לזכרו של ניב חזון ז"ל
בנושא
משמעות תכניות החינוך החברתי־ערכי לעבודה חינוכית עם בני נוער

יתקיים ביום ב', ב' חנוכה, כ"ז כסלו תשמ"ט (5.12.88)
בסמינר שיין בפתח־תקוה, בין השעות 09.00 בבוקר ו־16.00 אחה"צ.

בתכנית
- טקס התייחדות לזכרו של ניב חזון ז"ל.
- עבודה בסדנאות – תכניות בחינוך חברתי־ערכי בתיכ"ס העל־יסודיים.
- רב שיח: "מסורות מחוייבות הפרט לציבור מימי החשמונאים ועד ימינו".

המעונינים להשתתף ביום העיון יפנו למזכירות אגף הנוער במשרד החינוך והתרבות בירושלים, טל': 02־238582־3.

ש.ח.כ.
שרות חקירות כללי
מקבוצת השמירה
כל אשר רצית לדעת
31 שנות נסיון והצלחה בארץ ובעולם לשרותך
כל סוגי החקירות, באמינות, בסודיות, ובסודיות מוחלטת
ש.ח.כ.
דרך פתח־תקוה 19
תל אביב 66183
טל: 623084; 621975; 614636
FAX: 623995

"בזר שטיחים"
אשר
רח' דיזנגוף 184 ת"א
המרכז לשטיחים פרסיים וסיניים!!!
למכירה: שטיחים פרסיים וסיניים
בוכרה • בלוצ'יסטן • קוקז •
קשמיר • קילים • אפגן •
שטיחים טורקיים וסומאים
שטיחים עתיקים!!!
רחיצת שטיחים ותיקון אומנותי במומחיות
• הרבה שטיחים במחירי הזדמנות!!!
ת"א דיזנגוף 184, 190,
טל' 243598, 03־234580
כל הסחורה במחירים נמוכים ביותר !!

האזינו היום
ל"קול השלום"
בשעה 14.00 בשידור חי
איתן דנציג יראיין את
ח"כ רפי אדרי
יו"ר מועצת המנהלים של "שיכון עובדים"
שידור חוזר ביום ב' בחצות.

"התדר השיווקי"
למי שצריכים עדכון שיווקי
אבל אין להם מתי

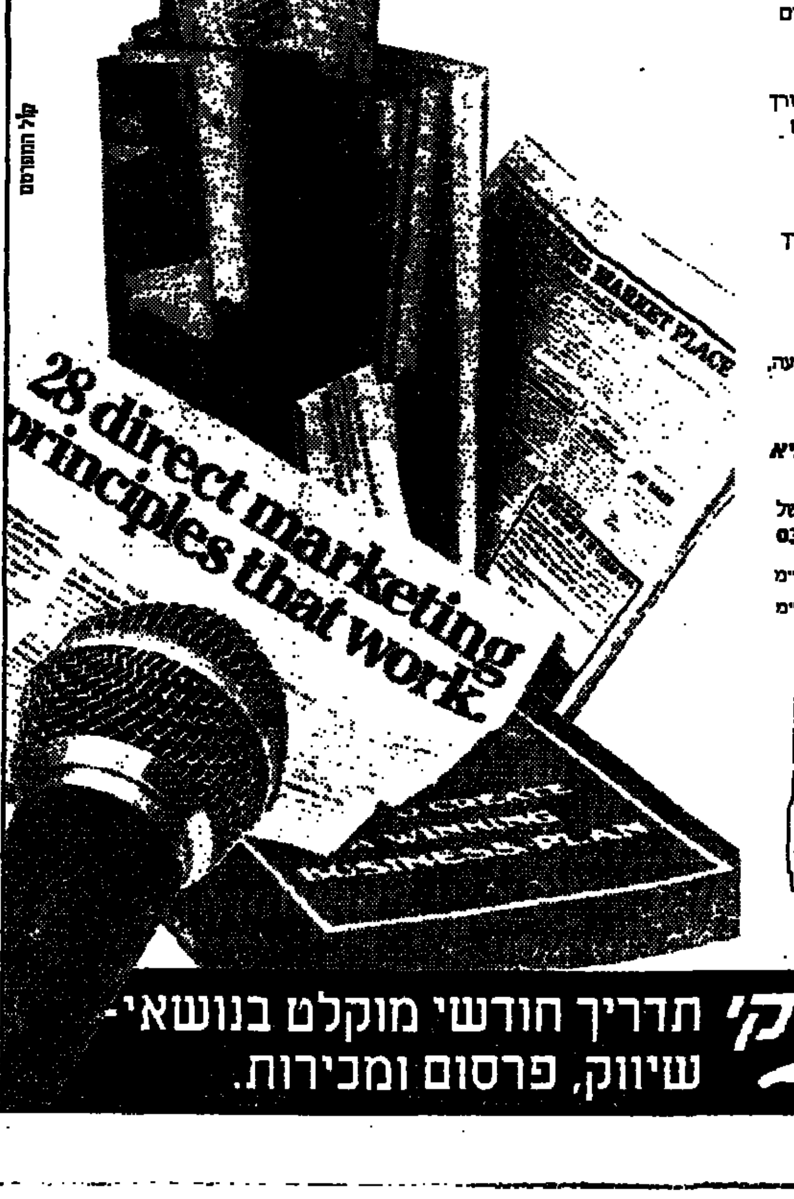

חושב שיווק, עכשיו כשהביקושים יורדים והתחרות גוברת, אתה חייב לדעת יותר... ומהר:

צוות עורכים מקצועי בראשותו של פרופסור יגאל אייל מאוניברסיטת תל־אביב ממיינים, בוחנים ומנתחים עבורך לפחות 15 כתבי עת מקצועיים מעולם השיווק, הפרסום והמכירות מידי חודש בחודשו. זאת ההזדמנות שלך להתעדכן בנעשה בתחום השיווק בעולם כולו, במגמות חדשות, משמעותן ותרגומן המעשי לשטח.

זהו התדריך השיווקי המוקלט - "התדר השיווקי" הדרך המהירה לקבל ישר לאוזן מידע מקצועי ממויין העשוי להטות את הכף בקבלת ההחלטות שלך.

כל מה שצריך להתעדכן - בקלטת אחת מידי חודש.

תוכל להאזין לתדר השיווקי ב־90 קמ"ש כשאתה בנסיעה, ב־5 קמ"ש כשאתה בפקק או ב־0 קמ"ש כשאתה שרוע במיטה.

זכורו הברקה שיווקית אחת עשויה להביא למהפך בהיקף מכירותיך.

טלפן עכשיו על מנת שתוכל לקבל גם אתה זרם שוטף של רעיונות שיווקיים מידי חודש. 249390, 03-5449603

מחיר מנוי שנתי (12 קלטות) 240.- ש"ח+מע"מ
מחיר מנוי חצי שנתי (6 קלטות) 140.- ש"ח+מע"מ

ניתן לבטל את המנוי בכל עת ולקבל חזרה את יתרת התשלום

התדר השיווקי תדריך חודשי מוקלט בנושאי־ שיווק, פרסום ומכירות.

לוח העיר

הכי זולים בעיר

א.א.

שרות מזגני אויר

★ שרות התקנה ומכירה לכל סוגי המזגנים.

★ אחריות מלאה של היצרן

★ מחירים במזומן:

ל־2.5 כ"ס

אמקור 2740 ש"ח

תדיראן 2870 ש"ח

אלקטרה 3130 ש"ח

★ מומחים להתקנת מזגנים מפוצלים

★ המחירים אינם כוללים מע"מ והתקנה

★ מבצע להתקנת משאבות חימום למזגנים

טל: 03-813673

03-813891

הרצל 95, ת"א

דני דירות

רח' אחוזה 84, רעננה

טל. 052-917968

ברעננה !!! קוטג' 6 + מרתף חדש ! $220,000

ברעננה !!! אולמות תעשיה חדישים השקעה מעולה $715 למ"ר

ברעננה !!! פנטהאוז מהמם יוקרתי $198,000 מיקום מעולה

ברעננה 4 ק"ב + מעלית, חדשה מיידי $115,000

ברעננה מגרשים במיקום מעולה 200 – 250, $93,000

CORIAN לא עוד שיש!

DU PONT

משטחים מעולים למטבח ולאמבט

europal

אלכסנדר ינאי 9 סגולה פ"ת

03-9340713, 03-9340598

לא מכרת. לא שילמת

רק בלוח העיר

קבלת מודעות מ־08.00-20.00

03-383322

רח' יל"ג פינת 6 ת"א

מחיר למילה 12 ש"ח בכלל מע"מ

תל־אביב גוש דן השרון

דירות למכירה

● בבבלי קומה 3, 3 חדרים, ק"א, ע"ע, טלפון...

● בתל־אביב. ח. באייר, למכירה, 4, ק"ד, מעלית, חניה, $200,000

● בתל־אביב, בבר־כוכבא – למכירה, 3, משקעת, מעלית וחנית, מיידי

● בתל־אביב, בארלוזורוב, למכירה, 3, ק"א, מעלית וחנית, $110,000

● ברמת־השרון, בראשונים, להשכרה, 4, מרווחת, שירותים כפולים + מעלית וחנית כפולה, $700

● בקריאון, למכירה, דירת 4 חדרים, משקעת, ק"ב, $100,000

● בתל־אביב, בשד' ההלכה – להשכרה, משרדים, 160 מ"ר, 4 טלפונים, 3 חניות

טוביה לשם

סלוניקי 7 ת"א

03-481387

דירות נופש

וילות ובתים

גבי בית דרי

סירקין 19

03-722238, 739931

בתי כפר ומשקים

חינם !!!

שירות לבעלי דירות בת"א

★ אנו נטפל בכל הפניות

★ אנו נדאג לכל הפרסומים

וכמו כן נמצא לכם את הקונה/שוכר הטוב ביותר לדירתכם וכל זאת חינם ללא שום התחייבות

★ טיפול אינטנסיבי ויחס אישי

בריטשוויה 48 ת"א

03-283672

כפוף לתנאי המבצע

פנטהאוז דירות גג

4 חדרים ויותר

3—3.5 חדרים

2—2.5 חדרים

1—1.5 חדרים

קבלנים מציעים

טניס 20+

מועדון הטניס הישראלי לגילאי 20 ומעלה

אצלנו תמיד יש עם מי לשחק

טל: 03-232938

חברה לעבודות עפר כבישים ופיתוח

שברשותה טרקטורים ומשאיות מעוניינת בעבודות פיתוח,

חפירה ופינוי בקבלנות

03-321388 או בימים,

ובערב: 03-760394,

03-5562418

ישראהאוז

[illegible]

No. 1 מלד"ן

תיווך – נכסים השקעות

רמת־השרון

● בהזדמנות חד פעמית למכירה חנות במרכז סוקולוב 170,000 דולר

● מציאה!!! 5 חדרים, הנוף היפה ביותר בארץ 185,000 דולר

● 4½ חדרים מפוארת + מעלית 4 כ.א. 165,000 דולר

● במיקום מעולה הזדמנות 4 + גג + מעלית מיידי 195,000 דולר

● מציאה!!! 3 עקקון אפשרות ל־4 + נוף רק 88,000 דולר.

תל־אביב

גוש דן

איזור השרון

חולון בת־ים

יריד מחשבים

4.12.88 — 9.12.88

10:00 — 19:00 יום ו' 10:00 — 13:00

מחשבים אישיים ועסקיים

ציוד הקפי ואביזרים

מחירים מיוחדים לחג החנוכה

התערוכה תתקיים ב"בית האזרח" רח' ביאליק 42 ר"ג

סי.איי.אם בע"מ הדר 2 הרצליה

חג חנוכה שמח

צור אי.טי.סי רח' ביאליק 59 ר"ג

עד 12% הנחה

נאות ויצמן-כפר-סבא

[illegible]

שיכון ופיתוח, רח' אבן גבירול 2, ת"א 03-262160/9

משה שקד ובניו, רח' ביאליק 12, נתניה 053-336032

תיווך הצומת, רח' ויצמן 40, כפר־סבא 052-441163, 052-20533

שיכון ופיתוח משה שקד ובניו

שמולקרבן

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

המשך ת"א גוש דן והשרון

לידיעת המפרסמים ב"לוח העיר" ת"א

מודעה באחריות / לא מכרת - לא שילמת

כללי פרסום

● "חודש פרסום" משמעו פרסום אותה מודעה 8 פעמים בתשלום בארבעה שבועות.

● המבצע חל על פרסום מודעות צלים (לא שטח) בלוח העיר ת"א בלבד ולגבי נכס או שירות. (להלן: נכס) המוצעים באזור ת"א, גוש דן והשרון בלבד.

● אם בתום חודש פרסום ועד להגשת הבקשה להחזר כספי כאמור להלן לא נמכר הנכס בדרך כלשהיא זכאי המפרסם להחזר התשלום עבור המודעה או לפרסום חודש נוסף במקום ההחזר.

● מודעה בה הוצעו יותר מפריט אחד, ונמכר אחד מהם, לא יהא המפרסם זכאי להחזר.

● בקשות להחזר כספי או לפרסום חודש נוסף יתקבלו במשרדי הלוח שירות (לא באמצעות משרדי פרסום) רח' י.ל. פרץ 6 ת"א טל 03-383322 בימים א'-ד' בין השעות 15:00-8.00 ולא יאוחר עד שבועיים מתום הפרסום.

● בפנייתכם ללוח נא להצטייד במספר קוד המודעה ובמספר חשבון הבנק. ההחזר ייעשה באמצעות העברה לחשבון הלקוח

מכוניות

אופל

אוטוביאנקי

אינוצנטי

אלפא רומאו

אמריקאיות

אוסטין

ב.מ.וו

ג'יפים

דייהטסו

אאודי

AVIS

דגמי 87

ללא מזומנים

תשלומים כפי יכולתך עד 100% מהמחיר

★ דיקוסטו שריד 1000 אוטו + מזגן

★ דיקוסטו שריד 1000 + מזגן

★ פסאט אוטו 60 1100 + מזגן

★ אוטוביאנקי Y-10

★ רנו 9, 1400 + מזגן

★ רנו 11, 1400 + מזגן

★ לנציה פריזמה 1300 + מזגן

★ לנציה פריזמה 1600 + מזגן

★ לנציה פריזמה 1500 אוטו' + מזגן

★ פג'ו 505 1800 אוטו' + גג נפתח + מזגן

★ פג'ו 505 1800 משפ' + מזגן

★ סובארו סדאן 1600

★ פולקסווגן טרנספורטר 2000

כל המכוניות לאחר טיפול ובאחריות של מוסך אוויס. אחריות אוויס ל־3 חודשים ו/או ל־5,000 ק"מ

משרד מכירות רמת־גן, רח' חבצלת 6, ליד בורסת היהלומים, 03-7521029, 7528558

בימים א'–ה' בין השעות 08.00–17.00, ביום ו' בין השעות 08.00–13.00

דירות ברמ"פ

חדרים מרוהטים

שותף/שותפה

דירות מרוהטות

ביקוש דירות

3—3.5 חדרים

נתניה

4 חדרים ויותר

3—3.5 חדרים

דירות בשכ"ח

2—2.5 חדרים

ראשל"צ

4 חדרים ויותר

מגדלי אשכול

ז'בוטינסקי 33 ראשל"צ

03-9661319

בנים בקרית ראשון מגדלים בתום 2 דירות בכל קומה

● דירות בנות 4 ו־5 חדרים

● בכל הדירות: יחידת הורים נפרדת, מטבח גדול, חדר רחצה...

● תנאי תשלום נוחים במיוחד.

● משכנתאות מוגדלות (לזכאים).

● ערבות בנקאית צמודה. ניתן לראות את הדירות ולקבל פרטים בשבת בין 11.00-14.00 באתר.

פרסום משולב למכרזים

מקרקעין למכירה

מוצעים בזאת למכירה המקרקעין הבאים

תל אביב

בין נתיבי איילון לרח' התרס 14 גוש 6977 חלקות 104, 105, 107 בשטח כולל ברוטו 9,269 מ"ר. המגרש כלול בתחום תוכנית מפורטת 1205 שבתוקף ובתאום ותכנית 2129 אשר פרסומה להפקדה ומייעדת את המגרש לבניה לתעשיה למשרדים.

אין מודעה זו מהווה התחייבות למכירת הנכס או כל התחייבות שהיא אלא הזמנה להציע הצעות בלבד.

פרטים נוספים ניתן לקבל בטל: 053-617336 או בפקס' מס' 053-619226

מקרקעין למכירה

מוצעים בזאת למכירה המקרקעין הבאים

1. חיפה צ'ק פוסט

גוש 11665 חלקות 52 עד 59 בשטח כולל כ־7 דונם רח' רזוב פינת רח' בן יוסף השטחים פנויים למסירה מידית. אזמה פרטית המיועדת לבנה לתעשיה למכירה בחלקים.

2. מפרץ חיפה חוף שמן

גוש 11637 חלקות 50, 49 ברח' קנטשטיין ע"י צור תעשיות. כל חלקה בשטח של כ־4.5 דונם על כל חלקה סככה בשטח של כ־2,300 מ"ר הבנויה מלא והכולל אספלט, גדר, חשמל ומים. ניתן לרכוש כל חלקה בנפרד.

אין מודעה זו מהווה התחייבות למכירת הנכס או כל התחייבות שהיא אלא הזמנה להציע הצעות בלבד.

פרטים נוספים ניתן לקבל בטל: 053-617336 או בפקס' מס' 053-619266

סובארו

וקסהול

טלבוט

לנציה

דלתה

מיני מיינור

מיצובישי

מרצדס

וולוו

נ.ס.או.

סאאב

סוסיתא

סיאט

סימקה קרייזלר

פולקסוואגן

לא מכרת לא שילמת

לקבלת מודעות

כל העיר

ודרושים

03 625118

5365759

עד חצות ובאשראי

סיטרואן

סוזוקי

פיאט

פורד

פיז'ו

רנו

פרסום משולב למכרזים

המועצה המקומית מבשרת ציון

מכרז 11/88

דואר מעה ציון

המועצה מבריזה בזאת על קבלת הצעות לבדיקה, שיפור ואירגון של כל מערכת הגינון, הגפיות ושיפוץ הגנים בישוב.

פרטים ניתן לקבל במשרדי המועצה המקומית אצל מזכיר המועצה.

להצעות המוגשות יש לצרף ערבות בנקאית לתקופה של 3 חודשים בגובה 5% מערך הצעה.

המועד האחרון לקבלת הצעות הוא יום ה' 15.12.88 שעה 12.00

המועצה אינה חייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה אחרת.

יהושע כהנא

יו"ר הועדה הממונה מבשרת ציון

טלפונים: המשרד במבשרת ציון 02-342991

מוזמנות בזאת הצעות לקניית מכוניות:

1. פורד אסקורט 1975
2. טלבוט סימקה מהסדרה 1982
3. סובארו 1300 + מזגן 1982

את המכוניות ניתן לראות בחצר המוסך, רחוב יגאל אלון 65 ת"א. בימים א' - ה' בשעות 08.00-15.00 לפנות למר ראובני-מנהל המוסך.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

המשך ת"א גוש דן והשרון

[illegible]

משאיות

[illegible]

אוטובוסים

[illegible]

מוניות

[illegible]

טרקטורים

[illegible]

אופנועים

[illegible]

מסחריות

[illegible]

טנדרים

[illegible]

הצעות עבודה

• "תבנית" – הגדול לייבוא גרביים, דרושים כשכירים. 17382507א

[illegible]

למפעל באשדוד דרוש

מנהל עבודה בכיר

נסיון בענף המזון – הכרחי

טל: 08-471182

08-468383

[illegible]

קריירה

מלחימים/ות

מרכיבים/ות

+ נסיון, מאזורים: פ"ת, ב"ב, ר"ג, רעננה וכפ"ס

053-338901, 03-5449848

בתי-ספר לנהיגה

[illegible]

עתיקות

[illegible]

חרטים/מסגרים

[illegible]

חשמל / אלקטרוניקה

[illegible]

אחיות

[illegible]

נגרות ותפירה

[illegible]

מכונאים / הנדסאים

[illegible]

דפוס

[illegible]

מהנדסים / אדריכלים

[illegible]

הנהלת חשבונות

[illegible]

עובדי מוסך

[illegible]

רשת מכללות, בתי-ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים, בתי-ספר תעשייתיים ולחניכים

עמל

דרושים/ות

תל-אביב

● דפס אופסט להדרכה בקורסי ערב למכונות פרווה — פיכוריט.

פרטים: מזכירות הכשרת דפוס מבוגרים בי"ס לידי דיזוים

טל: 03-477237, 03-476160, 03-479752

● מורה לגרפיקה

● מורה לחשמל

לאזור המרכז, לקורסי ערב

פרטים: עמל, המערכת להכשרת מבוגרים טל: 03-497444

טבריה

ממלאי מקום למורים במקצועות:

● פיסיקה
● מחשבים
● חשבונאות
● כימיה
● מתמטיקה
● לשון
● תנ"ך
● אנגלית

תקופת העסקה בין חודש ל-3 חודשים.

פרטים: לפנות אל מנהל בי"ס עמל מקיף עירוני טל: 06-794990, 06-794803

חדרה

● מורה/מדריך להשמל רכב (אפשרי ליום עבודה אחד בשבוע)

פרטים: בי"ס עמל מקיף טל: 06-338873, 06-333991

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל

יהלומים

[illegible]

דוגמניות צילום

[illegible]

מוכרים/ות קופאים/יות

[illegible]

שרטטים וגרפיקאים

[illegible]

רפואת שיניים

[illegible]

מורות וגננות

[illegible]

מוכירות

[illegible]

סוכנים/ות

[illegible]

מחסנאים

[illegible]

נגרים

[illegible]

נהגים

[illegible]

ORS שרותי כח אדם

למחלקה הצבאות בתל-אביב דרושים:

1. **חובך** — 12 שעות שבועיות, 3 פעמים בשבוע אחה"צ, גיל 40, אינטליגנטי וסמכותי, קבועה, מיידי, ת"א.
2. **מבלטן מעולה ועצמאי** — תיכנון וביצוע, יוצא צבא, פרופיל גבוה, מיידי, חסעות וארוחות, הוד-יוסף.
3. **רתכי שריון** — מנוסים, יוצאי צבא, פרופיל גבוה, הסעות וארוחות, מיידי, קבועה, הוד-יוסף.
4. **מגוים מקצועיים** — ב' רב, יוצאי צבא פרופיל גבוה, גיל עד 35, עבודה קבועה ת"א.
5. **בוגר מגמת מתכת** —(10 שנות לימוד ומעלה), יוצא צבא, פרופיל גבוה, מיידי, ת"א.
6. **חשמלאי** — עוזר לעבודות שטח, מיידי, מה' עוזרים — ת"א.
7. **חוטי לוחות חשמל** — מנוסים, יוצאי צבא, פרופיל גבוה, מיידי, קבועה, ת"א.
8. **חוטנת** — לכבה עזרה, (בחורה בלבד), 12 שעות שבועיות, 3 פעמים בשבוע אחה"צ, קבועה, מיידי, צהלה.
9. **חשמלאים** — מעשיים/מוסמכים מנוסים, יוצאי צבא, פרופיל גבוה, מיידי, קבועה, ת"א.
10. **מנהל עבודה** — מוסמך במכונאות רכב/ מכונאי רכב סוג 3, בתוך רכב מוסמך/פחחי רכב סוג 3, מיידי, קבועה, ת"א.
11. **עובדים** — עם רקע במסגרות או בוגרי מגמת מתכת, קבועה, מיידי, ת"א.
12. **צבעי ריסוס** — קבועה, מיידי, ת"א.
13. **שרברב** — יכולת עבודה עצמאית, התקנות, מיידי, קבע ת"א.

• מועמדים מתאימים מתבקשים להגיע עם מסמכי מילואים, שבי תעודות השכלה.

כתובתנו: כבר אחרים 134, תל-אביב, ליד קולנוע שחף.

הטובים עובדים קבוע ORS

נפן

משאבי אנוש

גאולה 47 ת"א

03-655454, 650467

● 8 נהגים רשיון ב' פרופיל 80 + נהגים מעל 15 טון.

● מזכירות עב/אנ. פקיד רישוי, פקידת יבוא (טרנזיט), קלדנית לחצי משרה

● מנהים לנהגי + רשיון לחילוץ, בכל הארץ שבתות וחגים, רכב צמוד 1200 שיח נטו

ספרים/ות

[illegible]

עובדי מתכת

[illegible]

עובדי מטבח

[illegible]

פועלים/ות

[illegible]

פקידים/ות קלדניות

[illegible]

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה

לפי חוק זה, אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם, מחמת היותם נשואים, או מחמת היותם הורים, בקבלה לעבודה, תנאי עבודה, קידום בעבודה, הכשרה או השתלמות מקצועית, ופיטורים או פיצויי פיטורים. בנוסף, אסור למעביד לפרסם מודעה בדבר הצעת עבודה אלא אם כן הצעת העבודה צויינה בלשון זכר ובלשון נקבה, בין ביחיד ובין ברבים.

העבריינים צפויים לעונש על-פי החוק.

עבודה עכשיו

תל-אביב, טל' 03-298877

ב' יהודה 12, א'–ה' 14.00–08.00

מבלטן/ית מעולה

עבודה במפעל מסודר, לתקופה ארוכה.

שרטט/ת אוטוקד

מנוסה. עבודה לתקופה ממושכת, בת"א.

מבקר/ת איכות מכני

נסיון במכשירי מדידה

מהנדס/ת טכני

נסיון במחסן חלקי אלקטרוניקה.

מנפאואר MANPOWER

יותר טוב מנפאואר

עובדי סעד

[illegible]

עוזרות ומטפלות

[illegible]

מקדמי מכירות

[illegible]

לחברה ארצית בתחום המזון

דרוש:

איש שיווק

מקדם מכירות

נסיון 3 שנים, הכרחי

341 שלוחה 03-5373131

[illegible]

שליחים/ות

[illegible]

שמירה ואבטחה

[illegible]

ביקוש עבודה

[illegible]

עסקים

[illegible]

המשך ת"א גוש דן והשרון

הלוואות

עד 500,000 ש"ח

לתקופות 13"11"7"5"3"1 שנים

לצורך רכישת דירה, מימון למפעלים

ליסינג בכל הצורות

מימון רכב 100%

ריבית בנקאית

03"5030418, 889772

יועץ השקעות

מטפל

בהלוואות

לשכירים ועצמאיים

צלצלו 03"887702

בתנאים מועדפים

ללא שעבוד או משכנתא

ובטיפול אישי ומהיר

03"887702

בתי אבות

מציעים למכירה

מכירות ושירותים

הלוואות

מגרשים

משרדים

חנויות

מחסנים

אולמות

חקלאות

מבני תעשיה

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

לחברה לבניית חוטות ואבטחה
דרושים
3 בחורים רציניים
לעבודת שטח עם אתגרים, בשעות בלתי שגרתיות.
* עדיפות לבעלי 12 שנות לימוד.
יוצאי יחידות קרביות או שרות משטרתי.
* בעלי רשיון לנשיאת נשק.
* לבעלי רכב יתרון
* תנאים טובים למתאימים
לקביעת ראיון אישי
טל' 04-530968, 04-511739

לחברה בהקמה
דרושה
מזכירה למנכ"ל
* נסיון בניהול משרד
* שליטה באנגלית
* עיבוד תמלילים
לת.ד. 5026
ק.ביאליק 27150

לקיבוץ איילת השחר
דרושה
אחות מוסמכת
טלפון 06-932449
06-932342
06-932222
לפתוח

דרוש
רוקח
אחראי למחסן תרופות
במשרה חלקית
רצוי פנסיונר
04—670783

לבית הולים פלימן חיפה
דרושה
עובר/ת מעבדה
רפואית (כימיה)
לפנות לטל' 04-228122
קו פנימי 15

י. ישורון ושות', עו"ד
שד' המגינים 39/41 חיפה
טל. 04-538221
דרושים:
☆עורך דין
☆מתמחה

דרושים
נהגי סמיטריילר
להובלת כימיקלים
יוצאי צבא,
מגיל 24 ומעלה,
מגורים – איזור
חיפה והקריות
טל' 04-673229

לבית ספר תיכון "אורט"
רח' חנה סנש - חיפה
דרושים:
מורה לתנ"ך
8 שעות שבועיות
מורה
לחינוך גופני
15 שעות שבועיות
נא להתקשר טלפונית
04-673562

לביתן
לרגל פתיחת חנות
בצ'קפוסט
דרושים:
1. מוכר בכיר
(אחראי)
2. זבניות
3. קופאיות
לפנות למנהל חנות ביתן
בחיפה יפו 42
טל' 04-532169

לאמריקר חברה וניהול מעונות קשישים
דרושים
עובדים מקצועיים
לבית אבות בחיפה
★ אחים/ות מוסמכים/ות
ומעשיים/ות
★ אם בית
★ פיזיותרפיסט/ית,
מרפאה בעיסוק
★ עובדי תעסוקה
★ מחסנאי, מזכירה, עובד/ת תרבות
יש להגיש מועמדות בצירוף תולדות חיים
המלצות והעודות המעידות על כישורים
לאמריקר דרך הים 53 חיפה

דרושות
מורות
לביה"ס היסודיים, לקבוצות
קטנות אחה"צ במקצועות:
אנגלית, חשבון, לשון
והבנה הנקרא.
04-450004, 442775
משעה 16.00-20.00

מתכנתי
COBOL
שנתיים נסיון לפחות
על מחשבים
מרכזיים
נא לפנות אל:
ש.י.ת.ב. תוכנה בע"מ
טל' 04-389390
373031

דרוש
מחלק עצמאי
עם רכב קירור לרשתות שיווק
נא להתקשר לטל' 04-436646
03-726664 – ובערב

דרוש
איש מכירות
לתעשיית המזון והכימיה
הכישורים הדרושים:
● רקע טכני (מזון/כימיה - יתרון)
● כישורים ונסיון במכירות
● ידיעה טובה של השפה האנגלית
נא לפנות בכתב לת.ד. 1191
אזור התעשיה ק. ביאליק 27112

תפרון מפעלי טקסטיל בע"מ
למפעלנו בקרית ביאליק, למחלקת פיתוח, דרושות:
● הנדסאית ציור מתחילה,
עדיפות לבעלות נסיון בטקסטיל.
● פקידת הזמנות בעלת נסיון.
לפנות מיום א' לטלפון: 04-765511

לחב' "אייל שירותי מחשב"
דרושים בחיפה
סוכני מכירות למחשבים ותוכנה
תנאים טובים למתאימים
04-338683, 04-338723

דלתא DELTA
גליל תעשיות בע"מ
למפעלינו בכרמיאל
דרושים
ראשי צוותים
בעלי נסיון ניהולי בתעשייה.
עוזר מחסנאי
יתרון לבעלי נסיון קודם בניהול מחסן ממוחשב.
מכונאים
מכונאים עם רקע בתעשייה
העבודה במשמרות
מגורים בכרמיאל או בסביבתה הקרובה – חובה.
פניות תתקבלנה במשך היום בטל' 04-986911
נא לבקש את מיקה ולציין המשרה המבוקשת

optonic
דרוש
טכנאי להפעלת
מערכות ואקום
בוגר קורס מקצועי במגמות מכשירנות/בקרה
לפנות לטלפון: 04-321686

שידוכים

אם את/ה...
● נמרץ/ת
● מעל גיל 26
● בעל/ת רכב
● בעל/ת הופעה נאה
● אוהב/ת אתגרים
יש לנו
"בוחטה" בשבילך!
● הכנסה חודשית מובטחת
לפרטים וקביעת ראיון פנה למל.
04-335199, 336224 החל מיום א'

למפעל תעשייתי גדול באזור חיפה
דרוש
אדריכל
★ בעל נסיון בעבודה מעשית של
3 שנים לפחות;
★ תקשורת בין-אישית טובה;
★ התפקיד כרוך בנסיעות.
נא לפנות בכתב"ד בפירוט קורות חיים
ונסיון בעבודה לת.ד 4364 חיפה (31043)
עבור "אדריכל"
סודיות מובטחת

רצף
תעשיות מוצרי בנין בע"מ
שיש ומרצפות
לאיזור חיפה והצפון דרושים
עובד/ת אחראי/ת
לנושא ריצוף וחיפוי שיש
הכישורים הנדרשים:
★ כושר ארגון, יוזמה ומרץ
★ נכונות לעבודה מאומצת
★ הבנה טכנית
רשיון נהיגה
עדיפות ליוצאי קיבוץ
עד גיל 30
חשמלאי/ת תעשיה מוסמך/ת
לתחזוקת מערכות חשמליות,
הפעלה ופיקוד.
הכישורים הנדרשים:
★ נסיון מוכח של לפחות 5 שנים בתעשיה דומה.
★ רצויה הבנה בסיסית באלקטרוניקה
עד גיל 35
מכונאי/ת אחזקה
לתחזוקת קווי ייצור
הכישורים הנדרשים:
★ נסיון רב ומגוון בתעשיה
★ נסיון בהידראוליקה ופניאומטיקה
★ רצויה הבנה בסיסית בחשמל
עד גיל 40
מועמדים/ות מתאימים יפנו בכתב יד ובפירוט
קורות חיים ונסיון ל: רצף בע"מ, ת.ד. 10287
מפרץ חיפה 26112 לידי מר קרמר – אישית.
רק מועמדים מתאימים ייענו.

לתמר אלקטרוניקה בע"מ
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
* נסיון קודם כמנהל חשבונות עצמאי
* ידע ונסיון בהנה"ח ממוחשבת
— הכרחי!
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 2324 חיפה
מיקוד 31022
סודיות מובטחת

ADACOM
3270 COMMUNICATIONS
אדאקום טכנולוגיות הינה חברה עתירת ידע, צעירה ודינמית, המפתחת, מייצרת ומשווקת מוצרים מתקדמים בתחום תקשורת הנתונים, במיוחד בסביבת I.B.M.
דרושה
מזכירה
למשרד האגף למכירות בינלאומיות
הכישורים הדרושים:
● יכולת הדפסה מעולה במעבד תמלילים באנגלית.
● ידיעת השפה האנגלית ברמה טובה.
● נסיון של שנתיים לפחות בעבודת מזכירות.
● יחסי אנוש מעולים, יוזמה, מרץ ויכולת השתלבות בצוות מזכירות קיים.
נא לפנות בכתב בלבד בצרוף קורות חיים ונסיון מפורט לאדאקום טכנולוגיות בע"מ
ת.ד. 118 יוקנעם מיקוד – 20692 לתה.

תנורי אפיה
מכונות תפירה
מכונות כתיבה
טלויזיות
מדיחי כלים
סירות וגלשנים
אבדה
בקרוג
בת-זוג
הדרכות
קורסים ותוים

לספר-פארם נוות
דרוש
רוקח
למשרה מלאה עם נסיון
02-639321

רוצים לקנות
מזגני אויר
וידאו
ציפוי אמבטיות
חימום והסקה
שיעור
אמנות/עתיקות
מטבעות/בולים
כספות
פיאות
אסטרולוגיה
טלפונים ומכשירי קשר
מכונות כביסה

רהיטים
כלי נגינה
מחשב
חיות בית

ספרים
מערכת סטריאו

מרכז — המטוחים
מבצע חסר תקדים
החל מ-1500 ש"ח
מסטחים משומשים
וחדשים במבחר
אבן גבירול 48 ת"א
03-263544, 265842

שידותים
אותיות דביקות
מוצרי חשמל
צילום
הלבשה והנעלה
שיפוץ וריצוף
מלגזות ושינוע
מקרר

רפוי והדרה
בריאות

שרותי חרום
24 שעות ביממה
כולל שבתות וחגים
מ.מ. מרפאת שיניים
אבן גבירול 192 תל-אביב
טל' 03-446237/8

ניקוי ופוליש
נופש וקיט
שיפוצים
מעליות

שיטת בריאלקס
חיזוק המערכות לבריאות ועצבים
ע"י הרפיה וסידרת תרגילי רצפה
על יסוד
נשימה נכונה
● ההדרכה: עם יהודית פריאר (M.A)
● התירגול: באופן עצמאי עם קלטות
● המרפאות: בירושלים, תל-אביב וחיפה
פרטים: בברכו לשיטת בריאלקס 02-813237
BRELAX היסודות של בריאות פסיכו-סומטית

לא מכרת
לא שילמת
לוח העיר
פרסום
פון
735588/9

דחפון
שרות הודעות מלבני על דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

אנחנו נמיין ונכשיר עבורך אנשי מכירות מותאמים לנושא שלך

אם אתה מעסיק אנשי מכירות, אתה מכיר ודאי את הבעיה. התלהבות אדירה עם תחילת העבודה, ירידה במוטיבציה בעקבות כשלונות מכירה ראשונים והעלמות או פליטה לאחר חודשיים.

יש לנו הצעה בשבילך
תהליך TURN KEY אשר בסופו תקבל מועמד(ים) עם כישורים מבטיחים במכירות יחד עם ידע והכשרה כללית משובחת (לאחר קורס בן 35 שעות), והתאמת הידע הזה לנושא שלך.

מי עומד מאחורי השרות הזה?
מכון דור וסגל-מכללה למכירות ולקמעונאות מתקדמת. מכון דור, אשר לו נסיון וידע רב באבחון פסיכולוגי תעסוקתי, פיתח סידרת בחינות (כולל משחקי סימולציה) המאפשרת בדיקת התאמה אופטימלית של המועמד לענף המבוקש על ידך. "סגל", מתמחה בהדרכת אנשי מכירות בלבד ולה לקוחות מבין הגופים הגדולים במשק. בין המרצים בקורס ניתן למצוא את: נעמי נור M.A, ד"ר דן בתה, ד"ר יעל זיו, יצחק להב M.A, רות ארז M.A ועוד.

מעניין? למי פונים?
צלצל עכשיו אל חנה במכון דור, ואתה עשוי לעלות על דרך חדשה ועולה בניהול אנשי המכירות שלך.

מכון דור
מיון, אבחון, וייעוץ פסיכולוגי.
ת"א רוזנבאום 4, טל. 203652, 03-293116

סגל
המרכז למכירות ולקמעונאות מתקדמת בע"מ

לוח העיר

ירושלים

דירות למכירה

אל תחכה לפיתוחו!
כל בנמצא של יחידות דיור במגדל העיר.
אפשרות למשכנתא 221195,
227231

קבלנים מציעים

וילות ובתים

במבשרת קטנ׳
בשופה + גינה + נוף + יחידה נפרדת.
343320

בקטמון הישנה.
ק״א סלמה, חדשה, 190 מ״ר, לוקסוס. הדירה המכר השבוע לקרבה במחיר
02-821552

דרוש להשכרה!
למוסד פרטי בניין (20 חדר + אולם) 724060

קוטג׳ים

3 קוטג׳ים
אחרונים בכורי בבנין קרית יובל מלה, נוית יפים. 02-431088

בהולילנד מבצע
קוטג׳ שעלין חלוצת 6 חדרים + מחסן עם חניה מקורה, עליית גג יקרסטי
בע״מ 02-699998,
02-669740

בפסגת זאב
דירות 4 חדרים מחיר מבצע. כניסה מיידית "בינים"
221271, 221440

פנטהאוזים

4 חדרים ויותר

4 בפסגת־זאב
(מתי ליפשיץ) חדשה + מרפסת + פ״א. לכניסה מיידית 95,000 מפתחות ב״שרון״ 222317 מלר״ן

מחודשים מכירה
בבית המניפה ברמת שרת 5
4 חדרים, גינה מעולה, נוף מרהיב.
221271, 221440

3.5 — 3 חדרים

3. בקרית־משה
במיקום מצויין + מרפסת,
95,000 "שרון" 222317 מלר״ן

בזאב הקלאי
3.5 גדולה ומסודרת במחיר הזדמנות 434865

4 בגבעה הצרפתית
משופצת + מרפסות + מחסן + מעלית "שרון" מלר״ן
222317

חייבת להמכר
4 בנה עסק ק״ב יומית "שרון" מלר״ן 222317

חייבת להמכר
3 מרפת ל׳ משופצת + נוף
78,000 "שרון" מלר״ן
222317

2.5 — 2 חדרים

ברחביה (נרקיס)
2.5, דרומית, ק״ג + מרפסת,
88,000 "אדם וביתו"
(מלר״ן) 247853, 247833

1.5 — 1 חדרים

דירות בשכ״ח

במלך ג׳ורג׳
פינת בן־יהודה, 3 חדרים + שרותים, ק״ק, מיידי 1000 דולר.
02-529343,
03-494419 בערב

קוטג׳ בתלפיות מזרח
5 + גינה + מוסך מיידית
700 "שרון" מלר״ן 240472

4 בסן סימון
+ טלפון מיידי, 4 בפסגת זאב מיידי, 4 ברמות מיידית, "שרון" מלר״ן 240472

דירות מרוהטות

בפסגת־זאב מערב
דירות 4 חדרים פלוס גינה גדולה.
לזכאים - דירות 3.5 חדרים.
הכוללות עליית גג.
תנאים מיוחדים.
קוטג׳ים בגילה ובפסגת־זאב.
פרטים: משרדי "רמט" בירושלים, רח׳ שמואל הנגיד 6, טל. 225407, 247424, 247336.
רמט בונים לך יותר

דירות ברמ״פ

ביקוש דירות

מכוניות

סגולה!
לנהגים, חיילים, מתנת התנה ועוד... תפילת הדרך כשקמע מוטבע במתכת.
631480

אאודי
אוטוביאנקי
אוסטין
אופל
אלפא רומיאו
אמריקאיות
ב.מ.וו.
דייהטסו
וולוו
טלבוט
מוריס
מרצדס
סובארו
סוזוקי
סיאט
סיטרואן
פולקסוואגן
פורד
פיאט
פיז׳ו
רנו

25. 1988.
מושכרה, כל התוספות, חדשים בבבים. 242553/6

טנדרים
מסחריות
משאיות
אופנועים

הצעות עבודה

מכנאי מחשבים
+ ניסיון במחשבי פי.סי. ומדפסות, לחברת מחשבים מבוססת. ידע באלקטרוניקה חובה. אנגלית טכנית.
242233

מזכירה מעולה
לחברת מחשבים דינמית. אנגלית חובה. 227644

א. גולדמן
לקשורים ביהושלים
דרושים/ות: חברה תשוקה בהנאגב בצ״מ
★ מנהל/ת ייצור
★ מהנדס מכונות
★ כלכלן/ית
★ הנדסאי/ת ייצור
★ מנהל/ת עבודה
★ מנהלת משרד
★ חשב/ת שכר
★ קורספונדנט/ית
★ מתרגם/ת
★ מעבדות תמלילים
★ טכנאי/ת
★ חרט/כרסם
★ מסגר/רתך
★ נהגים/ות
★ מלגזן/ית
★ רסס צבע
★ מפעילי מכונות
★ עובדי/ות ייצור
כל המשרות לעבודה קבועה
שמואל הנגיד 8, ירושלים
טל׳ 221602, 02-243348

חבר
שרותי כח אדם
ירושלים, מגדל העיר
בן יהודה 34 טל. 02-234266/8
שעות הקבלה 08.00 - 18.00

למחלקה הטכנית
● מסגר/ת מבנים מקצועי, קבוע, תנאים טובים.
● טכנאי/ת, הנדסאי/ת ייצור, נסיון במדידת זמני תקן הכרחי. לשבועיים.
● חרט/ת, נסיון בתעשיה הכרחי. לעבודה בפס ייצור. קבוע מיידי.
● חשמלאי/ת מוסמך לתפקיד איש/ת אחזקה, נסיון בתעשיה הכרחי + הבנה בהידראוליקה, פנאומטיקה.

למחלקה המשרדית
● מנהח״ש סוג 2 ב-3 + נסיון רב/חשב שכר למשרות מלאות וקבועות. שכר גבוה מיידי.
● מעבד/ת תמלילים ע/א WM מנוסה + נסיון בלייזר־קידרון מיידי.
● קלדנ/ית תשבצת + הנהח״ש + נסיון למשרה קבועה מיידי.

מזכיר/ה
+ הנהח״ש
+ הדפסה מעולה
נסיון רב.
קבוע. מיידי.
"חבר" בן־יהודה 34,
02-223355, 234826

לעבודה עדרוחית דפיון
התמדה + שכר גבוה בצדה חיים 226347

דרושים מקצוענים
בעלי יוזמה ורצון לשכר גבוה. 231061

טבח ראשי
לאולמי פאלאס + נסיון + המלצות 717505, 783477

למכון רפואי "בר"
מזכירה נדרשת למשרה מלאה. 660585

מזכיר/ה
מנוסה דו־לשונית + עיבוד תמלילים בוקר או אחה״צ. שכר גבוה. מיידי. "חבר" בן־יהודה 34,
02-234265, 234826

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה
לפי חוק זה, אסור למעביד להפלות בין עובדיו או בין דורשי עבודה מחמת מינם, מחמת היותם נשואים, או מחמת היותם הורים, בקבלה לעבודה, תנאי עבודה, קידום בעבודה, הכשרה או השתלמות מקצועית, ופיטורים או פיצויי פיטורים. בנוסף אסור למעביד לפרסם מודעה בדבר הצעת עבודה אלא אם כן הצעת העבודה צויינה בלשון זכר ובלשון נקבה, בין ביחיד ובין ברבים. העבריינים צפויים לעונש על־פי החוק

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

לוח העיר

אזור הדרום

ביקוש עבודה

עסקים

חנויות

משקים

שידוכים

הברזות

מכירות ושירותים

הצעות עבודה

טרקטורים

אופנועים

סוסיתא

סיטרואן

פולקסוואגן

פורד

פיאט

פיג'ו

חשמל ואלקטרוניקה

מקררים

עובדי מתכת

בעלי חיים

שירותים

שרות ומספרות

רנו

דייהטסו

סובארו

מסחריות

דירות למכירה

וילות ובתים

4 חדרים ויותר

3 — 3.5 חדרים

שכ"ח

מכוניות

ריפוי והרזיה

חדשו

"הליתו" + סאונה, קו זהוב
המלך ג'ורג' 6, 232083

בריאות

נופש וקיט

כלי נגינה

וידאו

חימום והסקה

שידוכים

הברזות

חוגים וקורסים

מבני תעשייה

מגרשים

מכירות ושירותים

מציעים למכירה

מחסנים

אולמות

חנויות

משרדים

בהסתדרות גוש

יעד

אביב

למספרה של זאב

דרושים ספרים ית,
תלמידים ות לספרות,
תנאים טובים. 222513

דרוש מבואי

למכונות צילום ומערכות
תקשורת. 228936 ,221872

לתוכנית העשרה

מורים/מדריכים לאנגלית,
טבע וסיירות שעת סיפור
וספורט יתקבלו הצעות
נוספות 855718 ,855225

ביקוש עבודה

חדש להשכיר

פנסיונר בעל תעודת הסמכה
לנהג מוסכים. מציע את
שרותיו הטובים לפנות: גפן
ת.ד. 4130 ירושלים טלפון
690123 (אחה"צ)

שרות ומספרות

עסקים

בהסלך ג'ורג'

דירה למשרד בשטח 120
מ"ר, 249502 בשול

להשכרה

, 8 חדרים, בלב המרכז,
ק"ב (180 מ"ר), 1,400 דולר,
לתקופה ארוכה, מפתחות
ב"שרון" 240472

יש לך

כסף ב"פרייה" כספך שווה
יותר ב"פרמיה" תקבל
הטבות מיוחדות, ניהול
מקצועי, והבטחון של בנק
"פרמיה" ני"ע השקעות
בע"מ, ניהול תיקי השקעות
באמצעות בנק 722838,
724199 – לבקש את משה.

המשך ירושלים

דרוש שליח

אי.די.אר. בע"מ

קריירה

שרותי כח אדם בע"מ

לסניפנו בירושלים לעבודה מיידית:

- חשב/ת שכר מנוסה + עבודת מסוף.
- שרטט/ת מכונות, נסיון 5 שנים ומעלה, ידע בתיבים.
- מזכיר/ה + הדפסה אנגלית מעולה, למשרה חלקית.
- מחסנאי/ת לשקילת תוצרת גמורה, בוגר/ת קורס מספיים.
- פקיד/ת קבלה, יתאות צבא, ידע באנגלית וערבית, למשמרות.
- מפעיל/ת מכונות יצור + רקע טכני.
- עובד/ת מעבדה לרישוי שיווק ארציות, משמרות.
- מרכזן/ית מנוסה + ידע בעיבוד תמלילים.
- עובד/ת יצור למפעל, 5 ימים בשבוע.

ירושלים מרכז כלל, מיפלס E, חדר 348
(כניסה מרחוב בייח) טל. 02-245001

עושים קריירה

לחברת רכב

דרושה אשת מכירות ל"ז 1
מהירה, שליטה באנגלית
חובה, רצוי ניסיון. לפנות
לת.ד. 10140 ירושלים
91101

עבודה עכשיו

לסניף ירושלים, טל' 02-233436

בניין יואל, רח' יפו 33, קומה 5, א'–ה' 14.00–08.00

דרושים/ות עובדים/ות
מנוסים/ות למקצועות הבאים:

למחלקה לשרותי משרד

- **קלדן/ית מסוף** אלפא נומרי, רצוי ידע בקלדנות הנהחייש.
- **כתבנות עברית** עם נסיון, למשרה מלאה, למתאימים/ות קורס בעיבוד תמלילים חינם.
- **מעבד/ת תמלילים** עברית־אנגלית על דיגיטל WIPES
- **כתבנות אנגלית** שפת אם, אנגלית למתאימים/ות קורס בעיבוד תמלילים חינם.
- **מזכיר/ה** עברית־אנגלית, למשרה מלאה, רצוי מזכיר/ה עם רקע רפואי כולל הדפסה – 7–5 שנות נסיון.
- **מזכירות** עברית/אנגלית עם נסיון, למשרות מלאות, ידע בהדפסה חובה – רצוי עיבוד תמלילים, למשרה מלאה.
- **מעבד/ת תמלילים** עברית־אנגלית וורדסטר, א־ב, וורדמיל, איינשטיין
- **מזכירות אנגלית** אנגלית שפת אם, + הדפסה, למתאימים/ות קורס בעיבוד תמלילים חינם, למשרה מלאה.
- **מנהל/ת חשבונות סוג 3**, נסיון של 3 שנים בתעשיה, אנגלית טובה, למשרה מלאה לתקופה ארוכה.
- **מזכירות עברית** עם נסיון + הדפסה רצוי עיבוד תמלילים.
- **פקיד/ה רצוי ידע** בהפעלת קופה רושמת דובר/ת ערבית לתקופה ארוכה.
- **עיבוד תמלילים אנגלית** איינשטיין, וורדמיל, א־ב, למשרה מלאה.

למחלקה הטכנית־תעשייתית

- **מהנדס/ת** מכונות, 3 שנות נסיון אנגלית על בוריה
- **מחסנאי/ת** בכיר/ה רצוי ידע בכרטסת, דרגת רסייל במילי – ידע באנגלית.
- **מפעילי/ות ציוד** מכני כבד, בעלי נסיון
- **מכשירן/ית** בעל/ת רקע בתחזוקת מכונות תעשייתיות.
- **מכונאי/ת לציוד** מכני כבד, בעל/ת נסיון.
- **עיבוד שבבי** – עובד/ת בעל/ת נסיון בכל התחומים.
- **שרטט/ת** מכונות, 5 שנות נסיון, ידע בתיבים
- **טכנאי/ת מיזוג** אויר – בעל/ת שנתיים נסיון בתעשיה – עבודה במשמרות.
- **מהנדס/ת** חומרים, בעל/ת ידע במצב מוצק.
- **הנדסאי/ת** מכונות בעלות רקע באלקטרוניקה
- **נגרים/ות** מקצועיים בעלי נסיון
- **מהנדס/ת** תהליך בעל/ת נסיון בייצור חצי מוליכים
- **כרסם/ת** קונבנציונלי מעולה
- **עובד/ת מוסך** בעל/ת הסמכה בלבד
- **חרטים/ות** לעבודה בייצור
- **חשמלאי/ת** מוסמך/ת תעשייתית.
- **מכונאי/ות** מסוקים.

למחלקת מלונאות והארחה

- **קופאי/ת אפשרי** ללא נסיון, לרשת מזון, עבודה במשמרות
- הבקעה עם אפשרות מגורים במקום
- **טכנולוג/ית מזון** עם נסיון בתחום התעשייתי, למפעל באזור הבקעה עם אפשרות מגורים במקום
- **טבח/ית אחראי/ת**, לעבודה לתקופה ארוכה בשעות הבוקר, נסיון מוכח בתחום
- **אם בית** לעבודה במשמרות אחה"צ כולל שבתות, יתרון שפות יתרון לבית הבראה
- **קונדיטור/ית** מקצועי/ת עם נסיון מוכח של 5 שנים, למפעל באזור

מנפאואר MANPOWER

יותר טוב מנפאואר

ליפאורה בע"מ

יצרני מיץ פז ושופס
לסניפנו בירושלים
דרוש
מוכרן
הכישורים הדרושים:
★ השכלה תיכונית.
★ נמרץ וחרוץ.
★ נכונות לעבודה בשעות בלתי שגרתיות.
★ תקשורת בין־אישית טובה.
להתקשר לטלפון 02-850111 ,02-853426 ליואל

יעד

מהנדס/ת אלקטרוניקה
נסיון בפיתוח ובהנדסת הספק
מנהל/ת פרויקט תוכנה
ידע ב־VMS וברשתות תקשורת
לפנות לחברת יעד 02-520022
רח' המייסדים 22, בית הכרם, ירושלים.

עמותה לשרותים קהילתיים לקשישים בירושלים

דרוש/ה
מרכז/ת לפרויקט קשישים
ל־1/2 משרה
ברזל אולטבנגר בשכונת קרית יובל
כישורים: עובד/ת סוציאלי/ת, בעל/ת גישה פרסונלית וקהילתית, יכולת בהפעלת עובדים וקשר עם שרותים, נסיון בעבודה עם קשישים
לפנות בכתב בצירוף קורות חיים אל שרותי משפחה וקהילה, לשכת מערב, רח' מלוכסן 6 ירושלים עד 28.12.88

הרשות לפיתוח ירושלים

דרושים/ות
1. מזכירה בכירה
לתקופה של 4 חודשים
2. פקידה כתבנית
לפנות לבני, טל' 02-248060

למפעל במרכז הארץ

מזון בירושלים
דרושים
אנשי מכירות
1. איש/ת מכירות
2. מחסנאי
רצוי נסיון קודם
טל. 02-535158

ORS שרותי כח אדם

אבן ישראל 5
02-245561 ,242152 ,242159
שרטט/ת אלקטרוניקה + נסיון במכניקה, לעבודה רצינית ומבוססת
מיבנאי מנוסים – למפעל תעשייתי, לעבודה רצינית
חרט כרסם קונבנציונלי – סי.אן.סי
מסגרים מבניים – רתכים למשרה מלאה ורצינית
יוצאי צבא בוגרי מכניקה – לעבודה במשמרות
אינסטלטור מנוסה – לעבודה במוסד ציבורי
מזכירה בכירה – בעלת כושר ניהול + עיבוד תמלילים, למשרה מלאה
מעבדת תמלילים א־ב וורדמיל וורדסטאר איינשטיין וורדמיל תמליל לקס
מלווה לבחורה נכה למשרה מלאה + רשיון נהיגה
אחיות מוסמכות לחצי משרה ומשרה מלאה
קלדנית השבשבת מנוסה – למשרה מלאה
כלכלן מנוסה למפעל תעשייתי, רקע בלוגיסטיקה ועיתוד מלאי
תושבי בית־שמש יוכלו לפנות למשרדנו ברחוב עמק היותים 125

הטובים עובדים קבוע ORS

לעבודה מיידית בחבר

באשדוד אשקלון ורחובות דרושים:

- מסגר/ית מכבי (ציוד אלקטרוני) לאשקלון
- מלגזן/ית מנוסה + עזרה במחסן לאשדוד
- מכונאי/ת אלקטרוניקה (מכשור ובקרה) + ידע בחשמל לאשדוד
- מכונאי/ת מהנדס/ת כימיה מתחיל/ה לאשדוד ורחובות
- חשמלאי/ת תעשיה לאשדוד ורמלה
- לבורנטים וכימאים לרחובות ואשדוד
- כרסמים וחרטים קונבנציונלים CNC לאשדוד אשקלון ורמלה

חבר שרותי כח אדם

זמיר

- ★ **מלחימות** נסיון של 3 שנים בהלחמות: עדימות, ויראפ, חוטי צמות, קריאת שרטוט. לעבודה במשרה מלאה. העבודה מחוץ לאשדוד. הסעות + ארוחות. שכר בסיסי 7.5 ש"ח לשעה
- ★ **עובדי מתכת** מפעילי CNC, מסגרים, חרטים ומשחיזנים לעבודות לילה לתקופה ארוכה. שכר 7.3 ש"ח לשעה. אפשרי ללא נסיון.
- ★ **איש אחזקה** נסיון שלוש שנים בתעשיה ידע בתחומי הידראוליקה, פנאומטיקה ואוטומציה

מגוון הצעות נוספות בכל התחומים

ראשל"צ: הרצל 65 טל. 03-9667585
רחובות: הרצל 202 08-473832
אשדוד: רוגוזין 22, טל. 560957, 08-560446
רמלה: הרצל 100 08-237858

שרותי כח אדם בע"מ

דרושים

אנשי מכירות
לחברת "איתורית"
החברה המובילה בארץ לשירותי תקשורת אלחוטיים
אם הינך בעל/ת יכולת מכירה וכושר שכנוע, ידע בסיסי בתקשורת אלחוטית, הופעה ייצוגית ואמינה – מקומך איתנו.
אנו מציעים לך עבודה קבועה במישרה מלאה והשתלבות במערך המכירות של חברתנו.
מקום העבודה: ירושלים וסביבתה
מועמדים מתאימים:
בעלי רכב פרטי (חובה)
יפנו בכתב־יד בפירוט קורות חיים ונסיון קודם לחב' איתורית
ת"ד 10315 רמת גן
העבודה מיועדת לנשים וגברים כאחד
– סודיות מובטחת

למפעל תעשייתי גדול באשדוד

דרוש
איש מכירות
דינמי ורציני
רצוי עם נסיון קודם + רכב
למתאים תנאים טובים
בפרטים לפנות ליהודה מיום א'
ה־4.12.88 בין השעות 08.00–15.00
טל. 08-561001-3

לוח העיר

חיפה והצפון

דירות למכירה

1—1.5 חיפה

● בהדר קרוב לחלוץ 1.5 חדרים... 04-238852 בשבת. 13244001ח

2—2.5 חיפה

● ליד הטכניון בנן חד 2 חדרים ק"ב, אפשרות לבניה. 18091430א 04-245206

3—3.5 חיפה

4—4.5 חיפה

5 ויותר חיפה

ביקוש דירות חיפה

שכ"ח חיפה

וילות ובתים חיפה

ביקוש בשכ"ח חיפה

דמ"פ חיפה

קבלנים חיפה

בניה קולקטיבית

דירות קריות

2—2.5 קריות

3—3.5 קריות

4—4.5 קריות

5 ויותר קריות

וילות ובתים קריות

שכ"ח קריות

דמ"פ קריות

3—3.5 גליל

4—4.5 גליל

וילות ובתים גליל

שכ"ח גליל

דירות נצרת עלית ועמקים

3—3.5 נ"ע ועמקים

4—4.5 נ"ע ועמקים

וילות ובתים נ"ע ועמקים

עסקים

חנויות ועסקים

בתי מלאכה

מבני תעשיה

מגרשים

משרדים

מחסנים

מכירות ושירותים

מכירות

תכולת דירה

וידיאו

טלוויזיות

רהיטים

מקררים

מזגנים

מכונת כביסה

מחשבים

כלי נגינה

קופות רושמות

אסטרולוגיה

רפואת שיניים

קייטנות

הלוואות

ספורט

קורסים

תוגים

שעורים פרטיים

שרותי ליווי

יעוץ

הברויות ועתודים

מכוניות

מכוניות שירותים

בי"ס לנהיגה

מכוניות מכירה

אופנועים

אאודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

אלפא רומיאו

אמריקאיות

ב.מ.וו

ג'יפים

דייהטסו

דלתא

הונדה

וולוו

פולקסווגן

טויוטה

מזדה

מיצובישי

מיני מיינור

מסחריות

סובארו

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

פורד

פיאט

פיג'ו

רנו

הצעות עבודה

עוזרות ומטפלות

כללי

בקשו עבודה

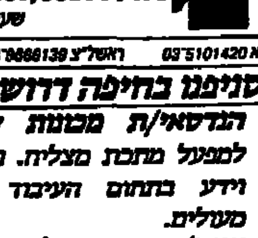

חבר

שרותי כח אדם

חיפה, שמריהו לוין 5

04-661669,667267,663966 .טל

שעות הקבלה 08.00 - 16.00

ת"א 03-5101420 ראשל"צ 03-9688139 ירושלים 02-234265

לסניפנו בחיפה דרושים

● **הנדסאי/ת מכונות** לניהול מחלקה למפעל מתכת מצליח. נדרש נסיון ניהולי וידע בתחום העיבוד השבבי. תנאים מעולים.

● **קניין/ית, טכנאי/הנדסאי/ת** מכונות מנוסה בתחום רכש עיבוד שבבי.

● **מזכיר/ה עצמאית** הדפסה ונסיון באנגלית (נדרש ידע גם בעברית) לתפקיד מעניין במשרה מלאה.

● **מזכיר/ה בכירה דו לשונית** לניהול משרד במשרה מלאה באזור כרמיאל.

● **מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת** נסיון בהנה"ח ממוחשבת ובתעשיה יתרון — תנאים טובים.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

לחברים בלבד:

50% הנחה ב"שרתון" לונדון • 50% הנחה ב"הילטון" באירופה • שבוע בריביירה הצרפתית ב-775$ • 26% הנחה בספרי "כתר" • שבוע באתונה ב-498$ • 25% הנחה במסעדת "אלהמברה" • 25% הנחה ב"משכנות שאננים" • שבועיים חינם בחוגי העשרה לילדים • חודש חינם במועדון בריאות • 3 תשלומים ב"בנטון" • 15% הנחה באופנת עור "ג'ורדן" • 225 ש"ח הנחה על מזגן לרכב • 30% הנחה על תכשיטי "קרן אור"...

זו רק רשימה חלקית של ההטבות וההנחות להן זכו מחזיקי כרטיס "דיינרס-הארץ" בחודשים האחרונים. אם אתה מנוי "הארץ", **גם לך מגיע** כרטיס "דיינרס-הארץ", **חינם.**

לקבלת טופס הצטרפות, התקשר למחלקת קידום ופיתוח בעיתון "הארץ": טל. 03-5121340, 5121339.

דיינרס הארץ

כרטיס לאנשים חושבים

הארץ

יום ו', כ"ג בכסלו התשמ"ט
2 בדצמבר 1988

מערכת, הנהלה, מודעות, הפצה והנהלת תל אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212
ת"ד 233 תל אביב 61001 מבקר 810012, טלקס 33748
ירושלים: רחוב המלכה 2, טל' 224245-02, ת"ד 273 ים 91002 פקס' 224249-02
חיפה: רחוב נורדאו 20, טל' 641166-04, ת"ד 5259 חיפה 31952 פקס' 670715-04
המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל-אביב
העורך: גרשום שוקן   עורך המשנה: חנוך מרמרי
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי־יד
HA'ARETZ Daily Newspaper, P.O.B 233 Tel Aviv 61001 Israel
21 Salman Schocken St., Tel (03)5121212, Telex 33748, Fax 810012

מבחן חשוב במדינת־חוק

תזכורת לשר התיירות והמשפטים, אברהם שריר: סעיף 249 בחוק העונשין אוסר על הסדרת עד. לפי סעיף 280 בחוק העונשין, זוהי עבירה לעשות שימוש לרעה בכוח המשרה.

רק בית־משפט יוכל לקבוע אם שריר אכן ביצע עבירות כאלו כאשר ביקר שלשום, בלווית איש משטרה, אצל המוטוריגר דני ורסנו. לפי כתב־ההגנה של העיתון "הרשות", עדות המוטוריגר תהיה בעלת חשיבות להגנת הנתבעים. בית־המשפט גם יקבע אם היתה בחזקתו של שריר כלבה, ואם אמנם — לפי אותו כתב־הגנה — קיבלה הכלבה שירותים באמצעות רכב וכוח־אדם ממשלתיים. יש עניין רב — ואף דחוף — בבירור השאלות האלה, נוכח הכחשותיו הבלתי־מסויגות של השר.

הנושא חשוב, לא מפני שפסק־הדין (אשר נוכח משמעותו הציבורית יש לצפות כי יינתן בהקדם) יכריע בשאלה האם אברהם שריר ראוי להמשיך ולשמש בתפקיד ציבורי־ממלכתי. חשיבותו חורגת, כמובן, מעבר למקרה מסוים. המבחן הקשה שיעמוד בפני שריר במהלך הבירור המשפטי הוא חלק מתהליך בריא והכרחי: אנשי ציבור נושאים בכוח המשרה, כהגדרתו הספרותית־משפטית של חוק העונשין. באותה מידה עליהם לשמור אותו כפיקדון נקי־כרבב. אם עולה כלפיהם חשד כי לא כך נהגו, עליהם לעמוד בחשיפה הציבורית כחלק בלתי־נפרד מרצונם להיות אנשי ציבור במדינת־חוק.

לעתים מזומנות — גם בהתבטאויותיו של שריר עצמו, בעבר — אפשר לשמוע את הטענות המוטחות כלפי אמצעי־התקשורת בעודם ממלאים את התפקיד שנועד להם בחברה פתוחה. המשסים הקבועים בתקשורת אצלנו יתפתו אולי להציג גם את הפרסומים במקרהו של שריר כדוגמה ללהיטות מגונה של העיתונות. טענות כאלו יש לדחות בכל תוקף. התגוללות על העיתונות אסור לה שתהיה תחליף לראייה נבונה של משימתה העיקרית: למסור לציבור מידע מלא ככל האפשר.

יש להמתין להכרעת בית־הדין ולקוות שלא תשתהה. עד אז רשאי כל אחד לגבש דיעה על שרשרת האירועים כפי שפורסמה, וכלפי מעשי בית־הנבר של שר המשפטים. גם אם תתמהמה מעט, תצא האמת בעניין זה לאור.

הסכם וספקות בצדו

החלטת שרי מדינות אופ"ק להקטין את תפוקת הנפט ולהעלות את מחירו נועדה לחסל עודפים בשוק העולמי ובכך לבלום את ירידת המחירים. נקבע כי במחצית השנה הקרובה תסתכם התפוקה ב־18.5 מיליון חביות ליום במחיר 18 דולר לחבית. בעקבות ההחלטה עלו המחירים בשוק החופשי בכמה דולר לחבית, אך הם עדיין נעים בסביבות 15 דולר.

כמה סיבות לספקות: הקיצוץ של 20% בתפוקה עדיין ישאיר הרמה שהיא בכמיליון חביות יותר ממה שהשוק יכול לקלוט. גם קשה להאמין שכל המדינות בקרטל ימנעו לפתע מלהפיק יותר ממכסתן ומלהציע את העודפים "מתחת לשולחן" במחיר נמוך. מדינות שאינן חברות באופ"ק מפיקות כיום יותר ממחצית הנפט הזורם לשוק העולמי, ולכן אין לקרטל היכולת להכריע בלעדית על המחירים.

החלטת אופ"ק היא תזכורת למערב, מה יוכל להתרחש בעוד מספר שנים אם לא תרדנה העלייה בביקוש לנפט ולא יפותחו מקורות אנרגיה אלטרנטיביים.

אופוזיציה כשליחות מחנכת

מאת פולס

ארבעים שנה אחרי הקמת המדינה, אפשר להתרשם כי קשה יותר, מבחירות לבחירות, לכונן ממשלה לפי העיקרון המנחה את המשטר הדמוקרטי־הפרלמנטרי: בית־הנבחרים נחלק בין רוב למיעוט, ונציגי הרוב מאיישים את תיקי הממשלה שתפעל למעשה כוועד הפועל של הפרלמנט בכללו. המיעוט מספק את הביקורת, שבלעדיה עלולה כל ממשלה להפעיל את כוחה שלא לטובת המדינה; האופוזיציה חייבת לתכנן את צעדיה באופן שיעזור לה לרכוש את אמון הציבור עד כדי כך שיפקיד אותה בבוא הבחירות הבאות ויחזירה אל כס השלטון.

משחק חילופין זה נפסק בנסיבות חירום — למעשה, אם המדינה שרויה במלחמה, הרצון לבנות את הארץ דוחק הצדה את נושאי הוויכוחים הרגילים. הכורח לאמץ כל שריר כופה על האופוזיציה להושיט יד למפלגת השלטון. זו המתכונת של ממשלת "אחדות לאומית", כפי שהוקמה בבריטניה בשנת 1940. לעומת זאת, נשאר המשחק המסורתי בעינו, כאשר בריטניה ניהלה מלחמה נגד מצרים של גמאל עבד אל־נאצר ונגד ארגנטינה על איי פוקלנד. שתי מלחמות אלו לא נתפסו כשעת חירום המחייבת ריכוז כל כוחות האומה.

אצלנו חלוקת הדעות בשאלה זו: כאשר דוד בן־גוריון תיכנן והכין את מבצע־קדש (מלחמת סיני) בשנת 1956, הודיע למנחם בגין, אז ראש האופוזיציה העיקרית, לאן ברצונו להצעיד את ישראל; אבל לא עלה על דעתו של ב"ג להזמין את ראש תנועת חירות להיות חבר בממשלה. שונה היה המצב בשנת 1967. לוי אשכול נאלץ לוותר על תיק הביטחון לטובת משה דיין, ובהזדמנות זו צירף לממשלתו את מנחם בגין ויוסף ספיר, כנציגי חירות והציונים הכלליים. ממשלה זו החזיקה מעמד עד קיץ 1970; היא התפרקה עקב פרישת גח"ל ממנה.

תקופת מלחמת יום־הכיפורים היתה, בוודאי, תקופת חירום לאומי; אבל לא עלה על דעתה של גולדה מאיר להרחיב את הבסיס הפרלמנטרי של ממשלתה, ואיש לא מצא פסול בהימנעותה מצעד כזה.

*

ממשלת האחדות הלאומית, השניה מאז ממשלת 1967, לא נולדה בנסיבות של שעת חירום לאומית, אלא היתה תוצאת התיקו בבחירות לכנסת לפני ארבע שנים. ומאחר שהוקמה כמוצא היחיד מהסבך של אי־הכרעה ברורה ליד הקלפי, נמצאו לה גם טעמים עניניים: המערך הבין כי דרושה תמיכת הליכוד כדי לסיים את ההרפתקה של מלחמת לבנון, והליכוד תפס כי אין להבריא את הכלכלה, כל עוד ההסתדרות העובדים הכללית, שהמערך שולט עליה, תעמוד מנגד.

ניסוי זה של ממשלה על בסיס רחב נמצא מוצדק בשני התחומים אלה. אבל מעבר לכך, לא היתה ממשלה זו מסוגלת לעשות דבר מועיל, ומוטב היה לסיים את כהונתה באוקטובר 1986. שמעון פרס מיאן לקבל את העצה להתעלם מהסכם הרוטאציה, ואין לגנותו על כך; אבל הממשלה נהפכה לכלי לאריצלת, מפני שלא היה אפשר לגשר על הפער בעניני מדיניות החוץ בין שני מרכיביה העיקריים. למה לחזור עתה על ניסיון זה שנחל כישלון חרוץ?

יצחק שמיר מטיף לממשלה "רחבה", ובמתק שפתיים מבקש לשכנע את הבריות כי רק כך תוכל ישראל להחזיק מעמד בימים הקשים שהיא חווה לה. יתכן כי תחזיתו איננה מוטעית; אבל הוא מנסה להעלים מעיני הציבור כי הוא ומפלגתו נושאים בעיקר האחריות להתהוותו של מצב העשוי לעורר דאגות.

שמיר מבקש לו את שותפות המערך כדי לגולל עליו לפחות חלק מהאחריות לזה; ואם לא יהיה אולי מנוס אלא לשאת ולתת לא רק עם ירדן (שאינה רוצה בהסכם נפרד עם ישראל) והפלשתינאים (המכירים באש"ף כבנציגם) אלא עם אש"ף עצמו, אזי יפול האשם גם על המערך.

שמיר נבהל מעוצמת התגובה ברוב יהדות ארצות־הברית על התוקפה הצדדית שהליכוד מבטיח לסיעות הדתיות: קל יותר להרגיע את סערת־הרוחות אם גם המערך יישב בממשלתו ואם יהיה כך, יקל על שמיר להחליץ מכבלי ההבטחות שהתחייב להן בפזיזותו.

*

אין זה מתפקידו של המערך להציל את מנהיג הליכוד מהמלכודות שנכנס אליהן. אם עלה בידי הליכוד, הימין הקיצוני והמפלגות הדתיות לשכנע את רוב הבוחרים כי יעניקו להם רוב, חייבת הקואליציה הזאת לאחוז ברסן השלטון. יהיה עליה לשאת באחריות לאימתלכת לתוצאות פעולותיה, ואם תיאלץ לאכזב את בוחריה, ילמד העם במי לתת אמון וממי למנוע אותו.

ישראל לא תוכל להחזיק לאורך ימים בכל כיבושיה ממלחמת ששת הימים; ואם ויתורים טריטוריאליים יכאיבו לחסידי ארץ־ישראל השלמה, מן הראוי שהציבור ילמד מה לקח: המערך היטיב להבין מן הליכוד לאן מובילה אותנו הגאווה הלאומית המפרזת; ממשלה ימנית־דתית לא רק תשקף נכונה את תוצאות הבחירות, אלא גם תהיה מבצע של חינוך פוליטי שאין המערך צריך לחסוך אותו מן העם.

מקומו של המערך הוא עתה באופוזיציה, ומוטב שיוותר על הניסיונות לכונן "גוש חוסם" בעזרת אגודת ישראל, או לנסות ולהקים ממשלה שתהיה בחסדי הדתיים. אין בסיס לטענתו של שמיר כאילו המערך "משאיל"; ויש מקום להניח כי עוד ברעם והבריות מבינים היטב שאסור למערך, בתפקוד כאופוזיציה, לספק צידוק לטענה זו. סיעת המערך בכנסת חייבת לכלכל את צעדיה באופן שיהיו לה סיכויים טובים לרשת את הליכוד אחרי הבחירות לכנסת ה־13.

הישועה לא תצמח למערך אם ישיב לעצמו את שני המנדטים שהפסיד לסיעת רצ; עליו לשלול מהליכוד ארבעה, שישה, שמונה מנדטים. זאת לא יוכל להשיג אם יופיע בדמותה של תנועת־מחאה. לא זו בלבד שאין קונים לסחורה זו בציבור של מצביעי ליכוד, אלא שהמערך חייב לנהוג כמפלגה בעלת אחריות לאומית וממלכתית.

אין פירוש הדבר שעליו להתחרות עם הליכוד בפרזיולוגיה לאומנית; עליו להוסיף ולהניף את דגל השלום. אך עם זאת, חייב המערך להתמסר לעבודה פרטנית ושקדנית בכנסת; להדק את אחריותו של כל שר ושר לפעילות מנגנונו, וליהפך לאפיטרופוס של האזרח הקטן. במיוחד זה תפקידם של שמעון פרס ויצחק רבין. אם אין תפקיד זה קוסם להם, עליהם לפנות את מקומם לאחרים.

8 הערות על המצב

מאת יואל מרקוס

כן ולא

עוד וייצמן לחם בחירוף נפש נגד ההצטרפות לממשלת שמיר והצביע בלשכה בעד. פרס אמר ש"איננו נלהב" ו"לא משתגע" להיכנס לממשלה אך הציע להצטרף. אחרי ההצבעה, צוטט אחד ממקורביו שבעצם פרס לא הובס כי היה "במוצ'ינגר" נגד ההצטרפות. להצבעה הבאה צריך לסדר לי"ד העבודה זכות להצבעה כפולה — גם בעד, גם נגד. שימו לב לניסוח: הלשכה אמרה לא להצטרפות לממשלה בראשות שמיר לארבע שנים. אם לא ארבע שנים — שנתיים כן? ואם לא בתנאים אלה, אפשר בתנאים אחרים? ריצתו של פרס להסדר עם אגו"י מרמז כי אכן עוד לא נאמרה המלה האחרונה.

טמיר

המיליונרית ליליאן שלום מניו־יורק (קודם ממארוקו), שנתגלתה כ"פרוזה" מצויה בהופעתה ב"זה הזמן", סיפרה באותו שידור כי "ידידה הטוב", שמעון פרס, קרא ספר בן 900 עמודים בשעה אחת. מהירות האור כמעט. אם הוא קרא גם את מסמכי משרדו, כולל התכתובת, באותה מהירות — הוא קורא כ־8,000 עמודים ביום, שהם כשלושה־רבעי מיליון עמודים בשלושה חודשים, עוד לפני שנגע בספר. כך שבגולט אפשר שהוא קרא ולא זכר שמנכ"ל משרדו אברשה טמיר הודיע כי ברצונו לנסוע לבריה"מ. ביטסות מכובדים לזכור אך קשה לעקוב אחרי להוד המסעות של הכפופים לו.

על כל פנים, טמיר פעל במסלול הפרסה שהיתה נהוגה במשרדו; שכן ש־יהודי הסתיר מידע מראש ממשלתו והמנכ"ל מידי שימש לצד המנכ"ל הרגיל. שהיתה בו חצר ביזנטית של יועצים ופקידים שהאחד פועל נגד משנהו ואיש מסתיר מרעהו. אם ממנכ"ל המשרד הסתירו מה קורה במשרדו, למה אסור למנכ"ל להיות בינוני בבינוני? הוא סידר חשבון קטן. ואגב, כלום שליחותו המשאית של טמיר הניבה פחות תוצאות מעשרות "שליחויות חשאיות" שהוסתרו מראש הממשלה?

שתי שאלות

א: איך אפשר להסביר את העובדה שהרוזניקים שרופים, שמעו לראות ממשלה לאומית עם ראש ממשלה לאומי ופעלו למען חיבור כזאת, משהולמם התגשם, הם רצו את המערך בפנים? היתכן שהם זכרו מה שרוב הבוחרים שכחו — מה עשתה ממשלת ליכוד בין 81' ל־84' הבהלה?

ב: איך אפשר להסביר שפרס ורבין היו כה להוטים להצטרף לממשלת שמיר? המוכנים הם להישבע שלא עבר בראשם החשש שאולי, אולי, עלול שמיר להפתיע ולהביא שלום?

פרצלציה של המדינה

רבין, צח הלשון, התלוצץ (ואולי לא היתה זו בדיחה) שאגו"י קיבלה את הפיס, ש"ס את הטוטו ולוטו, לדגל התורה, השאירו את המספר הנוכחי. מספר חוק הרבין הזה אבל מה שאמר לא כל־כך מצחיק. גרות שוקן שאגו"י לא יכלה ליהנות מהפיס כי הכסף מחולק על־פי תקנון נוקשה. הבעיה אחרי, ראשית, תקנון אפשר להחליף. ושנית, תסמכו על החרדים שיסמכו כבר את המסורות לפי התקציבים וימציאו מוסדות פטיפקין ראויים להקצבות. אבל התופעה היותר חמורה שנחשפה באלה הימים היא הפרצלציה של מוסדות המדינה כשלל במו"מ. פעם היו תיקים, עכשיו מחלקים את המשרדים ואת המחלקות.

ממש סטריפטיז לאומי. מינהל מקרקעי ישראל. אגף התרבות והאמנות. שליטה על גידולי הארץ, תוך מתירים ושומשום. שליטה על השחיטה ועל גידולי החיטה. זה דורש את הפקי"ם וזה את התפ"ס. ניו־יורק למערך ולוס אנג'לס לליכוד, שוויץ למפ"ל ולונדון לש"ס. לא היתה פוליטיזציה כזאת במשרדי הממשלה כבימים אלה. עתה, כשהליכוד מיואש בעקבות החלטת הלשכה, ימכרו שכרנות ורבעים, ממש כמו המאפיה.

עוד שאלה

תיקים־שמיקים. פאריט־שמאריסי, קבינט־שמאבינט — מה קרה לאידיאולוגיית השטחים־תמורת־שלום ולהתנגדות לתיקון חוק השבות? 700,000 בוחרים לא הצביעו פרס כדי שיתן את השלטון לשמיר. אם אלה כללי המשחק, יושב הבוחר, בפעם הבאה אצביע ישר בעד הליכוד. למה לי מתווך? גם אם הלשכה סללה למעשה את הדרך לממשלה הדרטבית המצומצמת, לא יסלח הבוחר לעבודה אם תשב בממשלת יחוד.

הגיעה שעת לשון

השבועיים הללו הביאו לנו ביטויים חדשים. הבלשן שמיר הוריד את המונח ממשלת אחדות ב"ממשלה רחבה" זה תפס יותר מהצעת ועד הלשון לקרוא לסטיק פילה אומצת עכו. בבוקר דיברו על "אולטימטום" של ש"ס והמדינה עמדה על ראשה. אחרי שעה התברר שזו מלה נרדפת לכניעה. פרץ יצא משמיר מרוצה. אולטימטום? מה פתאום? בלילה כבר חתמו. המלה "משבר" היתה השימושית ביותר בסוף השבוע — ב"פי תיה" בלבד באחד העיתונים הוזכרה 17 פעם. בצהרים אמרו שממשלת האחדות "צבורת־תנופה". אותה ממשלה שלפני שבוע אמרו עליה שהיא "שואפת לאפס" — מחידושי הלשון שלאחר הבחירות — ונוה לשאוף לאפס.

לעומתו, הביטוי "לא יעלה על הדעת" איננו חדש אך היה שימושי בכוונתו ההיפוכית. כשלוי אמר ש"לא יעלה על הדעת שיפגעו במעמדי" (כל המדינה על הראש והוא עסוק בתסרוקתו ובמעמדו), הוא אמר למעשה שכן יעלה על הדעת שיפגעו במעמדו. עובדה שעשו לו את זה. אותו דבר קרה עם רבין שאמר כי לא יעלה על הדעת שנרכבי שוב עם הדתיים. עובדה שפרס כן דיבר. אפילו חתם. החידוש האחרון: "הצעה שאי־אפשר לסרב לה", לקוח מספרו של מאריו פוזו, "הסנדק". מי שזוכר באיזה הקשר נאמר משפט זה בספר, יתמה, את ראשו הכרות של מי מצא פרס במיטתו כדי שירצה כל־כך בשותפות עם שמיר. אבל ככל ביטויי השעה, גם זה התאמה בהיפוכו — עובדה שזו היתה הצעה שכן אפשר היה לסרב לה.

דרישות סבירות

הרב פרץ שהובטחו לו (פחות או יותר) שני תיקים, שני סגני שרים, שלושה מנכ"לים, 21 אגפים, 93 מחלקות, חמש שגרירויות ושלושה חוקים, אמר השבוע: "דרשנו דרישות סבירות". מעניין מה היה מקבל אילו דרש דרישות לאיסבירות.

איפה הוא היום?

מי ראה, מי מצא את מכב הדרין, הטלוויזיה, התקשורת, הפרסומת שהגיע לארץ ככוכב שביט וכילי־השעשועים של הנהגת חרות, ומאז הבחירות נעלמו עקבותיו? סימני היכרו: מכב, רדיו, טלוויזיה, תקשורת, פרסומת שהגיע לארץ ככוכב שביט. לאחרונה נראה בסעודה עם נסיכי חרות ("לא עשו אתנו אבבגע") — בתור מנה עיקרית.

מחר אפרורי

מאת א. שוייצר

שמעון פרס איננו רואה את תוצאת ההצבעה בלשכת מפלגת העבודה כהבעת אי־אמון בו וביצחק רבין. פורמלית, הצדק עמו: השאלה שנעמדה להכרעה לא הוצגה כעניין אישי. אך פרס ורבין — מן הסתם, השוד ההפוך שלע יותר למציאות — הציעו פתיחת מו"מ לכניסה לממשלה בראשותו של יצחק שמיר: אין זה דבר של מה־בכך. הצעתם נפלה, כלומר, המוסד המוביל של המפלגה סירב לבהנ. על־פי עצתו של הצמד המוביל, בשאלה מדינית, שהיא אולי החשובה ביותר בין העומדות על סדר היום הפוליטי. סירוב זה, בהתחשב בנושא ובנסיבות, כמוהו כהבעת אי־אימון.

ללא פרס ורבין, העבודה תהיה מפלגה דלה ומשעממת יותר

אפשר שהמפלגה לא תתבע את הסקתן של המסקנות האישיות לאלתר. מן התגובות שנשמעו אתמול, מיד בתום ההצבעה בלשכה, עולה כי בקרב קושרי הקשר להדחת הצמד פרס־רבין עדיין אין אחדות דעות אופרטיבית: השר שחל הציא את ראשו מן המחבוא, ואילו עוזי ברעם, מארגן ביירות המורדים, [illegible] הם על מעשים בעתיד, עליהם לערוך את השורות ולקבור שוב את היריבות ביניהם.

הודעה על חילופים

רק נביא מתוסלם ירצה להתנבא בדיוני מסלולו של המשבר בהקמת הממשלה הבאה, או בהערכת תוחלת חייה, אם תקום על הבסיס הצר של ליכוד־ימין־חרדים. מכל מקום, אי־הוודאות עלולה לעכב את מועד ההתמודדות במפלגת העבודה. לא שחל ולא חבריו הפחות־נכבדים לא ייחפזו לתבוע מימוני הדין עם פרס ורבין, בטרם יתברר אם יצליח המיועד לכונן ממשלה. שהרי אפשר שלא יצליח, ואם כך, ייפתח מחדש — מעשה המרכבה, שבו לא תוכל מפלגת העבודה להפעיל את מלוא כוחה בהיעדרם של שני מנהיגיה הבולטים. וגם אם תקום ממשלת שמיר, יציבותה תוסיף להיות לוטה בערפל. פרס ורבין עשויים איפוא לזכות בפסק־זמן של חודשים אחדים ואולי אף יותר. כיצד ינצלוהו? זה אחד הנעלמים הלא־מעטים של הפוליטיקה הישראלית בעתיד הנראה לעין.

אך העיקר הוא, שההודעה בדבר חילופי ההנהגה במפלגת העבודה, נמסרה למועמדים להחלפה. זו איפוא הזדמנות נאותה להעריך את מגולי־תיהם של המועמדים לקבל לידיהם את הירושה, ולהשוותן עם הכישורים של המיועדים להחלפה. וכדי להקדים את המאוחר, אפשר לומר, שאם וכאשר ייצאו החילופים לפועל, תתייצב מול הציבור — ולא בשורה האחרונה, ציבור בוחרי העבודה — מפלגה דלה יותר מזו שהנהיגו הזוג פרס־רבין.

שני אלה וקשר להמתם, כל אחד בתחומו, הישגים נפלאים שאין צורך לפרסם כאן: הם ידועים ברבים. אם ניקח לדוגמה רק את אירועי הזמן האחרון: פרס פתח, אפשר לומר במהלך של יחיד, אופקים מדיניים; ואילו רבין גם השכיל להתאים את היקפה של מערכת הביטחון למגבלות כלכליות בלי לאבד יותר מדי מעוצמתה, גם שמר על מידת איפוק במלחמה באינתיפאדה. פרס כרבין בוודאי במרוצת השנים: יש משקל מצטבר לא רק להישגים, אלא גם לכישלונות הבלתי־נמנעים בפעילות ציבורית הנמשכת עשרות בשנים. אך בסיכום, הם משכמם ומעלה גבוהים מחבריהם למפלגה, חלקם אפראטצ'יקים חרוזים, חלקם פוליטיקאים שתיאבונם גדול מכשרונם.

ירושה קשה, יורשים דלים

מן ההסכמות היא, שמפלגת העבודה זקוקה להתחדשות רעיונית. כל התחדשות כזאת מתנהלת ביניהן וחלשה, ממשכת בעיקרה. סיבתה מדינית, תחנות אבל מוסברת בהנהגתה למפלגה ובאמצעותה לציבור הרחב. הגשמת שני השלבים הראשונים מתנית בכושר אינטלקטואלי שאינו מתגלגל ברחוב; והנה מכל צבאות־המועמדים לקבל את הירושה, נראה שגד יעקבי הוא היחיד הנושא באמתחתו את הציוד הנחוץ. האלם יעקבי איננו מנהיג: הרי נדרשה אישיות של מנהיג כדי להפוך את התורה שגובשה למכשיר פוליטי לכיבוש מפלגה למודת תבוסות ורוב בציבור. הבודרים, ומי האחרים: המנכ"ל ממוצע כמורדכי גור, שכשר איכזב תקוות שנתלו בו, או שרים בינוניים־מינוס כשוחל, או מזכ"ל ההסתדרות, שלא התעלה עד כה מעל לפורמאט של ראש האגף לאיגוד מקצועי?

עוזי ברעם ניבא לפני שבועיים, שבבחירות הבאות פרס ורבין לא יובילו את מפלגת העבודה. הוא הבטיח כי בכוחו לגייס רוב נגדם במוסד מפלגתי. אך קבלן קולות אינו בהכרח שותף הראוי להופיע על הבימה הלאומית; הגדול שבהם, שרואה בצר, לא התייצב מעולם לכבב על הבימה ההיא. הדעת נותנת, שאם אמנם תתייצב מפלגת העבודה מול הבוחרים ללא פרס וללא רבין, ובראשה הנהגה שתכריה הבוחרת ה"ל — ולא גם לאחר שנטפתה במאבקים פנימיים לקביעת הדירוג בתנובה — היא תתקבל בבשלות מהולה בשעמום.

כאמור, אפשר שפרס ורבין ייצאו להדיפת יריביהם בתוך מפלגת העבודה, ויצליחו. אך בכל מקרה לא תהיה זו, כפי הנראה, אלא הצלחה לזמן קצוב. שהרי התגלות הקשר נגדם, גם אם לא תמוצה הפעם, הוכיחה כי חדלו להיות מנהיגים בלתי־מעורערים. עובדה זו מזמינה את הדרוש התסתרות במועד מתאים; קצב של התהליך נראה בעליל. כך גם נראית הצללית של ההנהגה החדשה הרכבה האישי — ואין הם מבשרים עתיד טוב למפלגת העבודה.

שריקה מאפילה / גדעון סאמט

נגד מה, בעצם?

ביותר המחאה עומד באמיד. שוב נוהרים רבבות אל הכיכרות, מניפים שלטים פעם בעד שיטת בחירות, פעם נגד השתמטות, לעתים בוכות המבוכה, לפעמים בננות הסית. אבל האויר עצמו עומד: נגד מי, נגד מה מוחים אם בעצם הליכוד, המערך, המצב? כי המצב הוא, אפילו בשעות הערשל הנוכחיות, שהליכוד והמערך היו מוכנים — עדיין, עדיין עשויים — ללכת ביחד. אם מישהו, אדמו"ר או שר, להבדיל, ינו את הבי המחאה תהיה לפתע נגד שתי המפלגות גם יחד, או נגד כל אחת מהן לחוד בראש ממשלה צרה.

קשה מלאכת המחאה בימים אלה, כאשר אתם הולכים, עם או בלי הילד על הכתפיים, אל כיכר מלכי ישראל, רואים את הקולות, חותמים על עצומה, מוחאים כף לסיסמה מחובה, אבל לא יודעים מי תהיה הכתובת. הרי אפשר להעלות על הדעת (בניגוד לכל מה שאומרים לנו בלי־סוף שאין להעלות על הדעעעת") מקרה כזה: אתם עומדים שם, בכה שנראה השבוע כמו המצב הגדול ביותר במריבה, עם וקמן באוניים, ולפתע, בעיצומן של הקריאות נגד ממשלת ליכוד חשאה, מודיע הקריין שהנה, הנה, מסתדרת לה קואליציה בראשות המערך.

האמת היא, שגם במקרה זה, שאין לא־להעלות אותו על הדעת, החלפת השלטים ושינוי מידי של הסיסמאות יהיו מיותרים. ממשלת מערך עם החרדים תמשיך, כמובן, את השתמטות בחורי הישיבות, וכן — יש בהחלט להעלות על הדעת — גם ממשלה רחבה שמטרתה לכאורה לצמצם את השפיקה הדתית, לא תרכב כוח, אף לא אחד, לא ישנו את שיטת הבחירות הם הנים לא יילך לאגודת ישראל, הם יקבלו את הלחם.

האם יש עוד מדינה שבה המחאה מוכרה כל־כך, בלי כתובת, בלי ראש שבו אפשר להכות באגרופי והעמה הקשה איננו רק בן־ימי־המעבר עד להרכבת ממשלה. הוא יימשך גם אחריהם, בהבדלים קלים. את הסיבה לכך יוצר כמובן המצב הממלאים עכשיו את הכיכרות. אילו היו הבחירות עכשיו, נבה לידי קול־המון אחד בכפבה נגד ההשתמטות. כי או מה האם לפנות "המתנגים" משוה הרש כל־כך בחופש שולים ושכא היו מוקים דווקא את הליכוד כדי שיוכל להקים ממשלה בלי משבר? ואולי היו מגעישים את המערך על התרכבותו אחרי כל שביב־תקוה חרדי מכיכר מלכי ישראל, במרדים שנעשה חלק מאורחות הבילוי התל־אביביים, היה אפשר להמשיך השבוע אל אלפים "צמאים" שבו הדכנסו סופרים, משוררים, מבקרים, אמנים, אתם יודעים — המשכילים האלה. מה שהיה שם לא עשה שם טוב במיוחד למחאה, בוודאי לא חיזק את משקלה, אבל לעניינו היה כדאי לבוא ולוא כדי לשמוע את עמוס קינן, מריר כתמיד והפעם מבולבל, מכנה את האירוע המוקים יותר, כמטחוי רמקול משם, "הופגנת הקולתלים".

אין להתפלא, במצב הנוכחי, כאשר שום דבר לא הכריעו, היעדים הברורים ביותר לביקורת הן ההפגנות עצמן. קשה לכם עדיין לדעת בדיוק במה, שם למעלה, בפוליטיקה, אפשר לתלות כרגע את הקולר, ולכן, אפשר להיגעל בקלות־יחסית על ההפגנה הדמוכה. הרי המחאות הציבוריות הן עכשיו האקטים הפוליטיים העקרוניים היחידים בשטח כל השאר הם גפתולי סחר־מכר שנוצתם צפויה אם גם קשה לא ידוע.

*

זה מגוחך, אלמלא זה היה עצוב. פעם, לא כל־כך מזמן, הייתם באים לקרות־היער העירונית, אל המפגש השבטי, הפולחני המוכר, כדי להפסיק מלחמה בלבנון, להפיל שר ביטחון או ראש ממשלה, לעצור מבת, או, להבדיל, להגנת את הגיבעונות היהודים שהותגלנו להם זה עשרים שנה, כלומר לבכדוסל האירופי. עכשיו אתם לא יודעים את מי לרומם בשלטון, את מי להשפיל, במי להתמוך ואת מי לבלום. הרי ההפגנה השבוע לא היתה כלפי המפלגות החרדיות. עליהן איש לא קיווה להשפיע. היא נועדה... רגע, למה היא נועדה מול פניו של מי בשלטון שאיננו נגד החקיקה?

עבר מוהיד נשקף למחאה הישראלית, הווה מביך, מבוית, ואין לה עתיד. עוד פרשה אחד או שניים הואיש לאהלה. איזו תקוה בורה יש לעוצמת הקול הקיבוצי של המוחים אם הוא מתנודד בין האפשרויות של ממשלת חרדים בהשתתפות הליכוד או בראשות המערך, או של כולם גם יחד? כמה זמן יוכלו הישראלים, מקימיו של המבצר הסתום הזה, להמשיך ולהפגין, בעצם, נגד עצמם לבם אל הכיכרות, התשבלו היטב במפגין שלכם־שלכם ובזה שלימינכם. בפעם הבאה, לפחות שניים מכם לא יהיו שם.

כוונה טובה, תוצאה רעה

מאת עקיבא אלדר

מניעת כניסתו של ערפאת לארה"ב רק מוסיפה לו אהדה. ראיון עם אבא אבן

בין מגע קואליציוני אחד למשנהו התפנו ראש הממשלה יצחק שמיר וממלא־מקומו שמעון פרס להתחרות איש ברעהו בהרעפת דברי שבח על מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ על שבלם את מנהיג אש"ף יאסר ערפאת. הם מאוחדים בדעה כי לא חשוב מה יאמרו הגויים על אש"ף, היהודים יוסיפו לומר כי הוא ארגון טרור שאינו ראוי לשבת לשולחן הדיונים או לנאום בעצרת האו"ם. הם מוצאים עידוד ביזמתו של שולץ, שתוביל בבראאה את ערפאת לדנוזה.

אבא אבן, היו"ר היוצא של ועדת החוץ והביטחון, מי שהיה השגריר הראשון של ישראל באו"ם ושר החוץ שלה, אינו שותף לחגיגות.

"אין ספק שהמוטיבציה של שולץ היתה חיובית ואוהדת, אך התוצאות היו שליליות", אומר אבן. "אורח מן השורה נשפט לפי טוהר כוונותיו, אך מדינאי נשפט לפי תוצאות צפויות של מעשה. הסך הכל של הפרשה הזאת הוא חיזוק האהדה לאש"ף בדעת הקהל בעולם, בידודה של ארצות הברית בקרב בעלי־בריתה באירופה והכשרת הקרקע למעמד בינלאומי ברגווה, שבגלל הריגותו יחזק את התקשורת הבינלאומית. נוסף על כך, חושב מכל, התגובה הצוננת של הנשיא הנבחר ומקורביו מעוררת חשש שמעשהו האוהד של מר שולץ נשען על רגליים בלתי־איתנות, גם בכיסוי למדיניות האמריקאית הבסיסית. אם נוסיף את הקרע בין ארה"ב והאו"ם, הסיכוי של פסק דין אנטי־אמריקאי בבית המשפט בהאג והתגובה השלילית גם של ידידי ישראל המובהקים בארה"ב, כדוגמת השופט אברהם סופר, מתקבל הרושם כי אין סיבה למסיבה".

כמו אבן, האם ישראל היתה צריכה להתייחס בשוויון נפש למזימה של ערפאת להכריז על הקמת מדינה פלשתינית במקום וביום שבו הוכרז על הקמת מדינת היהודים?

אין ספק שהוא תאריך מפנה בתולדות העם לדורותיו. שמתי לב שראש הממשלה התייחס אליו מעט מאוד בפגישתו עם העיתונאים. להנהגה הציונית (ויצמן ובן־גוריון) היתה התובנה הגורלית להבין ש"מדינה יהודית יציבה בחלק סביר של ארץ ישראל" היא הנוסחה היחידה שהיתה עשויה להוביל מפנה. ראוי לזכור שהנוסחה הרוויזיוניסטי התנגד בלהט קיצוני לאימוץ הנוסחה הזאת. אילו, חלילה, היה מר שמיר במעמד שהיה מאפשר הכרעה, היינו מחמיצים את השעה, בחינת "תפסת מרובה לא תפסת". המאבק המדיני שנפתח בנובמבר 47' הגיע לשיאו המפואר ב־11 במאי 49', כאשר עצרת האו"ם קיבלה את ההחלטה 273 בדבר קבלת ישראל לאו"ם, "כמדינה שוחרת־שלום שעקרונות מגילת האו"ם חלים עליה". אחד מעקרונות אלה הוא "הריבונות השווה של כל חברי הארגון". פירושו של דבר: לפני 39 שנה השגנו סטטוס מדיני־משפטי שווה לזה של ארצות הברית, ויחד עם זאת עשינו את המשגה הגדול בכך שעודדנו את הנרי קיסינג'ר, ב־1975, להתחייב בפני אש"ף "להכיר בזכות ישראל להתקיים". אני שוללתי את הניסוח המשפיל הזה ומנחם בגין התנפל עליו בשצף קצף מוצדק. למרבה הרושם של הלקאה עצמית, כאשר החלטת מועצת הביטחון 242 פסקה שעל "כל חברי האו"ם" להכיר בזכותה של כל מדינה באזור להתקיים בגבולות בטוחים ומוכרים, אנו אומרים כי זוהי רק הכרה "משתמעת" (implicit), והתקשורת הבינלאומית מהרה מחזיקה אחרינו.

אתה גורס, איפוא, שעלינו לברך על החלטות אלג'יר בפני שהן?

החלטה 273 היא המסמך רב־העוצמה ביותר מבחינה מדינית־משפטית, בקובעה את מעמדנו כשווה לזה של ארה"ב ובריה"מ. היא אפשרה את קבלתנו לבנק הבינלאומי, לארגוני הבריאות, החינוך והחקלאות, לאיחוד הדואר הבינלאומי, לאמנות התעופתיות ולעוד 25 ארגונים המבשרים את העידן הפלנטארי. אם אותה מועצה פלשתינית טוענת שהיא קיבלה את כל החלטות האו"ם, יש לשאול אותה אם זה כולל את 273. אם כן, עניין ההכרה סודר ואין צורך לבקש אישור של "זכותנו להתקיים".

ומה באשר לתוספת ל־242, "וכל שאר החלטות האו"ם"?

מושג "שאר החלטות האו"ם" איננו מושג עוין לישראל. אמנם עצרת האו"ם שפכה הרבה מריבוב על ישראל, במיוחד בנושא האנטי־ציוני, אך לדברים אלה אין שום תוקף משפטי (גם החלטת 181 משנת 1947 מנוסחת כ"המלצה" למעצמה המנדטורית"). ההחלטה על קבלת ישראל באו"ם היא היחידה המוגדרת כהחלטה (decision), והחלטות 242 ו־338 הן היחידות במועצת הביטחון שהתקבלו פה אחד".

האם אתה רואה המשך למהלך המדיני לאור החלטות המועצה הלאומית הפלשתינית מזה והצעד של שולץ מזה?

ברור שאם שמעון פרס יהיה שר החוץ בממשלה שיצחק שמיר עומד בראשה, הוא יהיה חסום ומנוטרל לחלוטין. זה הוכח כאשר יוזמותיו המבטיחות של פרס חוסלו על־ידי הפעלת הסמכות העודפת של ראש הממשלה. גם ממשלות ידידותיות בעולם התחילו להתייחס ליוזמות אלו במין המלה אוהדת. שמעתי בכמה בירות אירופיות, וגם מפיהם של מדינאים מצרים, דברים כגון "יוזמותיכם הן חיוביות, אך כנראה אין להן משקל מחייב". זהו אחד המניעים המביאים אותי להתנגד לכניסתנו לממשלה שבה שמיר יקבע את המדיניות, קיסאון, המערך יפליא את מכותיו, באמצעות רבין, כבמאבק ההתיבולית לסיים את ההתקוממות, באמצעי כוח בלבד, דבר שלא הצליח בשום מקרה ובשום מקום בעולם.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

מצעד המשלחות

מאת אילן שחורי

האפשרות להקמת ממשלה צרה בראשות הליכוד, חידשה מאז יום רביעי בערב את הלחצים והמאבקים הפנימיים בליכוד, בעיקר בדבר איוש שלושת התיקים הבכירים: חוץ, ביטחון ואוצר. שמיר יעדיף עתה להשאיר את תיק האוצר בידי משה נסים. בחודשים האחרונים היתה התקרבות רבה בין שמיר ונסים. השניים מרבים להתייעץ בעניינים שונים. שמיר הפך לבעלה את נסים לאחד משלושת יועצי־הסתרים שלו. הוא נעזר בו לקראת כל מהלך פוליטי שהוא עושה. כל ימי המו"מ הארוכים בשבועות האחרונים, ניהלו שמיר ונסים שיחות ארוכות בארבע עיניים. שמיר סומך על שיקול־דעתו המיושב של נסים, והתבונה היטב בסבך הפוליטי. שמיר גם סומך את שתי ידיו על כדינותו הכלכלית של נסים. רק הפתעה לארסבירה תמנע עתה מנסים את המשך ישיבתו במשרד האוצר.

הכאורת האוצר בידי נסים, אכן תעורר לשמיר בעיה קטנה עם יצחק מודעי, הרואה עצמו חוזר לתפקידו הנוכחי. אך נראה שגם מודעי הסלים באחרונה עם העובדה שלא יחזור בארבע השנים הקרובות ללשכת שר האוצר. כן הפתח יפתה מודעי בתואר סגן ראש הממשלה ויתכן שיקבל את תיק המסחר והתעשייה. שמיר יתפרש למסור את תיק הביטחון לידי אריאל שרון. התפקיד מובטח ככל הנראה לשר משה ארנס, שבשיחות רבות עם שמיר באחרונה, רמז דווקא כי יעדיף את תיק החוץ. דוד לוי, שכעבדו נחלש באחרונה, עדיין לא יוותר על תביעתו לקבל את תיק החוץ. שמיר יאלץ להכריע בין לוי לשרון על תיק זה. בכל מקום, ללוי מובטח תפקיד מכלא־מקום ראש הממשלה עם סמכויות ביצועיות, ושר בתחום התכנון – אם לא יקבל בסופו־של־דבר את תיק החוץ.

כאבק עז נטוש על שאר התיקים שיהיו בידי הליכוד. הצפתה עומד עתה שוב על שלושה חברי־כנסת לכהונת שר בממשלה. לפיכך יהיו לליכוד 13–14 שרים. לשכת ראש הממשלה הוצפה השבוע באלפי מברקים ומכתבים של אישים שונים התומכים במועמדים חדשים לכהונת שר בממשלה, או כאלה המבקשים לשמר את מעמדם. המברקים הרבים ביותר הגיעו בתמיכה מכוחו של חבר־הכנסת דוד מגן, המבקש להיות שר הזקלאות. לאחר מברקי התמיכה במגן, שהגיעו על שולחנו של יוסי אחימאיר, מנהל לשכתו של שמיר, צורפה רשימה של כ־200 שבות. מברקים רבים גם הגיעו בזכות יצחק מודעי, למינויו כשר האוצר, ובזכות משה קצב, למינויו כשר המסחר והתעשייה.

לבד באלפי המברקים, מגיעות אל לשכת ראש הממשלה בקשות לפגישות־סיכום למינויו עם שמיר. אחימאיר, בהנחיית שמיר, ויסת השבוע את הפניות באופן שתהיה משלחת אחת לכל מועמד. משלחת מדימונה באה להשתדל בשביל חבר־הכנסת עוזיהו עלי. בראש המשלחת עמד דוזר מגל והיא הקיפה נציגים של כל חלקי הליכוד ואגפיו. נראה כי הייצוג במשלחת זו נבחר בקפידה רבה. שעה ארוכה עבר כל אחד מחברי המשלחת ופירט באוזני שמיר צד אחר של הכרזו בבינויו של עלי לשר. משלחת מדימונה לארפתה הגיע לדבר בזכות בוצבודותו של דוד מגן. אבג ביום, שבא על מקומו של מגן בראשות עיריית קריית־גת, עמד בראש המשלחת. משלחת אחרת באה השבוע "בכעס" הבספתה הלוחמת בתנועת החרות, להשתדל בשביל מינויים של ארנס לתפקיד שר החוץ ובנימין נתניהו לשר הסברה, ולהשארת חיים קורפו בממשלה.

משלחת כמטם ההסתדרות עובדים לאומית ניסתה לשכנע את שמיר בדבר נחיצתו של חבר־הכנסת אהוד אולמרט בממשלה, ובעיקר במשרד הבריאות. שמיר ענה להם כי כבר מסרות היא שנציג העובדים הלאומיים שמש בתפקיד שר הבריאות. וכן באו משלחות שכנוע לדבר בזכות אליהו בן־אלישר, יגאל כהן, פסח גרופר, דן תיכון ועוד רבים אחרים. דן מרידור ורוני מילוא, הרואים עצמם מועמדים בטוחים לכהונת שרים בממשלה צרה, לא שלחו נציגים אל שמיר אלא סמכו על הרבוים שהשביע ראש ממשלה באחרונה על עתידם הפוליטי הקרוב.

שמיר מקשיב בדרך־כלל לתשבוחות הנשמעות בפגישות אלה. הוא מבהיר לבאים כי המועמדים מוכרים לו היטב ומנצל את ההזדמנות לשאול אותם לדעתם על הקמת ממשלה רחבה ועל התיקון לחוק מיהו יהודי. בכל מקום, מבהיר להם שמיר כי בסופו־של־דבר יקבע בעצמו את הרכבה של הממשלה הבאה, ויבחר לתפקידי השרים את הנציגים הטובים והמוצלחים ביותר מבין חברי־הכנסת של הסיעה.

פורום קבוע של שכבת הביניים במפלגה יתאם פעולות לתפיסת מוקדי ההשפעה של פרס ורבין

תצלום: עוזי קרן

התחדשה מלחמת פרס ורבין

שחל בסיעת המערך וברעם במפלגת העבודה ינטרלו את פרס ורבין מהשפעה על עמדות־הכוח החשובות של המפלגה

מאת אילן שחורי

גם אם בסופו־של־דבר תשתתף מפלגת העבודה בממשלה, לא יהיה אפשר עוד לאחות את־האמון והקרע הגדול שנפער מחדש ביחסים בין שמעון פרס ויצחק רבין. אירועי השבועות האחרונים, ובעיקר ההתרחשויות סביב הצבעת לשכת מפלגת העבודה שלשום, פתחו שוב את הפצעים ביחסים העדינים בין שני ראשיה של מפלגת העבודה. הקמת ממשלה צרה בראשות הליכוד והליכת העבודה לאופוזיציה, יפרצו עתה את חומת השתיקה שהרמיכה את ביקורתו הנוקבת של רבין על מהלכי פרס ומקורביו במערכת הבחירות ובמגעים הקואליציוניים בחודש האחרון. פרס יתן שמכי לטענתו, כי רבין ניסה להביא לידי כך שימשיך לשבת במשרד הביטחון דווקא בממשלת שמיר. אין ספק עתה כי הקרע המתחדש בין השניים יזרז את התהליכים המגמות לחילופי ההנהגה במפלגת העבודה.

בהתייעצות של רבין עם מקורביו, ביום רביעי בלילה, שעה קלה לאחר החלטתה המפתיעה של מפלגת העבודה, הוכחו האשמות בפרס. נאמר עליו במפורש כי ניסה להחניף את רבין, פעל מאחורי גבו וליבה את היצרים במפלגה נגד פעילותו ונגד אנשיו שביקשו להבטיח את אישור הלשכה לכניסה למו"מ עם הליכוד. מקורבי רבין האשימו את פרס כי בשעה שהבטיח לרבין שיתמוך בכניסה למו"מ, הנחה למעשה את כל עוזריו ומקורביו לפעול נגד אפשרות זו. פרס הואשם כי בניגוד למאבקיו בעבר, כשנלחם כארי להתקבלות עמדותיו, העדיף הפעם – תוך מדברים מעטים שהשמיע – לעמוד מהצד ולאפשר למקורביו למלא את רצונו האמיתי.

מתברר כי רבין לא שותף במהלכים שונים שיזם פרס בשבועות האחרונים, למרות ההחלטה על שיתוף הפעולה בינם. בקרב אנשי רבין שררה אתמול ההרגשה כי חידוש המגעים עם הסיעות הדתיות והניסיון לחולל מהפך בעמדת אגודת־ישראל לא באו אלא להשביע רצון אישי מובהק של פרס – הרוטציה בראשות הממשלה. מקורבי רבין אומרים כי לא יוכלו עוד לעבור בשתיקה על פעולתו של פרס בעניין זה מאחורי גבו של רבין ועל העדפתו את השיקול האישי לעומת המאבק העקרוני. התגובה תבוא, ולא במחיר שתשלם עתה מפלגת העבודה.

המוקים הגדולים ביחסי פרס ורבין ניבעו מיד לאחר הבחירות. בהודעה מרגשת בטלוויזיה פסל רבין את טענת פרס כי הפיגוע באוטובוס ליד חברון, יומיים לפני הבחירות, גרם למפלגת העבודה שתאבד שלושה עד ארבעה מנדטים. הכרזה זו, אף שאישים משני המחנות במפלגה ניסו לשוות לה צביון ענייני גרידא, עוררה מחדש אי־אמון בין שני האישים. מאותו יום, הרבו השניים לפרסם הדעות סותרות. רבין לא הסתיר את סלידתו מהמגעים הנמרצים של פרס עם הסיעות הדתיות והתחבטות שהבטיח להן, לקראת המלצת הסיעות לנשיא המדינה. פרס גינה את רבין על הכרזתו בתוכנית "מוקד" בטלוויזיה, כי לאחר כישלון התוכנית המדינית של מפלגת העבודה, אולי כדאי עתה לתת סיכוי לתוכנית המדינית של הליכוד. השניים, שהשתדלו לתאם בראש ביניהם את המהלכים בארבע השנים האחרונות, התפצלו בשבועות האחרונים בלשכותיהם וניהלו מדיניות עצמאית בתוך מפלגת העבודה. פרס התבטא פעמים מספר באוזני מקורביו בזלזול רב על מאמצי רבין להביא להקמתה של ממשלה רחבה.

אין מנוס ממאבק גלוי

השיא היה כמובן במגעים לקראת כינוסה של לשכת המפלגה. רבין חדש תיאום עם פרס לשכנוע הלשכה לאשר את המו"מ. רבין הוא שעמד בקשר הדוק עם ראש הממשלה יצחק שמיר, הקשר שהוביל בראשית השבוע לפגישת פסגה מרובעת לקראת הסכמים להקמתה של ממשלת האחדות. אולם פרס עשה מהלכים שונים, ללא ידיעת רבין. הוא הפעיל את מקורביו להביא לידי החלטה בלשכה נגד הכניסה למו"מ עם הליכוד. ועתה, משנודע טיבם של אותם מהלכים, ולנוכח קשרי פרס עם חלק מהמפלגות הדתיות, כדי להבטיח לו את הרוטציה בכהונת ראש הממשלה – נוצר שוב קרע בין השניים שכמעט אי־אפשר לאחותו. רבין הודיע שלשום חד־משמעית, בלשכת מפלגת העבודה, על התנגדותו למגעים עם המפלגות הדתיות ולהקמתה של ממשלה צרה בראשות המערך.

לדעתו, אין שום סיכוי לממשלה כזאת, מאחר שמפלגת העבודה לא תוכל בשום פנים לעמוד בתשלום שהוא הסכמה לתיקון החוק "מיהו יהודי". הקרע, המחלוקת ואי־האמון אינם מתמקדים רק בשני האישים האלה, אלא גם חודרו לחבורות העסקנים וחברי־הכנסת התומכים אותם. רבים בצמרת המפלגה העריכו אישה השבוע כי אין עוד מנוס ממלחמה מחודשת, גלויה בין השניים.

כל עוד הלכו רבין ופרס יחדיו, יכלו השניים לשמור על מקומם בצמרת מפלגתם ולגמד כל ניסיון אופוזיציה שקראה תיגר על מנהיגותם. ומעתה, עם התחדשות הקרע, אין ספק כי יוקרמו המהלכים האופוזיציוניים בתוך המפלגה, שתוכננו להתבצע בעוד כמה חודשים, ויואץ הניסיון לשלוח את השניים הביתה. ללא סיועו של רבין, לא יוכל עתה פרס לעמוד מול בני דור־הביניים של העבודה, המנסים זה שנים לגלות סדקים ביחסים שבין שני מנהיגי המפלגה, כדי לפלס לעצמם דרך לצמרת. לכאורה, יש לרבין מחנה מגובש בתוך מפלגת העבודה, אך ספק רב אם יוכל להיבנות עתה מכישלונו של פרס. המגמה של שכבת הביניים בעבודה תהיה לסלק גם אותו מעל הדרכם. הקמתה הצפויה של ממשלת הליכוד ביום שני בשבוע הבא, תפתח כנראה את המלחמה הגלויה בצמרת העבודה.

הליכתה של העבודה לאופוזיציה, תחריש כבר בראשית השבוע הבא את המאבק על ראשות סיעת המערך בכנסת. השר משה שחל, שהסכים בתחילת השבוע לדחות את הבחירה בכמה ימים, עד שתתבהר התמונה הפוליטית, ידרוש עתה למצות מהלך זה. היו"ר הנוכחי של סיעת המערך, חבר־הכנסת רפי אדרי עדיין לא אמר נואש. הוא ינסה להשיג תמיכה מבית פרס כדי לגבור על שחל. על־ידי תפקיד יו"ר הסיעה מבקש שחל לגבות ולפעול כראש האופוזיציה בפועל ולבנות את עצמו בשלוש־ארבע השנים הקרובות כמנהיג הבא של מפלגת העבודה.

אי־אפשר להתעלם מהתחושה

של מזכ"ל המפלגה, חבר־הכנסת עוזי ברעם, שהוביל את המהלך בלשכת מפלגת העבודה, נגד פתיחת המו"מ עם הליכוד. אפשר לומר כי ביום רביעי בערב הוקם מחנה ברעם במפלגת העבודה: קבוצת חברים שתפעל עתה למענו בקביעות, לקראת חלוקת ירושתם של פרס ורבין. מול עמדה נחרצת של רבין ופרשנות יותר של פרס, גילגל ברעם את המהלך שלו מתוך ידיעה ברורה כי כישלונו עשוי לגזור את הרחקתו מהעמדה החשובה של מזכ"ל המפלגה. בתחכום רב השכיל לסלק את המספר הקשורים אל ליבותיהם של 131 חברי הלשכה, כדי שלמעלה ממחציתם יתמכו בסופו־של־דבר בעמדתו נגד הליכה לממשלה בראשות הליכוד.

ברעם לקח לעזרתו במהלך זה את חבר־הכנסת החדש, רענן כהן, הממשיך שלושה לילות רצופים, התקשרו השניים אישית אל כל אחד מחברי הלשכה והפעילו את השפעתם נגד הליכה למו"מ. לאיפוזות ב־18 חברי־הכנסת מסיעת המערך הצטרפו בגלוי ליוזמתו של ברעם, ביניהם כמעט כל צעירי הסיעה, שנ להם הכנסת הראשונה. בראשונה קפץ ברעם אישית את פירות הדמוקרטיזציה שהביא למפלגת העבודה. מהלך כזה לא היה יכול לקרות אילו נבחרו חברי־הכנסת והלשכה של מפלגת העבודה על־ידי ועדה מסדרת בראשות פרס ורבין. בחירתם באורח אישי, חשאי ודמוקרטי איפשרה להם לקרוא תיגר על הנהגת המפלגה ללא חשש לנקמה.

חיזוקו של ברעם והחיזוק הצפוי של משה שחל ליו"ר סיעת המערך האופוזיציונית, יזרזו עתה פתיחת הדרך להחלפת מנהיגות המפלגה. ברעם ושחל, יריבים פוליטיים בעבר הלא־רחוק, משתפים פעולה כבר כמה חודשים ופועלים מתוך תיאום מלא. שחל נהנה מתמיכת ברעם לתפקיד יו"ר הסיעה. לפיכך שעשה ימים הציבה שחל כי לאחר בחירתו יבקש להקים פורום קבוע של אנשי שכבת הביניים במפלגת העבודה, שיפעלו תוך תיאום ביניהם וינסו לתפוס מוקד של השפעה במקום של פרס ורבין. לפורום זה עתידים להצטרף אישים אחרים הנושאים עיניהם למנהיגות המפלגה, כמו גד יעקובי, מרדכי גור, ישראל קיסר, אורה נמיר ועוד. שחל בסיעת המערך וברעם במפלגת העבודה ינטרלו את פרס ורבין מהשפעה על עמדות־הכוח החשובות של המפלגה – עד לניסיון – או התהליך שיתנהל באופן טבעי – לשלוח את השניים הביתה.

שחור על גבי לבן

בתוך זיכרונותיהם של עשרות מחשבים ממשלתיים, בתוך רבבות הספרות הזרועות בשנתונים הסטטיסטיים, חבוי נעלם: המספר המשקף את היקף התמיכה הציבורית בחרדים. סיפורן של שתי שכונות, חילונית וחרדית, מעלה כי אין שחר לטענת הקיפוח. מה שנחוץ בדחיפות הוא העלאת מפלס החובה האזרחית של ציבור זה

מאת עוזי בנזימן

בלחץ מסע מתוכנן הקואליציוני, טוענים ראשי המפלגות החרדיות כי דרישותיהם לעמדות־כוח בממשלה המתגבשת לא נועדו אלא להשוות את תנאי חיין של הציבור החרדי לתנאי החיים של כלל האוכלוסיה במדינה. הרבנים פורוש, רביץ, פרץ ועמיתיהם זועקים על קיפוח ממושך של האזרחים החרדים ומבקשים לסלק עתה בבושת־המקיפה המשובה שהוקבר להם תוצאות הבחירות לכנסת ה־12. השורות הבאות הן פרי סקרנות שביקשה לבדוק את צדקת הקובלנה של החרדים ולבחון את היחס בין מידת השקעתם במדינה לבין מידת התועלת שהם מפיקים ממנה.

בתוך זיכרונותיהם של עשרות מחשבים ממשלתיים, בין מאות חוברות כרוכות בצייד כריסטול משרדי, לאורך אלפי העמודים של ספר תקציב המדינה, בתוך רבבות הספרות הזרועות בשנתונים הסטטיסטיים, חבוי נעלם: המספר המשקף את היקף התמיכה הציבורית בציבור החרדי. גם בסיומה של כתבה זו, ישאר נתון זה לאי־ידוע. קשה מאוד, אולי אי־אפשר כלל, לכמת את סך כל ההקצבות הכספיות של המדינה לציבור החרדי. תקציב המדינה אינו מבחין בין מענקים למשפחות מרובות־ילדים חילוניות או חרדיות, בין הטבות לשיכון למגורי אוכלוסיה שונים, בין הבחורים לאנשים הבאים כיפה שחורה או גלויי־ראש. ובכל זאת, אפשר לקבל מושג טוב האמין על הפערים בהיקף הנשיאה בנטל, מצד אחד, וכד הקצבת המשאבים הלאומיים, מצד שני, על־ידי בחינה מדוקדקת של מבנן של שתי אוכלוסיות בירושלים: האחת חרדית מובהקת והשנייה מעורבת.

זה סיפורן של שכונת קריית־יובל במערב הבירה ושל אגד השכונות החרדיות שבצפונה (מאה שערים, בית־ישראל הישנה והחדשה, סב חרדית, שכונת הבוכרים ושמואל הנביא שיקרא להלן, מטעמי נוחות, השכונה החרדית). שתי השכונות הן אזורים סטטיסטיים מוגדרים, כפי שהם מופיעים בפרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. הנתונים עליהן נשאבו ממפקד האוכלוסין האחרון, שנערך בשנת 1983 – אלה המספרים הרשמיים המופיעים בכל פרסום ממלכתי. שתי השכונות גדולות כמו: להבחנת חלקה של האוכלוסיה החרדית במפה רבתית האוכלוסיה השונה מושם שבשונה רבה הן דומות. בשתיהן מספר תושבים דומה (כ־22 אלף נפש). המספרים בכתבה שונלו מספר הזירות. בין כמעט זהה (כ־12,000 ...) בכל על ההתגוררם דומה (60% בקריית־יובל, 52% בשכונה החרדית). שיעור הקשישים בכלל האוכלוסיה הוא 9%).

עם זאת, נבדלות שתי השכונות זו מזו בכמה מרכיבים חשובים: ברובע החרדי יש 4.09 נפשות למשפחה ואילו בקריית־יובל 3.14 נפש. שיעור הילדים עד גיל תשע בשכונה החרדית הוא כ־15% ואילו בקריית־יובל הוא מגיע ל־9% בלבד. רמת הגיוס בשתי השכונות שונה, כך גם רמת ההכנסה – ועובדה זו דורשת להאיר תופעה מרכזית הנובעת לעניין הנדון כאן.

● מענקים: בעוד ההכנסה נטו של משק־בית בשכונה החרדית (שבה, בממוצע 1.7 מועסקים) היתה 23,063 שקל (במונחי שנת 1983, שהם כ־1,150 ש"ח במונחים מעודכנים) הרי בקריית־יובל היתה ההכנסה המקבילה 32,353 (כ־1,600 ש"ח בערכים של היום). יש לזכור כי קריית־יובל אינה שכונה אמידה: רמת ההכנסות של תושביה זהה כמעט לזו של דיירי אזור הקטמונים הידוע במצוקתו החברתית. תושבי שתי השכונות – החרדית וקריית־יובל – משלימים את הכנסתם בתמיכות ומנסיות. והנה, מתברר (על־סמך בדיקה שעשו למענו עובדי מאגר הנתונים של האוניברסיטה העברית) כי בקריית־יובל שיעור התמיכות מסך כל ההכנסה למשק־בית הוא 40% ואילו ברובע החרדי הוא מגיע ל־59%.

במלים אחרות: האוכלוסיה בשכונה החרדית נשענת במידה גדולה בהרבה מהאוכלוסיה בקריית־יובל על תמיכות ומענקים ממשלתיים. מדוע? משום שהיא אינה עובדת: בשכונה החרדית כ־43% (!) מראשי משקי הבית אינם עובדים (לעומת כ־23% בקריית־יובל). ישנן שכונות אחרות בירושלים, שבהן שיעור החרדים גבוה יותר, והיקף אי־העבודה בהן מגיע לכ־60% (!) – ואין מדובר בקשישים דווקא. המדובר בציבור שנהלים במודע לא לעבוד ומעדיף תחת זאת ללמוד בישיבות.

בשנת 1985 שילמה משפחה ממוצעת ברובע החרדי בממוצע 4,488 שקלים (כ־215 ש"ח בערכים נוכחיים) לחודש, מסים ממשלתיים. משפחה ממוצעת מקריית־יובל שילמה 9,456 שקלים (כ־455 ש"ח). באותה תקופה, גבתה העירייה מסי ארנונה ממשפחה ממוצעת בשכונה החרדית סך 10,880 שקלים (כ־165 ש"ח), לעומת 19,825 שקלים (כ־308 ש"ח, בערכים של היום) ממשפחה בקריית־יובל. כחישוב אחר: משק־בית ברובע החרדי שילם מסים למדינה (ממשלה ועירייה) בסך 230 ש"ח (בערכים נוכחיים) מדי חודש, ואילו משק בית בקריית־יובל שילם 480 ש"ח מדי חודש. כלומר: שיעור הנשיאה בעול המסים של האוכלוסיה המתגוררת בקריית־יובל היה למעלה מכפליים מזה של התושבים החיים בשכונה החרדית. ושוב: ההבדל ברמת ההכנסה של תושבי שתי השכונות נובע בראש וראשונה מבחירתם המופגנת של האזרחים החרדים שלא לעבוד.

להיקף גביית מסי הארנונה העירוניים יש עוד ביטוי מספרי: ברובע החרדי הגיע שיעור הגבייה ל־58%, שיעור הפטור ממס זה הגיע ל־28% ושיעור אי־הגבייה (מן החייבים) ל־14%. בקריית־יובל היה שיעור הגבייה [illegible], שיעור הפטורים 11% ושיעור אי־הגבייה כ־8%.

● שיכון: היקף הבנייה בקריית־יובל גדול מזה שברובע החרדי. בשנים 1980/83 הסתיימה בנייתם של כ־15 אלף מ"ר למגורים בשכונה זו, לעומת כ־12 אלף מ"ר בשכונה החרדית. ואילו התחלות הבנייה בקריית יובל היו כ־12 אלף מ"ר, לעומת כ־8 אלפים מ"ר ברובע החרדי. כלומר: בתחום זה, נגרע חלקה של האוכלוסיה החרדית.

● חינוך: אי־אפשר לקבל נתונים על מערכת החינוך בכל אחד מהרובעים הנדונים, אבל אפשר להשוות את מצבם של הזרמים במערכת החינוך הכלל־עירונית. והבן, בשנת 1984/5 ממוצע התלמידים בכיתה בתלמודי התורה היה כ־24; בחינוך העצמאי כ־28; בממלכתי־דתי כ־25; ובממלכתי כ־29. כלומר: הצפיפות בחינוך הממלכתי גדולה ב־25% בהשוואה לצפיפות בכיתה בתלמודי התורה. בתיכון עיוני ישבו 33 תלמידים בכיתה לעומת כ־24 בישיבה תורנית. מכאן שההוצאה על תלמיד בישיבה תורנית גבוה בכ־40%.

● השכלה גבוהה: גם כאן הנתון הוא עירוני (וארצי) ואינו מתייחס לשתי השכונות דווקא. אפילו הלימוד של בן ישיבה מקביל, פחות או יותר, לזה של סטודנט במדעי הרוח, החברה ומשפטים. עלות הכשרתו של סטודנט כזה נאמדת בכ־3,800 ש"ח בשנה ואין המדובר בעלות הכשרתם של סטודנטים במדעי הטבע או במדעי החיים, שהיא גבוהה פי־כמה. הסטודנט מממן את עלות הכשרתו במידה ניכרת: הוא משלם מדי שנה, בממוצע, שכר לימוד בסך 2,400 ש"ח. מכאן שהמדינה מסבסדת את לימודיו בשיעור 20% מעלותם.

ואילו בן הישיבה, בגילאים המקבילים, אינו משלם פרוטה כשכר לימוד, והמדינה אף מממנת את מחייתו בהיקף של כ־3,750 ש"ח מדי שנה. חישוב זה מתבסס על גובה ההקצבות של משרד הדתות לבני ישיבות חרדיות (כ־70 מיליון ש"ח) כשהן מחולקות במספר הרשמי של בני ישיבות בגיל ביום (19 אלף). יש להניח שהיקף הסבסוד של לימודי בני הישיבות גבוה בהרבה משום שחלק לא־מבוטל מכספי המדינה הנועד לקיים את האברכים מגיעים בדרכים אחרות, שלא באמצעות משרד הדתות. אבל גם אם נסתפק בנתון האמור, יסתבר שבן־ישיבה מקבל תמיכה כספית מהמדינה שהיא גבוהה פי־שבעה או פי־שמונה מזו המוצעת לסטודנט במדעי הרוח, החברה או המשפטים.

יתרה מזאת: הסטודנטים המתגוררים באזור האוניברסיטה העברית, בהר הצופים בירושלים, עובדים. כ־68% מהם מצהירו על עבודה בזמן לימודיהם, רובם הגדול בתעסוקה זמנית. ואילו בני הישיבות החרדים לא זו בלבד שאינם עובדים בזמן לימודיהם, אלא שגם לאחר־מכן אינם מצטרפים לכוח־העבודה היצרני של המשק.

● שירות צבאי: תוספות בלבד – החלק הארי של הצעירים החרדים אינו משרת בצה"ל. המספר הרשמי הוא 19 אלף, אך על־פי חישובים של נים (ראה "הארץ" מה־11 בנובמבר 1988) יתכן שמספרם האמיתי 36 אלף או אף 58 אלף. מכל מקום, הסטודנט משרת במילואים גם בתקופת לימודיו. הוא מקדיש לצה"ל בין שישה לשמונה חודשי שירות בתקופת לימודיו האוניברסיטאיים. בן הישיבה פטור מזה (כמו משירות סדיר).

הרובע החרדי המתואר לעיל הוא בבואה של הציבור החרדי בארץ כולה. התופעות והנתונים המסתמנים אצלו, כשהם מוכפלים פי־עשרה ויותר, נותנים מושג על היקף הנשיאה בעול, מצד אחד, ועל גודל המשאבים, מצד שני, שהאוכלוסיה החרדית יונקת מתקציב המדינה. וגם כך אין התמונה שלמה: לא בצד השירותים שהמדינה מספקת לציבור זה (ומאד יתכן שהוא מקופח בקשטי חיים אחדים, שלא נדונו כאן) ולא בצד ההכנות שהוא מקבל (בקופות משרדי הפנים, השיכון, החינוך, הדתות והשיכון ירועים שאפשר לכמת את שיעורי גביית המסים של האוכלוסיה החרדית ואת ממדי הסיוע הממשלתי הניתן לה. מה שחשוב, בעיקר, הוא המשמעות העקרונית של המציאות המסתמנת.

כאשר כוננה ישראל את מערכת שירותי הרווחה שלה, היא ביקשה להשקיע משאבים באוכלוסיית המצוקה שהגיעה אליה, או שנוצרה בתוכה, כדי לשלבה בתוכה ולהפוך אותה לגורם יצרני. הישגים בתחום זה, אף שאינם מלאים ומושלמים, מעידים כי תכלית זו מוגשמת במידה מתקיים תהליך בלתי־פוסק של מעבר אנשי משולי החברה אל מרכזה. ואילו הציבור החרדי רתם אליו את מנגנוני הסיוע הממלכתיים אך ורק להנציח את מעמדו המבודד. משפר את רמת־חייו על חשבון הציבור בארץ לא כדי להיחלץ מעלות חברתית וכלכלית ולהפוך לפורה בחברה הישראלית, אלא להוסיף ולהחזיק, בתנאי חיים יותר, באורח־חייו הנוכחי. הציבור החרדית אינה מחויבת לכלל הציבור בארץ את המשאבים שהשקיעה להמדינה תועלתני כלב היא מודחה עמה ואין ברעתה לרווחתה. הציבור החילוני, שכמותו, משלים עם זהת ועוד משקל לתלונות של פרנסי החרדי בדבר קיפוח.

מנדט אחד ב־50 אלף קולות

הימין הקיצוני השיג בוחרים חדשים, חלקם כתחליף לבוחרי כהנא שפנו למפלגות הדתיות. התחיה הצליחה בעיקר בערים הגדולות במרכז, צומת זכתה להישגים בצפון הארץ, ובמיוחד סמוך לגבול לבנון, ומולדת הורה לכל יישוב ויישוב וכבשה מקצת מעוזיו של כהנא. קולות החיילים חיזקו לבסוף את הימין הקיצוני, אך גם את השמאל

מאת בועז שפירא

עם ישראל הלך לבחירות כדי לראות מי גדול יותר, הליכוד או המערך, ובכמה יגדל הימין הקיצוני. כשיצאו מהבחירות עם גוש דתי מנופח, נשכח הימין. זה גדל אמנם ב־50 אלף מצביעים חדשים, אך רק במנדט נוסף אחד, ובכך איבד את תשומת הלב ואת היכולת להכתיב את האווירה הפוליטית.

גוש המפלגות שמימין לליכוד הוא תופעה חדשה יחסית במערכת הפוליטית. צמיחת הגוש נבעה עקב עליית הליכוד לשלטון לפני 11 שנה והפרגמטיות שנקט בהסכם השלום עם מצרים. ב־1981 הצליחה התחיה בהופעתה הראשונה ליטול שלושה מנדטים, אף שהליכוד מיצה באותן בחירות את כל הפוטנציאל הימני וגרף 48 מנדטים. כהנא, שרץ בראשות "רשימת הליגה" מיסודה של הליגה להגנה יהודית עוד ב־1973 ואחרי כן בראשות "כך", לא היווה יריב לתחיה, וקיבל ב־1977 וב־1981 כ־5,000 קולות.

ב־1984 שוב נראה היה כי התחיה רצה לבדה בימין. היא אמנם יצאה כמפלגה השלישית בגודלה בכנסת, עם חמישה מנדטים, אך כהנא עם מנדט אחד טרף את הקלפים. הוא הציב יעדים חדשים לנוסים ימינה, כשף עמו דתיים וצבר לו תומכים בעיירות־פיתוח ובשכונות. התחיה לא יכלה לו, והמעשה נאלצה להפקיר אוכלוסיית אופוזיציה ימנית טיפוסית בישראל: אנשי מסורת, צעירים ומובטלים ביישובים מרוחקים ממרכז הארץ, וכן את אותם מנאמניה שקבלו על מתינותה היחסית, במיוחד נוכח האינתיפאדה.

ערב בחירות '88 תיארו הסקרים כיצד גדלה "כך", בעיקר בעיירות, ואילו רחבעם זאבי הופיע לפתע בראש מולדת, והקף את התחיה באגפה הבטוח ביישובים המבוססים. ובתוך כל זאת פרש רפאל איתן, הרמטכ"ל לשעבר, איש ההתיישבות העובדת ומי שסיפק לתחיה ב־1984 קולות של אנשי תנועת העבודה שפנו ימינה ואינם מסוגלים להצביע ליכוד.

יוצאת לח"י, חקלאי ורב

והנה דווקא המספר שפקד את התחיה שירת את הימין הקיצוני. הבוחר הימני לא נדרש עוד לשלשל פתק אחד בקלפי עבור ארץ־ישראל השלמה ולהכביס לכנסת מפלגה רביעית שבה אשה יוצאת לח"י, חקלאי מתנועת המושבים ורב. לבוחר הזה הוצע הפעם שלל מפלגות.

בחירות '88 הוכיחו כי פיצול אינו בהכרח היסוד מסוכן. המפלגות הדתיות רצו למעשה בשש רשימות וגדלו, השמאל התפצל ולא הידרדר, אף הערבים התפצלו ובכל־זאת היו על סף מנדט שביעי. וכן גם בימין. אולם כאן ניתן היה להשיג תוצאה טובה אף יותר, אילו נערך הגוש בהתאם.

שיטת הבחירות מציעה למפלגות למנוע אבדן עודפי קולות על־ידי התקשרות במסגרת "הסכם עודפים". התחיה התקשרה עם הליכוד, אך צומת ומולדת לא עשו כן ושתיהן, שהשיגו כדי שני מנדטים ועוד בקירוב, איבדו את הזכות למנדט שלישי, שאמור היה להינתן לצומת.

בנוסף לא סיפח הגוש הימני במערכת הבחירות את אוכלוסיית התומכים הנלהבת ביותר לימין בישראל: המסורתיים והצעירים בעיירות ובשכונות. בשנים האחרונות גילו אלה אהדה גוברת לכהנא. התחיה ורפול כשלו במאמץ לרכוש את קולותיהם ב־84' ונראה כי נואשו. מולדת, הנושאת הלגיטימית של הימין לרעיון הטרנספר, פרחה בעקבות פסילת "כך", אך נמצאה מכופתרת מדי עבור אותם מצביעים, ורחבעם זאבי הצטייר בעיניהם כאדם קרמוטג, מרוחק ומנוכר. גנדי לא רצה ואינו מסוגל לנקוש בפנטון משלהב, וכמו התחיה וצומת אף לא חיפש להציב לו מספר שניים, שיהווה דמות אותנטית עבור אוהדי כהנא. אילו היה נוהג כך, היה גורע אמנם מהישגיו בקרב רבדים שונים בציבור לטובת התחיה וצומת, אך גוש הימין הלאומי היה משפר כוחו עוד יותר.

ללא הסכם עודפים ותוך הפקרת השכונות והעיירות לדתיים ובמיוחד לש"ס, שהתנגדה לבדה לפסילת כהנא, התייצב הימין לבחירות והצליח בכל־זאת לגדול. במקום רבים מבוחרי כהנא, שפנו למפלגות הדתיות, גויסו מצביעים חדשים. מ־5.25 אחוז הקולות לתחיה ול"כך" בבחירות '84 עלה הימין ל־7 אחוז, שהצביעו לתחיה, לצומת ולמולדת. משמע מ־5 מנדטים ב־84' טיפס הימין והגיע להיקף של שמונה מנדטים, אולם בלא הסכם עודפים, כאמור, נוקפו לכוחו רק שבעה.

גוש הימין על שלוש מפלגותיו עלה בכל יישוב ויישוב, לרבות אותם יישובים שנטשו אחר המפלגות הדתיות והביאו להצלחתן. גם הקיבוצים הגדילו את התמיכה בימין הקיצוני, לכדי 2 אחוזים מכלל מצביעיהם. העלייה הבולטת נרשמה בערים בינוניות בצפון הארץ – כרמיאל, נהריה, עפולה, נצרת עלית, בית־שאן וקריית־[illegible]. העליות הקטנות ביותר היו ביישובים דתיים, כמו בני־ברק וראש־העין, ובעיירות בדרום הארץ, כמו אופקים וקריית־מלאכי.

בעוד גוש הימין בכללו עלה, ירד כוחה של התחיה כשלעצמה כמעט בכל יישוב, אך היא הצליחה בכל־זאת לשמור על יתרונה על פני המפלגות הימניות האחיות ברוב היישובים ובעיקר בערים הגדולות, שנותרו מקור עיקר כוחה. הישגיה הטובים ביותר נרשמו בחולון, ראשון־לציון, רחובות, פתח־תקוה, רעננה וירושלים. לעומת זאת, בוחרים רבים שלה בעבר נטשוה לטובת מפלגות דתיות. כך באופקים, ירוחם, קריית־מלאכי, שם קטנו עוד יותר הישגיה, שכבר היו מדולדלים בבחירות '84.

ככל שמתקרבים לגבול

כמו כן, כצפוי, כרסמו בה צומת ומולדת. צומת גברה על התחיה בכמה ממעוזיה, כגון מגדל־העמק, קרית־שמונה ועכו. מפלגתו של רפאל איתן נטלה בסיכום הארצי 2 אחוזים מכלל הקולות. הישגיה הטובים ביותר היו ביישובי הצפון. בכל יישוב עירוני מדרום לנתניה השיגה צומת שיעור קולות הנמוך מהממוצע הארצי שלה, מלבד בקריית־אונו ובעדה. בכל היישובים העירוניים מצפון לנתניה קיבלה צומת מעל לממוצע הארצי שלה. רשימת ההצלחות הבולטות של רפול כוללת בין השאר את חיפה, כל הקריות ועפולה. ככל שמתקרבים לגבול לבנון כן עולה התמיכה בו. בקריית־שמונה, נהריה וכרמיאל קיבל הרמטכ"ל ממלחמת שלום הגליל למעלה מ־5 אחוז מן הקולות, כשבשני היישובים האחרונים הוא זוכה למעמד של מפלגה שלישית בגודלה.

על הצלחתו המעטה יחסית בסקטור העירוני בחצייה הדרומי של ישראל פיצתה עצמה צומת בהישגיה במושבים ובקיבוצים בכל רחבי המדינה, בהם היתה למפלגת הימין הקיצוני הפופולארית ביותר.

אף שרפול כבש את הצפון, אין הוא מצליח לגבור באזור זה על גנדי באותם יישובים שנחשבו למעוזיו של כהנא. מולדת, שקיבלה כמעט 2 אחוזים בסיכום הארצי, השיגה ביישובים שבהם אהדו את כהנא – טבריה, בית־שאן, אור־עקיבא וטירת־הכרמל – תמיכה למעלה משיעור זה. בוחריו של כהנא במעוזי הפרדים, כמו בית־שמש, נתיבות, וכן בצפת, פנו למפלגות הדתיות, ובעיקר לש"ס.

תקוות הימין הלאומי לגייס אליו את בוחרי כהנא נכזבה כמעט לחלוטין בדרום הארץ. אף מולדת, עם בשורת הטרנספר, לא הצליחה לפצח את העיירות הללו. התוצאות הנמוכות ביותר של מולדת נרשמו בדרום: באופקים, דימונה, ירוחם, נתיבות וקריית־מלאכי. במקביל סבל גנדי בתוצאות נמוכות ביותר באותם יישובים מבוססים שנהרו לתחיה בבחירות 84: גבעתיים, רמת־השרון, הרצליה, רעננה, קריית־טבעון ורמת־אפעל.

בכלל לא רשמה מולדת שום הישג חריג בדומה לזה שזכה לעצמו כהנא בכמה מקומות, אף צברה אחוזה בסדר־גודל של 2 אחוזים ברוב היישובים בארץ. לרבות באלה שכהנא קיבל בהם רק אחוז אחד מהקולות.

הישגה יוצא הדופן היחיד היה דווקא במגזר הכפרים הערביים, 0.5 אחוז מכלל הקולות. הצלחה זו מיוחסת לחיילים מקרב המיעוטים, ששירתו תחת פיקודו של זאבי והיו לידידיו. אלה הצליחו כנראה לשכנע גם מקצת מקרוביהם.

אוכלוסיה של גברים

מי שאכזבו לכאורה את הימין היו הפעם החיילים. אלא שהשוואה בין תוצאות הצבעתם השנה לתוצאות בעבר מטעית, משום ריבוי אנשי המילואים כיום, וכן גובה ציון קולותיהם של האסירים. בכלל, קולות אלה אינם רק של צעירים בני 18–21, אלא גם של מפקדים מבוגרים יותר, אזרחים עובדי צה"ל, אנשי־מילואים, וכן שוטרים וסוהרים. זו בכל מקום אוכלוסיה יהודית, שבה כמעט רק גברים, רובם בעלי בריאות טובה, ואין בה ייצוג משמעותי לערבים ולחרדים.

נטייתה של קבוצת מצביעים זו היתה מתמיד לתמוך במפלגות הקצוות. אם אמנם התמיד בכך החיילים שבשירות החובה, באו כל המבוגרים מהם, שהצטרפו אליהם השנה, וכיוונו את ההצבעה בעיקר למפלגות העוברות את אחוז החסימה ולשתי הגדולות במיוחד.

סיכום לא רשמי של הצבעת החיילים מלמד על התחזקות גוש המערך בב־4 אחוז: המערך עצמו עלה מ־26.4 ל־29.1 אחוז, רצ עלתה מ־3.3 ל־6.5, מפ"ם קיבלה 2.3, שינוי ירדה מ־4.2 ל־2.2, ואילו יחד, שקיבלה 2 אחוזים ב־84', הצטרפה למערך. מנגד חצה גוש הימין אל מעבר ל־50 אחוז מהקולות: הליכוד עלה מ־32 ל־35.1, התחיה ירדה מ־9.7 ל־8.9, אולם צומת קיבלה 4.8 ומולדת קיבלה 2.2, בעוד ש"כך" השיגה ב־84' 3 אחוזים.

הימין יכול להשתבח בתוצאות אלו, המעניקות לו אצל אוכלוסיה זו רוב מוחלט בכנסת, אך גם גוש המערך רשאי להיות מעודד. התחיה, שציפתה למחרת הבחירות לקולות החיילים כדי שישנו את התוצאות ויעניקו לה מנדט נוסף, התאכזבה. אף התחיה ומפלגות הימין הקטנות דווקא זכו להישג: 16 אחוז מהקולות לעומת 11 אחוז לקטנות של גוש השמאל. כישלונה של התחיה הוא אולי בכך, שלא כמו בעבר אין היא הנבחרת העיקרית מהצבעת החיילים.

"שורשים" מרכז לימודים יהודיים | משרד החינוך והתרבות האגף לתרבות ואמנות

"הנס"

סמינר על ניסים ונפלאות ● האם "הנס" שוב אינו נושא לאמונה, ואולי האמונה עצמה היא בגדר נס? ומה משמעות הדבר שאנו עדים לתחיית האמונה בניסים, בהשבעות, בלחשים? למה הם עדין מצפים? על כל אלה נדבר בסמינר "הנס".

המרצים בסמינר: מר ערן ארגוב, מר נרי אריאל, ד"ר מנחם הירשמן, ד"ר זאב הרווי, פרופ' יאיר זקוביץ, ד"ר חנגאל מאק, מר יהוידע עמיר.

המועד: שישי שבת, א' – ב' טבת תשמ"ט, 9 – 10.12.88

המקום: בית הארחה רמת רחל.

"האל"

בין תאולוגיה לפסיכולוגיה

סמינר על אלוהים, על האדם שעובד אותו, על מה שעומד מאחורי האמונה באל, ומה שמצטייר מאמונה זו.

המרצים בסמינר: פרופ' יונה פרנקל, פרופ' אבי רביצקי, פרופ' משה אידל, פרופ' יוסף דן, פרופ' שאול פאול, פרופ' בנימין בית הלחמי.

המועד: שישי שבת, ח' – ט' טבת תשמ"ט, 16 – 17.12.88.

המקום: מלון "אריאל", ירושלים.

"הרוסים"

סמינר על עליתה ונפילתה של יהדות רוסיה בת אלף השנים מימי הביניים ועד אנטולי צ'רנסקי.

המרצים בסמינר: פרופ' יעקב רועי, פרופ' עמנואל אטקס, ד"ר ישראל בר טל, ד"ר גרשון בקון, פרופ' יהודה פרידלנדר.

המועד: שישי שבת, כב' – כג' טבת תשמ"ט, 30 – 31.12.88.

המקום: מלון גרנד ביץ, תל־אביב.

עיריית ירושלים
המחלקה לתרבות

פרסי ירושלים

לשנת הכ"ב לאיחוד העיר

עיריית ירושלים מתכבדת להכריז על הפרסים הבאים:
א. פרס לספרות תורנית ע"ש הרב עוזיאל זצ"ל.
ב. פרס לספרות יפה ע"ש ש"י עגנון ז"ל.
ג. פרס למחקר ארכיאולוגי.
ד. פרס לאזרחות טובה ע"ש גב' ברט גולדשטיין וד"ר ישראל גולדשטיין ז"ל

תאריך אחרון להגשת מועמדים:
כ"ד אדר א' (1.3.89)

קבלת מועמדים לפרס אזרחות טובה עד כ"ז בשבט תשמ"ט (1.2.89)
בדבר פרטים נוספים יש לפנות למחלקה לתרבות בעיריית ירושלים
רח' חיי אדם 2, טל 02–226210

למוסד ציבורי
דרוש משרד בשכירות
בשטח כולל של 600 מ"ר באיזור תל אביב
הכולל טלפונים וחניה
הצעות נא לפנות לטלפון: 03-205256 ללא דמי תיווך.

כאבי שיניים?
24 שעות ביממה
טיפולי חירום
ועזרה ראשונה
בביה"ח אסותא
בית החולים הפרטי הגדול בישראל
ז'בוטינסקי 62, תל־אביב טל. 03-240185
נמנה על קבוצת כלל

דחפון
שרות מורעות מלבוני של דחף
לבעלי כרטיס־אשראי
03-611001

טוב להיקבר בארץ החיים

מאת רומן פריסטר

אלף יהודים כבר נקברו שם, 10 אלפי קברים נוספים שווקו לאנשים החיים עדיין בגולה. עד עתה הכניס בית העלמין הפרטי לבעליו לפחות 30 מיליון דולר

תצלום: רחל הירש

מה שיצר מאיר שלו בכושר דמיונו הספרותי, הקימו במציאות שני רבנים בירושלים, בעזרת משקיעים אמריקאים ואנגלים. ב"רומן רוסי" שהתפרסם השנה, מגלגל מאיר שלו את סיפורו המרהיב של ברוך, אשר גרע את עצי המטע והפך את חלקת האדמה שירש מסבו ל"בית העולם לחלוצים", לקבורת יהודים אבודים מאמריקה. לבסוף, בעזר איברי המושבה שקועים בתאבות ובסכסוכים, מסיע אותו מנהל בית־הקברות בוסקילה אל הבית הדרש שרכש בעיר – בסעבר שם הבילו את ארונות־המתים מנמל התעופה ומבתי־האבות: "את הבית ואת כל אשר בו קניתי מבנקאי אחד שברח מן הארץ", מספר גיבור הרומן. "איננו יודע מדוע כרית. מעולם לא פגשתי בבני סינו ולא נכנסתי לבנק. את הכסף ששילמו לי משפחות הנפטרים הנחתי ברפת, בתוך שקים ישנים של זבל כימי, ליד מנצע של ויינר הזקן, שעשה את המגורים עם הפרות לעבריין עקרוני".

כאן נגמר כמובן כל הדמיון בין העלילה שבספר לבין גישתם הבריאה והמבוררת של קבוצת אנשים יהודים היטב בבקעת בת־זמננו מה, הפועלים תוך שימוש באמצעי־קשר מודרניים המקלים על הלוגיסטיקה הסבוכה של הובלת הגופות, מקיימים משרדים בירושלים ובברוקלין שבארצות־הברית, ואת הנפטרים שנפטרים בגולה מובילים מנמל התעופה בן־גוריון לא בסנדר עלוב אלא במכונית שחורה, מצוחצחת וייצוגית, כדי שתביא לא רק רווח לחברה קדישא אלא גם כבוד למת ולבני משפחתו. ואם חפץ מישהו להדר במיוחד בכבוד הנפטר, יוכל לעשות כמו שעשה דוד הירשפלד, כשהביאו מאמריקה את אמו רחל לקבורה בישראל: להושיב מניין של בחורי ישיבה האומרים פרקי תהלים כל הדרך מלוד ועד הקבר החפור בהרי ירושלים.

לפני חמש שנים הלך לעולמו אביו של דוד הירשפלד, נשיא חברת הביטוח "מנורה" בתל־אביב. גם את גופת אביו הביא הבן לקבורה בארץ. אז נודע לו לראשונה על "ארץ החיים", בית־קברות פרטי בקרבת צומת שמשון, ועל השירות המיוחד שנותנים בעלי החברה ומפעיליה ללקוחותיהם. הוא בא בדברים עם נציגיה בארצות־הברית השכיל לשלב כיבוד אב עם עסק טוב: "דומני שהחברה היתה זקוקה למזומנים. החלטתי לרכוש חלקה של 17 קברים. התמקחנו קצת על המחיר ולבסוף רכשתי אותה במחיר מתקבל על הדעת, כמה אלפי דולרים לכל קבר", סיפר לנו. ועתה, כשגם אמו הלכה לעולמה, לא התחרט על העסקה שעשה. הוא שיבח את השירות שקיבל, תמורה נאותה לכספו. "המכונית נסעה לאתר הקבורה באטיות רבה, כדי לא לטלטל, חלילה, את הגופה. היחס שנתנו לי חיזק אותי בצערי", אמר. באי הלוויה לא נאלצו להקשיב להספדים תחת סככת בטון פשוטה, כמקובל בבית־העלמין של חולון. הם ישבו בנוחות על ספסלים באולם מרווח ונקי, מרוצף שיש ומואר בנברשות נחושת.

על קברה של הגב' הירשפלד כתוב "פ"נ מרת חיה בת חיים ע"ה, אשת ר' יחזקאל שרגא זצ"ל, ה... שפעלה. אשה אצילת־רוח צנועה והדורה, נאה כבריאה, במעשה ובכל מדה, ובחכמת פיה הנוסף לשונה הנעימה חיי בעלה ומשפחתה. תפילותיה ותחנותיה שנענו בחיים יעמדו לנצח בזכות צדקותיה". המצבה הוקמה ליד מצבת בעלה, "איש צדיק ישר ושומר אמונים, הולך תמים ופועל צדק ודובר אמת בלבבו".

אל בית־הקברות מוליך כביש אספלט המתפתל בין עצי אורן ירושלמי וברושים, ומסתיים בעיגון מסודר ליד בית הלוויות. מן האזור הבנוי שבפסגה, יורדות עם שיפולי הגבעה החלקות האחרות, כטרסות של החקלאים שעיבדו לפנים את האדמה הקשה בהרי ירושלים. החלקות מוסדרות בחומה נמוכה וליד כל כניסה שלט הנושא את שם האגודות השותפות. הנוף עוצר נשימה, האוויר צח, שקט ושלווה גמורים שוררים על המקום.

הרעיון להקים חברת־קבורה שתשרת בראש וראשונה את יהודי ניו־יורק וסביבתה נולד שנים רבות לפני שמאיר שלו כתב את "רומן רוסי". היזמים הריחו את ההזדמנות בירידה בעלי־אמצעים רבים ביקשו להיקבר בארץ־האבות, אך נרתעו מפני ההלוויות וההתעוללות כבעל מרש נע בבתי־העלמין הרגילים שלנו. המקום הנבחר היה כמובן ירושלים, אבל בהר הזיתים או בסנהדריה הזקוקות לא נותרו עוד חלקות גדולות. תמורת תשלום הולם היה אפשר לקנות שם קברים יחידים, אך השליטה בבתי קברות אלה מרוכזת בידי שלוש חברות קדישא גדולות ועוד כמה חברות קטנות המתנהלות זו כמו תרומות פרוצה. ליזמים שייסדו עסק משלהם, "גן השלום" שמו, היה ברור שחברות קדישא הוותיקות לא יוותרו בנקל על ההכנסה הבאה. הם ניסו להשיג קרקע ורשיון לפתוח עוד בית־עלמין בידי שלטונות משרד־הדתות, השלוט במידה רבה בידי קבוצות לחץ מקורבות לחברות...

לבד מזה, הנטייה היתה לצמצם את הקבורות הפרטיות, היקרות מאוד, ולפעול באמצעות הביטוח הלאומי, במחיר קבוע ואחיד. "גן השלום" נאלץ להסתפק בהקצאת 250 דונם בגבעה השוכנת במרחק כ־20 ק"מ מירושלים, ממערב לשמורת נחל שורק. אך מסתבר שאפילו בית־קברות יכול לפשוט רגל. החברה נכשלה במקום שנכשלו עסקים פרטיים רבים – במערכת השיווק – והאתר עבר לידי כונס הנכסים.

שני רבנים ירושלמים, משה גריימן ואביו, ראו את הפוטנציאל הגלום בעסקי הקבורה ורכשו את העסק המת. שמו הוחלף ל"ארץ החיים". רוב הכסף בא ממשקיעים באמריקה ובאנגליה, לרוב אגודות למיניהן, כגון אגודת־ישראל בארה"ב, ארגון בוגרי "ישיבה יוניוורסיטי", הסתדרות הרבנים בארה"ב, עדת תורה בניו־יורק סיטי, אך גם התאחדות עולי אמריקה וקנדה בישראל או קהילת ויז'ניץ בבני־ברק. כל אחד מהמשקיעים קנה חלק מן הקרקע ומוכר את הקברים בתנאים הנראים לו. משפחת גריימן הישראלית שמרה לה את החלקה הטובה שבראש ההר וגם את הבלעדיות באספקת שירותי הקבורה. הם למדו לקח משגיאות קודמיהם ופיתחו רשת שיווק מתוכננת, המפנה בראש וראשונה לאנשים חיים. לדברי הרב משה גריימן, המנהל את העניינים בישראל, ב"ארץ החיים" נקברו עד כה יותר מאלף יהודים, אך 10 אלפי קברים שווקו לאנשים הנהנים עדיין מחיים בגולה. אם הכל יילך כשורה, מובטח השגשוג גם לדורות הבאים: בחלקים הלא־מפותחים של האתר יש מקום עוד לאלפי קברים. אין צורך להיות כלכלן כדי לחשב על־פי הנתונים האלה ולמצוא שעד כה הכניס העסק הכנסה ברוטו של 30 מיליון דולר לפחות.

המשרד בברוקלין... והמשרד ברחוב עזרא 18, בירושלים... מודפס בצבעים, המעלה לפני הלקוחות־בכוח את היתרונות ההלכתיים והכלכליים שבקבורה על־ידי החברה. אף שבית־הקברות שוכן ליד בית שמש, מודגש כי הקבורה נעשית "על־פי מנהג ירושלים". ולצד הציטוטים מן התלמוד ("כל הקבור בארץ ישראל כאלו קבור תחת המזבח") ומן המדרש ("למה האבות מחבבין קבורת א"י? שמתי ארץ ישראל חיים תחילה בימות המשיח"), מסבירים מחברי התוכנית כי מחירי הקרקע במדינת ישראל, ובעיקר בסביבת ירושלים, עולים בהתמדה, וכל המקדים זוכה.

הרב גריימן, לבוש בקפידה בגד ליפה אפור־כהה בפסים דקים ועונב עניבה, מבקש להימנע מלשוחח על הצד הכלכלי של העסק. החברה המיוחדת בשמה מנוהלת ככל חברה מסחרית, ועורכת מאזנים שנתיים כדין, הוא מסביר. ואילו חברה קדישא שלהם, בעלת המונופולין על כל שירותי הקבורה, פועלת על בסיס של קוסט־פלוס. "כשאנו רואים שנשאר לנו רווח, בלי ברירה אנו מעלים את המחיר".

במשרדו הצנוע, תלוי על הקיר תצלום־אוויר של "ארץ החיים". שני טלפונים ומזכירה אוטומטית, רכבי קבורה וצוות קבוע, מצומצם, מטפלים במלוא היעילות. על אחד המדפים, שלט של מנהרת המשרד משות לקבורת־לילה, כי החברה משרתת את לקוחותיה 24 שעות ביממה.

סוד ההצלחה של "ארץ החיים" טמון במנגנון שיווק משומן היטב ומלווה פרסום מתאים, ובשירות המתחשב בצרכיו ודרישותיו המיוחדים של הלקוח, בתנאי שאינם סותרים את דיני ההלכה. "כך, למשל", מסביר הרב גריימן, "התעוררה אצלנו בעיה של סדר המשתתפים בלוויה. על־פי נוהג ירושלים אסור על יוצאי חלציו של הנפטר ללכת אחר הארון. פנינו לרב הלוי ז"ל, שהיה רבה הראשי של ירושלים, וביקשנו כי יעזור לנו למצוא מוצא והוא באמת מצא פתרון: אין כלל האוסר על הבנים והבנות ללכת לפני הארון. זו רק דוגמה אחת לשירות שנותנת חברה המבינה כי הלקוח תמיד צודק".

המשרד בברוקלין משמש כמוקד לוגיסטי, ואם תרצה כסוכנות־נסיעות לנפטרים. משם נעשים כל הסידורים הדרושים להובלת הגופות, לרבות השגת האישורים שבלעדיהם שום חברת־תעופה לא תטיס ארונות מתים. "בארץ אנו שמים את הדגש על מתן כבוד לא רק לנפטר, אלא גם למשפחתו", אומר משה גריימן. "לצערנו לא נראה ללקוח שהוא לחוץ. לא נריץ את העגלה עם הגופה אל הקבר במהירות, לא נשאיר את באי הלוויה בלי טיפול, לא נשכח להתייחס אל בני המשפחה במלוא הכבוד הראוי גם כשהיא מעלה בקשות שאי־אפשר למלאן. אמנם אינני יכול להתאבל באמת תריסר פעמים בחודש, אבל תמיד אעשה ככל יכולתי כדי שידעו שאני משתתף בצערם ויחושו שהלוויה שלהם היא הלוויה החשובה של השנה. לא המצאנו את כללי ההתנהגות הזאת, פשוט העתקנו אותם מן המקובל בארצות־הברית. בכך היתרון שלנו: אנו קוברים את המת בארץ־ישראל על־פי מנהג ירושלים, אבל הכל מתנהל באלגנטיות, כמו באמריקה".

קצין וג'נטלמן

מאת רן כסלו

רחבעם זאבי. בלם וקטליזטור

תצלום: י.פ.א.

את מקומו בכנסת חייב רחבעם זאבי ("גנדי") למפלגות השמאל המרכז. אילולי הצלחתן של מפלגות אלו להביא לידי פסילתו של מאיר כהנא, ספק אם היה זאבי עובר את אחוז־החסימה. הוא שימש כתובת אידיאלית לרוב מצביעי "כך", שנשארו כמעט בלי אבא בבחירות האחרונות. גם מבחינה אידיאולוגית אין הבדל משמעותי בין זאבי והרב הנועז. מה כבר ההבדל הגדול בין גירוש ערבים נוסח כהנא, לבין הטראנספר נוסח זאבי? בכך שכהנא מצטט מפרקי אבות ואילו זאבי מאבות הציונות?

ובכל זאת יש הבדל יסודי בין זאבי לכהנא. הנשיא לא היה מקבל את כהנא להתייעצות. הליכוד לא היה מנהל אתו משא ומתן קואליציוני. שמיר לא היה מעז לראות בו שותף לממשלה. את זאבי אפשר להזמין. עם זאבי אפשר לדבר. זאבי יכול להעלות דרישות. זאבי יכול להיות פרטנר לממשלה.

כהנא הוא מוקצה מחמת מיאוס. גנדי הוא משהו אחר לגמרי. גנדי הוא קצין וג'נטלמן.

*

לפני שנים היה אהוד אולמרט חבר־כנסת צעיר. הוא היה אז גם חבר־כנסת לוחם. נושא מלחמתו העיקרי היה אז הפשע המאורגן. כפעם בפעם היה מתריע נגד התופעה המסוכנת מעל בימת הכנסת. לפרקים כינס מסיבות־עיתונאים. באחת מהן אף הודיע כי בידו רשימה שלמה של ראשי הפשע המאורגן בישראל. הוא אף אמר שיש קצינים בכירים המספקים לאנשים אלה מטרייה מגוננת.

אולמרט אמנם לא נקב בשמות, אך היה מי שהרגיש נפגע: רחבעם זאבי, אלוף (מיל') ויועץ ראש הממשלה ללוחמה נגד טרור, באותה תקופה, וחברו הטוב, בצלאל מזרחי, זימנו את אולמרט לשיחה. השיחה שהוקלטה כולה התנהלה ב־29 בינואר 1976 ונוסחה, כעבור זמן, בהדמעויות ובגרסאות שונות. אך הציטוט המדויק המוסכר בהולש נמצא בפסק דינה של השופטת שולמית ולנשטיין, במשפט מזרחי־"הארץ".

לפי התמליל המצוטט בפסק־הדין, הודיעו השניים לאולמרט, שאם לא ינקה את שמם בצורה חד־משמעית, ייצאו נגדו למלחמה. איזו מלחמה? האם יגישו נגדו תביעה משפטית? שאל אולמרט, וזאבי השיב: "אני מבטיח לך שזה לא הדרך, לא הדרך שנשקלת... יש דרכים יותר אפקטיביות..."

אילו דרכים?

מסביר זאבי: "...בצלאל הוא בחור שאני מכיר אישית איאלה אלפים של אנשים, שלפי שריקה שלו יעשו מה שהוא יגיד... מפני שכל אחד מהם חייב לו. הוא יותר מאשר מוסר לעזרה סוציאלית... הוא בשיטה אחת, מגעש בדרך אחרת, הם הגיעו למצב שיש להם צבא גדול..." והמשיך: "אמרתי לך – אם אתה רוצה להילחם, אתה תגיד לנו 'לא'... אז אנחנו נצא להילחם. וכאשר אנחנו נצא להילחם, אז אתה תתפלא איזה רעיונות השמיעו חברים, ואני אמרתי לך: אני הייתי הבלם. אבל אני מבלם יכול להפוך להיות לקטליזטור..."

זמן קצר אחרי השיחה, שלח אולמרט את התמליל ליצחק רבין, ראש הממשלה דאז, ושאלה בצדה: האם נאה הוא שיועץ ראש הממשלה ינהל שיחות במנגנון המאפיה? רבין השיב ש"אין בחומר ראיות משפטיות לעבירה". זאבי נשאר היועץ.

בעצם, מדוע לא? הרי גנדי הוא קצין וג'נטלמן.

*

את הקשר העסקי שלו עם בצלאל מזרחי, הסביר זאבי לאולמרט בידידות שנרקמה תוך השירות הצבאי המשותף, כשהיה זאבי מפקד חטיבת גולני, ושירת מזרחי באותה חטיבה כחייל. "כאשר אתה הלכת לכיתות של בית ספר, בצלאל כבר רץ עם מקלע... היה חייל בלתי רגיל בגדוד... כאמם ללכת לקורס מ"כים שלא רצה, כי ידעתי שממנו יצמח פיקוד", אמר זאבי לאולמרט.

היו כדברי זאבי על הקריירה הצבאית של מזרחי אי־אלה אי־דיוקים. כפי שעולה מפסק הדין, הסתיימה קריירה זו אחרי עשרה חודשים בלבד, כאשר ערק מזרחי מהצבא. כעבור 11 חודש הופיע שוב בצה"ל ונשלח לכלא צבאי לשישה חודשים. לאחר־מכן, עשה הכל כדי להוריד פרופיל ולהשתחרר והצליח לבסוף.

העובדות לא הפריעו לזאבי לראות בחברו מזרחי לא רק "חייל בלתי רגיל בגדוד" אלא גם נכס ביטחוני חשוב, שכדאי לנצלו במשימות ממלכתיות. כך, למשל, כאשר במתוקף תפקידו כיועץ ללוחמה בטרור, יצא זאבי לסיור בשגרירויות ישראל ברחבי אמריקה, מזרחי נתלווה אליו. הוא אף השתתף בחלק מהפגישות עם אנשי הביטחון.

היו שראו בזה פגיעה בנוהל ובסודרי הביטחון, אך זאבי לא התרשם. גם רבין לא. הרי גנדי הוא קצין וג'נטלמן.

*

בתחילת 1976, ניסו שני כתבים לחדור לעולם האפל של עסקת רכישת הקרקעות בגרוה: אבי ולנסטין מ"הארץ" ואבי רז מ"מעריב", כל אחד בנפרד. לפי עדות שהתקבלה על־ידי השופטת, זומן אבי רז לפגישה עם בצלאל מזרחי, שדרש ממנו לרדת מהנושא, ואם לא: "יש אלוהים בשמים והוא מעניש כל מי שהוא לא בסדר. יש שבוק לפעמים פוגע, משאית לפעמים עושה התנגשויות, אבל אני שום דבר. אני סומך על אלוהים בכל המקרים כאלה", הבהיר מזרחי לרז. לולנסטין הועברו איומים שלשונם פחות מיסטית ויותר מפורשת.

פרשת קרקעות אלה התגלגלה גם למשפט מזרחי־"הארץ" ואף תוארה בפסק הדין. היא החלה בעסקת קרקעות בנבי סמואל ב־1971 והסתיימה ב"חפלה" במסעדתו של ציון בכרם התימנים ב־1976.

ב־1971 רכשו יחזקאל סהר והקבלן יוסף הפצדי כמאה דונם קרקע מערבי ושמו עליאן. על חלק מהקנייה נתנו שיק דחוי (35 אלף ל"י של אז) כדי לברר את הבעלות של המוכר על חלקה מסוימת. הבירור הסתבך וסהר הורה לבנק שלא לכבד את השיק. לא ברור איך נכנס לעסקה זו ציון לוי, בעל מסעדה בכרם התימנים. מכל מקום, השיק הגיע לידיו והוא דרש מסהר כי יפדה את השיק. סהר סירב ועמד בסירובו גם כאשר התערב בעסקה בצלאל מזרחי.

אז זומנו יחזקאל סהר ושותפו הפצדי למסעדה של ציון. נאמר להם כי לפגישה יגיע עליאן – מוכר הקרקע – וילבנו את כל הבעיות. וכך תוארה הפגישה בפסק הדין: "כשעה היעודה הגיעו לשם הפצדי וסהר, אך עליאן – האיש אשר להיוועדות עמו נקבעה הפגישה – לא הגיע. במקום זה קיבלו את פניהם מרדכי צרפתי (מנטש), עם איש נוסף, אחר־כך הגיע עו"ד חרותי (שייצג את ציון), התובע (בצלאל מזרחי), פרקליטו ג. כהן, איש בשם ג'קי גלעדי וגנדי. אכלו במשך שעתיים ארוחה מטיבה תבשילי הטבול, ושוחחו שיחות חולין. אך מר סהר אמר: 'האווירה במסיבה היתה מתוחה ביותר. בבואנו, אמר לי שותפי כי זה היה כמו בסרט...'" סהר לא פירט לאיזה סרט הכוונה, אך שילם את הכסף כעבור יומיים – ובלי שיתראה עם הערבי עליאן.

"נוכחות כל האנשים הנ"ל באותה מסיבה, אולי יותר מן הדברים שנאמרו שם, היוו לגבי ליוי", כתבה השופטת. "אינני מאמינה שיד המקרה הביאה אותו יום את התובע (מזרחי) לאותו שולחן, אלא שהיה לו אינטרס כלשהו בעסקת הקרקעות ההיא, אותו אינטרס שהניע אותו לנסות ולמנוע פרסום הכתבות של רז וולנסטין בעניין רכישת הקרקעות".

ומה על זאבי? האם "יד המקרה הביאה אותו לאותו שולחן"? לא ייתכן אחרת. הרי גנדי הוא קצין וג'נטלמן.

*

העניין עלה לסדר־היום ביותר שאת בתחילת אוגוסט 1977, ושוב עקב מסיבת־עיתונאים שכינס אולמרט בעניין הפשע המאורגן. הפעם נקב אולמרט בשמו המפורש של זאבי ואגב כך, גם פירסם בראשונה את תוכן השיחה מלפני שנה וחצי. זאבי הגיש תביעת דיבה נגד אולמרט על שני מיליוני ל"י.

כלשון כתב התביעה של זאבי, אמר אז אולמרט: "אין לי שום הוכחות שגנדי עבר עבירה פלילית כלשהי, יחד עם זאת, מהווה גנדי מודל של אדם היוצר הגנה ציבורית על אנשים הקשורים בפשע המאורגן... אפילו אין הוכחות משפטיות, ההתחברות המתמדת של רשויות ואישים מסוימים עם אנשים חשובים מעולם הפשע, מעידה על הצטברות מכשית של זיקה וקשר ביניהם... גנדי לדעתי עונה על המודל הזה. אין הוכחה שעשה מעשה פלילי אבל בתחומי פעילות שונים היה במקום ובזמן שריח רע נודף מהם..."

טיב האשמותיו של אולמרט לא התבהר אף לא הופרך. בפברואר '82 ביטל זאבי את התביעה, לאחר שנפגש עם אולמרט בלשכתו של מנחם בגין. אולמרט התחייב שלא יתקוף את זאבי בעתיד, אך הוא הודיע גם שאינו חוזר אף מאחת מהאשמותיו בעבר.

מאלף מאד שמנחם בגין בכבודו ובעצמו הוא שיזם את הפגישה. מאלף אך מובן. הרי גנדי הוא קצין וג'נטלמן.

*

ביולי 1980 חוסלו טוביה אושרי ורחמים אהרוני שני עבריינים אחרים, תוך סילוק חשבון ישן, עוד מתקופת שוד הדואר בבריטניה. אושרי ואהרוני, ראשי כנופיית הכרם הרמוזות ידועות בצמרת הפשע המאורגן, היו גם הם ידידים קרובים של בצלאל מזרחי, ידידו של זאבי. כעבור כמה ימים, ב־25 ביולי, נתגלו גופות הנרצחים הקבורות תחת רגליהם של ראשי כנופיית הכרם.

הם מסתתרים בדירתה של שרה דגון ברמת אביב ולשם, בשעות הערב המאוחרות, מתקשרים כמה מקורבים לצורך התייעצות. בין היתר, בשעה 23.47 מטלפן אושרי לביתו של רחבעם זאבי. השיחה מתנהלת כך (לפי תמליל־הקלטה שעשתה המשטרה באמצעות הטלפון בדירתה של שרה דגון):

זאבי: הלו.
אושרי: אה, הלו.
זאבי: כן?
אושרי: גנדי?
זאבי: כן.
אושרי: שלום לך.
זאבי: שלום.
אושרי: אני אדבר קצת, אה תגיד לי הכל כשיר בטלפון שלך?
זאבי: מקווה.
אושרי: אה?
זאבי: מקווה.
אושרי: מדבר טוביה.
זאבי: כן.
אושרי: אני נמצא ברחוב קשאני 11.
זאבי: איפה זה?
אושרי: זה בסוף רחוב האוניברסיטה.
זאבי: כן.
אושרי: אתה פונה, הרחוב הראשון ימינה, עד הסוף האוניברסיטה.
זאבי: כן.
אושרי: פונה ימינה ואחר־כך תיכף שמאלה.
זאבי: כן.
אושרי: דירה מספר 9. תיכף יהיה פה, מה שמו, החבר שלנו מאזור ההר.
זאבי: כן.
אושרי: אז אתה יכול להגיע?
זאבי: אם צריך.
אושרי: כן.
(כאן באות עוד שאלות לגבי כיוון הנסיעה והסבר של אושרי)
אושרי: זה קשאני 11, דירה 9, אני אראה אותך מן המרפסת.
זאבי: טוב.
אושרי: בסדר, להתראות.

כאמור, השיחה הוקלטה על־ידי המשטרה. אושרי ואהרוני נשפטו למאסר עולם. גם אחרים שהיו עמם בקשר אחרי ביצוע הפשע נשלחו לתקופות מאסר שונות. זאבי נחקר פעמיים במשטרה. תחילה הכחיש כי ניהל באחרונה שיחה עם אושרי, אך בהמשך החקירה נזכר כי אמנם היתה שיחה כזאת וטען שיצא לפגישה, אך לא מצא את הכתובת וחזר לביתו.

בתשובה לחבר־כנסת, כתב רב־ניצב אריה איבצן, מפכ"ל המשטרה דאז, כי "החשדות נגד רחבעם זאבי (גנדי) לא הופרכו כליל", ואילו ניצב יחזקאל קרתי, שהיה אז ראש אגף החקירות, הוסיף, כי תשובותיו של זאבי בחקירה "לא הניחו את דעתנו ואת דעת פרקליט המדינה ואיש מאתנו אינו טוען כי העניין ברור".

*

כל זה לא הפריע לשלמה להט למנות את זאבי למנהל "מוזיאון הארץ". באותה מידה הוא יוכל גם להיות שותף לקואליציה. זאבי יכול להיות אפילו שר. יש טוענים שהוא מעוניין להיות שר המשטרה.

ובעצם, למה לא? הרי גנדי הוא קצין וג'נטלמן.

הפראגמטיסטים לשלטון

מאת יואב קרני

הבורסות רק מנחשות את כוונות ממשל בוש. אבל שני מינויים חשובים במיוחד כבר נעשו. האם אפשר לנחש את העתיד על יסוד עברם של ג'יימס בייקר וברנט סקוקרופט? מעט מאד, אם בכלל

ג'יימס בייקר. ישמע קול גם בענייני כלכלה

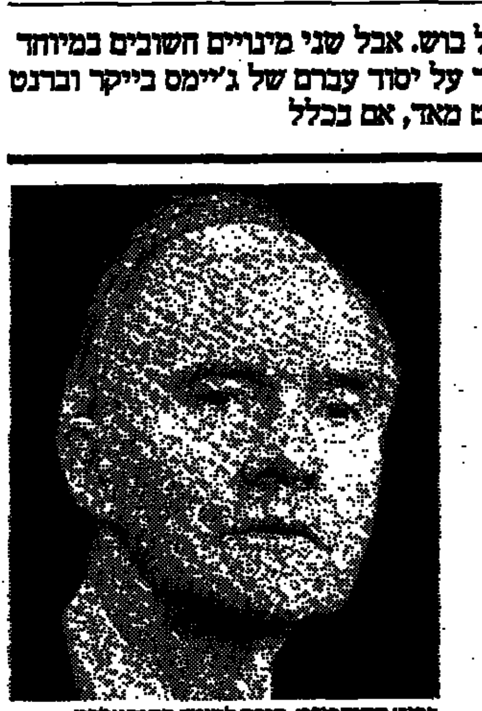
ברנט סקוקרופט. חזרה למימד הקיסינג'רי?

וואשינגטון

שבוע לפני הבחירות לנשיאות בארה"ב, כאשר לא היה לאיש עוד ספק בניצחונו המשמש ובא של ג'ורג' בוש, התהלכה בוואשינגטון התיאוריה הבאה: אמנם נכון שהכול מצפים למינויו של ג'יימס בייקר למזכיר המדינה, והוא אמנם יתמנה, אבל ג'ורג' בוש ירצה להראות שהוא הבוס וימתח קצת את בייקר ואת חכמי הפוליטיקה המקומית לפני שיודיע על המינוי.

עשר שעות עברו מהרגע שבו הודה מייקל דוקאקיס בתבוסתו ועד הודעתו של בוש על מינוי בייקר. עשר שעות. מאז רווחת בוואשינגטון התיאוריה הבאה: בייקר יהיה "ממלא־מקום הנשיא", בעל עוצמה כזו שלא היתה דוגמתה בהיסטוריה הפוליטית האמריקאית. לא זו בלבד שיהיה היועץ הבכיר ביותר של הנשיא לענייני חוץ, אלא שקולו יישמע גם בענייני כלכלה. יתר על כן, המועמד המועדף בעיניו לתפקיד ראש סגל הבית הלבן, קרייג פולר, אמנם יתמנה. פולר (37) היה ראש הסגל של בוש כסגן נשיא. ב־17 בנובמבר הודיע בוש כי ראש סגל הבית הלבן יהיה ג'ון סנונו, המושל היוצא של מדינת ניו־המפשייר.

בוואשינגטון רווחה התיאוריה הבאה, השואבת השראה מהתיאוריה הראשונה: בוש אמנם גמר אומר להראות שהוא בעל הבית, אך השפעתו של בייקר תהיה קטנה מכפי שחשבו וסנונו יהיה "ראש הממשלה".

בשבוע שעבר הפקיד בוש את ריצ'ארד דרמאן על מה שמכונה "משרד התקציב והניהול של הבית הלבן", משרד ממשלתי לכל דבר המטפל בהכנת התקציב הלאומי. דרמאן היה "יד־ימינו" של בייקר, כאשר בייקר שימש ראש סגל הבית הלבן של רונלד רייגן ואחר כך שר האוצר. כלומר, אולי בכל זאת חוזרים אל תיאוריה מס' 2.

ארה"ב פטורה מ"מעשי מרכבה" קואליציוניים. המפלגות הפוליטיות האמריקאיות הן אמורפיות, והנשיא אינו מוסר דין וחשבון לשום לשכה מנהלה או מרכז. בעשרת השבועות שבין הבחירות ובין כניסתו לבית הלבן נתון בידי הנשיא המיועד אולי יותר כוח מסימנו לו ארבע שנות שלטון. הוא מאייש, כמעט בשרירות לב, 5,000 כהונות ממשלתיות בכירות בשורה ארוכה של משרדי ממשלה וסוכנויות פדרליות.

עד כתיבת הדברים אתמול בבוקר הודיע בוש את שמותיהם של חמישה משריו ושלושה מבכירי יועציו. שלושה מהשרים – האוצר, המשפטים והחינוך – מכהנים בממשל הנוכחי. אחד היועצים הוא דובר הבית הלבן, הממשיך לכהונה את כהונתו. יועץ שני, לביטחון לאומי, כיהן באותו תפקיד בממשל פורד לפני 13 שנה.

בבחירתו של בוש אין הרבה פנים חדשות, מה שהיה צריך לסמוך להקל על הפרשנים לחזות את מדיניותו. אך אין תחזיות משכנעות. העצבנות של הבורסה בניו יורק, שהנמיכה במידה ניכרת את שערי הדולר והובילה השבוע להעלאת הריבית על רוב סוגי ההלוואות הבנקאיות, היתה ביטוי של חשש מהלא־נודע. לא חשש מהנודע.

גם התגובות הבין־לאומיות היו נבוכות למדי. במקומות מרוחקים זה מזה, לא רק גיאוגרפית – ניקרגואה ודרום אפריקה, למשל – הובעה שביעות רצון מסוימת. מרגרט תאצ'ר הביעה שמחה גלויה על ניצחון בוש. "לראשונה זה שנים רבות יש לנו המשכיות בין שני ממשלים". היא בוודאי הביעה משאלת־לב, אך ברור היה להאזין השבוע ליועץ מדיניות החוץ במטה הבחירות של בוש, דניס רוס, הנחשב מועמד לתפקיד בכיר במועצה לביטחון לאומי, אמר בדיון פרטי: "לבוש אין מדיניות במזרח התיכון". לצורך זה, ספק אם יש לו מדיניות מגובשת במקומות אחרים.

אולי חזק מפוסטר דאלאס

ג'יימס בייקר (58) הוא אולי הפוליטיקאי הרפובליקאי היעיל ביותר בארה"ב. לזכותו נזקפת ההתאוששות המסחררת של בוש בקיץ שעבר, מעמדת פיגור של 17% אחרי דוקאקיס. למרות שבניצחונו ניהל בוש מסע בחירות "שלילי", הצליח בייקר להקרין מידה מכובדת של חמימות, כמעט רכות, בהופעות הטלוויזיה שלו. דמוקרטים מתוסכלים אמרו שיתנו לקלף את "מסכת האיש הנחמד" מפניו. בייקר "יצטרך להשיב באורח הבא על סדרה של שאלות נוקבות במליאת ועדת החוץ של הסנאט לפני שיאושר מינויו.

הוא יהיה "בעל כוח יוצא מגדר הרגיל" בממשל בוש, כתב "וואשינגטון פוסט" למחרת מינויו. רוברט הורמאטס, שמילא בעבר תפקידים בכירים במחלקת המדינה, אמר על בייקר כי "יתכן שהוא יהיה מזכיר מדינה חזק אפילו יותר ממה שהיה ג'ון פוסטר דאלאס בימי אייזנהאואר".

בייקר, בנו של עורך דין טקסאי אמיד, למד בעצמו משפטים והתחיל את ידידותו הפוליטית עם ג'ורג' בוש לפני 18 שנה. הוא ניהל לבוש שלושה מסעי בחירות: שניים כושלים (לסנאט ב־1970 ולמועמדות המפלגה הרפובליקאית לנשיאות ב־1980) ואחד מוצלח. "תפיסת הדייג המשותף" שלהם, באמצע יולי שעבר, מלמדת על מידת הקרבה ביניהם. מסע הבחירות של בוש היה אז על סף התמוטטות וסגן הנשיא היה יעד לבדיחות מרושעות. זמן קצר אחרי הדייג הזה התפטר בייקר מכהונת שר האוצר והתגייס במלוא התנופה להצלת בוש. אין זה כלל מן הנמנע שללא בייקר היה בוש מתקשה לנצח.

מי שעקבו אחרי הקריירה שלו בשמונה השנים האחרונות, תחילה כראש סגל הבית הלבן ואחר כך כשר אוצר, אומרים עליו שהוא "הפראגמטיסט המובהק ביותר". לאחד מעוזריו לשעבר יוחס בעיתון מקומי האפיון הבא של בייקר: "אם הוא יכול להשיג 75 אחוז ממטרותיו, הוא ילך על העסקה ולא יבזבז זמן על 25 האחוז הנותרים". שנותיו בבית הלבן ובמשרד האוצר הנחילו לו ניסיון נכבד בענייני חוץ.

בארבע השנים האחרונות הוא היה מעורב ללא הרף במאמצים בין־לאומיים לייצב את שוקי המטבע, והוא נחשב לאחראי העיקרי לירידה המסודרת של הדולר מאז 1985, שהועילה הרבה ליצוא האמריקאי. על שמו נקראת גם "תוכנית בייקר" להקלת משבר החובות בעולם השלישי. התוכנית אמנם לא הצליחה, אך הציפיה הכללית היא שהתנסותו הכלכלית תשפיע על סדרי העדיפויות שלו כמזכיר המדינה.

אם מניחים כי מיתון כלכלי בארה"ב הוא לא בגדר הנמנע, פירוש הדבר שמשבר החובות באמריקה הלטינית יחמיר. אם תיבלם הצמיחה במשק האמריקאי, יקטן במידה ניכרת היצוא של מדינות כמו ברזיל ומקסיקו. פירושו של דבר שהן יתקשו עוד יותר בתשלום הריבית על חובותיהן למוסדות פיננסיים במערב, בייחוד בארה"ב. מכאן הדרך אינה ארוכה לאיום על שלומה של המערכת הבנקאית האמריקאית, השרויה ממילא בצרות.

מאחר שהעדיפות הראשונה בסדר עדיפויות החוץ האמריקאית חייבת להיות המשך תהליך הפשרה ביחסי מזרח־מערב, אפשר להניח ששני העניינים האלה – חובות העולם השלישי והיחסים עם בריה"מ – יעסיקו את מזכיר המדינה הבא במידה שתקשה עליו להתפנות למזרח התיכון. אפשר להוסיף ולשער כי מאחר שהתרבות הפוליטית שממנה בא ג'יימס בייקר אינה סנטימנטאלית כלפי ישראל, הוא יהיה מזכיר מדינה נוח פחות מקודמו. אך נזכיר שתחזיות דומות נשמעו גם כאשר מונה ג'ורג' שולץ למזכיר המדינה, בקיץ '82. עוד לפני שאסר על כניסתו של יאסר ערפאת לארה"ב הכירו כל המנהיגים היהודיים ששולץ הוא "מזכיר המדינה הטוב ביותר אי־פעם" מבחינת ישראל והיהודים.

עובד מדינה קלאסי

ברנט סקוקרופט (63) הוא כנראה הפקיד הבכיר הראשון החוזר לכהונה שכבר מילא בממשל אחר. הוא שימש יועץ לביטחון לאומי במשך שנה וחצי כמעט בממשל פורד (1975–1977). מינויו, בעקבות בייקר, הנחיל אכזבה לימין הרפובליקאי ואישר את חששותיו שבוש אינו שמרן מאסכולה של רייגן, אלא נוטה הרבה יותר למרכז המפה הפוליטית. סקוקרופט מתנגד לפריסת הנשק החללי ("מלחמת הכוכבים"), בבת־עינו של הימין הרייגני. הוא תומך בקיצוץ הדרגתי של הנשק הגרעיני הבין־יבשתי, שהימין הרפובליקאי שולל מעיקרו.

לזכות היועץ הנרשישן נזקפת קריירה קלאסית של קצין צבא המשרת בקריירה קלאסית של עובד מדינה. הוא התחיל כמרצה להיסטוריה רוסית באקדמיה הצבאית בווסט פוינט, ולפי הביוגראפיות שלו הוא דובר רוסית וסרבו־קרואטית. הוא המשיך כעוזר לנספח האווירי בשגרירות ארה"ב בבלגראד, חזר לכמה שנים לאקדמיה הצבאית, עשה עבודת דוקטורט ביחסים בין־לאומיים באוניברסיטת קולומביה ומילא תפקידים בדרג בינוני במטה הביטחוני בוואשינגטון, עד שב־1972 מונה לעוזר הצבאי של הנשיא ריצ'ארד ניקסון. סקוקרופט שימש אחר כך, במשך שלוש שנים, סגן היועץ לביטחון לאומי. היועץ היה הנרי קיסינג'ר.

הימים ההם היו ימי לבלובה של דיפלומטיית הדילוגים של קיסינג'ר במזרח התיכון. בימים ההם נחקקה בלוח השיש של יחסי ישראל־ארה"ב ההתחייבות האמריקאית שלא לנהל משא ומתן עם אש"ף כל עוד הוא לא מקבל את החלטות מועצת הביטחון 242 ו־338 ומכיר בישראל. בימים ההם גם עמדה בתוקפה הסכמת קיסינג'ר־רבין לתאם מראש את כל המהלכים הדיפלומטיים.

אם נזכור שברנט סקוקרופט היה בשנים האחרונות אחד השותפים במשרד הייעוץ של הנרי קיסינג'ר, ונראה את הדמיון בין דעותיהם על שורה של עניינים בין־לאומיים, אולי אפשר להיחפז למסקנה שסקוקרופט יחזיר מימד קיסינג'רי למדיניות ארה"ב במזרח התיכון. הוא מועידה בין־לאומית, חוסר התלהבות לשתף את בריה"מ בתהליך שלום אפשרי ואולי אפילו גישה של שלבים על חשבון הסדר כולל.

זה בהחלט יתכן. שגריר ישראל בוואשינגטון, משה ארד, שמע כמה הערכות ברוח זו מפי סקוקרופט מיד לאחר הבחירות לנשיאות. אבל הגנרל ברי־טוס היה גם שותף ב־1979 לחיבור מסמך שהגיע "מגעים לא־פורמליים" עם אש"ף, והתנגד ל"תמיכה אוטומטית" של ארה"ב בישראל.

הכרזה בלי מדינה

מאת פרופ' יורם דינשטיין

הרעיון שמי שקבר בזמנו את תוכנית החלוקה יכול להחיות אותה אחרי יותר מ־40 שנה כאילו לא אירע דבר בתקופת הביניים – ועוד לזכות בירושלים כבונוס – מופרך כל־כך שמקומו בספרות המדע הבדיוני

הכרזת העצמאות, שפורסמה על־ידי המועצה הלאומית הפלשתינית באלג'יר ב־15 בנובמבר, לא הקימה עדיין מדינה. רבים סבורים כי הטעם לכך הוא שאין למדינה הפלשתינית טריטוריה או אומה. ולא היא: לישות שמדובר בה יש טריטוריה (הגדה המערבית, רצועת עזה ולטענת מכריזיה, אף למעלה מזה), ובטריטוריה זו חי עם ערבי פלשתיני. אלא שלהקמת מדינה אין די בטריטוריה ובאומה. הישות המתיימרת להיות מדינה חייבת להיות עצמאית, והגורם שישלוט בטריטוריה ויטיל מרות על האומה כממשלה אפקטיבית. במלים אחרות: אין די לשיר המנונים, להניף דגלים ואף לא לערוך טקס של הנחת אבן־פינה למבנה השגרירות הפלשתינית באלג'יר. מבחנה של המדינה הפלשתינית אינו במגרב ואף לא באו"ם, אלא בפלשתינה. ובינתיים, אי־אפשר לחלוק על העובדה שהשלטון הממשי בכל רחבי פלשתינה נתון בידי צה"ל ולא בידי הנהגת אש"ף.

אכן, זה שנה תמימה מנסים תושבי השטחים המוחזקים להתקומם בכוח הזרוע נגד השליטה הישראלית המתמשכת בהם. ואולם ההתקוממות לא גרמה עד כה מבחוץ של הממשל הצבאי ביהודה, שומרון וחבל עזה. נהפוך הוא: העוצמות הצבאיות הישראליות בשטחים כעת הזאת הרבה יותר מאסיביות מכפי שהיתה אשתקד. האינתיפאדה גבתה ועודה גובה תשלום כבד מתושבי השטחים והניבה בלי ספק פירות ניכרים בדעת הקהל בעולם כלפי הבעיה הפלשתינית, אבל היא לא הצעידה אותם מעשית בכיוון של יצירת מדינה. בלשון פרדוקסלית אפשר לומר, כי אילו קיבלו הפלשתינאים את רעיון האוטונומיה – שראשי הליכוד הציעו ומציעים להם בנדיבות כזאת – היו עושים קפיצת דרך ארוכה יותר לעבר הקמת מדינתם הריבונית מכפי ששפיכות הדמים הנוכחית הובילה אותם עד כה.

לפי שעה אין טעם איפוא לדבר על מדינה פלשתינית. אך יש ויש מה לומר בעניין ההכרה הבין־לאומית ב"מדינה" שהוכרזה עליה באלג'יר. חשוב להבחין, כי מדינה לחוד והכרה לחוד. יש מדינות המתקשות להשיג הכרה, ובכל זאת הן מדינות; ויש ישויות המשיגות הכרה רבה אף־על־פי כן אינן מדינות. ההכרה נעשית בראש וראשונה לעודד את הקבוצה החדשה באצטדיון הבין־לאומי. אבל כמו שבמשחק כדורגל אין די בקריאות העידוד של הקהל, אלא צריך שהשחקנים יבקיעו שערים, כך אין די בהכרה במדינה חדשה. אם הברירה היא הכרה ללא מדינה או מדינה ללא הכרה, למותר לציין כי עדיפה מדינה ללא הכרה.

מכונת הזמן

וגם אם נניח שההכרה היא חזות הכל, עשה אש"ף שגיאה חמורה באלג'יר. כידוע בעבר, לא היו ראשי אש"ף מוכנים לעשות ויתור שהיה מביא להם תוצאות מדיניות מרשימות: הם העדיפו לדבוק בעמדה קיצונית המקנה יתרון ומבוא לישראל. במקום להכריז על הקמת מדינה פלשתינית בגדה המערבית ובחבל עזה – ללא פגיעה בטריטוריה של מדינת ישראל – העלו מתהום הנשייה את החלטת החלוקה של האו"ם בנובמבר 1947. על משקל "שייקספיר מתוקן ומשופר", שיכללו אף הם באופן חד־צדדי את ההחלטה המקורית וצירפו לעצמם את ירושלים כבירה.

הפלשתינאים כנראה קראו ספרים היאר מרעים על "מכונת־הזמן" המאפשרת לנוסעיה לחזור לעבר הרחוק. אולם נפשם חשקה במכונת־זמן מיוחדת במינה. לפנינו לא סובב השעון אחורנית למועד היסטורי מסוים (כמו ראשית יוני 1967), אלא הורצו בכיוון של מה שהיה עשוי לקרות אך לא קרה. גבולות החלוקה של 1947 לא היו ולא נבראו, אלא הם גבולות שתוכננו על הנייר ונשארו על הנייר. בשום שלב לא הופכו קווי החלוקה של האו"ם בנובמבר למציאות, ומעולם לא השאירו עקבות בשטח. הרעיון שמי שקבר בזמנו את תוכנית החלוקה יכול להחיות אותה אחרי יותר מארבעים שנה כאילו לא אירע דבר בתקופת הביניים – ועוד לזכות בירושלים כבונוס – מופרך כל־כך שמקומו בספרות המדע הבדיוני.

הפועל היוצא מזה הוא, שהכרה ב"מדינה" הפלשתינית – כפי שהוכרזה עליה באלג'יר – פירושה המעשי אינו הכרה בזכויות ישראליות פלשתיני אלא נגיסה הרסנית בשטח ישראל: הוצאת ירושלים, יפו, הגליל המערבי, איזור ניצנה ועוד מתחום המדינה (היהודית) הקיימת והעברתם לתחום המדינה (הערבית) שאינה קיימת. אין זה פלא, שאפילו ממשלות האוהדות את העניין הפלשתיני, המכירות באש"ף כתנועה לגיטימית לשחרור לאומי והרואות בו את הנציג המוסמך היחיד של העם הפלשתיני, מתקשות להעניק את הכרתן ב"מדינה" החדשה. אופיינית הגישה הבריטית: הביעה תמיכה בהכרזה של ה־15 בנובמבר, אך לא הכרה פורמלית ב"מדינה" הפלשתינית. כלומר, נעשה פה (לגבי מוסקווה, ולא רק מוסקווה) צעד בכיוון הנכון, אולם אי־אפשר לקבל את ההכרזה של אש"ף כלשונה. רובן המכריע של הממשלות שהכירו ב"מדינה" החדשה הן ערביות או מוסלמיות, ולא מעטות מהן מבקשות לראות בחיסולה המוחלט של מדינת ישראל. השאלה, מדוע הצטרפו אליהן כמה מדינות אחרות, ראויה לעיון נפרד, שלא זה המקום להיכנס אליו.

סטירת לחי לישראל

ואולם לא לעולם חוסן. חלק ניכר מן המדינות שנמנעו עד כה מלהכיר ב"מדינה" הפלשתינית, מצפות לראות איך יפול דבר בזירה המדינית. אם תדבק ממשלת ישראל החדשה בעקשנות בסטאטוס קוו, תתנגד לכל פשרה טריטוריאלית ותסרב למשא־ומתן רציני עם העולם הערבי, יהיה אפשר בהחלט לצפות כי מספר ההכרות ב"מדינה" החדשה יילך ויגדל. הכרות אלו יבואו לא כפרס לאש"ף על הכרזה מוטעית ביסודה, אלא כסטירת לחי לישראל על שהיא מתנהגת כאילו אין שום חשיבות לדעת־הקהל העולמית.

למשל, ברית־המועצות מצפה, ובצדק, שיוכר מעמדה כמעצמת־על בעלת אינטרסים מובהקים במזרח התיכון. אין פירוש הדבר שירושלים חייבת להסכים עם מוסקווה. ודאי שאנו רשאים לדרוש את חידוש היחסים הדיפלומטיים בין שתי המדינות כתנאי מוקדם לכל השתתפות סובייטית פעילה במשא־ומתן על עתיד האיזור. אך התעלמות מופגנת מן העוצמה של ברית־המועצות במזרח התיכון היא בגדר אשליה. טיפוח האשליה עלול רק לגרום שהסובייטים יחליטו להגיב בפעולת־גמול בוטה: הכרה ב"מדינה" הפלשתינית.

בשלב הנוכחי, הבעיה המרכזית של ישראל לנוכח הכרזת העצמאות של אלג'יר אינה בתחום הדו־צדדי אלא הרב־צדדי. כלומר, אם מדינה זו או אחרת שתכיר ב"מדינה" הפלשתינית תתקשר אתה בהסכם דו־צדדי, זה לא יעמם לישראל אך לא יהיה בהכרח קריטי. מאחר שה"מדינה" הפלשתינית אינה מדינה, לא יהיה הרבה תוכן ממשי להסכמים כאלה. אפשר להתקשר עם מדינה־על־הנייר בהסכם מופסט מלא בשיורי ידידות והערכה הדדית, אך ברגע שעוברים לתכלית, אין לאש"ף הרבה מה להציע, באין לו שליטה אפקטיבית בפלשתינה. בין אם מדובר בהסכם סחר ובין אם מדובר בהסכם תעופה וכל כיוצא באלה, מדינה הקיימת רק באופן רעיוני אין לה מה לקחת ואין לה מה לתת ב"קח ותן" של החיים הבין־לאומיים. כל עוד צה"ל יושב בשטח ה"מדינה" הפלשתינאית הזאת, לא יהיה ייצוא ולא יהיה ייבוא, לא יהיו קשרי תעופה ולא יהיו קשרי ספנות, אלא בהסכמת הממשל הצבאי הישראלי.

יש תחום אחד שההכרה ב"מדינה" הפלשתינית עלולה לגרום בו מבוכה ואי־נעימות רבה לישראל במישור הדו־צדדי. הכוונה לתרחיש שלפיו תקשור ה"מדינה" החדשה יחסים דיפלומטיים עם מדינות שבבירותיהן משמשים שגרירים ישראלים. אין לחשוש שמא יופיעו בשכם או בחברון דיפלומטים זרים המואבנים ל"מדינה" הפלשתינית. כבן הממשל הצבאי לא יתיר את כניסתם לשטח. אבל מבשרנו חזינו כי הנכון יחסים דיפלומטיים ונו־סטריים. שום דבר אינו מונע את אש"ף מלשלוח שגרירים לאותן בירות שיסכימו לקבלם. הופעת שגרירים של ה"מדינה" הפלשתינית עלולה לגרום תקריות מביכות עם הנציגים הדיפלומטיים הישראלים.

למדנו כבר להיות עם נציגי אש"ף שאינם נהנים ממעמד דיפלומטי מלא. הרבה יותר קשה יהיה להשלים עם שגרירים פלשתינים במעמד שווה. אך מה בעצם יוכל משרד־החוץ הישראלי לעשות בתנאים כאלה? האם ננתק יחסים דיפלומטיים עם המדינות שיקבלו את השגרירים הפלשתינאים לפי כל כללי הטקס? אם זה מה שנעשה, נעניש בכך רק את עצמנו ונוכיח שלא רק צדיקים מלאכתם נעשית בידי אחרים. אש"ף מעוניין יותר מכל בדה־לגיטימציה של מדינת ישראל. האם במו ידינו נרחיק את עצמנו ממעמדות מדיניות שנבנו בעמל רב?

כמו שמעידה פרשת הופעתו המתוכננת של ערפאת לפני העצרת הכללית של האומות המאוחדות, הבעיה העיקרית המעיקה על ישראל כיום היא במישור הרב־צדדי. לא נוכל למנוע הופעה כזאת של ערפאת, אם תהיה בניו־יורק או בעיר אחרת – ולא בניו־יורק. ואף־על־פי שהוטו אמריקאי במועצת־הביטחון ימנע את קבלת ה"מדינה" הפלשתינית כחברה מלאה לאו"ם, לא נוכל לעצור התהליך (שהחל עוד לפני שנים) של חיזוק יוקרת אש"ף בעצרת ובגופים בין־לאומיים אחרים. זה שנים השיג אש"ף בעצרת מעמד מיוחד שאינו מעוגן במגילת האו"ם. למען האמת, אש"ף נהנה שם מעוצמה פוליטית גדולה בהרבה משל ישראל. אם זה המצב שנוצר לפני ההכרזה באלג'יר, קל וחומר מה שיקרה לאחריה.

בכללו של דבר, הדילמה המטרידה את ישראל אחרי ה־15 בנובמבר אינה שונה במהותה מן הבעיה שהיינו צריכים להתמודד עמה לפני תאריך זה. אנו מסוגלים להחזיק בשטחים בכוח כידוני צה"ל, אך אין תמורה מאד התנחלל במעמדנו הבין־לאומי. אם ממשלת ישראל לא תפעל לצאת ביוזמות חדשות כדי להביא תזוזה כלשהי בסטאטוס קוו, נמצא עצמנו בבדידות לאומית גוברת והולכת. בעוד ישראל נוקטת מדיניות של "שב ואל תעשה", אש"ף הוא היוצא ביוזמה מדינית ומכתיב לנו את המהלכים.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

חיים בלי ליגת

קרית־גת גדלה והתפתחה תודות ל"פולגת". סגירת "ליגת" מעמידה את העיר במצב קשה. האם זו אבן־הדומינו הראשונה המבשרת את התמוטטות 4 מפעלי התשלובת האחרים?

מאת מרדכי ארציאלי

בחצר מפעל "ליגת" אין חשים עד בריח הטרי של צבעים בוערים. על רחבת האספלט נראים רק כתמים שחורים־כפויים. העובדים שהתבצרו במפעל ביום ב' בשבוע שעבר, נטשו אותו לאחר שבוע. המפעל, התופס שטח בנוי של 20 אלף מ"ר, שקט ושומם כבית־קברות. במשרדו יושבת המנכ"לית, שושנה ירון, ועמה צוות ההנהלה. מזכירתה משיבה בטלפון כי המנכ"לית עסוקה בישיבה חשובה. לאחר כעתיים, תאמר שהישיבה הסתיימה אך למנכ"לית אין מה להודיע לתקשורת.

ההחלטה לסגור את "ליגת" נפלה בדירקטוריון החברה ביום א' בשבוע שעבר. לוועד העובדים נמסר כי בתוך ימים יקבלו העובדים מכתבי פיטורין. ההחלטה על סגירת המפעל לא נפלה על כל העובדים כרעם ביום בהיר. הם ידעו שמצבו קשה, שהתחייבויותיו מסתכמים בסכומים ביליוני שקל, שתכנית ההבראה לא הצליחה. הם זכרו את הימים הטובים ש־800 נשים וגברים, עבדו במפעל, מהם 600 בקרית־גת ו־200 במפעלי הבת של "ליגת" בדליית אל־כרמל, בשדרות ובמתפרות חוץ. אך הם קיוו הדי אבינו שהמפעל יחלץ מהקשיים.

בפגישה שהיתה לחברי ועד העובדים, לפני ארבעה חודשים, עם אמנון רובין, מנכ"ל "כלל", שרכשה את תשלובת "פולגת", ניסו לשכנעו שלא לסגור את המפעל. לדבריהם, השיב להם כי אין לו כוונה להדפסת כסף ואין הוא אחראי לבריאות הכלכלית של המבשלה. "ישראל פולק, מייסדה של תשלובת "פולגת", אומרים הם, לא דיבר אתם מעולם בסגנון כזה. הוא הכיר כל עובד בשמו, הקים מעון לילדי העובדים, אתנו היתה כזיזה להם תביד. אילו נאלץ פולק לסגור את "ליגת", הם אומרים, היה עושה זאת בדמעות בעיניו".

כשנודע לוועד העובדים על ההחלטה הנהלה, הזעיק את כד כיד מועצת הפועלים. הוא הודיע להנהלה שהמשא והמתן על גובה הפיצויים לא יתנהל לאחר שהעובדים יקבלו מכתבי פיטורין, אלא תוך כדי עבודתם. תביעתו נדחתה. בתגובה, נעלו העובדים את שערי המפעל, לא איפשרו למנכ"לית ולחברי ההנהלה לצאת מהבניין ומנעו הוצאת תוצרתם מהמחסנים. רק בהתערבות המשטרה חולצו הנצורים.

למחרת החל במשא ומתן על גובה הפיצויים ותנאי הפרישה. מכתבי הפיטורין נשארו במגירה. עד מהרה הפסק הנו"מ. הפער בין הצדדים היה גדול מדי. הפועלים החריפו את מאבקם, הבעירו צמיגים, סגרו גם את חנות המפעל ואת הפעוטון שבו שהו לא רק ילדי הפועלות של "ליגת", אלא גם ילדי הפועלות בארבעת המפעלים האחרים של תשלובת "פולגת". העבודה בארבעת המפעלים שובשה.

ב"ליגת" עבדו ערב סגירתו 822 עובדים, מהם 52 זבניים ו־200 עובדים, רובם יומיים ומיעוטם חדשיים. שני שלישים מהעובדים – נשים; שליש גברים. מזכיר מועצת הפועלים אלברט ארז אומר שבהתאם לחוקי העבודה, עובר יומי זכאי לפיצויים של שכר שבוע על

כל שנת עבודה, לעומת עובד חודשי הזכאי לשכר חודש על כל שנת עבודה. הפיצויים ניתנים על־בסיס שכר־היסוד, ללא הפרמיה, שבענף הטקסטיל שיעורה, ניכר בשכר.

שבוע בצו 8

שכר היסוד של העובדים היומיים ב"ליגת" נע בסביבות 500 שקל לחודש. פועלת או פועל שעבדו במפעל עשר שנים, זכאים איפוא לפיצויי פיטורין של מסכורת עשרה שבועות. כלומר, 125 שקל שכר שבוע כפול עשרה = 1250 שקל. משהבחינו יו"ר ועד העובדים ועמיתו לוועד כתביהתנו, הוציא היו"ר מחיקו תצלום מסמך ולפיו בלבה זורדם, ספרשה לפני כחודשיים לאחר 11 שנות עבודה, קיבלה פיצויים בסך 1100 שקל.

ברוך אהונה, יו"ר ועד עובדי "ליגת": "לעולם לא היינו מסכימים שירקו לנו בפרצוף, שפועל או פועלת שעבדו בין עשר לחמש עשרה שנים יקבלו פיצויים בין אלף לאלפיים שקל. לא דיברנו על ההנהלה, לא התמקחנו אתה על אחוזים. תבענו שהפיצויים יהיו מכובדים. אמרנו שלא יתכן שפיצויי פרישה של חמישים עובדים יהיו שווים למשכורת חודש אחד של אהרן דברת".

אלברט ארז, מזכיר מועצת הפועלים, שהשתתף בצה"ל בדרגת סגן־אלוף, מדבר עדיין בעגה צבאית: "שבוע ימים הייתי בצו 8. לא עזבתי את העובדים, חששתי ודאגתי שלא יעשו מעשי יאוש. הם הרי איבדו את עולמם. הם בטראומה נוראה שלא ניתן לפצותה בכסף. יש בין עובדי "ליגת" אחוז גבוה של מבוגרים, בני 50–55 ומעלה. לא מעט מהם סובלים ממחלות".

על פרטי ההסכם שהושג עם ההנהלה אין הוא מוכן לספר. סוד צבאי לא יאמר. אך סוכם עם ההנהלה שלא לתת פרסום. בכל זאת גילה שהעובדים היומיים יקבלו פיצויים שיגיעו בין 6000 ל־10,000 שקל, לעומת 1000–2000 שהנהלה היתה מוכנה לשלם לפני

תחילת הנו"מ. וכמה יקבלו העובדים החודשיים? הוא נע בכיסאו בחוסר מנוחה ומשיב: "הם יקבלו לא 100 אחוז פיצויים אלא בין 250 ל־350 אחוז".

איפה העובדים?

יממה לאחר שנחתם ההסכם עם ההנהלה, התכנו 200 העובדות והעובדים לאולם התרבות של מועצת הפועלים. איש לא נעדר. נשים מבוגרות חובשות כובעים סרוגים ומטפחות־ראש ליד צעירות מפורכסות בבעלי־עקב גבוהות. גברים מבוגרים בשיער כסוף ליד בני תשחורת לובשי אימוניות. מדברים ביניהם לא רק עברית אלא גם רוסית, מרוקאית ואידיש. המתח רב, אך יש לשער כי הוא קטן מזה ששרר כאשר התבצרו בין כותלי המפעל. הם נאבקו בתוכו מבלי לדעת אם המאבק נועד למנוע את סגירת המפעל או להגדיל את הפיצויים.

כשמגיעים לאולם עסקני האיגוד המקצועי, הם מתקבלים במחיאות כפיים סוערות. יו"ר ועד העובדים, ברוך אהונה, פותח את האסיפה ואומר: "התגברנו על האטימות והנוקשות של אנשי 'כלל'. הם יושבים בבניין הגבוה בתל־אביב, משקיפים על הנוף, או יושבים בבתי־מלון וסוגים כל הזמן ואנחנו עבדנו כמו חמורים, עשינו תבנית הבראה הסכמנו לצמצומים". מחיאות כפיים קוטעות את דבריו. "ארז לקח יוזמה למעננכם ולמען קרית־גת יותר מאחרים, כדי שהיה פה תעסוקה. הוא היה כל השבוע אתנו ולא יכול היה לישון בבית עם אשתו".

אחריו מדבר אלברט ארז, מזכיר מועצת הפועלים: "יושבים אתנו מנהל שירות התעסוקה ומנהל הביטוח הלאומי בעיר. תשמעו מה שיש להם לומר לכם. בשבוע האחרון הרגשתי שאתם המשפחה שלי, קמתי בבוקר וצעקתי: איפה העובדים? בהישג הגדול של ההסכם אתם שותפים לי. הגנרל הכי מבריק בלי חיילים טובים לא יכול לעשות דבר ואני מודה לכם. זה יום עצוב לכם ולקריית־גת. הצל שהבענו

למצב הזה". מחיאות כפיים. "זו הפעם הראשונה שהושג הסכם כזה. כל מפעלי 'כלל' שנסגרו לא השיגו רבע ממה שאתם השגתם. אנו עושים מאמצים עילאיים לשלב את כולכם במסגרת עבודה. אסור להישבר, אקים צוות במועצת הפועלים שיטפל אישית בכל אחד מכם".

מי יקח אותי?

מנהל שירות התעסוקה בעיר, החבר ישראל, מזהיר את הנוכחים שלא לבנות הרבה על הפיצויים שיקבלו. "לכולכם אנו יכולים להציע עבודה חלופית פחות־או־יותר, אבל צריך סבלנות ואורך רוח. יש ביטוח אבטלה רק לתקופה מוגבלת. אני יודע שאתם בטראומה אבל עליכם להתגבר ולהשתלב בעבודה ונגנה לשלב חלק מנשים במסגרת התשלובת".

"לא רוצה" נשמעת זעקה באולם.

"היום מורץ לתשלובת הסיכויים לעבודה מאוד קלושים", הוא אומר להם.

"יש שאלות?" קורא יו"ר ועד העובדים. אשה בכובע סרוג קמה מכיסאה ואומרת: "אני, שמי רבקה. אני לא מבינה מה זה דמי אבטלה. לא הבנתי מה אמרו פה".

צעירה קמה ושואלת: "אני בהריון בחודש השני. פשת מולה מההריון השני להריון. אני בשמירת הריון ואסור לי לעבוד. מה יהיה אתי?"

גבר שואל: "אני ארבעה חודשים בחופשת מחלה. "מי יטפל בי עכשיו?"

אחר קם ושואל: "אם מישהו נהיה חולה, חולה במחלה כמו שאר פרים ממאירות, האם יקבל שכר?"

ואחר: "אני שמי זוהר. מתי עלי לבוא ללשכת עבודה ומה יציעו לי?"

וגבר מבוגר: "אני שמי ראובן. אני בארץ שבע שנים ושמונה חודשים וב'ליגת' שבע שנים ושישה חודשים. אני בן שישים, עבדתי באחזקה, במיזוג־אוויר, אני לא יכול לעבוד בניקיון. מי יקח אותי בגיל שלי? מה יהיה אתי?"

28 אלף נפש יושבים בקרית־גת ויש בה 900 דורשי עבודה ו־300 מקבלי מענק־אבטלה. שיעורם 12% מכוח העבודה. תוספת של 200 מובטלי "ליגת" מעמידה את העיר במצב חמור במיוחד האיל ו־70% מכוח העבודה מועסקים בענף הטקסטיל. חלק מהמפוטרים ישתלבו במפעלים האחרים של תשלובת "פולגת". אך בעלי מקצועות כחשמלאים, מסגרים, מכונאים – להם אין כל סיכוי למצוא תעסוקה. במפעלי המתכת בעיר פוטרו באחרונה עשרות עובדים.

קרית־גת גדלה והתפתחה תודות לתשלובת "פולגת". האם סגירת "ליגת" היא אבן הדומינו הראשונה שאחריה יתמוטטו גם ארבעת המפעלים של התשלובת? שאלה זו מנקרת ואינה נותנת מנוח לתושבים העצבי של העובדים במפעלים פג הולך. הדאגה מכרסמת ואוכלת. אמר רופא בקופת־חולים: "בתקופה האחרונה אני מספק כמויות עצומות של כדורי הרגעה. התחושה בעיר קשה מאוד. אני חושש מאוד ממה שעלול לקרות".

לפני הסערה

ההסברים לשקט בחברון מתחילים בפרעות תרפ"ט ונמשכים בנוכחות המתנחלים בעיר עצמה ובהיעדר מחנה פליטים. הם נעוצים גם בלקוחי המחתרת ובעובדה שמילא מקבלים המתנחלים את תנופת הפיתוח שהם מבקשים

מאת אור גוטגר

כאשר מגיעים נהגי משאיות מחברון לרבת־עמון, הם נשאלים מדוע אין עירם מצטרפת לאינתיפאדה. במספר הרמזוריות הוכו נהגי משאיות וברוגים שהגיעו לאחור שכם – ערביי השומרון האשימו אותם בשיתוף פעולה עם ישראלים. להתקוממות בשטחים הצטרפה חברון באיחור: חדשיים לאחר תחילת ההפגנות נערכה שם שביתת המסחר הראשונה. בכל השנה האחרונה לא היה צורך, ולא פעם אחת, להטיל עליה עוצר כללי. פעילים מצווה המגיעים לעיר עושים להתססתה, אך לפי שעה ללא הצלחה רבה.

גם המתנחלים שקטים. העיר, שהיתה ערש ארגון המחתרת היהודי, שמתנחליה ואנשי קרית ארבע פרעו בכפרים ובמחנות הפליטים בסביבתה, כמעט שלא רשמה תגובה יהודית. אנשי חברון וקרית ארבע, הגרעין הקשה של גוש אמונים, אינם משתתפים בהתארגנויות נוסח הוועד להגנת התנועה בכבישים שבמטה בנימין. הר"ג אחר בבמעט־פסטורליה הזאת הוא פרשת הרב לוינגר, המואשם בהריגת ערבי בידיות. אלא שלוינגר הוא סמל, עבור ערבים ויהודים כאחד, שאינו מלמד על הכלל. הוא נעצר בחברון תחת משמר של חיילי צה"ל, שהוצמדו אליו בעקבות ידיעות מודיעיניות על כוונה להתנקש לו. לוינגר, אגב, סירב להתראיין לכתבה זו. אמר שאינו יודע איזו תועלת תביא כתבה ב"הארץ" להתנחלות בחברון.

רבים מהמתנחלים אומרים כי הישיבה היהודית בלב חברון היא הגורם העיקרי לשקט: הישיבה הרגילה את החברונים לראות יהודים בקרבם. דוד רמתי, 12 שנים בקרית ארבע, מדבר על יחסים אישיים המרוסנים להשלטת מדי. "אני קונה בחברון ומתנהג בחברון. אם זורקים עלי אבן, זורקים בטעות ולא במתכוון. אם הערבי מכיר אותי באופן אישי, קשה לו לזרוק עלי אבן, כמו שלי קשה להרביץ לו. אם הוא זורק אבן על המכונית שלי, הוא זורק אותה על המספר הישראלי, שהוא עבורו סמל של כיבוש, ללא מחשבה על השאלה האם הוא עתיד להכניס אותי לבית חולים".

הישיבה היהודית בלב העיר הערבית חייבה את צה"ל להקצות כוחות גדולים לאבטחת המתנחלים עוד לפני האינתיפאדה. יש להניח שנוכחותם של הכוחות האלה תבעה התארגנות של הפגנות והוסלה כל התפרעות באיבה.

נשים מקרית ארבע ממשיכות לערוך קניותיהן בשוק בחברון, וללא ליווי; מצטיינות בכך בעיקר העולות החדשות מארה"ב. יש בקריה מי שאומר כי ביקורן בשוק־מכמא רצון להפגנת נוכחות יותר מהצורך לקנות מוצרים זולים בתוך־שוק ופחות מסוחרי התגירות בקריה.

דוד רמתי אומר כי יש הסכם לא־כתוב בין יהודים וערבים בחברון: "הם לא פוגעים בנשים והילדים שלנו, ואנחנו לא פוגעים בנשים והילדים שלהם". אף מפעם לפעם מגיעות התראות על כוונה לחטוף ילד יהודי, דוגמת פרשת רמי חבה באלון מורה. אם חלילה ייחטף ילד מילדי בית הדסה שבלב העיר, מאלה המשחקים בחופשיות ברחוב, יחלפו שעות עד שיבחין מישהו בהיעדרו.

נוכחות צבאית מאסיבית

צבי קצובר, סגן ראש המועצה המקומית בקרית ארבע ובעל מסעדת המתנחלים בלב חברון, נוהג מליחוס את השקט לנוכחות היהודית בלב העיר. הוא אומר כי מאז ומתמיד היתה העיר שונה משאר הערים ביהודה, שומרון וחבל עזה. מרחה לחזות השקטה פועלים בה זרמים תבויים, העלולים להתפרץ באירועים דוגמת הרצח בבית הדסה.

את השקט בחברון, אומר קצובר, אפשר לייחס גם לאירועי תרפ"ט. "הערבים מרגישים שאנחנו מחכים שיעשו שגיאה גסה כדי לגמור את החשבון ההוא. הם יודעים שהם עצמם היו נוהגים כך". יש מי שמסבירים אותו במבנה העיר, בעובדה שמחנות הפליטים אינם צמודים אליה. בערים אחרות מתחילה בדרך כלל התסיסה במחנות האלה. חברון היא עיר יותר מוסלמית ופחות אש"פית.

דומה כי בין מתנחלי יהודה למתנחלי השומרון מתנהל מאבק סמוי על בכורת ההתנחלות. כשאני מעיד לקצובר כי קולם של החברונים לא נשמע בפרשיות דוגמת ההפגנה בשערי קלקיליה, הוא משיב כי "מה שהם עושים בצפון אנחנו כבר הספקנו לשכוח. אנחנו עשינו את זה לפני שנים, וזה מסביר את השקט היחסי". לדבריו, בקהילת המתנחלים חל שינוי, שינוי מסוכן, לדידו. "יש נכונות גדולה יותר לזרוק את נטל ה אחריות על מוסדות המדינה ולתת לצבא להתפקר, במקום לקחת אחריות על הקורה בשטח". הוא מאשים במדיניות הזאת את המנהיגים החדשים של מרכז הרב, ואומר כי היא מחלישה את כושר העמידה של ההתנחלות.

בקרית ארבע, הוא אומר, עושים התשבים מה שעשו גם בעבר. אלא שהצבא, בנוכחותו המאסיבית עקב האינתיפאדה, ובהנחיות החדשות שלפיהן הוא פועל, עוצר את מעשיהם. "רצינו להסום כבישים וצה"ל חסם את הקריה. יש אומרים שהם אש"פ־לנד. יש מחסום וצה"ל לא נותן לך להיכנס". הצבא, הוא מתלונן, מגביל כיום את המתנחלים יותר מאשר עד האינתיפאדה. "על כל פעולה קטנה אתה מוזמן לחקירה ואתה עומד לדין. כשאתה הולך לפעול, אתה לא מסתכל אם יש ערבי או אין ערבי, אלא אם יש חייל או אין חייל".

רוצים את זאבי, יסתפקו באור

יש בלבם של המתנחלים הרבה על אלוף הפיקוד עמרם מצנע. מישהו הדביק לו את השם "מצנע פלאוויזם", רמז ליוסף ברקוביתה, אלוף פיקוד הצפון של המרד הסובבי, שבגד באנשיו. הם היו רוצים לראות את רחבעם זאבי שב לתפקידו כפיקוד המרכז, מוכנים להסתפק אפילו באורי אור.

בקרית ארבע אומרים כי האינתיפאדה לא תקים מחדש את ארגון המחתר היהודי, לפחות לא במקום הזה. דוד רמתי אומר כי התחושה ביישוב היא שהוא שילם דיו על התארגנות ופעילות שהוא מגדיר כמשהו "כמעט בלתי־חוקי, בתחום האפור". רוב החברים הפעילים כבר היו בחקירות או שריצו תקופות מאסר. "לא עוד לנו שישבנו בכלא. למדנו לקח. בזמן שסגרנו את הכביש בהלהול, אנשי אפרת וגוש עציון לא עזרו לנו בכלל. הם אמרו שזו בעיה של קרית ארבע. באפרת ובגוש עציון מוכנים לוותר על חברון בשביל שלום".

זאב פרידמן־זובר ("זומבייש") היה מאנשי ארגון המחתר היהודי והיה מאסר בבית שותפות במבצע בראשי הערים. הוא אומר כי לא ראה עצמו מעולם כאיש מחתרת. הוא חשב על מבצע ההתפוצצות-לא הבביא בחשבון כי סיכנים שיקחו תגמולים לקחת על עצמו "שיפרצו עליידי מי שימשיכו בדרכו. "הבד. בעיה ההקר. "לבנה. לבנה"". וכשלוחקה אין הסיגים שלך, ההא עובר את המחסום, זה עלול להגיע לדברים מסוכנים מאוד".

ובכל זאת, שנה לאחר האינתיפאדה, אין מחתרת. פרידמן־זובר אומר כי יש כאן הכרח שהציבור ביו"ש אינו פתוח לארגונים כאלה כיום. "אם זה יקרה, זו תהיה תאונה בלתי־סבירה".

את השקט שבו שרויים מתנחלי חברון מסביר פרידמן־זובר בתנופת הבנייה בעיר. חצר היהודים, הסמוכה לבית הכנסת אברהם אבינו, מעל השוק העירבי הגדול, הולכת ומשתנה. פתחים ערבים יושבים ומסתתים את צינורי האבן לקירות הבנין המתקיים. ..... מוהלה. בית הדירות ההולכות ונשלמות, מדבר עם ..... תחת שר ביטחון מתמקד, הוא אומר, התקפים היישוב בחברון בשנתיים ותצי האחרונות בצעדי ענק. לא היו ניסיונות להתקדמות בלתי־מאושרת, מכיוון שדברים בעשו מכילא.

אלא שעתה הולכת שביעות הרצון בקרב המתנחלים, ממהלך הבניני הנוכחי, ומסנה את עצמה. אם לא תתיר להם הממשלה החדשה להמשיך את התפתחות היישוב היהודי בלב חברון, מתריע פרידמן־זובר, יסעור הישוב. ויש לו כבר רשימת אתרים בחברון שכבם מותר לבנות, על קרקע יהודית. גם תלכים מהמערך, עמם נפגשו המתנחלים, הבינו, לדבריו, בכך שצריך יהיה לאפשר ליישוב הזה התפתחות מסוימת.

האם לא תצית התפתחות כזו את אש האינתיפאדה הרדומה בחברון? פרידמן אומר כי "כאשר ערבים רואים ויכוח בין יהודים לבין עצמם, זה אות להתפרצות נגד יהודים". אלא שיש דברים שהם בלתי־נמנעים, לדבריו, ושיקולים לטווח קצר שיש לוותר עליהם למען הטווח הארוך. המטרה היהודית בטווח הארוך, עבורו, היא הגדלת היישוב בחברון, שלמענה "אפשר להקריב את השקט בטווח הקרוב".

חברון שקטה כחבית אבק שריפה שסרות פתילים סביבה. ביתניים מלווים החיילים את האוטובוס מירושלים האלה תיבבים בשערי בית .... אנשי מילואים יורש את מקום קודמו. ...... התשבות ההתנפלות בספר האדחים של בית הדסה. "מתי תפסיק לחיות על השבונגר", הוא רשם, ותהם: "אנשים שמשרתים בצבא ועושים 60 יום מילואים".

מוטב יהודי בארגנטינה מגוי בישראל

לפני 20 שנה הם עלו לארץ. בני משפחת טל העדיפו עיירת־פיתוח. האב הרבה להתנדב לשירות קרבי. האם, גיורת, מדליקה נרות־שבת. ילדיהם במוסדות־חינוך דתיים. תיקון חוק השבות יחזיר אותם לארץ מוצאם

מאת ירח טל

מעולם לא היו משה טל, 45, נכה צה"ל, אשתו הגיורת רות, 43, ושבעת ילדיהם (הבכורה בת 22), קשובים לשידורי החדשות ברדיו ובטלוויזיה כמו בשבועיים האחרונים. בדריכות ובדאגה עקבו בידיעתם העצמה בשלומי אחר המהלכים להרכבת הקואליציה הממשלתית, כשבלבם תפילה ומשאלה – לא להיכנע לסחטנות הדתיים, ולא להגיע למצב שבתמורה לתמיכה בממשלה יתוקן חוק הגיור.

עם תיקון החוק עלולים בני משפחת טל למצוא את עצמם מחוץ לעדת ישראל. למרות שהוא מטיל ספק כי כולם של יהודים להביא לשינוי אורחות הפוליטיקה בישראל, החליט השבוע משה טל להשמיע את זעקתו בתקווה שמישהו "למעלה" ישמע ויירתע מרגע האחרון מהמהלכים שעלולים, כדבריו, לגרום לטרגדיות משפחתיות, ולהביא אנשים טובים ומסורים לארץ לעזוב אותה בלית ברירה.

סבו וסבתו של משה סיברוטובסקי, כיום טל, היגרו מרוסיה לארגנטינה ב"עליית הברון הירש" ב־1902. אביו של משה היה סוחר, ונשא לאשה ארגנטינאית לא יהודיה, שלא התגיירה עד יום מותה. לבני הזוג נולדו שלושה בנים. בהיותו בן 17, כבואו לבקר את אמו בעיר סנטיאגו דל־אסטרו, פגש משה באינדיאנית בת 14, אלסירה ז'אבס, צאצאית לשבט האפאשים מארה"ב, שהגר למקסיקו ומשם לארגנטינה. השניים התאהבו, חמש שנים לאחר מכן נישאו, על־פי כללי הטקס של הערה האינדיאנית. בזו אחר זו נולדו לבני הזוג שתי בנות. "המצב האתני לא כל־כך העסיק אותנו או בארגנטינה. אנשים התייחסו זה לזה כאל בני־אדם, ולא שפטו אנשים לפי דתם, לאומיותם או מוצאם", מסביר משה מדוע לא מצא או לנכון להתגייר ולגייר את אשתו וילדיו.

ציונות, הגשמה והתנדבות

מלחמת ששת הימים הביאה להתעוררות ציונית אצל משה. הוא יצר קשר עם שליחי העלייה של הסוכנות בארגנטינה. "המצב בארגנטינה היה אז טוב יחסית להיום. גם מבחינה כלכלית, וגם לא היתה אנטישמיות. ההחלטה לעלות היתה רק ממניעים ציוניים".

התנאי שהתנו אנשי הסוכנות בפני משה ומשפחתו היה גיור כל בני המשפחה. משה עצמו ניטול או, ואילו אשתו אלסירה גוירה בידי רב קונסרבטיבי מקומי ושמה הוסב לרות. גם לבנות שעברו גיור ניתנו שמות עבריים, יהודית ורבקה. רבקה נשואה כיום לבן משפחה דתית בשלומי. גם להסבת שם משפחתו לשם עברי טהור

דאג משה מרגע עלייתו לארץ – כדי שייקלט שם "ממש כבן הארץ הזאת ולא כבנם של", כדבריו.

ב־1968 עלו לארץ. הם ביקשו להיקלט בקיבוץ. שלחו אותם לקיבוץ דתי, אך משה סירב: "אני לא מוכן לקבל דת בכפייה". לבסוף נקלטו בקיבוץ גשר הזיו שבגליל המערבי, שם היו חברים במשך עשר שנים. רות, שמראה פניה מסגיר את מוצאה האינדיאני, מספרת כי אהבה את חיי הקיבוץ ואף התאקלמה בו היטב. אולם התאקלמות לא האריכה ימים. מסיבות חברתיות, שמשה מגדירן כאי יכולת להתמודד עם התככים והאגלדאוקסים בקיבוץ, הוליכו בני משפחת טל, שמנו כבר תשע נפשות, לעזוב את הקיבוץ. "היתה לי אפשרות לגור בחיפה או בנהריה, אבל בחרתי בשלומי, כי רציתי בעיירת־פיתוח".

משה נקלט בעבודה במפעל "מירלו", ופרנס את משפחתו הברוכה בכבוד. רות עזרה בפרנסת המשפחה בעבודות מזדמנות. בראש מעייני בני הזוג היה חינוך הילדים. מרבית הילדים התחנכו במוסדות־חינוך דתיים דתוקא. רות מספרת כי היא רצתה בזה, כדי שלא יתעורר כל ספק באשר ליהדות היהודית של ילדיה.

כאיש־מילואים של יחידת תותחנים נלחם משה במלחמת יום הכיפורים ברמת הגולן. במלחמת של"ג התנדב לשרת עם יחידתו בלבנון, ושנה לאחר מכן, ב־1983, שוב בעת שירות מילואים שאליו התנדב, נפצע מתבסה בגבו במהלך נסיעה בכבישים המשובשים בלבנון. הוא נפגע בעמוד השדרה ונותח. נקבעו לו 10 אחוזי נכות, והוא חזר לעבוד. אולם כעבור מספר שנים חזרו הכאבים ותקפו אותו, והוא נאלץ לעבור שני ניתוחים נוספים. מצבו התמיד, וכף רגלו שותקה.

בנובמבר אשתקד נאלץ להפסיק לעבוד, ומאז הוא יושב בביתו ומפרנס את משפחתו מקצבה חודשית של 1,100 ש"ח מטעם משרד הביטחון. רות הפסיקה אף היא לעבוד, כדי לסעוד את בעלה המוגבל בתנועותיו. המשפחה נקלעה לחובות כבדים. המוסדות שאותן שילמה למכולת חורו מחוסר כיסוי, והמעקלים לא איחרו להגיע. מרבית המיטלטלין בבית עוקלו לטובת הנושים. בני המשפחה תולים עתה את יהבם במסקנות ועדה רפואית שבדקה את מצבו הגופני של משה וצריכה להחליט עכשיו באם להעלות את אחוזי הנכות שלו, ואת קצבתו בהתאם.

המצוקה בבית ניכרת. מוסדות מקומיים נחלצו לעזרה, וסייעו למשפחה ברכישת דירה חדשה, שתהא מותאמת למצבו הגופני של משה ותקל עליו. בהתחשב בגודל המשפחה אוחדו שתי דירות קטנות בשיכון לדירה אחת. המחסור בתקציב אילץ את רות לבצע את כל השינויים הנדרשים בדירה במו־ידיה.

"לא המצוקה הכלכלית הקשה ולא ההתנהגות של משרד הביטחון, שרק בעקבות לחץ ההפגנה שלי ושל הילדים במשרדים שלהם הסכים לשלם את הקצבה המוגבלת שהוא משלם, לא כל אלה הביאו אותנו למחשבה לרדת מן הארץ. את זה היינו יכולים לספוג. מה שהביא אותנו למחשבה זהו, זו הידיעות על האפשרות שחוק 'מיהו יהודי' יעבור בכנסת", אומרת רות. "מאז ששמעתי לראשונה שיחוק חוק כזה אני לא ישנה בלילות. חושבת כל הזמן מה יהיה על ילדינו", היא אומרת, ואינה מצליחה לעצור בעד שטף המעתיות.

"קמתי בלילה אחרי חלום בלהות, כולי מזיע. טלפנתי לבתי רבקה ואמרתי לה שהחלטנו לעזוב את הארץ ולחזור לארגנטינה. לא אשאיר אף אחד כאן. אני פוחד מהיגע שיצביעו על הילדים והנכדים שלי ויגידו שהם לא יהודים. מוטב להיות יהודי בארגנטינה מאשר גוי בישראל", אומר משה בכאב עצור.

אנשים סוג ב'

השבוע פנתה רות לראש המועצה המקומית שלומי, ד"ר יהודה לנקרי. בפגישה נכח גם מזכיר המועצה הדתית. רות ביקשה הלוואה לכיסוי החובות המשפחתיים. אבל גם נושא תיקון החוק והשלכותיו על המשפחה עלה בפגישה. נציג המועצה הדתית כבר הודרו להציע להפגיש את בני המשפחה עם רב בירושלים שיעביר אותם גיור כהלכה, ובכך כאילו להקים תרופה למכה. רות מתגוננת בתוקף: "אני יהודיה כשרה ולא אסכים לעבור את כל התהליכים מחדש. זה פוגע ומעליב ולא מגיע לנו", היא אומרת בחרצות. לדבריה,

מה שהתחיל כאיום בירידה מן הארץ מתחיל לקרום עור וגידים, למרות שאינה רוצה בזה. לאחר ניתוק שנמשך למעלה מ־20 שנה, יצרה באחד רותה קשר עם בני משפחתה בארגנטינה. "כשעזבתי הם הודיעו לי שאינם רוצים להכיר אותי יותר. לא בגלל שהתחתנתי עם יהודי, אלא בגלל שהתרחקתי מהם כל־כך. עכשיו הודיע לי אחי שהמשפחה סולחת לי ותהיה מוכנה לקבל אותנו אליה.

"אני מכבדת את הדת היהודית, אפילו רציתי פעם לחזור בתשובה כדי להרגיש ולחוש מקרוב מהי היהדות. שלחתי את ילדי לבתי־ספר דתיים. אני מדליקה נרות בשבת, וחוגגת את כל החגים היהודיים", מספרת רות.

לשתים קרובות מתגברת הסביבה למשפחת טל. אולי בשל המראה האינדיאני של האם ובנותיה. יהודית, משביקשה רבקה להינשא לבן משפחה דתית בשלומי, סירבו הוריו ודרשו הוכחות לכשרותה של הבת. "הבאנו ניירות והוכחנו את כשרותנו, ורק אז הסכימו הוריו לנישואין, אבל גם היום היחס כלפינו קריר וחשדני". הבת יהודית, הרווקה, באלצה לנתק קשרי חברות על רקע זה. "אם המצב הוא כך כאשר אין עדיין חוק 'מיהו יהודי', מה יהיה אחר־כך, כשהחוק יהיה בתוקף?" מקשה רות.

בתחילה יצרה קשר עם בת משפחה תיסוגה לרתום אותה למאבק ציבורי נגד החוק. זו לא גילתה היענות. "אנשים אדישים יותר מדי בארץ", קובלת רות, ומוסיפה, "אני יודעת שיש הרבה אנשים במצבנו. מה רוצים מאתנו? ליצור אנשים סוג ב' וסוג ג', שיהיו לנו שטחים כמו לערבים ונתחיל להילחם".

"לא ייתכן שוקן בן 73, המטיף להשתמטות בנייישיבות מצה"ל, או רב קשיש היושב בארה"ב, יקבעו את גורל ילדי בארץ. אני מחנך את ילדי שצריך לשרת את הארץ באמונה ובדבקות, והוא יקבע מה טוב לי? או שהוא יבוא לארץ ואני אעזוב", אומר משה במרירות.

הבן ליאור, תלמיד כיתה י"א בבית־ספר דתי בנהריה, מודה כי אינו רוצה לרדת מן הארץ. הוא אפילו רוצה לשרת בצנחנים, אבל מרגיש את העול שבחוק ובציין כי ילך לאן שילכו הוריו, עם כל הכאב שבדבר, מכיוון שהוא מבין את מניעיהם.

בני משפחת טל עדיין לא אורזים את מיטלטליהם. גם כרטיסי־טיסה לארגנטינה עדיין לא הכינו. הם מצפים עדיין לנס, כדבריהם, שהחוק לא יחוקק. "אם יבואו הפוליטיקאים ויבטיחו לנו זאת – לא נעזוב", רות אומרת: "אם החוק אכן יתקבל, שיקחו מאתנו את הכל. את המעט שנשאר לנו כאן, ורק שיתנו לנו כרטיסי טיסה. כמו שהביאו אותנו לכאן, אנו דורשים עכשיו שיחזירו אותנו למקום שממנו באנו".

משפחת טל. "שיקחו מאתנו הכל, ורק שיתנו לנו כרטיסי־טיסה"
תצלום: עליזה אורבך

Jaffee Center for Strategic Studies – 1987-88 Series

JCSS

Tel Aviv University's Jaffee Center for Strategic Studies is Israel's leading academic think tank on national strategy issues.

1987/88 STUDIES SERIES

THE GUARDIAN OF ISRAEL: NATIONAL SECURITY AND PUBLIC OPINION
Asher Arian, Ilan Talmud, Tamar Hermann
The first systematic study of public opinion in Israel regarding national security policy issues. Topics such as *war, peace, sense of security, nuclear weapons, willingness to sacrifice*, evaluation of the impact of politics on security decisions, and the effect of army service, are examined.
ca. 130 pages w/appendix. JCSS Study No. 9. **NIS 22.50**

STATECRAFT IN THE DARK: ISRAEL'S PRACTICE OF QUIET DIPLOMACY
Aharon Klieman
This study provides a fuller picture of quiet diplomacy by Israel, necessary for any balanced interpretation of its overseas role. It explores the reasons why Israeli leaders have been forced to operate through the back door, settling for tacit rather than public or formal understandings.
ca. 140 pages. JCSS Study No. 10. **NIS 22.50**

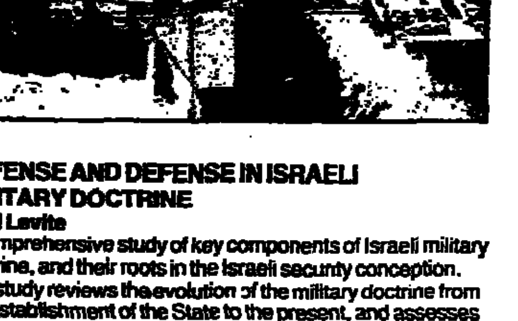

OFFENSE AND DEFENSE IN ISRAELI MILITARY DOCTRINE
Ariel Levite
A comprehensive study of key components of Israeli military doctrine, and their roots in the Israeli security conception. The study reviews the evolution of the military doctrine from the establishment of the State to the present, and assesses its impact on the IDF's performance in Arab-Israeli wars.
Projected publication date January 1989; ca. 130 pages.
JCSS Study No. 12. **NIS 22.50**

U.S. MIDDLE EAST POLICY: THE DOMESTIC SETTING
Shai Feldman
An extensive summary of the proceedings of an international conference held at Tel Aviv University in the summer of 1987, which addressed the impact of Congress, *the Presidency, the NSC, the Pentagon, the Department of State*, the economy, the media, public opinion, political parties, ethnic groups and think tanks on the formation of Washington's approach to the Middle East. A JCSS special study *in collaboration with the Dayan Center for African* and Middle Eastern Studies, Tel Aviv Univ.: ca. 100 pages.
NIS 22.50

AMERICA, THE GULF AND ISRAEL: THE CENTRAL COMMAND AND EMERGING U.S. REGIONAL SECURITY POLICIES IN THE MIDDLE EAST
Dore Gold
The recent growth of the U.S. military presence in the Persian Gulf in connection with the reflagging and convoying of Kuwaiti tankers is seen against the backdrop of the changing strategic importance of the Middle East in the 1980's. Both the development of CENTCOM and regional reactions are presented, as are the implications of the decision to exclude Israel from America's Middle Eastern command.
ca. 130 pages. JCSS Study No. 11. **NIS 22.50**

THE MIDDLE EAST MILITARY BALANCE 1987/88
Aharon Levran, Zeev Eytan. Edited by Aharon Levran
Surveys strategic events in the Middle East during the year, and assesses the military balances between potential Middle East adversaries. Also furnishes detailed statistics, giving an overview of population, resources, infrastructure, armed forces, and military capacity in individual states.
ca. 450 pages. **NIS 73.50**

INTER 87/88 – A REVIEW OF INTERNATIONAL TERRORISM IN 1987
Ariel Merari, Anat Kurz, Sophia Kotzer, Maskit Burgin, David Tal
Statistical data and analysis of trends in Palestinian terrorism, Shi'ite terrorism, and in the western states' response to terrorism. A chronology of significant international terrorist events in 1987 is included, as well as extensive tables and a glossary of terrorist organizations.
Just published; ca. 100 pages.
NIS 26.50

To: JCSS c/o The Jerusalem Post, P.O.Box 81, Jerusalem 91000

Please register me as a subscriber to the JCSS Publications marked below.
Enclosed is my cheque for NIS ____________ made out to The Jerusalem Post

- ☐ Five 1987/88 Studies at the special price of **NIS 82.00**
- ☐ Five JCSS Studies and INTER 87/88 at the special package price of **NIS 100.00**
- ☐ The entire 1987/88 JCSS Publications Series, including Five Studies, INTER 87/88, and the 1987/88 MILITARY BALANCE at the pre-publication package price of **NIS 145.00**
- ☐ Individual publications of the 1987/88 Series (please list on separate paper)

Name ....
Address ....
....
City .... Code ....
Tel. No. ....

דן שילון / עם אורי פורת

בסך הכל אתה לוחם בודד, כמו גרי קופר ב"צהרי היום"

אורי פורת. הייתה רצונה שאשמור את עצמי ולא יאריכו אותך בבקשת "הפרידה"?

אין לי שום סיבה לעשות את זה. למה צריכה להיות לי? אתה יודע כאותו עיתונאי שמקובל על כולם. עד כדי כך מקובל שהיית היחיד מבין כל העיתונאים בארץ שנבחר לראיין את ראש הממשלה וממלא־מקומו באותו עימות הסמוי בערב הבחירות.

זה נשמע כמקום כמו עלבון, אבל ניגש לעניין. אתה אדם שחי בשלום עם עצמך?

בהחלט.

גם מקצועית?

מאוד.

ואיך אתה חי עם זה שאתה מוצג עכשיו כאויב הציבור בכל מה שקשור לזכותו של הציבור לדעת?

אני חי עם זה טוב מאוד, מפני שמבחינתי זה לא בלתי צפוי. אני מכיר יפה מאוד את התקשורת. אני מכיר יפה מאוד את העיתונאים, ואני מכיר יפה מאוד את העיתונים. אני בא משם. כמעט תמיד אני יכול לדעת מראש מי יכתוב מה ואיך, ופחות או יותר לכל עיתון יש את הפרסי־טורה הקבועה שלו.

זהו כתב אשמה נגד העיתונות?

אני לא רוצה לקרוא לזה כתב אשמה. אני קורא לזה תיאור מצב.

אם אתה אומר לי שהמצב הוא חמור, אני לא אתווכח אתך.

המצב העובדתי הוא ברור וגלוי לעין. יש בארץ הזאת חברה פלורליסטית, ולעומת זאת עיתונות הומוגנית ומאוד לא פלורליסטית. לפחות 50 אחוז מהציבור המשתייך למחנה הלאומי אין לו מוצא, שום דרך לבטא את עצמו. אין לו שום כלי ביטוי משלו.

כשאתה אומר "מחנה לאומי", אתה בעצם משתמש בביטוי מפלגתי מאוד?

תראה, המדינה הזו מחולקת לשני מחנות.

אבל השם "מחנה לאומי" הוא שם שמפלגה אחת נטלה לעצמה. החלוקה הזו לא מקובלת על אנשי המחנה האחר. הרי עזר ויצמן, למשל, רואה את עצמו שייך למחנה הלאומי.

אני משתמש ב"מחנה הלאומי" מול "מחנה העבודה" או "מחנה השמאל" לצורך נוחות ההסבר בלבד. על־פי הקריטריונים של המתקים בקלפי, אין אף עיתון אחד למחנה הרואה את עצמו שייך למחנה הלאומי.

ולכן החלטת לעשות את רשות השידור לעיתון של הימין?

חס וחלילה. אני מדבר על תיאור מצב עובדתי.

לכן אולי נעבור לטפל בעיתונות האלקטרונית שאתה מופקד עליה. האם מקובל עליך העיקרון של זכו־תו של הציבור לדעת, בכלי תקשורת אלקטרוני ממלכתי?

כלי התקשורת האלקטרוניים במדינת ישראל, להבדיל ממדינות אחרות, הם גם כלי התקשורת הציבוריים הממל־כתיים שהם רכוש הציבור, ומופעלים, על־פי חוק, בכספי הציבור עבור הציבור כולו, בלי יוצא מן הכלל: ימין, שמאל, אמצע וקצוות מסוימים.

הטענה היא שאתה פוגע את זכותו של הציבור לדעת בכיוון מאוד מסוים והציבור כולו לאותו חוק שאתה מתבסס עליו.

זו שטות מוחלטת. אני מקפיד שהשידורים ברדיו ובטל־וויזיה יהיו כאלה שתואמים בדיוק את הכללים של רשות השידור. אני מתכוון בעיקר למסמך הקרוי "מסמך נקדי".

זה איננו מסמך מחייב בחוק.

הוא בהחלט חלק מהחוק.

מסמך נקדי הוא פרשנות מוסמכת של רשות השידור על החוק.

לא. מסמך נקדי הוא חלק בלתי־נפרד מהחוק. מפני שהחוק קובע שאת כללי השידור יקבע הוועד המנהל. הוועד המנהל אכן אימץ את מסמך נקדי, שהוא קוד מקצו־עי עיתונאי מובהק, כנוהל שמחייב את כל עובדי הרשות כולה.

אבל אתה מבצע ומהמר על "מסמך נקדי". למשל, בפרשת סיקור ועידת אלג'יר מבצעת ויוזה מסודר מסוכה.

נכון שאני מהמר עם מסמך נקדי, ואני היה לגו לולא יוזמה החוזרת על מסמך נקדי. זה לא סוד שכל עורך וכל כתב יש לו השקפת עולם משלו, ויש לו שיקול דעת משלו. היה עלול להיווצר מצב שכל מהדורת חדשות תהיה שונה לחלוטין מקודמתה או ממה שתבוא אחריה. לכן היה צורך למצוא איזשהו קוד משותף לכל העורכים ולכל הכתבים כולם.

לקוד הזה קוראים אורי פורת?

לא. לקוד הזה קוראים מסמך נקדי.

שאתה מתמיד בו ועושה ממנו בעצם קוד אורי פורת.

ודאי. וזאת כדי להגיע לאחידות. כדי להגיע לסטנדר־טיזציה של שיקול דעת. אמתנו למדנו את זה מהבי־בי־סי.

בשיטתך, אתה בעצם הופך את תפקיד העורך הראשי להנבה של איש אחד. אתה מגביל למעשה את שיקול דעתם של הכתבים עד כדי הסבתם למכונות כתיבה.

לא. אני מכיר את הטענות האלה והן חסרות שחר. מסמך נקדי משאיר הרבה מאוד מרווח לשיקול דעת של כתב או עורך בכל מהדורה ומהדורה.

בכל זאת, כעיתונאי שעבר מעבר בעיתון המשני, מגסים כי הבבור את החוק אך גם תקפיד על זכותו של הציבור לדעת?

אני שומר על זכותו של הציבור לדעת יותר מכל אלה שמתקיפים אותי. וכשאני אומר "זכותו של הציבור לדעת", כוונתי היא לדעת את הכל ולדעת את האמת. אני לא חושב שזכותו של הציבור לדעת שקר או תעמולה ובוודאי לא דיס־אינפורמציה.

האם הציבור קיבל מהטלוויזיה הישראלית או מהרדיו הישראלי את כל האמת בנושא ועידת אלג'יר?

מעבר לכל ספק. אני מוכן אפילו להוכיח שהרדיו והטל־וויזיה הישראלים סיקרו את ועידת אלג'יר יותר מכל העיתונות המודפסת כולה.

אז למה היה איסור להשמיע קטעים מנאומו של יאסר ערפאת?

אני מבדיל הבדלה מוחלטת בין מידע חיוני שהציבור זכאי וצריך לדעת אותו לבין תעמולה של ארגונים עוינים למדינה. ואש"ף הוא ארגון־גג של ארגונים עוינים למדינה.

ואם יאסר ערפאת משמיע בוועידת אלג'יר דברים שאנשים רבים רואים בהם חידוש, אין בכך אלמנט חדשותי ולא תעמולתי?

לא נמנע מהציבור דבר. לא היה אירוע אחד חשוב או פרט חשוב אחד שהציבור שלנו לא יודע עליו.

אסרת או לא אסרת קטעים מנאומו של יאסר ערפאת?

אישרתי קטעים מנאומו של יאסר ערפאת כרקע להופ־עה של אהוד יערי בדברי הפרשנות שלו על כל מה שהתרחש בוועידת אלג'יר. אני בכלל חושב שהופעה של אהוד יערי בטלוויזיה, מבחינת הערך האינפורמטיבי שלה והערך ההסברתי של תהליכים שלו, שווה יותר ממאה נאו־מים או מאמרים.

על־פי ההיגיון הזה, לא צריך בכלל לצלם ולהראות מה־שהו. מספיק להושיב כתבים מול המצלמה ולהסביר לצופים את סיפור האירועים. זו טלוויזיה, לדעתך?

לא, חס וחלילה. אהוד יערי לא ישב סתם באולפן על רקע כחול.

אבל הוא גם לא היה בוועידת אלג'יר. הצילו לא הביא דיווח ישיר של ערפאת באמצעות טלוויזיות אחרות.

הוא לא היה בוועידת אלג'יר, אבל אנחנו קיבלנו מהלוויין כל מה שהיה שם.

התחושה היא שאתה עושה עם הדיווח הטלוויזיוני והרדיופוני בתקופה האחרונה קשורה אולי ברצון שלך לרצות את שולחיך בליכוד לקראת האפשרות שיאריכו את הקדנציה שלך כמנכ"ל רשות השידור?

שמעתי גם את השטות הזו. אין לה כמובן שום שחר. יהיה מי שיאמר שדווקא המהומה שקמה כתוצאה מהנחיות, כביכול, שנתתי, עלולה יותר להזיק לי מאשר להועיל. בשום פנים ואופן לא היה לי שיקול כזה. השיקול האחד והיחיד שעמד לפני היה השיקול העיתונאי, השיקול הממלכתי, ובמקרה הספציפי הזה גם השיקול הביטחוני.

אתה תופס את עצמך כעיתונאי שממלא את רשות השידור או כשליח פוליטי?

אני קודם כל עיתונאי. 33 שנה עיתונאי. איש לא יש־לול ממני את התואר הזה.

[illegible]

הצלום: תמר שליט

מינוי אותך משום שאתה עיתונאי או משום שייכותך הפוליטית?

אין שום ספק שהמינוי היה על סמך העיתונאות, מפני שלא יעלה על הדעת שמנכ"ל רשות השידור, שהוא גם העורך הראשי של הרדיו והטלוויזיה, לא יהיה לפני כל דבר אחר עיתונאי. אני יכול גם להציע אפשרות אחרת: שהממשלה אז, ב־1984, שהיתה ממשלת ליכוד, חיפשה עיתונאי שיהיה מסוגל להיות מנכ"ל רשות השידור ויהיה מקובל גם כמי שדעותיו תואמות במידה רבה את מדיניות הממשלה. הם בחרו בי ולא במישהו אחר. ואני מבקש להדגיש פה שכל המנכ"לים של רשות השידור לפני, כולם נבחרו לתפקידם על־ידי ממשלות מערך או ממש־לות ליכוד בגלל היותם עיתונאים ובגלל היותם ידועים כמקורבים לשלטון. אני לא מסתיר. אני מעולם לא הסתרתי את העובדה שאני איש ליכוד.

כשהתמנית היו כי שאמרו, ברצינות או בצחוק, שקיבלת לגיטימציה גם מהשמאל הקיצוני.

מה שנכון הוא שרוב חברי הטובים הם עיתונאים.

זו פראפרזה על אמירה ידועה של סטאלין?

לא, לא. אין שום קשר לסטאלין. רוב חברי הטובים ביו־תר הם עיתונאים.

אבל אתה מתואר כמי שהקשרים שלו לשולחים הממ־שלתיים או הפוליטיים שלו הם קשרים עבותים מאוד, והמבוקרים גם שקיים קו חם בינך לבין רוני מילוא. אתה מאשר?

אני לא מכיר קווים חמים. אני חושב שלכל עיתונאי במדינה הזאת יש קווים חמים לכל מיני פוליטיקאים מכל המפלגות. נכון, גם לי יש קווים חמים כאלה, אבל לא קו חם אחד. יש לי קווים חמים לחברי כנסת של הליכוד וקווים חמים לחברי הכנסת מהמערך וקווים חמים לחברי כנסת מרצ וקווים חמים לתחיה וגם למפלגות שמאל אחרות.

מי הם חברי הכנסת מהמערך שאתה שומר אתם על קווים חמים?

אני מעדיף לא לנקוב בשמות ולא לגרום מבוכה לכמה אנשים שיש להם אתי קווים חמים.

אנשי ליכוד מספרים שלפני כשלוש שנים, כאשר חברים בוועד המנהל, מטעם הליכוד דווקא, ביקשו להדיח אותך מתפקידך, פנית לאנשי מערך בוועד המנ־הל ואמרת: "אני מוכן לתקוף את הקווים הפוליטיים ולע־שות אתכם יד אחת נגד הליכוד". זה נכון?

נכון שבגופים הציבוריים של רשות השידור קיימת מציאות של כנסת זוטא. וכמו בכל גוף פוליטי, גם שם יש קרבות במסדרון, וגם שם יש מארבים, וגם שם יש מעקפים: בריתות של רגע שנוצרו לנוחיות כזאת או אחרת. וגם שם יש הצבעות קודם וגם שם יש קואליציות ומנויות שמתפרקות כאשר הן הסכום להיות מותרות. אני לא הייתי קורא לזה הצבת קווים. הייתי קורא לזה טקטיקה של קרבות פוליטיים.

עיתונאים הם חכמים יותר מכולם. הם יודעים הכל יותר טוב מאחרים. קבוצה כל כך גדולה של עיתונאים, בחלקם פרימדונות, שמות מפורסמים, כאלה שפולחן שלם של אישיות מלווה אותם במשך שנים, אנשים כאלה לא צריכים אולי מנהל, אלא אורולוג. כי השתן עלה להם לראש

האם נכון שכאשר נודע הדבר לאנשי הליכוד, הם העמידו עליך לחצים כבדים, איימו עליך בהדחה אותך הביתה?

איומים יש עלי כל הזמן. אני לא נבהל מאיומים. יש איומים מהימין ויש איומים מהשמאל, ויש איומים מלמעלה ויש איומים מהוועד המנהל ויש איומים מלמטה ומוועדי העובדים. בתפקיד הזה אתה כל הזמן מאוים. בסך הכל אתה לוחם בודד, כמו גרי קופר ב"צהרי היום". אתה לבדך ברחוב הראשי של העיירה.

אתה משתמש בביטויים מהמערב הפרוע. זה אכן המצב ברשות השידור? מלחמת הכל בכל?

אם אני מתאר את זה כך, אז זה תיאור פסטורלי לעומת המציאות, שדומה יותר למלחמת היישבים.

עד כדי כך?

אלה קרבות בלתי־פוסקים. רשות השידור היא גוף מאוד מאוד מסובך ומאוד קשה לניהול. קודם כל משום העובדה שיש בה למעלה מאלף עיתונאים. מי כמוך יודע כמה קשה לנהל עיתונאי אחד, קל וחומר כאשר מדובר באלף. כולם חשובים, כולם בעלי הערכה עצמית גבוהה מאוד. לעיתונאים יש בדרך כלל תחושה עצמה שלפע־מים היא מעבר לעצמה הנצחית בידם במציאות. הם כולם חכמים יותר מכולם. הם כולם יודעים הכל יותר טוב מאחר־ים. קבוצה כל כך גדולה של עיתונאים כאלה, שבחלקם פרימדונות, שמות מפורסמים, כאלה שפולחן שלם של אישיות מלווה אותם במשך שנים, פולחן אישיות ממש בסדרי הרכילות של עיתונים. אנשים כאלה לא צריכים אולי מנהל, אלא אורולוג. כי השתן עלה להם לראש.

הצלחת להאריך את תהליך פרישתם או סילוקם של חלק גדול מהשמות המפורסמים. כמו דויד גרוסמן, ברעה לבראורי ועוד אנשים מכובדים.

זהו אחד הבלופים הגדולים שמפמפמת העיתונות המודפסת, כאילו קיימת מגמה של כשירונות מרשות השידור.

אז למה פיטרת את דויד גרוסמן?

רשות השידור זה לא מחנה הסגר. מי שרוצה ללכת, רצונו כבודו. המקרה של גרוסמן זה סיפור אחר שונה לחלוטין. גרוסמן הוא האחרון שיכול לבוא בטענות על קי־פוח ברשות השידור. הוא קיבל היתרים מעל ומעבר לעשות דברים שבדרך כלל לעובדי מדינה אסור על־פי החוק, בהתחשב עם כישרונותיו. כעובד "קול ישראל" אסור לו להביע את דעותיו הפוליטיות או את דעותיו בכל נושא שנוי במחלוקת ציבורית.

וזה מחייב את פיטוריו? לא היה מקום להסתפק בעו־נש מתון יותר?

אני רוצה למנוע עוד טעות שהעיתונות המודפסת מטעה בה את הציבור בשם זכותו של הציבור לדעת. מר גרוסמן התפטר.

הוא התפטר מתפקידו ואתה קפצת על המציאה שיפורית אותו להלחמה מרשות השידור?

לא קפצתי על המציאה. אני תמיד אומר שרצונו של אדם כבודו. ברשות השידור, מי שמתפטר, התפטרותו תת־קבל. בלאו הכי אנחנו סובלים מעודף גדול של כוח אדם, ושום אסון לא יקרה. מה גם שאני לא מאמין שאין אדם שאין לו תחליף.

יש טוענים שהמינויים המבוקשים שעשית ברשות השידור בחמש השנים האחרונות מחולקים או לאנשים שמסכימים אתך פוליטית, או לאנשים משוללי דעה עצ־מאית ומקצועית.

אני מכיר גם את הטענות האלה. זו עוד דוגמה לפבריקציה, לפרובוקציה ולדיס־אינפורמציה. אין לדברים האלה שחר. נכון שבמסגרת המינויים שאני יכול לבצע ברשות השידור אני מוגבל לכוח האדם העומד לרשותי בלבד. אבל מה לעשות שגם פה אנחנו פועלים על־פי חוק ואני חייב להתנהג עם מה שיש לי?

החלפת, מאז שאתה מנכ"ל רשות השידור, ארבעה מנהלי טלוויזיה. עם כולם התחלת ביחד דבש וסיימת כמר מאוד בניפוץ צלחות. את האחרון שבהם, חיים יבין, נטרלת עכשיו מכל סמכויותיו.

זאת לא האמת. אני לא מנטרל אנשים מסמכויותיהם, אבל אני בהחלט עומד על כך שלכל אחד מהאנשים האלה, שיש להם הרבה סמכויות, תהיה סמכות אחת פחות משלי.

במקרה של חיים יבין, אתה הרי עוקף אותו והולך לדרגים שמתחתיו ובכך אתה מביא לנטרולו.

אין לזה שחר.

אנשי מקצוע שמגיעים מחו"ל, ואפילו הציבור בארץ, מתרשמים כיום שהטלוויזיה הישראלית היא אולי הטלוויזיה הגרועה ביותר בעולם המערבי. אתה שותף להערכה זו?

אני מסכים להגדרה הזו ככל שמדובר בשיטת התפעול וברמת הציוד. אנחנו בלי שום ספק הטלוויזיה הפרימי־טיבית ביותר בעולם. אפילו בדרום־תימן כבר מזה עשר שנים מפיקים חדשות במצלמות אלקטרוניות, בעוד שאצ־לנו תחנת הטלוויזיה היחידה בעולם שעדיין מפיקה ומשדרת חדשות בפילם. מבחינת תכנים, אני לא מסכים שהטלוויזיה הישראלית היא כל כך מפגרת.

היו תקופות שהטלוויזיה הפיקה דרמות, סאטירות ותכ־ניות מקוריות בתקציב זעום בהרבה מהתקציב הנוכחי. מה הביא לשיתוק התוכניתי בתקופתך?

זו בעייה של כוח אדם. כמובן שתקציב לבד לא מספיק. צריך גם כוח אדם וצריך גם כישרונות, וצריך שיעמדו לרשותך אנשים בעלי רמה כזאת שיוכלו להפיק הפקה שתוכל להיחשב כמוצלחת. אני חושב שרשות השידור בר־אשית דרכה, כאשר עבדו בה אנשים צעירים עם הרבה מאוד מוטיבאציה, הפיקה מעצמה הרבה יותר מאשר היא מסוגלת להפיק מעצמה היום: אנשים התבגרו־התמרצו במרוצת השנים, איבדו את המוטיבאציה, איבדו את הדמיון.

אני שומע ממך האשמה נגד עיתונאי רשות השי־דור, נגד הציוד, נגד התקציב, נגד החוק, ואני לא שומע ממך שום ביקורת עצמית?

לא האשמתי את עובדי רשות השידור. הם אינם שונים, לא באופיים, לא בהתנהגותם, לא במעלותיהם ולא בחסרו־נותיהם, מכל העיתונאים האחרים. וגם אני בעצמי עיתונאי.

מהי הביקורת שיש לך על עצמך?

לא הצלחתי במשך חמש שנים לשכנע את הכנסת ואת המערכת הפוליטית לבצע את השינויים הדרושים בחוק רשות השידור. זהו חוק בן 20 שנה שמעולם לא נגעו בו. איש לא ניסה לעדכן אותו על־פי הניסיון שהצטבר.

אני שואל שאלה מאוד ספציפית. היכן אתה טעית?

לא. אני לא חושב שטעיתי. אני אומר שלא הצלחתי לעשות דבר שלדעתי הוא חיוני ביותר, אם באמת רוצים לשנות משהו לגבי המציאות ברשות השידור, וזהו החוק. החוק הזה פשוט מקשה על רשות השידור לתפקד. הוא יוצר שם אנומליה מבחינת המינהל התקין. אני לא יכול היום להעניש עובד סורח, הוכח סורח בבדיקה משפ־טית, ביותר מאשר נזיפה. אינני יכול לעשות לו דבר. לכן המשמעת ברשות השידור מאוד רופפת. מצד שני, אין לי סמכות לתת בונוס לעובד מצטיין.

ועכשיו אתה מבקש אשראי לחמש שנים נוספות כמנכ"ל רשות השידור?

אני לא מבקש שום דבר. אני חושב שבחמש השנים שלי כמנכ"ל רשות השידור השלמתי מעגל אסטרטגי שהצבתי לפני מיום כניסתי לשם. אני הגברתי את המשמעת ברשות השידור על־ידי יתר הקפדה על נוהלי עבודה.

יהיו מי שיאמרו על־ידי אמצעי הפחדה.

הפחדה? אם יש אנשים שאני מפחיד אותם, אז יש להם כנראה סיבה לפחד. מי שאין לו סיבה לפחד, אני לא מפחיד אותו.

אז אתה רוצה להיות מנכ"ל עוד חמש שנים?

חכה. אני שיפרתי ללא הכר את המצב הכספי של הרשות. קיבלתי אותה לידי עם גירעון של קרוב ל־20 מי־ליון דולר, והיום יש לה עודף תקציבי למטרות פיתוח בסדר גודל של 80 מיליון דולר. אני אולי המנכ"ל היחיד במדינה שלא בא לוועדת הכספים של הכנסת ולא לשר האוצר ולא מבקש פרוסה.

אבל אתה מתואר כמנכ"ל שעושה שעות וימים רבים בכנסת?

אין לזה שחר. מתי יש לי זמן בשביל זה?

אז אתה מעוניין או לא מעוניין בעוד קדנציה?

תרשה לי למנות קצת את חטאי. נוסף לכך אני עומד בעוד חודש לחנוך את אולפן הטלוויזיה הראשון של הטל־וויזיה הישראלית, שנבנה בשקט בשקט, כמעט בחשאי. זה אחד המתקנים שבמגדל הטלוויזיה, והוא אמור להיות אחד מאולפני הטלוויזיה הגדולים המשוכללים והמתוחכמים ביותר בעולם. זה הישג עצום. לפני חודשים הנבתי בתוך הטלוויזיה את צלחת הקליטה מלוויינים, שאת כל שידורי האולימפיאדה העברנו באמצעותה. זה הישג עצום. בעוד כמה חודשים נקבל ציוד טלוויזיה החדיש ביותר בעולם: מצלמות, מכשירי עריכה וניידות שידור חדשות בשווי 15 מיליון דולר. מאותו רגע, הטלוויזיה תהפוך, כמעט בן לילה, מהמפגרת ביותר בעולם לאחת המשוכללות והמ־פותחות בעולם.

אתה מדבר רק על טכנולוגיה ועל ארכיטקטורה. שום דבר על תוכן.

בהחלט. כדי שתוכל להגיע להישגים תוכניים, אתה צריך שיהיו לך כלים טכניים. אתה לא יכול לאפות עוגה אם אין לך קונדיטוריה. קודם כל צריך שיהיה לך מפעל שבאמצעותו תוכל לייצר.

ואחרי כל מה שאמרת, אתה רוצה בכל זאת קדנציה נוספת כמנכ"ל?

אני לא מתכוון להתייחס על התפקיד הזה. אני חושב שבמסגרת המגבלות הקשות מאוד שבהן אפשר לנהל עסק כמו רשות השידור, עשיתי לא מעט. הייתי רוצה לעשות, כמובן, הרבה יותר, אבל בחמש שנים כנראה קשה להספיק.

אתה מצטער שהענקת לי ראיון?

לא, למה?

תודה רבה לך.

הקרב על הברזל

שנתיים עברו מאז יצאה "כור" למלחמה על היזם שעמד לנגוס ב־85% אחוזי השליטה שלה בענף הברזל. מאז התהפך הגלגל, "כור" נאבקת על קיומה ואילו "רם תעשיות" רכשה השבוע את החברה השלישית בענף. בכך ביססה את השליטה על כמחצית השוק. לא סוף פסוק

מאת יונתן שרמן

לפני קצת יותר משנתיים, במאי 1986, החליטו ראשי "כור" לצאת למלחמת חורמה ברובי אסא, היזם שעמד מאחורי הקמת המפעל "רם תעשיות" באשדוד. ישעיהו גביש, מנכ"ל "כור" דאז, הנחה את ראשי הקונצרן לנקוט את כל האמצעים לסילוקו של המתחרה הפוטנציאלי מענף הברזל לבניין. בענף זה שלטה עד אז קריית־הפלדה של "כור", של־טון ללא מצרים. יתכן שגביש חזה את הנולד – את הנגיסה בשוק שהיה נתון עד אז בידיה של קריית־הפלדה. "כור" אכן אימצה את שריריה ועשתה את כל הפעולות האפשריות למנוע את הקמתו של מפעל המתכת "רם תעשיות".

מאז התהפך הגלגל, קריית הפלדה, שעד לפני שנתיים שלטה בכ־85% משוק הברזל לבניין, נאבקת על עצם קיומה ואילו "רם תעשיות", שרכשה השבוע את החברה השלישית בענף, "ערגול פלדות", כבר שולטת על כמחצית השוק ועוד ידה נטויה.

התפתחות זו הפתיעה רבים, כמו שמחיר העסקה הפתיע גורמים רבים בענף. אסא, בנציגות של קבוצת המ־שקיעים הבריטית, השותפה ב"רם תעשיות", רכש את המפעל "ערגול פלדות" שבבקה־גת, על צייתו הד־מוניטין שלו, במחיר כ־6.5 מיליוני דולר. גורמים בענף הברזל מעריכים כי סכום זה גבוה מאוד האיל ו"ער־גול פלדות" פועל בדיוק באותם תחו־מים שפועל בהם "רם". חברה זו מייצרת את הברזל לבניין באותם קטרים, ולכן לא תפתח העסקה שווקים חדשים לפני "רם", אלא רק תגדיל את כושר הייצור של החברה.

אסא טוען, שעסקה זו תפתח לפניו אפשרויות־ייצוא חדשות. "רם" הד־ריעה, כבר עם הקמת המפעל, כי בכוונתה לייצא ברזל לבניין לארצות באגן הים התיכון ועוד לארצות אחרות. בפועל, היא אף ייצאה כמויות מוגבלות של ברזל לבניין לארה"ב, אף שכל הגורמים הפעילים בענף סבורים כי יצוא כזה כמעט אינו רווחי. הסיבות העיקריות לאי־הרוו־חיות הן עלויות ההובלה הגבוהות והעובדה שהמפעלים הישראליים, ובכללם "רם", אינם נהנים מיתרון לגודל, ולכן גם לא יוכלו לעמוד בתחרות המחירים עם יצרנים אירו־פאים ואמריקאים גדולים.

חיזוק לדיעה זו נמצא בעובדה שכאשר העניק משרד התעשייה רשיונות לייבוא ברזל לבניין, לפני כשלוש שנים, התברר כי יבוא זה רווחי מאוד, ושורה של סוחרים ייבאו כמויות ברזל בניין מספרד, במחירים נמוכים בהרבה ניכרת ממחירי הברזל מתוצרת מקומית.

רווחי המונופול קורצים

מעריכים איפוא שעסקת הרכישה של "ערגול פלדות" נועדה לבסס את מעמדה של "רם" בשוק המקומי בשלב ראשון ולאחר מכן, לדחוק את קריית־הפלדה משוק זה כליל.

אסטרטגיה זו אפשרית בהחלט – קריית־הפלדה נהגה כך שנים על שנים. קריית־הפלדה היתה תקופה ארוכה המפעל היחיד שייצר ברזל לבניין. המוצר עצמו היה פשוט, מו־טות ברזל מחושל, שעברו ערגול. בת־הליך הייצור זו פעולת סיבוב היוצ־רת פסים על מוט הברזל ומאפשרת את הגדלת החיכוך בין הברזל לבטון, שהוא אמור לחזק. קריית־הפלדה שרדה, אף־על־פי שלא היתה מפעל יעיל בסטנדרטים בין־לאומיים, מפני שלא נאלצה להתחרות במפעלים אחרים בארץ והשתדלויותיה מנעו ייבוא ברזל לבניין. המפעל היחיד שהתחרה בקריית־הפלדה בעבר, היה מפעלו של זבינסקי, שהוקם כבר ב־1951 ובמשך השנים גדל וביסס את מעמדו; אך פעילותו היתה מצומ־צמת והוא לא ייצר מעולם יותר משישית מכלל צריכת ענף הברזל לבניין.

אך ככל ענף שמונופול שולט בו, הרווחים הגבוהים קרצו למתחרים. ענף הברזל לבניין אמנם היה נתון לפיקוח מחירים, אבל שנים רבות היתה קריית־הפלדה אחד המפעלים הרווחים יותר של "כור". שלום הלוי, בעל חברת "המגרד", ראה את ההזדמ־נות לחדור לשוק זה והקים מפעל הנ־חשב למשוכלל ביותר אפילו בקנה מידה בין־לאומי, בקריית־גת. מפעל זה עלה על המפעל הוותיק והלא־יעיל של קריית־הפלדה בעכו. תהליכי הייצור בו היו מתקדמים וגמישים יותר ודמות ההוצאות נמוכה יותר. המפעל בקריית־גת הוקם בהשקעה כו־ללת של 20 מיליון דולר ב־1982, אף שנטען אז כי אין הצדקה להקמתו וכי כושר הייצור של קריית־הפלדה בעכו מספיק לכל צורכי ענף הבנייה בארץ. המפעל החדש נקלע לקשיים ואז רכשה אותו "כור", ביוני 1983, בעסקה של החלפת מניות עם הלוי.

"כור" יוצאת לקרב

בעקבות עסקה זו, שוב שלטה "כור" שליטה גמורה בענף הברזל לב־ניין, פרט לפלח השוק הקטן של זבינסקי. בשלב זה, מעמדה של "כור" היה איתן יותר מתמיד: היו בבעלותה שני מפעלים, האחד בצפון הארץ והשני בדרומה, וזה שבקריית־גת היה משוכלל וחדיש במיוחד.

אבל ב־1986 שוב קרץ ענף הפר־תורות זה למתחרים. יזם חדש, רובי אסא, שהיה פעיל בעבר במסחר בענף המתכת, החליט להקים מפעל לייצור ברזל לבניין, שישתמש בפסי־מסילה ישנים כחומר גלם. אסא הנתמך על־ידי חברה בריטית הנקראת "קינג", הקשורה ל"בריטיש סטיל", סבר כי יוכל להתחרות בקריית־הפלדה ולגזול חלק מפלח השוק המקומי שלה.

רובי אסא. תחרות בקרית הפלדה

גביש החליט אז כי "כור" לא תרכוש את המפעל החדש. הוא אמר במנו ל"הארץ", כי "נמאס (לו) מקניית מפעלים מתחרים" וכי הוא ילחם במפעל החדש בכל הדרכים האפשריות.

בפועל, לא הצליחה "כור" למנוע את הקמת המפעל. "רם" הוקמה באשדוד, בהשקעה המתקרבת לעשרה מי־ליוני דולר, ללא כל סיוע ממשלתי, אלא רק באמצעות הון פרטי, שרובו בא ממשקיעי חוץ. לכן, לא יכלה "כור" ללחוץ לבעיות בזכות מאבקים ציבוריים, בטענה לאי־כלכליות של המפעל, כפי שעשתה בעת הקמת מפעל המגרד בקריית־גת. "כור" ניסתה ללחוץ על אסא בכיוון אחר. ב־1981, בעת שאסא היה בעל חברת "אסא פלדות", פסקה חברה זו את הרגל והנושה העיקרי שלה היה בנק דיסקונט. "כור" פנתה לדיסקונט וב־קשה מהבנק ללחוץ על אסא ולמנוע ממנו את הקמת החברה. אך גם פניה זו לא הועילה והבנק הגיע בסיכומו של דבר להסדר עם אסא, להסדרת אותה פרשה.

"כור" לא הרימה ידים. היא ניסתה למנוע את שיווק תוצרי "רם" על־ידי יצירת תקן חדש, שיבטל ייצור ברזל לבניין מפסי רכבת. התקן החדש אמנם לא נקבע, אך "רם" הגיבה בהפסקת תהליכי הייצור האלה ועברה לשימוש במטילי־מתכת סטנ־דרטיים. קריית־הפלדה אף ניסתה להב־טיח את שליטתה בשוק על־ידי הסדר מיוחד עם סוחרי הברזל, אך כאן התערב הממונה על ההגבלים במשרד התעשייה והגיש תביעה נגד הקריה על הקמת הגבל עסקי שלא כחוק.

לאחר שכל המאמצים האלה נכשלו, החלה תחרות בין המפעלים באמצעי קונבנציונאלי יותר – המחי־רים. שלושת המפעלים הורידו מחי־רים, וקריית־הפלדה צעדה בראש בענ־יין זה, כדי לדחוק את מתחריה מהשוק. שלושת המפעלים צברו הפס־דים בשנה האחרונה, אך התברר כי שלושתם מתכוונים להמשיך ולפעול בשוק בארץ.

ההחלטה המסתורית הקבוצתית

בשלב זה החלו המגעים הראשונים לרכישת "ערגול פלדות" על־ידי אסא. "ערגול פלדות" היה תאגיד המ־פעל הרווחי ביותר בענף. זה היה מפעל קטן־יחסית, שייצר כמה אלפי טונות ברזל לבניין ביעילות רבה יותר מקריית־הפלדה ומכר את תו־צרתו במחירי קריית־הפלדה. מעבר המפעל מרווח להפסד פגע בו קשות, במיוחד האיל וזבינסקי תיכנן והזמין ציוד לקו־ייצור נוסף לפני כשנתיים, ועתה היה מסוגל להכפיל את כושר הייצור שלו – אבל הוא לא היה מס־גל להרוויח על ייצור זה. מפעלי הענף נפגעו גם מאי־נכונותו של משרד התעשייה להתיר להם העלאות מחירים. מחיר מטילי המתכת בעולם, זה חומר הגלם העיקרי בתהליך הייו־צור, התייקר בכ־60 דולר הטונה, למחיר כ־300 דולר הטונה בשנה הא־חרונה, וכן התייקר שכר העבודה. אך משרד התעשייה סירב להתיר להם תוספת מחיר. שכן המשרד נוכח לדעת כי היצרנים יכולים לייצר, למכור ואף להרוויח במחירים נמוכים יותר, כפי שהיה בעת תחרות המחי־רים בין היצרנים.

בענף אומרים כי משרד התעשייה אינו נענה לדרישת היצרנים להע־לאת מחירים, גם מפני שתמהה בעיניו החלטתם המשותפת מהקיץ ה־אחרון, לבטל באותו יום עצמו את כל ההנחות שניתנו עד אז. לפני כארבעה חודשים, החליטו שלושת היצרנים, לטענתם, כל אחד בנפרד, לבטל את כל ההנחות ולקבוע מחירי־מחירים אחידים. המחיר נקבע על־פי המחיר הבורסי שאושר להם על־ידי משרד התעשייה. החלטה זו נראתה תמוהה לכמה סוחרים, מה גם שהיה ידוע כי שלושת מנהלי המפעלים נפגשו יום קודם־לכן. הממונה על ההגבלים הע־סקיים פתח בחקירה בעניין זה, בעק־בות תלונה שהוגשה לו, אך לא הצ־ליח לאסוף ראיות מספיקות שיעידו על תיאום מחירים. תיק חקירה זה לא הושלם והוא עדיין פתוח במשרד התע־שייה, אף שלפי־שעה, אין כל כוונה להגיש כתב־אישום נגד החברות.

לזבינסקי היו גם בעיות אחרות. הוא נקלע לעימות עם שלטונות המס, התובעים ממנו מס קנייה בגובה כמי־ליון דולר, בגין פעילות בשנים קוד־מות. בעיית המסים, שחיקת הרווחים והתחרות הגוברת – אלו הסיבות שהביאוהו למסקנה כי כדאי לו למכור את מפעלו עתה, כאשר מוצ־עת לו הצעה המוגדרת כטובה־יחסית.

האפשרות פתוחה ל"רם"

לאסא, עסקה זו היא האמצעי להשתלטות על שוק הפלדה בארץ. משרד התעשייה כמרב בכל תוקף להעניק רשיונות ייבוא לברזל לבנ־יין, מאז נחשפה, לפני כשלוש שנים, הענקת רשיונות לייבוא ברזל לכמה חברי מרכז חירות. הם מכרו או ניסו למכור את הרשיונות לגורמים מסחר־יים בענף וכך זכו בטובת הנאה כספית, ניכרת.

השוק המקומי מובטח איפוא. אסא גם רואה שמצבה של קריית־הפלדה קשה במיוחד. המפעל בעכו נתון בת־הליך הבראה כואב, הכולל פיטורי כשליש מ־320 עובדיו, במאמץ אחרון להתייעלות. אם לא תצלח תר־כנית־ההתייעלות זו, תיאלץ "כור" לסגור את המפעל, שכן אין ביכולתה להמשיך ולכסות את הפסדיו.

אסא סבור, ככל הנראה, כי זה הזמן להתרחבות. הוא מייצר ב"רם" ברזל לבניין בקטרים של 8, 10, 12 ו־14 מילימטר, בכמות שעשויה יותר מ־50% מהכמויות של שוק הברזל לבניין. שילוב כושר הייצור המשותף שלו ושל "ערגול פלדות", המייצר אותם קטרים, יוכל להבטיח את עליונותו הבלתי־מעורערת ב־מגזר העיקרי של שוק הבניין.

"כור" תוכל להמשיך ולייצר את הקטרים הגדולים והקטנים יותר, לפתות את פלח־השוק. ואילו אסא יתרכז בשוק המרכזי של ענף הברזל לבניין. ביחד כושר ייצור המבטיח כי יוכל למלא כמעט את כל דרישות השוק כיום. החברה "ערגול פלדות" מסוג־לת כיום להגדיל את תפוקתה עד כדי כ־10 אלפים טונות לחודש: "רם" מסוגלת לייצר לפחות 6,000 טונות ברזל לבניין לחודש. יחדיו יכולו הש־תיים לספק את כל דרישות השוק, המצומק ממילא בגלל המאה בענף הבנייה. עתה יותר מתמיד, פתוחה לפני "רם" האפשרות להשתלט על השוק, כיוון ש"כור" שקועה בניסיון לשמור על עצם קיומה ואין בידיה המשאבים לסייע למפעלי קריית־הפלדה שלה.

מדריכת תיעוד בע"מ מדגימה Ventura

Xerox Ventura Publisher

תוכנה מקצועית להוצאה לאור

Ventura, תוכנת ההוצאה לאור השולחנית (DTP) הנפוצה ביותר בעולם על מחשבי PC - עכשיו בישראל.

בעזרת Ventura תוכל להפיק מסמכים באיכות גבוהה, לשלב טקסט, גרפיקה ולעמד: ספרים, ספרות טכנית, עיתונים, חוברות, מאמרים ומודעות.

לרכישת התוכנה נא לפנות ללרגו-מידן בע"מ, הנציג הבלעדי של Xerox בישראל. טל: 03-382372

לקבלת הדרכה לשימוש בתוכנה נא לפנות לתיעוד בע"מ המומחים ל-Ventura טל: 03-7511567.

הקורסים כוללים: צפיה בסרט הדרכה בוידאו, חוברת הדרכה, תקליטון דוגמאות ותרגול מעשי.

- ללא מע"מ
- התוכנה כרגע רק באנגלית
- ההדרכה ניתנת בשפה האנגלית
- לקבלת תוכנית הקורסים נא פנה לתיעוד בע"מ

Price List

Ventura Software	
Ventura	$950
Professional Extension	call
Network Ver.	call
Ventura Training	
Introductory Course	$250
Intermediate Course	$650
In-Depth Course	$950

לרגו מידן — המסגר 5 ת"א 03-382372

תיעוד® — אהליאב 6 ר"ג 03-7511567

2.12.88

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

משפט הרופאים

Le Monde
מיוחד ל"הארץ"

אחד "הכתמים הלבנים" במפת ההיסטוריה הסובייטית התמלא בימים אלה תודות לגלאסנוסט: כתב-עת יהודי-סובייטי פירסם עדויות אישיות על פרשת הרופאים, סדרת הטיהורים האחרונה של סטאלין, שקורבנותיה ניצלו רק תודות למות הרודן במארס 1953

ב-13 בינואר 1953, הודיעה סוכנות הידיעות הסובייטית טאס, כי קבוצה של "רופאים טרוריסטים" אשר עבדו בקרמלין, קשרו קשר "להתנקש בחייהם של מנהיגי המדינה הסובייטית" ושמותיהם של אנדריי ז'דאנוב, האידיאולוג שמת ב-1948, ושל דימיטרוב, הבולגרי שעמד בראש הקומינטרן, הוכרו כשניים מקורבנותיהם. לדברי טאס, "הרוצחים בחלוקים הלבנים" גויסו על-ידי השירותים החשאיים הבריטיים ו"שלוחת הבינג האמריקאי, הלא הוא ארגון הג'וינט של הבורגנות היהודית הבינלאומית". רוב הנאשמים, הרופאים ווסי, קוגן, פלדמן, גרינשטיין ואטינגר, היו יהודים.

באפריל 1953 שוחררו הרופאים האלה. כולם כבר אינם בין החיים, אולם הירחון הסובייטי באידיש, "סובייטיש היימלאנד", פירסם בגיליונו ביוני השנה, בחתימת דר באו, שורה של עדויות מפי בני משפחותיהם של הרופאים. הנה עיקרי הדברים מתוך המסמך הזה.

כיצד החלה הפרשה? יפים סמירנוב, חבר האקדמיה לרפואה, שר הבריאות של בריה"מ אחרי המלחמה, העלה זיכרונות בראיון אתנו: "זמן קצר לפני ה-13 בינואר 1953, הוזמנתי לנתוח הגופה של סטאלין, לא הרופא מסגני. טיילנו בחוץ ושוחחנו. סטאלין הצביע על השדיים... וסיפר לי על הטיפול שניתן להם. לפתע, וללא כל קישור, שאל אותי: 'חבר סמירנוב, היודע לך מי היה הרופא של דימיטרוב ושל ז'דאנוב?'

'כן,' עניתי לו ונקבתי בשמו. (זה היה בוריס קוגן).

'מוזר. אותו רופא טיפל בשניהם, ושניהם מתו.'

'חבר סטאלין, אין פירוש הדבר שהרופא אחראי...'

'מה זאת אומרת, אינו אחראי?'"

סמירנוב הסביר לסטאלין כי "לא היה אפשר לעשות דבר" להצלת דימיטרוב, וכי הלה העריך מאוד את רופאו, "והוא עצמו המליץ עליו לפני ז'דאנוב".

והוא הוסיף וסיפר: "סטאלין השתתק, אולם חשתי שלא עלה בידי לשכנעו... ברבות על הרופא שטיפל בדימיטרוב, היה ברור שסטאלין חושב על הרופא שטיפל בו עצמו, הפרופ' וינוגרדוב. בעת ההיא לא היה סטאלין בריא כלל ועיקר. הוא סבל מעודף מתח ומטרשת העורקים".

סיפר הפרופ' יעקב רפפורט, שגם הוא נעצר באותה פרשה: "בביקורו האחרון אצל סטאלין, קבע הפרופ' וינוגרדוב כי מצב בריאותו שלו הוחמר מאוד. הוא רשם לו תרופות ודיאטה קפדנית, ויעץ לו לנוח מנוחה שלמה... סטאלין פירש את הוראות הרופא כניסיון להרחיקו מכל פעילות מדינית. כאשר הודיע בריה לסטאלין כי ניתנה ההוראה לעצור את וינוגרדוב, התרתח סטאלין וצעק: 'שיאסרו אותו בשרשרות, בשרשרות!' יתכן מאוד שסטאלין זכר את חוליו של לנין, בערוב ימיו, וכיצד הוא עצמו ניצל את המצב להרחיק את לנין מהנהגת המפלגה, באמתלה שהוא דואג לבריאותו. כעת היה הוא במצב דומה, והרופא דרש ממנו להזיל מכל פעילות. וינוגרדוב נעצר ללא דיחוי".

אויבי העם

מעצר הרופאים הראשונים, המפורסמים שבהם, נעשה בנובמבר 1952, זמן קצר לאחר חגיגות מהפכת אוקטובר. האדריכל ליאוניד קוגן, בנו של הפרופ' בוריס קוגן, מספר:

"הייתי סטודנט במכון לאדריכלות. חזרתי הביתה בשעה מאוחרת ושמעתי קולות רמים בוקעים מן הדירה. נעשה חיפוש בביתנו. נודע לי כי אבי כבר נעצר. החיפוש נמשך כל הלילה. הקישו על הכתלים, חיפשו כלי-נשק, וכו'. אבי, חבר המפלגה מאז פברואר 1917, היה אחד ממקימי הסובייטים בחולין. אחר-כך, התמסר לרפואה ונעשה אחד הרופאים המכובדים ביותר במוסקווה. הוא טיפל באישים החשובים ביותר של הקומינטרן. בין היתר, טיפל בדימיטרוב... אני מתאר לעצמי את התדהמתו כאשר שמע, בחקירתו הראשונה, כי הוא מואשם כסוכן של מעצמה זרה".

"באמצע ינואר 1953 נעצרו נשותיהם של 'אויבי העם'. בניהם ובנותיהם סולקו ממקומות עבודתם והוצאו משורות המפלגה או עת-הנוער הקומוניסטי. ב-13 בינואר גורשתי מן הקומסומול באשמת 'אובדן המודעות הפוליטית'. כעבור זמן קצר היה עלי לפרוש מספסל הלימודים. גורל דומה נגזר על בניהם של האישים האחרים שנעצרו".

ליובוב ווסי, מהנדסת, בתו של מירון ווסי:

"אחרי שסיימתי את חוק לימודי באוניברסיטת מוסקווה, נישאתי ועקרתי אל לנינגרד. את חגיגות אוקטובר 1952 חגגתי עם בני בן השלוש יחד בבית הורי במוסקווה. אבי יצא אתי לטיול. כאשר עברנו על פני בית-החולים של הקרמלין, אמר לפתע: 'לפני ימים מספר חגגו את יום הולדתו השבעים ושניים של וינוגרדוב. חלקו לו כבוד מרובה, כאילו לא בלב שלם. השתנה גם היחס כלפי איגורוב...' לימים, הבינותי כי אבי ביקש להכין אותי לקראת הבאות. כפי הנראה ראה את הנולד. חזרתי הביתה מודאגת מאוד. בבוקר ה-11 בנובמבר נעצר אבי".

המסגירה ובנה

ליובוב ווסי מספרת פרשה מדהימה אחרת בנוגע ללידיה טימאשוק, רופאה בבית-החולים של הקרמלין, אשר הסגירה את הרופאים. בסוף המלחמה, ביקש אחד מידידיה באוניברסיטת מוסקווה כי תבקש מאביה, הד"ר מירון ווסי, לטפל בטייס צעיר שנפגע ממטוס שנפגע על-ידי הגרמנים, נכווה קשות והיה מאושפז בבית-חולים צבאי במוסקווה. "העברתי את הבקשה לאבי. מירון סמיונוביץ' (ווסי) ביקר באותו בית-חולים ונתן את המלצותיו כיצד לטפל בטייס. הוא המשיך לעקוב אחר הפצוע הקשה במשך חודשים מספר. לבסוף התגלתה העובדה, החולים הצעיר... מאלפת העובדה, שזה היה בנה של לידיה טימאשוק וכך היא גמלה כעבור שנים לאדיבותו למירון סמיונוביץ'..."

בעל הכתובה מתאר את חקירותיהם של הנאשמים:

"קשה מכל היתה שלילת השינה במשך 24 שעות רצופות. במשך החקירות היו מכונים וקורים רבי-עוצמה יתר על כניהם של הנאשמים. דרשו ממוסקבי כי יודה בקשריו עם שירותי הריגול של גרמניה הנאצית. מירון סמיונוביץ' הטיח בפני חוקרו: 'אתם מאשימים אותי שהייתי סוכן של שני שירותי ריגול. אל תאשים אותי בשיתוף פעולה עם הריגול הגרמני. אבי ומשפחתו של אחי הושמדו בידי הפאשיסטים בימי המלחמה'.

"'אל תסחר עמנו בדמם של בני משפחתך', ענה לו החוקר.

"ריומין, מנהל האגף המשפטי במיניסטריון לביטחון המדינה, היה מופקד ישירות על 'פרשת החלוקים הלבנים'. ריומין היה הרפתקן, חסר מוסר, תאב-שררה ומוכן לעשות הכל לקידום הקריירה שלו. הוא זייף את מסמכי התביעה. את תכנית נגד הרופאים התחיל לתכנן זמן רב לפני מעצרם. סופיה קרפאי, מנהלת מעבדת אק"ג בבית-החולים של הקרמלין, והפרופ' יעקב אטינגר, מומחה באותו בית-חולים, נפלו קורבן זמן רב לפני שנודע לציבור על 'קבוצת הטרוריסטים'. הם הואשמו במתן פירוש לא נכון לממצאי האק"ג של ז'דאנוב. אטינגר לא היה מסוגל לשאת את תנאי המעצר שלו ומת בכלא.

"ריומין הכין משפט-ראווה גדול. הוא כבר ציפה לקידום ולציונים לשבח... ואז, לפתע, מת סטאלין. דבר מותו לא נודע לרופאים העצורים. החקירות נמשכו, אם כי לא באותו מרץ, אלא מתוך המשך התנופה. הגיע הלילה שבין ה-3 וה-4 באפריל. כל הרופאים שנעצרו בתשתיתם שוחררו לפתע, הועלו על אוטובוסים והוחזרו לבתיהם. רק אז נודע להם כי סטאלין מת – מאחר שהידיעה פורסמה בעיתונות.

"טיהורם של הרופאים פורסם למחרת בעיתונות, שהידיעה באותה עת על ביטול אות לנין שהוענק ללידיה טימאשוק, מסגירת הרופאים. ואולם טימאשוק המשיכה לעבוד עוד זמן רב בבית-החולים של הקרמלין, עד שיצאה לגימלאות. רבים האמינו שטימאשוק מתה באמצע שנות החמישים בתאונת דרכים קשה, שלא היתה תאונה, כלל ועיקר. אך לא היה שחר לשמועות אלה. לידיה טימאשוק מתה בשיבה טובה.

"לאחר שטוהרו הרופאים, יכלו לחזור לעבודתם. ואלה הרופאים שנותרו בחיים לאחר מות סטאלין: ווסי, וינוגרדוב, קוגן, איגורוב, פלדמן, ואסילנקו, גרינשטיין, פרוסלין, פריאוברז'נסקי, פופוב, זלנסקי, שרשבסקי, מיורוב ואחרים".

שערוריית עודאי בעירק

DER SPIEGEL
מיוחד ל"הארץ"

עודאי. הורכז בעיקר בתענוגות החיים
תצלום: שפיגל

כל פעם שעודאי חוסיין התיישב ליד הגה הלימוזינה המהודרת שלו, ונסע במהירות מופרזת בשדרותיה של בגדד, תופסים שוטרים סקרניים את התנועה ברחובות. המשתולל הנודע לסכנה בטוח שאיש לא יעצור אותו. כשהוא פר פעמים אחרות בביתו, בחוקי נערות ברשימות, אל הבארים של מלונות-הפאר המעטים לחוף החידקל, עולים שם הן מצב-הרוח והן הפריון.

אין עוד איש בבירת עירק שהתמסר כמוהו להתענוגות החיים, לבורות הסבל והמצוקה שהמיטה על ארצו מלחמת המפרץ בת שמונה השנים: למרות האבל על 200 אלף מבני עירק שנהרגו בשדה הקרב. בכל מקום כבר בו הועלם המשתפכם, למשש והר לצות בחי כוהר וחליפות מבית דיור, הוא שוכב בברכו ההתענייגות.

למרות גילו הצעיר, (24) כבר עשה עודאי קריירה מזהירה: היה נשיא הוועד האולימפי הלאומי (זה הקנה לו מעמד של שר לענייני ספורט), נשיא התאחדות הכדורגל העירקית, ואם לא די בכך – אף היה עורכו הראשי של עיתון הספורט העירקי הנפוץ ביותר.

גלוי היה כי דרך בכורו של הרודן סאדאם חוסיין תהיה סוגה בשושנים גם בעתיד. לאב היו תוכניות רבות לבנו, אף כי הלה, יותר בשימוה אותו אריפעם, כבצר אותו זה שנים: בהיותו תלמיד ברח עודאי פעמיים מן הבית, וכל פעם הסכיל להערים על שומרי-הראש שלו. לימים, בהיותו סטודנט באוניברסיטת בגדד, בלט בעיקר בזכות עסקי הנשים וההילולות שלו. הוא אף הצליח להתחמק מן השירות הצבאי. והוללותיו ואורחותיו היו עד מהרה לשם דבר בפי הכל.

אולם הרודן, המדכא את עמו בן 16 המיליונים בעזרת רשת מלשינים צפופה ובשיטות אכזריות אפילו לגבי המזרח-התיכון, העלים עין מכל תעלולי צאצאו השובב. מתוך הנשיא אף הודלף כי עודאי עשוי לרשת את אביו.

תוכנית זו עלתה לפי-שעה בתוהו: עודאי חוסיין יעמוד בקרוב לדין, שכן הוא נאשם ברציחת אחד מאנשי-הסוד הקרובים של אביו. הפרשה הפלילית האמת מסכנת גם את מעמדו הכל-יכול של הרודן, המבקש עתה לשקם את ארצו, משנחתמה שביתת הנשק עם איראן. הוא שואף לעשותה לארץ החזקה ביותר במזרח-התיכון.

כדי לשוב ולחזק את סמכותו שנפגמה עקב שחיתות-המידות הציבורית ופולחן האישיות המופרז, הודיע שליט עירק לאחבר בדיון בגוף כי "מסר את בנו לטיפולם של המשפט הצודק".

שפיכות הדמים אירעה לפני שבועות אחדים, הקורבן היה כאמל חנא, שומר-ראשו וידידו של הנשיא. חנא נמנה עם חוג משפחתו הקרוב של חוסיין עוד בטרם תפש את רסן השלטון, לפני תשע שנים. ילדיו של חוסיין קראו לו בדרך כבוד "עמו", כלומר "דודי". לא היה עוד אדם שהיתה לו גישה חופשית אל הרודן ככאמל חנא. הוא היה מקרים ומודע בעצמו את המאכלים שהיו מגישים לסאדאם חוסיין. הוא שהכין לו בבקר את בגדיו. לבד מזה, שימש לו פה ואוזן בקרב העם והצבא. רק הוא העז לספר לאדונו את כל הבדיחות שהיו מספרים עליו.

התגרה הגורלית

ב-18 באוקטובר 1988, כשעשה חנא מסיבת יום-הולדת לבתו, הזמין את מבשלת עירק כולה, וכמובן גם את בן הנשיא עודאי. כמקובל במסיבות של מרום-עם-הארץ בבגדד, לא הגישו לאורחים את היי"ש העירקי המר – "שתוראקה", אלא ויסקי סקוטי. את הוויסקי הזה שותים על-פי מנהגי הסביאה העירקים בכוסות מים. את הכוס יש להריק בלגימה אחת.

רודן עירק, סאדאם חוסיין, התכוון להפוך את בנו בכורו ליורשו, אולם הבן הרג את מקורבו של האב, בעת מסיבת שיכורים

המארח, כאמל חנא, שכבר היה בגילופין, התחיל במנהג בדווי ישן – ירות באוויר. אז פקד עליו בן הנשיא עודאי, שכבר היה אף הוא שיכור למדי: "עזוב את השטויות האלה, יש לנו כאן אורחים רמי מעלה".

פרצה תגרת-ידיים. כשביקש סגן הנשיא, טאהא מחגי אדין מערוף, להרגיע את הרוחות, סטר עודאי חוסיין על לחיו של סגן-הנשיא בן העם הכורדי, הטיח בו עלבון: "חזור אל המדים שלך, פרא אדם מדורי שבטך". ברגע זה התנפל המארח חנא על עודאי וביקש להרגו. בן הנשיא אחז באלה ופיצח את גולגלתו. כעבור שעות מעטות, נפח שומר-הראש הנשיאותי את נשמתו.

בקשות מחילה

עודאי נעצר כעבור שלושה ימים בפקודת סאדאם חוסיין, ולרשויות ניתנה ההוראה "לטפל בו כבפושע רגיל". רדיו בגדד הודיע כי הצעיר ניסה לשלוח יד בנפשו כשהוכנס לכלא.

הצעד האריג של סאדאם חוסיין היה הכרח השעה. הוא גם היה חייב לרצות את סגנו מערוף, שכה הושפל בפרהסיה. סאדאם חוסיין, שיצא למלחמת חורמה – באחרונה גם בעזרת נשק כימי – במיעוט הכורדי, זקוק למערוף הכורדי כשלסראוה כלפי המערב.

התמורה המופגנת שנהג הרודן כלפי בן-רחבים פגעה, מן-הסתם, במשפחתו. אמו של עודאי לא הצליחה לשדל את בעלה למחול לו, היא עקרה נעלבת מארמון הנשיאות הבגדדי וחזרה אל הוריה.

לפי-שעה, מגלם סאדאם חוסיין את דמותו של השליט המחמיר ועושה צדק: "המלה האחרונה תהיה לבית-המשפט. החוק הוא מעל לכל, גם מעליי". שליח מטעם פהד, מלך ערב הסעודית (הארץ שבה הענש על סביאה חמור יותר) ניסה לדבר על לבו של שליט עירק לבל יכביד את ענשו על העבריין השיכור, אולם לשווא. באחרונה גם ביקש אבי הנרצח בפומבי כי יקלו בדינו של הרוצח בנו.

כיום כבר מסתמן מוצא שיחסוך מעודאי חוסיין את העונש המרבי – מוות בתלייה. עודאי הרי לא הרג "בכוונה תחילה", אלא בהשפעת "שתייה מופרזת". לבד מזה, נזכרים לפתע אנשי פמליתו של סאדאם חוסיין כי עודאי ניצל לפני שנים אחדות מתאונת-אופנוע קשה. ואם – כך הם טוענים – "הוא סובל מליקוי ראש כרוני".

עירית תל־אביב יפו
מקיימים בשבת 3.12.88 ב־11.00
מוספשבת
עם
מיכאל הנדלזלץ
■ **שמחה דיניץ** – יו"ר הנהלת הסוכנות
■ **ד"ר אהוד שפרינצק** – הימין הרדיקאלי בישראל
■ הסופר **יצחק בן־נר** שחזה את המהפך החרדי בספרו **"מלאכים באים"** שיצא ב־1987
■ **יוסי בנאי.** ליד הפסנתר: רמי לוין
■ ערב קריאה ב"הבימרתף": **יעקב השקרן,** עפ"י יורק בקר עם הילדה **קאיפו כהן.** הבמאי **שולי כהן**
■ **רולנדה וג'וליאן שגרן** עם קטע מתכניתם החדשה **"עולם מטורף"**

כרטיסים בקופת "הבימה" בימים א'-ו'.
אין מכירת כרטיסים במקום בשבת.
דמי כניסה – 12 ש"ח
הנחה 50%
למנויי "הארץ" ו"הבימה" ולבעלי תעודת תושב או תעודת קשיש של ת"א.

הארוע באדיבות
בית היוצר לספר הטוב

חנות הספרים בהבימה
פתוחה מ־11 בבוקר עד 11 בלילה

לוחם חירות האזרח בסין

מאת ניקולאס קריסטוף
The New York Times
מיוחד ל"הארץ"

רן ונדינג. לא נותר לו ממה לפחוד
תצלום: ניו־יורק טיימס

פקינג

רן הוא איש מתון, אינטלקטואל שציפורניו שחורות מעבודה. הוא היה מנהיג של "תנועת חומת הדמוקרטיה" בשנים 1978–1979. זה היה זמן משכר, "האביב של פקינג", כאשר היה דומה כי אפשר לכתוב כמעט הכל בכרזות שהודבקו על אותה חומת-לבנים נמוכה שכונתה "חומת הדמוקרטיה".

ואז נהפך האביב של פקינג לחורף של פקינג. מנהיגי התנועה – עורכי כתבי-העת ואחרים מכותבי הכרזות – נעצרו ו"חומת הדמוקרטיה" חזרה והיתה לחומת-לבנים קודרת. חלק מן החומה נהרס ונבנו בו חנויות; חלק נעשה עין תיבת-תצוגה שהציגה את הישגים המדעיים והתרבותיים של "סין החדשה".

לפני עשור היה רן מנהיג של אותה בריגדה אינטלקטואלית אשר לחמה למען הדמוקרטיה והנבסה. עתה, לאחר ארבע שנות מאסר ושש שנים של קריאה והגות, הוא מתמודד שוב עם הממשלה, הפעם בגפו. החודש כתב רן מסה בת 22 עמודים המציינת את יום-השנה העשירי ל"תנועת חומת הדמוקרטיה". המסה קוראת לחופש ההתבטאות ולזכויות אחרות.

"בשנת 1949 עלתה המפלגה הקומוניסטית לשלטון בסין, בכוח הזרוע. עכשיו הגיע לעם להוליכם באמצעות הקלפי", כתב באותו כתב-יד במסה שאיפיין במובנו את כרוזותיו על "חומת הדמוקרטיה". מסה זו היא קריאת תיגר על המפלגה הקומוניסטית. היא מערערת בגלוי על הסמכות והלגיטימיות של הממשלה ומזהירה מפני "סערות" ועשות של תסיסה חברתית.

מאז נודע האביב של פקינג, לא היו כמעט פרסומים או אמצעי-תקשורת אחרים שרן יוכל להפיץ דרכם את מסתו בסין. משום כך, הוא מקווה כי לאחר שמסתו ראתה אור בעיתונות זרה, תסתנן בחזרה לסין, הן בדרכים לא-רשמיות והן במהדורות רשמיות, סודיות, של פרסומים מחו"ל, המופצים בין הפקידות הסינית.

מנקודת-ראות של הממשלה, אולי מקניטה מכל עצם של רן לדריים. הוא קורא למדינות אחרות ולאנשי-עסקים זרים לסייע לסין אך ורק אם תשפר את יחסה לזכויות האדם.

אדם שכבר ישב ארבע שנים בתנאי-מאסר נוראים, מדוע יסתכן בעונש נוסף? רן סבור כי זו שאלה טיפשית.

"הייתי חוויות מבעיות מאוד", הסביר כשהוא רוכן בכיסאו ונותן בבן-שיחו מבט רציני מבעד למשקפיו עבי-העדשות. "אולם אין דמוקרטיה בסין ואין בה זכויות-אדם. רמת החיים נמוכה מדי. עובדות אלו מבעיות טבעיות". בכל סין, על 1.1 מיליארד הנפשות שבה, רק מעטים באומץ כמו רן, למתוח ביקורת גלויה על הממשלה ולקרוא לדמוקרטיה. אחרים מהם, כמו פנג לי-ג'י, האסטרופיזיקאי, מוגנים על-ידי מעמדם הרם. אחרים יושבים בכלא.

עשר שנים לאחר "תנועת חומת הדמוקרטיה", קומץ ממנהיגי התנועה עדיין נמקים בכלא. מאחר שאינם זוכים לתשומת-הלב המוקדשת לאסירים פוליטיים בברית-המועצות או באירופה המזרחית, נשכחו שמותיהם מן הלב לא רק במערב כי אם גם בחלקי סין. מעט מאוד ידוע על גורלם.

עלייתו ונפילתו של דנג

בחודש שעבר נודע כי אחד ממתנגדי המשטר בעת ההיא, חו וגלי, ישב שלוש שנים בתא שורץ חולדות, תא קטן כל-כך שלא היה אפשר לעמוד בו זקוף. קצין משטרה מפקינג אמר כי חו ישב בצינוק מאז 1985. אשתקד נמסר כי חבר אחר ב"תנועת חומת הדמוקרטיה", ויי ג'ינגשנג, מת בכלא לאחר שנידון ל-15 שנות מאסר ב"אשמת ביצוע פשעים אנטי-מהפכניים".

ניסיונו של רן מלמד כי תנאי המאסר של מתנגדי המשטר קשים מאוד.

רן, שגדל במחוז יאנגשו וסיים את לימודיו באוניברסיטת פקינג, עבד כפועל וכמנהל חשבונות כאשר הצטרף לתנועת האביב של פקינג ב-1978. הוא אירגן קבוצה לא-רשמית שנקראה "הליגה לזכויות האדם" והתפרסם לאחר שהדביק מכתב בן 19 סעיפים שקרא לבחירות חופשיות ולביטול השחיתות והמשטרה החשאית.

אלה היו ימים סוערים בסין. דנג סיאופינג, שתימרן אז את שובו לשלטון לאחר שהודח, תמך בתחילה בכרזות הכתובות, ככל הנראה משום שהם תמכו בתנועה והזיקו את מעמדו במפלגה הקומוניסטית. אולם באביב 1979 כבר ביסס דנג את סמכותו ולא נזקק עוד לעזרה. יתר על כן, התנועה למען הדמוקרטיה התחילה מכנסת אסיפות-עם ומפיצה והוצאה לאור פרסומים לאדשים שתוכנם נעשה נועז יותר ויותר.

דנג, אשר ראה בימי חייו אנרכיה מופיה כה רבה בסין, החזיר כי "אלטרה-דמוקרטיה ואנרכיה" מאיימות על היציבות הפוליטית ועל המודרניזציה בכלכלה.

ב-4 באפריל 1979, נעצר רן בנוכחות כתבים זרים, כשהדביק כרזה על "חומת הדמוקרטיה". מעולם לא הוגש נגדו כתב-אישום רשמי על פשע כלשהו, אולם ארבע שנים היה כלוא בתא שמידותיו שלושה מטרים על שלושה מטרים, לפעמים בגפו, לעתים יחד עם עוד שלושה אסירים. לדבריו, לא ראה את אשתו ואת בתו עד לשחרורו. לפעמים עברו עליו שישה חודשים בלא שיורשה לצאת לטיול בחצר, להלוך איבריו.

העונש הנורא ביותר לאינטלקטואל המתמודד עם שאלות בדבר עתיד מולדתו, הוא שלילתם של ספרים, עט ונייר. אולם רן מצא מילוי של עט והתחיל לכתוב מסות ארוכות שבהן מתח ביקורת על המערכת החברתית הפוליטית בסין. הוא כתב על הנייר היחיד שהיה ברשותו: שני גלילים גדולים של נייר-טואלט עבה, ששלחה אליו משפחתו זמן קצר לאחר שנעצר.

"מאחר שיכולתי לכתוב על נייר הטואלט, הוא היה יקר לי כזהב", הוא זוכר.

באותיות דפוס זעירות, פנים ואחור על נייר הטואלט, חיבר רן 16 מסות ארוכות הקוראות לליבראליזציה פוליטית. הוא הגישן למזהיו ולא קיבלן בחזרה.

סוף סוף – עם הנייר

לבסוף אזל נייר הטואלט, ובמשך שישה חודשים לא היה לרן על מה לכתוב. ואז, בשנת 1981, הרשו לו שלטונות בית-הכלא לקבל עט ונייר, והוא כתב עוד 15 מסות. עם שחרורו מהכלא, חזר רן לעבודתו הקודמת כמנהל חשבונות. אולם, לדבריו, פסחו עליו בהעלאות בדרגה ומשכורתו עדיין היתה נמוכה יחסית לניסיונו ולהשכלתו: ארבעים דולר לחודש.

לאשתו של רן לא ניתן להעתיק את מגוריה מהעיר טיאנג'ין לפקינג הסמוכה. אף-על-פי כן, עברה לפקינג, אולם בהיעדר אשרת-מגורים, יכולה להשיג אך ורק עבודות זמניות. רן אומר כי אינו חושב על מה שיקרה לאשתו ולבתו בת ה-12 אם הוא ייעצר שוב. "פעם אחת כבר נחשבתי מת", הוא מסביר, בהתייחסו למאסרו. "עכשיו לא נותר לי עוד ממה לפחד".

האיש שלהם בהאוואנה

מאת הארי אנדרסון
Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

הברית בין הסובייטים וקובה נקלעה למשבר, תוך כדי שיפור היחסים בין מעצמות-העל

פידל קאסטרו. קבלת פנים לגורבאצ'וב לא תהיה לבבית במיוחד
תצלום: איפי

לפעמים מסוגל פידל קאסטרו להביע יותר במחווה של ברכה מאשר באחד מנאומי המארתונים הנמשכים חמש שעות. כאשר פגש את ניקיטה חרושצ'וב בפתיחת העצרת הכללית של האו"ם, בניו-יורק ב-1960, חיבק המנהיג הקובאני את מנהיג ברית-המועצות חיבוק רחב מחוז. חיבוק זה הבהיר לעיני העולם כולו את אמונתה של קובה למהפכה הסובייטית. בשנת 1974, בעת הביקור האחרון של מנהיג סובייטי בקובה, עשה קאסטרו לליאוניד ברז'נייב סיור בן שבעה ימים ובו אישר את מעמדה של קובה כבעלת-הברית האיתנה ביותר של מוסקווה מחוץ לאירופה המזרחית.

בימים אלה, כאשר בא מיכאיל גורבאצ'וב לביקור בהאוואנה, ייתכן שקבלת הפנים שיעשה לו קאסטרו לא תהיה לבבית כל-כך. "זו לא תהיה פגישה חבריה ביותר", אמר פקיד אמריקאי בכיר בוואשינגטון. "ברור שקאסטרו אינו הולך בתלם הרפורמה הסובייטית, ונראה לי כי נבוא לדרך סים למנף את סרבנותו". גורבאצ'וב מעוניין לאשר מחדש את היחסים הרמים, מבחינות מסוימות, לברית ההדוקה אף הקשה בין ישראל וארה"ב.

בריה"מ היא המממן הגדול ביותר של קובה. הם מורידים לקובה יותר מחמישה מיליארדי דולר בשנה בסיוע לא-צבאי. הסיוע הצבאי מאויר ופה המודיות העמיד לרשות קובה את הצבא הגדול והמצויד ביותר באזור הים הקאריבי ואמריקה התיכונה. לשתי המדינות אינטרסים אסטרטגיים חשובים, משותפים, והקובאנים שימשו כשלוחי הסובייטים במקומות כאנגולה ואתיופיה.

כמו ביחסים בין ארה"ב לישראל, שוב ושוב נוצר ביניהם מתח, במיוחד בתקופות של הפשרה ביחסים בין שתי מעצמות-העל. "הסובייטים רדים לאינטרסים הגיאו-פוליטיים האדירים שלהם", אומר פקיד אמריקאי בכיר, "ואילו הקובאנים ידבקו תמיד בהשקפה רומנטית יותר בנוגע למצב כל". האוואנה מודאגת ממאמצי גורבאצ'וב ליישב סכסוכים באנגולה, אפגניסטאן וקמבודיה. "יש קובאנים שאינם מסתירים את דעתם כי התפתחויות אלו כמותן כבגידה", אמר דיפלומט מערבי במוסקווה.

המסר הגיע לקרמלין. דיפלומטים במוסקווה מציינים כי גורבאצ'וב עושה מאמץ ניכר לשכך את חששות הקובאנים. המנהיג הסובייטי נענה בחופזה להזמנה פתוחה, והחש את הביקור בהאוואנה בין ביקור לניו-יורק – שם יפגוש את הנשיא היוצא, רונלד רייגן, ואת הנשיא הנבחר, ג'ורג' בוש – לבין פגישה עם ראש ממשלת בריטניה, מרגרט תאצ'ר. "מוסקווה אינה רוצה להזניח על קובה", אמר דיפלומט מערבי בבירה הסובייטית. "גורבאצ'וב יאמר לקאסטרו כי קובה עדיין תופסת מקום מיוחד בעולמה של בריה"מ, וכי היא ראויה ליחס מיוחד".

מצפים איפוא שהמנהיג הסובייטי יעקוף את סלע המחלוקת הפרוע סביבה של תמיכת קובה בתנועות השמאלניות באמריקה התיכונה.

לקאסטרו זיקה אישית עזה כלפי המהפכה הסאנדיניסטית בניקאראגואה ותנועות המתמרדים באל-סלבאדור וגואטמאלה. ואילו גורבאצ'וב עדיין לא חש בלחץ של ממש מצד ארה"ב. פקידים סובייטים ואמריקאים הצליחו להגיע לכלל הבנות על סכסוכים מקומיים אחרים, ואולם – אומר מקור יודע-דבר במוסקווה – "אמריקה התיכונה היא האזור שאין עליו הסכמה. אין שם דרשיזו". אבל, רונלד רייגן מיזה לא פעם על התקרבותם של הסובייטים והקובאנים באמריקה התיכונה. אולם – כמו שמודים היום פקידי ממשל בארה"ב – מטרתו האמיתית של הנשיא באמריקה התיכונה היא משהו שמוסקווה אינה יכולה – ואינה נכונה – להיענות לה, קץ המשטר הסאנדיניסטי.

לפיכך, יכולה מוסקווה לשבת ולראות כיצד מתפתלת וואשינגטון בבעיית המימון של המורדים נגד השלטון בניקאראגואה. "אינני חושב שהרוסים מעוניינים בכלל בניקאראגואה עצמה," אמר אחד מיועצי משרד החוץ האמריקאי. אף-על-פי כן, הודה פקיד אמריקאי בכיר: "בטוח השיגו הרוסים קרע בקונסנסוס בדבר מדיניות החוץ האמריקאית". עכשיו מתחילים אחדים מן המומחים לטעון כי ממשל אמריקאי פרגמטי יותר יוכל להגיע להסדר עם בריה"מ בדבר אמריקה התיכונה – ובאמצעות הרוסים, גם עם הקובאנים. "אם יקדנו הוא הסדר במשא ומתן, נוכל לנצל את המצב הנוכחי כמו שעשינו בעניין אנגולה", טען ויליאם ליאו-גראנדה, מומחה לענייני אמריקה הלאטינית באוניברסיטה האמריקאית. "אם נדור לניצחון מוחלט, נשלול מעצמנו את האפשרות לנצל את היתרון הגלום בעובדה שהרוסים אינם עקשנים כל-כך בהתנגדותם".

ואם יהיה קאסטרו נכון ללכת בתלם השנה, כאשר האמריקאים והרוסים שיתפו פעולה להשגת הסדר במשא ומתן ליישוב הסכסוכים הסבוכים בדרום אפריקה, התנגד קאסטרו בתחילה להצעת מוסקווה, שהוא יסכים לפנות את 40,000 החיילים הקובאנים התומכים בממשלה המרקסיסטית באנגולה. הוא אף החזיק לכת, הוסיף 10,000 חיילים חדשים והחליף את היועצים הסובייטים של אנגולה ביועצים קובאנים. אמנם קאסטרו נסוג לבסוף תחת לחצה העז של מוסקווה ובתחילת אוקטובר הושג הסכם בראשי-תיבות בדבר נסיגה, אך אמריקה התיכונה הרבה יותר קרובה לקובה. אין ספק שקאסטרו התלוצץ כאשר אמר לדיפלומטים בתחילת השנה, כי קובה עוד עשויה להתפרסם כ"אלבניה של האזור הקאריבי". אולם הוא היה רציני לגמרי כאשר קבע, להבדיל מרוב מדינות הגוש המזרחי, לא הלכה לצד בריה"מ והחרימה את המשחקים האולימפיים בסיאול, מתוך סולידאריות עם קוריאה הצפונית. "אין אנו מקריבים את עקרונותינו למען כמה מדליות זהב", אמר שליט קובה למראיין.

כמו שנראים הדברים בעיני הקרמלין, קאסטרו מוכן בהחלט לעמוד לבדו. "קאסטרו מייצג את החשיבה הישנה", מתלונן פקיד סובייטי. "הוא סטאליניסט בלי ספק". מנהיג יחיד עם פולחן אישיות". שעה שניסיונות בתנאי-שוק נעשים בכל הגוש המזרחי, קאסטרו מתקדם בכיוון ההפוך. בשלהי שנות השבעים הנהיגה קובה תכנית זהירה של ליברליזציה כלכלית: לדוגמה, חקלאים הורשו לייצר יותר מן המכסות שנקבעו להם, ולמכור את העודפים במחירים גבוהים מאלה שקבעה הממשלה. רוב אותה תקופה, צמחה הכלכלה הקובאנית בשיעור מרשים: 7% בשנה. ואולם ב-1986 פיטר קאסטרו את ראש רשות התכנון הממלכתית וטען כי הליברליזציה המופרזת יצרה "מאפיה של סוציאליזם". מאז – אולי במקרה – דהלה האטה בכלכלה הקובאנית.

כר-פעולה מוגבל

ייתכן שכר-הפעולה של קאסטרו מוגבל יותר מכפי שהוא סבור. על-פי הערכות מסוימות, מגיע הסיוע הכלכלי הסובייטי לכדי 29% מן התל"ג של קובה – במיוחד באמצעות המחיר המנופח שמוסקווה משלמת לקובה תמורת הסוכר שלה. אין זה סביר שגורבאצ'וב יקטין את הסובסידיה הזאת, הרף הדאגה שמביעה בריה"מ לנוכח הניהול הכושל של כלכלת קובה. אולם קאסטרו אינו יכול להתעלם מאפשרות זו. מגיע יותר הסיוע הצבאי שמגישה מוסקווה מדי שנה להאוואנה, בשיעור הנאמד במיליארד וחצי-מיליארד דולר. "איננו יכולים לתת עוד ועוד נשק", אמר מקור יודע-דבר במשרד החוץ הסובייטי: "גם אנחנו עניים". גורבאצ'וב עשוי לטעון שהחיילים הקובאנים יחזרו מאנגולה ועמם כמויות עצומות של ציוד צבאי שמוסקווה שלחה ישר לאפריקה. לפיכך, קיצוץ המשלוחים בעתיד לא יפגע בביטחונה של קובה.

אף-על-פי כן, השאלה שאינה נשאלת בקול רם ומציקה מן-הסתם לקאסטרו, היא: האם משלוחי הנשק מבריה"מ יוחזרו אי-פעם לרמתם בעת האנרגיה?

גורבאצ'וב אף עשוי לטעון כי הצורך בסיוע צבאי יקטן אם המאמצים הדיפלומטיים הסובייטיים יצליחו לצמצם את המתח במזרח-הכדור המערבי. כמה דיפלומטים המוצבים במוסקווה מצפים כי בפגישתו בניו-יורק יעשה גורבאצ'וב אצל בוש כרבר הסרה כיים לשפר את היחסים עם קובה. אין זה סביר שהנשיא הנבחר יסכים לעשות מחווה גלויה כלשהי, כגון ביטול הסגר המסחרי שהטילה ארה"ב על קובה. "אין תועלת לפוליטיקאי אמריקאי מהתקרבות אל פידל קאסטרו", אולם, אם בוש יביע התעניינות כלשהי בניהול שיחות צנועות עם הקובאנים, אומר אחד הדיפלומטים, "כמעט ודאי שגורבאצ'וב יעביר את התרשמויותיו לקאסטרו". הרבה יהיה תלוי בנכונותו של ממשל בוש להסתבך בעימות עם הימין הרפובליקאי. כמובן, הרבה יהיה תלוי בנכונותו של גורבאצ'וב להעמיד במקומו את בעל-הברית הקובאני שלו.

לפי-שעה, נדמה כי המנהיג הסובייטי מתכוון לצמצם את המתח ביחסים עם האוואנה. בכוונה הפנימית יותר, אולי ידרוש גורבאצ'וב שקאסטרו יילך בתלם – או יסכן במידה רבה את יחסיו עם מקור-התמיכה החשוב ביותר שלו.

פוספטים בנגב בע"מ

החברה מודיעה בזאת
על העברת משרדי ההנהלה
ואגפי המטה למשרדים חדשים
בעיירה ירוחם בתאריך 8.12.88

להלן פירוט האגפים אשר יעברו
למשרדים החדשים:

□ לשכת המנכ"ל
□ לשכות הסמנכ"לים:
כספים, תיפעול, ומו"פ
□ אגף כספים-כולל יחידת המיכון
□ אגף כ"א
□ אגף הנדסה
□ אגף אספקה
□ יחידת מחסנים
□ מרכז אחזקה

בכתובתנו החדשה: פוספטים בנגב בע"מ
ת.ד. 187 ירוחם מיקוד 80500
טלפונים: 89935 עד 057-89920

WBDP The West Bank Data Base Project

The West Bank and Gaza Atlas
published by
The West Bank
Data Base Project

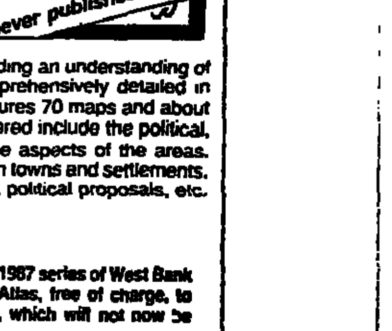

A unique source of data and maps, providing an understanding of the areas available nowhere else. Comprehensively detailed in 140 pages, this invaluable reference features 70 maps and about 66 pages of revealing text. Subjects covered include the political, physical, demographic and administrative aspects of the areas. infrastructure, agriculture, industry, Jewish towns and settlements. Arab towns and villages, plans, services, political proposals, etc.

Just out! NIS 39
Sole Distributor – The Jerusalem Post

Please note – All subscribers who paid for the 1987 series of West Bank titles will receive The West Bank and Gaza Atlas, free of charge, to replace The West Bank – A Generation After, which will not now be published.

To: THE WEST BANK DATA BASE PROJECT
c/o The Jerusalem Post, P.O.B. 81, Jerusalem 91000, ISRAEL — or — c/o The Jerusalem Post, 211 East 43rd Street, Suite 601, New York, N.Y. 10017, U.S.A.

□ Please send me........ copies of The West Bank and Gaza Atlas. I Enclosed is my cheque, made out to The Jerusalem Post.

Name ....
Address ....
.... City ....
Code .... Tel. ....

Distributed by The Jerusalem Post
P.O.B 81, 91000 ISRAEL / 211 East 43rd St., Suite 601, N.Y., N.Y., 10017, USA

כתב זר/ תום שגב

פצצה אטומית. בן־אהרן

ההסכם

הפסיכו־ביוגרף של שמעון פרס ימצא אולי ביסוס לתיאוריה הזאת: ככל שמעמיקה מצוקתו של פרס, הוא נוטה להעמיד עצמו אצל בן־גוריון, כמו השבוע ב"מוקד". ליצחק בן־אהרן (82) יש זיכרונות תוססים על ההסכם ההוא, בין בן־גוריון לז'בוטינסקי. הוא התנגד לו באותו הלהט המניע את התנגדותו להסכם פרס־שמיר

יצחק בן־אהרן היה באמצע הספונג'ה כשצילצלתי אליו השבוע לביתו בקיבוץ גבעת חיים, ואם ידבר אתי על ההסכם ההוא בין בן־גוריון לז'בוטינסקי, הרצפה תתייבש, אמר. אבל אחר כך, והרצפה התייבשה בינתיים, התרצה לי בכל זאת.

שמעון פרס אמר השבוע ב"מוקד" כי אין זו הפעם הראשונה שמנהיגי מפלגת העבודה אינם מצליחים להעביר את רצונם במפלגה. עובדה, אמר, גם בן־גוריון לא הצליח להעביר את ההסכם שלו עם ז'בוטינסקי.

ספק אם היו אי־פעם בתנועה הציונית יריבים גדולים מאלה, דוד בן־גוריון וזאב ז'בוטינסקי. מעת לעת הם נהגו להשוות זה את זה לאדולף היטלר. אך כשנפגשו לסדרת שיחות, בסתיו 34', בלונדון, מצאו שהם מסכימים על יותר ממה שהניחו מראש. בשבועות האלה אף למדו לראות זה את זה כידידים.

זו היתה אחת מאותן שעות בתולדות הציונות שכמותה עוד יוחזרו פעמים אין־ספור, ושעמדו בסימן הקריאה ל"אחדות לאומית". לכל אחד מהשניים היו שיקולים לאומיים, יותר קרוב שבריתם תחסל את מנהיגותו של חיים ויצמן.

הכל היה סודי. כשבן־גוריון היה יוצא עם ז'בוטינסקי לרחוב, היה "לבו מפרפר מאימה", שמא יכירו אותם (כתב מיכאל בר־זוהר). שניהם היו מודעים למשמעות ההיסטורית של שיחות הפיוס האלה. "אם נשלים בינינו, זה יהיה חג יהודי גדול", מצטט שבתי טבת את בן־גוריון.

בסופו של דבר הגיעו לשלושה הסכמים שאמורים היו למנוע אלימות בין השמאל לימין, ולהסדיר את יחסי העבודה ביישוב ואת היחסים שבין ההסתדרות הציונית להסתדרות הרוויזיוניסטית.

כשנודע הדבר פרצה שערוריה נוראה. בן־גוריון מצא עצמו בטענה של מתאום, בין מכבו עצמו, שהיה אז בן 14. "מדוע נשכח את מקרה ארלוזורוב", כתב הנער לאביו. [illegible]

אבל המפלגה לא יכלה להתגבר על שנאתה. בן־גוריון נאלץ להעמיד את ההסכם על יחסי העבודה למשאל עם בין חברי ההסתדרות. לא רבים אותו באמבים, כפי שהתנבא אל תוך זמננו, אך הוא הובס קשות: 60% מהמצביעים היו נגד ההסכם, רק 40% בעד. בעקבות ההסכם הזה נפלו גם שני האחרים.

שבתי טבת מייחס לפרשה הזאת משמעות מפליגה: דוד־יין, ההסכמים הרגו את גורל הציונות לפילוג ולסכסוך מתמיד, עד היום. הנה השורשים לפילוג ההסתדרות הציונית, הנה השורשים לפילוג ההגנה ולהקמת האצ"ל, שני ממסדים ציוניים אינטגרליים מנוגדים ומסוכסכים. מכאן ואילך דיברה הציונות בשני קולות. לכל הסכנות שעמדו בפני הציונות נוספה סכנה של מלחמת אחים. נגוז חלומו של בן־גוריון להקים קונסנסוס ציוני מקיר אל קיר.

רק שניים שלושה ממקורבי בן־גוריון וז'בוטינסקי ידעו על השיחות שניהלו. אחד הבודדים שקיבל מבן־גוריון דבר שמשהו קורה היה יצחק בן־אהרן. "על עניין אחד — אם יצא לפועל, יהיה אולי העניין הגדול ביותר בשביל סידור הענינים בארץ — לא כתבתי עוד לאיש וגם לך לא אכתוב. אם יוכרע בחיוב, אודיע לכם, כמובן, מיד. אם לא, מוטב שיישאר רק חומר לזיכרונות, שאכתוב בעוד עשרים שנה, אם ירצה השם."

בן־אהרן (82) זוכר את הפרשה היטב. "כששמענו על זה, זה היה כמו פצצה אטומית", סיפר לי. "הלא היתה שנאה גדולה, ובן־גוריון הנהיג אותה בכל הרטוריקה הכי מפוצצת שידע. הוא היה היחיד שדיבר על 'ולדימיר היטלר' כשהתכוון לז'בוטינסקי. ופתאום מתברר שהוא ישב אתו ועשה הסכמים והכל מאחורי הגב של כולם, בסודי סודות. פשוט פצצת אטום. וזה הביא למשבר הגדול במפלגה.

"הבעיה העיקרית לא היתה עם ההסכמים על היחסים הפוליטיים. זה היה רק דקלרטיבי, שיהיו ילדים טובים וישבו יפה ליד השולחן, ואחדות ישראל. כל הפראזיאולוגיה הידועה. ההסכם על סדרי העבודה נגע לעניינים של ממש. למשל, שיתנו להם מכסה קולקטיבית של עבודה, בלשכת העבודה, במקום על בסיס אישי. ושיהיו הגבלות על זכות השביתה, ש־25% מהפועלים בכל מפעל יוכלו להטיל וטו על הצעת שביתה. דברים כאלה, מעשיים מאוד, שמגבילים את חופש המאבק".

עכשיו דיבר בן־אהרן בלהט, כמו לא תם המאבק ההוא ועודו ניטש עד היום. "ועדיין הדם רותח מהאימפוטנציה", אמר, בלשון הווה. הוא התכוון לרצח ארלוזורוב.

"עד היום אינני מבין איך בן־גוריון והוותיקים נתנו יד להסכמים האלה ואיך הסכימו למשאל העם. אולי מפני [illegible] להם.

"אין כמובן שום מקום להשוואה בין מה שקרה בפרשת ההסכמים בין בן־גוריון לז'בוטינסקי לבין ההסכם המוצע בין פרס לשמיר", אמר בן־אהרן. "בסך הכל מדובר כאן על עניין קואליציוני, שום דבר מהותי. לא היו בעיות קואליציוניות במדינה הזאת או דובר על משהו שהיה משנה סדרי עולם, אילו היה מתקבל האולטימטום היה מודר בוותיקים.

בן־אהרן נמנה כיום עם חברי הכבוד של לשכת מפלגת העבודה, ללא זכות הצבעה. אילו הצביע, היה מתנגד, כמובן, להצעה ללכת עם הליכוד לממשלה רחבה. אין פה שאלה של אחדות לאומית אלא של דמוקרטיה. הדמוקרטיה צריכה אופוזיציה [illegible].

עכשיו שב ודיבר בן־אהרן בהתרגשות רבה, כשהוא אומר "דמוקרטיה", [illegible]. "דמוקרטיה לא יכולה להתנהל כל הזמן על יסוד של הסכמים מורפים ובצעים. שכיום אחד אומרים את הדברים הכי איומים — זה שקרן וזה בוגד וזה מחרחר מלחמה — ולמחרת יושבים ליד שולחן אחד בשם העיקרון שהדמוקרטיה הישראלית לא יכולה לשאת אפילו שתי דעות, וצריך אחדות לאומית.

"איזה מין דבר זה אם זאת הקונספציה, ממשלה רחבה, בלי אופוזיציה, היו צריכים להגיד את זה לפני הבחירות. למה רבין ופרס ושמיר לא הלכו יחד, ברשימה אחת? לפחות הבוחר היה יודע איפה הוא עומד. הרי מה שמנסים לעשות עכשיו מערער את כל יסודות הקיום הציבורי הדמוקרטי".

אגב, נזכר בן־אהרן להוסיף, בן־גוריון לא התמיד בהתירתו לאחדות לאומית. לא עברו ימים רבים והוא שב ועמד בראש המחנה האנטי־רוויזיוניסטי. הרטוריקה שלו היתה אפילו יותר מפוצצת מזו של הצעירים ואפילו מזו של בן־אהרן עצמו.

אמרתי שזה יכול לקרות גם לפרס ולשמיר. איפה פרס ואיפה בן־גוריון, גיחך בן־אהרן, איפה שמיר ואיפה ז'בוטינסקי. מה כל ההשוואות האלה, בכלל. אבל כששמע את פרס מדבר על בן־גוריון ב"מוקד", נזכר בן־אהרן שבן־גוריון עצמו לא היה מעלה סופק ללהיר כשהשוו אותו ליהושע בן־נון.

יבטושנקו בא

יש ויכוח מי הזמין אותו, יש ויכוח מה יעשה בארץ. הפוליטביורו של מק"י משתדל שלא יבקר ידידים מימים עברו, מתנחלים בשטחים

ביום רביעי השבוע מצאתי עצמי במעלית אחת עם חבר הכנסת מאיר וילנר. בירכתי אותו לשלום, כדרך ארץ, כיאות, ושאלתי מי בסוף הזמין בעצם את יבגני יבטושנקו. המשורר הסובייטי הכוכב מברית המועצות אמור להתחיל בשבוע הבא מסע הופעות בישראל וככל שהבנתי, יש איזו מחלוקת הסטורית סביב השאלה מי היה הראשון שהזמינו. יש כנראה מתיחות כלשהי בקשר לסדר היום שלו בישראל: את מי ילך לבקר, ממי יתעלם ואת מי יחרים.

אבל מזכ"ל המפלגה הקומוניסטית הישראלית אמר שיש לו אתי חשבון פתוח. הנה כתבתי עליו דבר שאינו נכון ועשיתי זאת בכוונה, אמר בין הקומה השנייה לשלי־שית. מר וילנר, אמרתי בהשתאות, אך הקומוניסט זכר את העניין בדיוק. זה היה לפני שמונה שנים, בימי המזכ"ל בר־ז'נייב. כתבתי אז שוילנר, היושב בכנסת מראשיתה, התפ־טר פעמיים כדי לפנות את מקומו לנציגים ערבים שניצבו אחריו ברשימת מפלגתו. לא נכון, אמר וילנר, עכשיו כבר על סף הקומה החמישית, רק אחד מהשניים היה ערבי. השני היה משה סנה והוא לא היה ערבי.

אמרתי שאני מצטער על הטעות. לא, אמר וילנר, זה היה בכוונה, וצריך לתקן. אמרתי שבשמונה השנים שיצאו מאז זרמו הרבה מים בוולגה וגם התחלפו אי־אלה מזכ"לים וראשי ממשלה ונשיאים במוסקווה שאיש אינו זוכר עוד את שמותיהם ועכשיו יש גלזנוסט והקרוב מאוד, כך שמו־עים עכשיו משם, יסלחו אפילו לטרוצקי על חטאיו. וילנר אמר שצריך לתקן. סנה לא היה ערבי. הבטחתי. טוב, אמר וילנר בחומרת סבר, ביקורת עצמית זה דבר חשוב.

בינתיים הגיעה המעלית למוזה חפצו של מזכ"ל מק"י, אך הוא התעכב כדי להעיר גם על זדון אחר שהוא מייחס לי. כן, נכון הוא מה שגיליתי פעם זה היה כמדומני בימי אנדרופוב, שהאנציקלופדיה הסובייטית הגדולה מייחדת לו כמה שורות פחות מאשר לתפיק טובי, אבל זה לא, כפי ששיערתי או ברשעותי, מפני שהם מייחסים לחבר טובי חשיבות רבה יותר, אלא פשוט מפני שהוא שלח להם לפר־סום פחות שורות מטובי. מדפיסים מה ששולחים להם. הנה תיקנתי גם את הפרט הזה. אולי עוד אוכה לטיהור.

בקשר ליבטושנקו, אמר וילנר, אין ספק, ויש ראיות בעליל, שהוא עצמו הזמינו ראשון. זה היה בערך בימי טי־כונוב, לפני חמש או שש שנים.

כן, אישר אחר כך חבר הפוליטביורו עוזי בורשטיין, הם מטפלים בזה כבר שנים. אמת שיש עכשיו גברת אחת ממפלגת העבודה שקוראים לה בקי פריישטט, והיא טוענת שהיא זו שהזמינה את המשורר. הקומוניסטים לא רוצים להיכנס לתחרות הזאת. הם שמחים שהוא בא. המפלגה אינה מתנגדת לכך שייפגש עם מי שירצה. הוא איש חופשי הבא מארץ חופשית.

יש, כלומר, רק בעיה אחת. הוא, בורשטיין, כבר דיבר על כך עם מי שצריך לדבר, במוסקווה. הבעיה היא שכמה מהישראלים המגדירים עצמם ידידיו של יבטושנקו, עד לים מברית המועצות, מתגוררים כיום בהתנחלויות בשט־חים. בשום פנים ואופן אין להרשות שהמשורר יבקר אותם בבתיהם. במוסקווה, כן, כבר יודעים על כך. בורשטיין גידב לי רכילות קטנה, היד כמו מכסה על פיה: האם ידעתי שהגברת פריישטט ההיא ממפלגת העבודה קוראת באוזני יבטושנקו משיריו, בעברית, בטלפון? לא, באמת לא ידעתי.

נו באמת, אמרה פריישטט, איזה "קוראת לו שירים". בסך הכל קראה לו ארבע שורות מ"באבי יאר". זה מאוד מרגש, אבל זה לא משמעותי יותר מאיזה [illegible] קטן שעושים באמצע השיחה. לא משהו רציני.

פריישטט היא יושבת־ראש המרכז לקשרי תרבות ישראל והתפוצות, הפועל במסגרת ההסתדרות, וגם מכהנת כיו"ר המחלקה לתרבות ואמנות של מפלגת העבודה. יבטושנקו זה לא בדיוק תפוצות, אבל זה הגוף שהזמין אותו. זהו הגוף שקיבל את המבריק על בואו, והוא, כלומר היא, מצאה את האמרגן שמואל צמח אשר לקח עליו את הפקת המופע.

כל העסק הזה, מי הזמין ראשון, נמאס לה, אמרה פריישטט, מיאוס בקולה. יכול להיות שהקומוניסטים הזמינו אותו. היא לא רצתה לקחת לוילנר את הקרדיט עם יבטושנקו, אבל היא עובדת על זה כבר חצי שנה, המדובר בקשה מאוד עדינה, הכל בסיוע משרד החוץ. זה לא מתחיל עם יבטושנקו ולא נגמר עם יבטושנקו, זו עבודת נמלים לטווח ארוך, שחשיבותה חורגת בהרבה אל מעבר לתחרות המודרנית הזו בין המפלגות.

אבל אם אני כבר מתעניין בזה, כדאי שאדע שביקורו של יבטושנקו מלמד שמק"י איבדה את המונופול שהיה לה פעם על קשרי התרבות עם ברית המועצות. בעניין זה יש לי רושם שהיא צודקת. הנה מחירו של הגלזנוסט. לא, אין צורך להזדיין מכתב למערכת. ברור לי לגמרי שמק"י רואה בעין יפה את הידוק הקשרים בין שתי המדינות, אדרבה ואדרבה, והיא מוכנה לשתף גורמים רבים ואינה רוצה במונופול. להיפך, להיפך.

יבטושנקו יקרא משיריו בשמונה אולמות גדולים. מחיר הכרטיסים הוא בין 40 ל־70 שקל, עם חנה מרון, גם. בעצם, למה זה מעניין למי שלא יודע רוסית, שאלתי את פריישטט. פריישטט, זהירות מסויימת בקולה, אמרה שחלק מהמופע הזה מרגש בהולם. בכל זאת "באבי יאר". אבל אישית היא חושבת שזה מתאים יותר לאולם קטן ואינטימי, או לכנסיה, למשל.

הלך המוטוטל. יבטושנקו

כמה נותן אש"ף

יש להם קרן קיימת וקרן יסוד ומגבית, עוד פרוטה ועוד פרוטה, אבל דין וחשבון רשמי של האו"ם מגלה שהפליטים הפלשתינאים רואים מזה מעט

עצרת האו"ם תתכנס כנראה למושב מיוחד בז'נבה כדי שיאסר ערפאת יוכל לנאום בפניה, וזה התנגדות ארצות הברית, שלא מרשה לו לבוא לניו יורק. אומרים שהמופע הזה כרוך בהוצאה של עשרות מיליוני דולר. מן הסתם מגזימים. בכל מקרה, זה לא יותר מדי, ובלבד שהיו"ר יוכל לדבר באוזני האומות.

ערב הופעתו של ערפאת בז'נבה, כנראה ללא קשר לכך, פרסמה סוכנות הסעד והתעסוקה לפליטים של האו"ם (אונר"א) דין וחשבון כספי, הכולל פירוט של התרומות שהיא מקבלת מגורמים שונים וגם אש"ף. אונר"א מופקדת על רווחתם של יותר מ־2.6 מיליון פליטים פלשתינאים היושבים בלבנון, סוריה, ירדן, הגדה ועזה ומספקת להם מזון, שירותי חינוך, בריאות, שיכון ועוד.

השנה קיבלה אונר"א התחייבויות של קרוב ל־215 מיליון דולר. קרוב למחצית הסכום הזה בא מארצות הברית ומארצות השוק האירופי המשותף. יתר התורמות הגדולות הן יפאן (19 מיליון), שוודיה (13), קנדה (8), נורווגיה (9), דנמרק (5) ופינלנד (2).

נסיכות הנפט בחייץ נותנת חצי מיליון דולר בשנה. כווית וערב הסעודית אינן מופיעות ברשימת התורמים. ירדן נותנת לאונר"א קרוב ל־600 אלף דולר, כמעט פי שניים מישראל (298,900). סוריה נותנת קרוב ל־120 אלף, מצרים פחות מ־5,000 דולר בשנה (הסכום המדויק הוא 4,348). לבנון נותנת לאונר"א 700 (שבע מאות) דולר בשנה, לשיקום הפליטים.

במושב המועצה הלאומית הפלשתינית שנערך לא מכבר באלג'יר הוגש גם דו"ח כספי המדגיש בין היתר את המאמצים לעודד את מדינות העולם להגדיל את תרומתן לאונר"א. הדו"ח אינו נוקב במספרים, אך נאמר בו כי אש"ף עצמו מעביר את "רוב" הכספים שהקציב לרווחת הפליטים באמצעות הארגון הזה.

דו"ח אונר"א אינו מזכיר את אש"ף בשמו המפורש אלא רק בכינוי הזהיר שלו, "הקרן הירדנית־פלשתינית המשותפת". הקרן הזאת תרמה השנה לאונר"א בדיוק 11,429 דולר. אני מעריך שחשבון המלון של ערפאת ואנשיו בז'נבה יעלה יותר.

הקייס האחרון של דב איתן

לפחות איש אחד מאמין שזה היה רצח, לא התאבדות

ביום ראשון השבוע, יומיים לפני שעורך־הדין דב איתן קפץ אל מותו, חלה התפתחות מסוימת הקשורה לחומר הר־איות במשפט דמיאניוק. מדובר בניואנס שהבנתו דורשת שליטה בפרטים. אינני בטוח אם הייתי יכול לפרסם את הדבר, אילו הסיפור הזה היה שלי, מחמת חוקי הסוב־יודיצה הנוהגים בישראל. אולי כן. כך או כך, הסיפור הזה אינו שלי. אני מנחש שיתפרסם בקרוב, בחו"ל.

אינני בטוח שיש לו משמעות משפטית. אולי לא. הוא ראוי לתשומת־לב רק מפני שיש בו לחזק את ההנחה שפרשת של ג'ון דמיאניוק, אשר נדונה כעת לתלייה, לא יהיה דיון משפטי יבש. הדראמה הזאת עוד לא תמה, המסתורין עוד לא פוענחו, הספק האופפי את זהותו של ג'ון דמיאניוק עשוי להעמיק. מי יודע איזה מידע עוד יתגלה.

מותו של דב איתן האריך את חייו של דמיאניוק לפחות בחצי שנה. עורך־הדין יורם שפטל, סניגורו, מחפש לו מד־ליף. באחרונה שכר דמיאניוק גם עורך־דין איטלקי, המנ־סה עכשיו לאלץ את שלטונות המשפט בעיר טריאסט להד שוף את החומר שלהם. כי זאת לדעת, גם באיטליה יש הליך משפטי נגד דמיאניוק. האורכה עשויה לסייע. אם הבנתי נכון, יש סתירה לכאורה בין מה שמייחסים לו באיטליה לבין מה שנקבע בפסק הדין בישראל.

בעיר קטנה כמו ירושלים הכל סיפרו השבוע סיפורים על מה שיכול היה להביא להתאבדותו של עורך־הדין איתן, לפנים שופט בית המשפט המחוזי, שאולץ להתפטר כשחתם על כרזת של "יש גבול" נגד המלחמה בלבנון. רבים אומרים שהיה איש סימפטי; הכל אומרים שהיה איש מיוחד במינו. ברגע מסוים נשאלה השאלה אם יתכן שאיתן לא התאבד אלא נדחף מבעד לחלון. שאלה לגיטי־מית: בסרטים זה תמיד כך. על־פי מה שפורסם, איתן לא השאיר אחריו מכתב.

יש ראיה לכך שלא נרצח. הוא נהג לשאת את תעודת הזהות שלו בתוך תיק ג'יימס בונד. התיק היה אתו גם כשק־פץ אל הבניין שקפץ ממנו, אך תעודת הזיהוי נמצאה בכיסו. הסברה היא שידע כי גופתו תתרסק עד שיהיה קשה לזהותה. כך קרה. על כן הכניס את התעודה לכיסו, כנראה כדי להקל על זיהוי גופתו.

ג'ון דמיאניוק שמע על התאבדותו של סניגורו בשידורי הרדיו באנגלית. יש לו בתאו רדיו טרנזיסטור. הוא נסער מאוד וקיבל רשות מיוחדת לטלפן, קולקט, למשפחתו בקליבלנד. לדמיאניוק לא היה ספק: סניגורו נרצח. יומיים קודם לכן ביקר אותו איתן בכלא. גם שפטל היה שם. איתן התרשם שדמיאניוק פתוח יותר מבעבר. שפטל לא הבחין בכך. שפטל לא הבחין גם בכל מתיחות מיוחדת בפניו של איתן. לא היה כל סימן לכך שמשהו מטריד אותו, סיפר לי השבוע. למותו נפגע שפטל בעצ־מו; איזה סיפור!

חג שמח

מה שיצא מהתכנית להעניק חנינה המונית לאסירים, לרגל יום העצמאות ה־40 ולמה

קרוב לשנתיים לפני הבחירות רצתה הממשלה לשמח את העם לרגל יום העצמאות הארבעים. על כן החליטה לשחרר מבתי הסוהר כמה פושעים, מחווה של צדק, כנהוג בהרמוניות חגיגיות כאלה, הסטוריות, כמו סיום מלחמת העולם או הכתרתו של מלך תאילנד.

לא כל העם שמח: התכנית ההמונית המוצעת עוררה ביקורת רבה, אבל שר המשפטים הקים ועדה בת שלושה חברים כדי שתמליץ בפניו והוא ימליץ בפני נשיא המדינה מי מהפושעים שבכלא ראוי להשאיר בפנים ומי ראויים לצאת, לרגל השמחה הגדולה.

במהלך עבודתה של הוועדה קמה תסיסה גדולה בבתי הכלא: טענו שיש פרוטקציה, ולחצים, מעדיפים אשכנזים, מעדיפים בארון לבן, נענים ללחצים פוליטיים.

השבוע הגישה הוועדה את המלצותיה. היא אומרת שלא היו לחצים, כפי שתוארו, למרבה הצער, בכמה עיתונים. לעומת זאת, גם אין שחרורים המוניים. בסך הכל המליצה הוועדה לשחרר 59 אסירים, רק כ־20% מהמקרים ששקלה. הרוב הגדול של זוכי החנינה שוחררו רק שלושה חודשים או פחות קודם למועד שהיו משתחררים ממילא. עשרה אסירים זכו להם בין שלושה לשישה חודשים, חמישה שוחררו חצי שנה או יותר קודם שעמדו להשתחרר ושניים הרוויחו שנה ויותר. אחד מהם זכה בשנה וחצי.

כן, אמר לי השבוע אחד משלושת חברי הוועדה, ד"ר מנחם הורוביץ, אפשר להגיד שהר הוליד עכבר. זה לא מפתיע: עכשיו, כשכל זה כבר מאחוריו, אמר הורוביץ, הוא מרגיש שמוטב לו למסור לציבור הרחב שמלכתחילה הוא בעצם התנגד עקרונית לכל העניין.

הורוביץ (67), איש כאורי־פנים, מוותיקי שירותי הרווחה בישראל, מכהן כיום בתפקיד שאין שוהלב ממנו: אומבודסמן של ילדים. כשהוזמן להצטרף לוועדת השחרורים, זה היה, אחרי שכבר החליטו על הקמתה, הוא הלך לשר ואמר לו שיום השנה הארבעים להכרזת העצמאות אינו מצריך ג'סטה כזאת. מקסימום אפשר להפחית, אוטומטית, משהו מתקופת המאסר של כל האסירים כולם. השר אמר בכל זאת בכל זאת והורוביץ החליט שאולי, אם ישב בתוך הוועדה, יוכל למנוע ממנה להשתולל. התברר שלא היה צריך להתאמץ: כל החלטות הוועדה התקבלו פה אחד. איש מחבריה לא התלהב מהרעיון יותר ממנו.

הם הגבילו את עצמם לסוגים פחות חמורים של עבירות, ולעונשי מאסר קצרים, יחסית, בהתאם להבחנות שקיבלו. זה הביא להם הרבה מאוד עבירות רכוש. הנה בעיה: הסיכוי שאדם יחזור לעיסוקו הקודם כשהוא פורץ גדולים בהרבה מהסיכויים שמישהו ירצח בפעם השנייה. הם רצו להבטיח שמספר החוזרים אל הכלא מבין מקבלי החנינה יהיה נמוך ככל האפשר. מכאן המספר הקטן של המשוחררים. הורוביץ מעריך שרבים מהם, אולי רובם, יחזרו שוב.

עלה בדעתי שאולי בחרו בו לשבת בוועדה הזאת מפני שידעו שהוא נגד. גם עשו ג'סטה, גם לא שילמו את מחירה. הורוביץ לא חושב שזה נכון. להערכתו, זה פשוט יצא כך. בכל מקרה, הוא מרוצה: הוא חושב שמי שראוי לחנינה ראוי לה, ומי שלא ראוי לה לא ראוי. בכלל יש יותר מדי בקשות לחנינה, אבל מה זה שייך ליום העצמאות. זה הרי בכל זאת לא דומה להכתרת המלך בתאילנד, אמר.

כספת /

נחמיה שטרסלר, יהודה שרוני, אבי גנאור

● מתי יגיע הפיחות?

אין שאלה מסקרנת מזו. כל איש עסקים, כל מפעל, כל אזרח מן השורה היה רוצה לדעת. תשובה מדויקת שווה הרבה, כי אז אפשר לקנות דולרים יומיים לפני הפיחות ולמכור אותם יומיים אחרי ולהרוויח 10%–15%.

הניחושים בעד פיחות בדצמבר הם ברורים. כיום מאוחדים כל הכלכלנים (חוץ מעטים ורובן, יועץ ראש הממשלה) ברעיון שפיחות הוא לא־נמנע. הכל מסכימים שאי־אפשר להמשיך עם פער כה רחב בין האינפלציה לשער הקבוע. התוצאות הן הרסניות לייצוא ולייצור המקומי.

מדוע לא מבצעים פיחות כבר מחר? 3 סיבות:

1. אין עדיין ממשלה ולא ברור מי יהיה שר האוצר, כך שאין מי שיקח אחריות ואין מי שיאשר את הצעדים הנלווים ההכרחיים. במצב כזה של חוסר ודאות, מעדיף משה נסים לחכות.
2. בני גאון, מנכ"ל כור, דאג לספר לבכירי האוצר שאם יבוצע פיחות בדצמבר, תפסיד כור 100 מיליון דולר הפסד על הגמור הצמוד בלאו הכי. פירוש הדבר שהיא תיאלץ לפרוע את כל איגרות החוב שהנפיקה בארה"ב, וזהו פשיטת־רגל סופית ומוחלטת. רק כספי ממשלה יוכלו להציל אז את כור.
3. יש בעיה כבדה של גביית מס. הכנסות רבות, נוספות לכור, ייפגעו קשות ברווחיהן אם יתבצע פיחות בדצמבר. אם יירדו הרווחים, תגבה המדינה פחות מסים והגירעון בתקציב יגדל.

האם יצליח שר האוצר למשוך עד לאחר בינואר 89'? השבוע נחלש מאוד קצב משיכת הדולרים. הקצב הנוכחי הוא "רק" 10 מיליון דולר ביום, אך לקראת סוף דצמבר – בציפייה לפיחות בינואר – יתחזק הקצב, נניח, ל־100 מיליון דולר ביום. כלומר, בשבוע אחד ייעלמו 700 מיליון דולר מהרזרבות. האם יוכל אז שר האוצר להמשיך במלחמת העצבים שלו ולא לעשות פיחות מיד?

הכל תלוי בנו, האזרחים. יש מצב שבו אפילו שר אוצר נחוש ועקשן לא יוכל להחזיק מעמד מול משיכת דולרים שמביאה את יתרות המטבע לקו האדום.

● לקוחות בל"ל החליטו

לקוחות בנק לאומי שהצטרפו לפני ארבעה חודשים לתכנית חיסכון חדשה, המאפשרת להם לבחור אחת לארבעה חודשים בין הצמדה לדולר להצמדה למדד, החליטו השבוע ברוב של 80% לבחור בהצמדה לדולר.

התוצאה היתה צפויה, עקב הציפייה הרווחת לפיחות. מעניין מדוע 20% הימרו שלא יהיה פיחות משמעותי בארבעת החודשים הקרובים.

● הופחתו חמישה ימי ערך

הבנקים ייאלצו להיפרד בימים הקרובים מאפליה יקרת־ערך. אפליה זו באה לידי ביטוי בכך שהבנקים חישבו את שנת העסקים ללקוחות ביתרת חובה לפי 360 יום, אך ללקוחות ביתרת זכות, ולכל מי שהפקיד מזומנים בפיקדונות שקליים, לפי 365 יום.

בהרבה מדינות נוהגים הבנקים לחשב את שנת העסקים לכל סוגי הלקוחות לפי 360 יום (בעיקר בשל נוחות אריתמטית).

המפקח על הבנקים הוציא בימים אלה הנחיות לאחד את שיטות החישוב והבנקים נערכים לכך. ב"כספת" כתבנו על אפליה זו פעם ופעמיים. לא נשאר לנו אלא לברך את המפקח, אמנון גולדשמידט, על שסוף־סוף נקט יוזמה.

● ריבית עולה

בעקבות מאמצים ניכרים של בנק ישראל ירדה הריבית הממוצעת על האשראי השקלי מתחילת השנה ועד ספטמבר. הבעיה היתה בריבית השמירה על שער־החליפין. לריצה אחרי הדולר באוקטובר עקב הציפיות לפיחות. הביקוש לשקלים גבר, ויתרות המטבע בבנק ישראל הידלדלו, עד שלא היתה ברירה אלא להעלות את ריבית החובה.

מאז עודכנה הריבית מספר פעמים. גם הריבית הבסיסית (הפריים) עלתה מספר פעמים, עד שהגיעה היום ל־1.5% לחודש, לעומת 1.25% בתחילת השנה. אך ידוע שיש עוד מרכיבים לריבית החח"ד, כמו תוספת סיכון, תוספת חריגה ודמי הקצאה.

להלן התנועות הריבית השקלית הממוצעת על האשראי השקלי (חח"ד, עו"ש ואשראי שקלי קבוע) מתחילת 88' (באחוזים לחודש):

החודש	ריבית שקלית ממוצעת
ינואר	3.50
פברואר	3.21
מרס	3.24
אפריל	3.14
מאי	3.09
יוני	3.00
יולי	3.03
אוגוסט	2.95
ספטמבר	2.78
אוקטובר	3.00
נובמבר	3.30

● דמי טיפול גמישים

משה, נהג מונית, נכנס מיד לאחר הבחירות לבצע טיפול במרצדס החדשה שלו. לאחר שהמתין מספר שעות (הטיפול במסגרת האחריות ניתן רק במוסך אחד) נדרש לשלם את החשבון ועוד שמונה שקלים דמי שירות.

שבועיים אחר כך שוב נכנס לטיפול, שוב המתין ושוב שילם את אותו החשבון. אך הפעם קפצו דמי השירות ל־12 שקל.

בימים אלה החליט משה לשוב ולבקר במוסך, ואז הודיעו לו כי ישלם דמי טיפול בסך 17 שקל. משה שואל: כמה זה יעלה בפעם הרביעית?

● תחרות מעל לכל

כוחה של תחרות: "דיינרס־קלאב", המשקיעה באחרונה מאמצים להעמקת חדירתה לשוק כרטיסי האשראי בישראל, מחלקת מתנות למי שמרבה להשתמש בכרטיסי "דיינרס" וצובר נקודות, בהתאם להיקף הקניות שביצע באמצעות הכרטיס.

כיום משלמים ב"דיינרס" גם ברשתות השיווק הגדולות ובתחנות הדלק. הגידול בשימוש הפך אותו למתחרה בחברות האשראי הגדולות, כדוגמת "ישראכרט" ו"ויזה", שהחלו לנקוט באמצעים לקידום לקוחותיהן.

"ישראכרט", למשל, תפעיל מדצמבר את ה"בונוס החודשי": שירות חדש שיאפשר למחזיקי הכרטיסים לקבל הנחות שונות על מוצרים ושירותים מסוימים. החברה מבטיחה שאלה הנחות בלעדיות שלא יינתנו ללקוחות אחרים. החודש, למשל, יוכלו מחזיקי "ישראכרט" לזכות בהנחות על מופעי תרבות, השכרת קלטות וידיאו, ורכישת נעלים וחבילות תיור ללונדון.

● שלושה שבועות

הבנקט הוא המצאה כה יעילה ושימושית עד כי כיום קשה לתפוש איך הצלחנו להסתדר בלעדיו עד לפני שנים ספורות.

הבעיה היא שבדרך כלל נהג המכשיר לפלוט שטרות "גדולים" של 50 או 100 שקלים, ורק במקרים בודדים שטרות של 20 שקלים. זה גורם לאי־נוחות, בעיקר כשצריך לשלם באוטובוס או לקנות עיתון. וזה מטריד שלושה מקוראי "כספת" שהתלוננו.

קרה להם גם שהפס המגנטי של הכרטיס נפגם ולא אפשר את המשך השימוש. במקרה זה צריך הלקוח להחזיר את הכרטיס לבנק ולהמתין לקבלת אחר במקומו. ב"ישראכרט" אורכת ההחלפה שלושה שבועות. שאלנו את מנהל הבנק: למה שנישאר כל כך הרבה זמן בלי כרטיס אשראי, הרי גם "ישראכרט" מפסידה מכך? "לא יודע", השיב. "ככה זה. הכה בסבלנות".

משרד החינוך והתרבות
עיריית ת"א – מינהל החינוך
עמותת "עיצוב" "הגרפוטק הישראלי"
מפעלות דיסקונט תרבות ואמנות

עשור לגרפוטק הישראלי

הדפסים חתומים של מיטב האמנים הישראליים
אצלך בסלון לשלושה חודשים
ב־9 ש"ח בלבד

אוסף הגרפוטק הישראלי כולל עבודות אמנות של כ־300 מטובי האמנים בישראל, בהם המפורסמים ביותר (ינקו, גוטמן, קדישמן, ברגנר, תג'ר ועוד).
סניפי הגרפוטק הישראלי עומדים לרשות הקהל בנהריה (הספריה העירונית, הרצל 61. 04-921916). חיפה (הספריה העירונית, פבזנר 54. 04-667768). תל-אביב (בית אריאלה, שד' שאול המלך 25. 03-210141). עין-חרוד (משכן לאמנות. 06-532600). באר-שבע (מוזיאון הנגב לאמנות. 057-34338). אילת (ספריה עירונית. 059-72511).

במסגרת חגיגות העשור מכריז "הגרפוטק הישראלי" על תחרות נושאת פרסים לבחירת שם עברי, המבטא את אופי המוסד.
פרטים בכל סניפי "הגרפוטק"

גרפוטק לקחת אמנות הביתה

כשאני בחו"ל
המכונית שלי ב-
CAR INN

עכשיו בישראל!
• אחסון מכוניתך במגרש מקורה ומוגן.
• הסעה פרטית ממשרדנו לנתב"ג ובחזרה (כ־7 ק"מ).
• ביטוח מקיף לרכבך המאפשר לך "להקפיא" את הביטוח שלך ולחסוך כסף רב.
• אחזקה שוטפת של רכבך, הכוללת התנעה ורחיצה.
• שרות 24 שעות ביממה!!!

צלצל עכשיו CAR INN
03-9330833
וטוס בראש שקט

* מקבוצת שווקים חדשים - החברה לפתוח שווקים בע"מ

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

תרבות וספרות

הניבלונגים בכבלים (א')

נקי מאלים, ריק מרחמים

הניבלונגים וסיפורים אחרים (היינריך האומלל, מלוזינה היפה), תרגם שלמה טנאי. הוצאת עם עובד, 1988

מאת אריאל הירשפלד

כמו גוליבר בשעתו, כך סיפור הניבלונגים כאן, שוכב לפנינו כפות באלף כבלים קטנטנים ואינו יכול לזוז, לקום או להביע קריאה. הכבלים הליליפוטיים הם לשון התרגום שבחר שלמה טנאי לתרגם בה את הסיפור הענק הזה. "הניבלונגים" הוא במקורו "שיר הניבלונגים": שיר עלילה עצום-ממדים – בעל כ-2400 בתים סטרופות וכ-הודים שנכתב על ידי אנונימוס בלשון הגרמנית הימי-ביניימית ("הגבוהה הבינונית") באוסטריה. השיר נכתב בסביבות 1200 או אבד למשך מאות שנים. רק בסוף המאה ה-18 נמצא כתב היד מחדש ובא חזר אל תוך התרבות הגרמנית החיה, כשאר "יצירות העם" כגאוסיאן, הודפס ופורסם על ידי כמה אנטיקוורים מובילים (כמו האחים גרים), כתוך סיפה כודע של רוח לאומית גרמנית ייחודית.

השיר במקורו רחוק מלהיות יצירה עממית. הוא משתו בין אפוס להרומנס אבירי, גנדרני ומהוגנן, אריסטוקראטי לעילא. כדי להחזירו אל הרוח הלאומית המתהווה בגרמניה של הרומנטיקה היה צריך לעבדו עיבוד נמרץ – להפכו ל"סיפור עממי". ראשית היה צריך להורידו מגבהי הלשון הארכאית אל הגרמנית החדשה – והוא אכן תורגם בגרמנית לגרמנית. אך היה צורך גם לכלק חלק מן הסגנון האבירי הימי-ביניימי שבו נעטף הסיפור, וכך רווחים עיבודים שונים שלו המוחקים את הפרוזודיה הקפדנית שלו והמעבירים אותו לפרוזה נעבכבים: את השיפור שלו-מוסיק. העיבודים המפורסמים ביותר הם של דה לה מוט-פוקה, גייבל והבל. העיבוד המפורסם ביותר והמשמעותי ביותר מבחינה תרבותית הוא זה של ריכרד ואגנר – שהפך את פרשת הניבלונגים לאופרה מונומנטאלית (המכילה ארבע אופרות) היא "טבעת הניבלונגים", ועליה אוריב מעט בהמשך.

"שיר הניבלונגים" כבר במקורו הוא מעשה כלאיים, כלומר – מעשה עיבוד נמרץ. "המחבר" – כלומר גרעיני סיפור המעשה שבו – מוקדמים לו במאות שנים. חלקם היו קיימים במסורות שבעל-פה, וחלקם כצוי, קרעים קרעים, באגדות "האדה" הצפוניות. התשתית שלהם, הניכרת עדיין בסיפור הכתוב, היא מימי נדידת העמים. השכבה השנייה הבולטת היטב בנוסח הכתוב היא מימי התפשטות הנצרות אל הצפון. יש אפילו בגע אקסיוזי בין עמים נוצרים לבין עמים אליליים (ההונים שבסיפור) ב"שיר הניבלונגים". השכבה השלישית היא הגלדה – היא הלשון של "שיר הניבלונגים" בקורה, היא האתוס של האבירים. אך אין זו רק לשון, כשקל החרוזים מפוארים. זהו גם פירוש כל אירועים, זהו עולם שלם של מנהגים, מוסכמות וסגנון, העוטף ב"שיר הניבלונגים" את ה"ניבלונגים": מין עטיפה עדינה עד גיחוך לכמלצת יכית.

סיפור הניבלונגים הוא אחד הסיפורים האפלים ביותר בעולם. גונתר מלך בורגונדיה חפץ במלכה. הוא שמע על אודות ברונהילדה מלכת איסלנד, החזקה בנשים המתגוררת במבצר אייזנשטיין (אבן ברזל). איש מלבדה לא הצליח להרים את המגן שלה. על המבקש את ידה לעמוד במבחן משולש. לא שאלות כשאלות הספינקס או הנסיכה טורנדוט, אלא מבחן גופני: הטלת כידון, זריקת אבן גדולה וקפיצה לרחוק. איש לא השיג את ברונהילדה בכל אחד בחלקי המבחן הזה. גונתר שכמע על אהבת המבחן חשק במלכה אך חשש מן המבחן שגיבורים רבים כבר קיפחו בו את חייהם.

כביב גונתר היו אחותו קרימהילדה היפה, האגן החזק וזיגפריד הגיבור בעל אוצר הניבלונגים. זיגפריד הוא בן חבל הריין השם ניתן לו כי נולד בימי שלום (על פי אגדות האדה מובן כי השלום הוא לאחר מלחמת האלים והארס). זיגפריד היה יפה וחזק ואמיץ וגיבור והוא ניצח את הדרקון האיום וטבל בדמו והפך על ידי כך לבלתי נפגע, רק קטע קטן אחד נשאר פגיע בגופו: עלה נפל עליו בין כתפיו בשעה שטבל את גופו בדם והותיר עליו קטע בלתי מסורין. לזיגפריד היתה חרב פלאית בשם באלמונג שבעזרתה כבש לו את אוצר המלכים הניבלונגים שהיו בבתולות ההרים. לזיגפריד היתה גם גלימה שהופכת אותו לבלתי נראה – גלימתו של אלבריך הגמד הקוסם הרשע – שזיגפריד כבשה לעצמו בשעה שתפס את "הבלתי-נראה" (מדוע לא תורגם כמה של הגלימה? – "גלימת הנסתר").

זיגפריד חשק בקרימהילדה היפה שלא רצתה לשאת גבר מעולם. כדי להשיגה בחר לסרת את אחיה גונתר במעשי גבורה. זיגפריד ארגן למלך את המסע לאיסלנד. הוא עבר במקומו את מבחניה של ברונהילדה הלא-מנוצחת. לבוש בגלימת הבלתי-נראה שלו הסיל את הענק, השליך את הסלע והקפיץ את גונתר באוויר. גונתר עשה רק תנועות. ברונהילדה נאלצה להיכנע ולבוא אתם לבורגונדיה. זיגפריד זכה בכך בידה של קרימהילדה. בליל כלולותיה לא רצתה ברונהילדה להיפרד מבתוליה וקשרה את בעלה מגורותיה ותלתה אותו בארבע גפיו – עקוד, אל מסמר בקיר. בלילה השני בא זיגפריד הגיבור לעזרת גונתר בפעם השנייה. לבוש בגלימת הלא-נראה הוא בא על הבתולה הצפתית במקום בעלה החלש. גונתר עשה רק תנועות. במהלך סצינת ה"כפיל" הזו, גנב זיגפריד את טבעתה של ברונהילדה ואת חגורתה – סמלי כוחה ובתוליה (טבעתה היא טבעת הניבלונגים, שהעניק לה הוא עצמו בסיפור מקביל). קרימהילדה אשתו, שחשה עצמה מיד זנוחה בחדר כלולותיה, סוחטת מבעלה המאוהב את סיפור הכפילות הזה, וזיגפריד מעניק לה גם את הטבעת.

מקץ שנים, מגלה קרימהילדה את סודה של ברונהילדה בפניה ועולבת בכך במלך בורגונדיה – אחיה. גם התנצלותו והבושותיו של זיגפריד אינן מועילות. האגן, ידידו האביר של המלך, בא לנקום את עלבונו. הוא זומם לצאת לציד ולגבור על זיגפריד במהלך הציד. כדי לגבור עליו הוא לומר על נקודת התורפה של זיגפריד מפי קרימהילדה. הוא מסביר לה כי עליו לדעת על נקודת התורפה כדי להגן על בעלה. קרימהילדה רוקמת צלב על בגדו של בעלה, למעלה כגבו, בין כתפיו, כדי שידע האגן במדויק על מה עליו להגן.

המשך בעמוד הבא

אנסלם קיפר, ברונהילדה ישנה, 1980. "הניבלונגים" הוא הסיפור הרחוק ביותר מהאיליאדה והאודיסיאה שאפשר להעלות על הדעת, סיפור שכל גיבוריו מתים, סיפור נקי מאלים, ריק מרחמים ונטול רגשות זולת הבעלות, השררה והנאמנות במובנה המוחלט והאבסורדי ביותר, הצבאי

דף יומן / יורם ברונובסקי

7.11.88, לונדון

אף על פי שאני כותב יומן סדיר פחות או יותר כבר שנים רבות, והיו אף זמנים שנהגתי לפרסם דפים מתוכו בעמודים אלה, אני מרגיש היום כמי שעושה מעשה-פלאגיאט, גניבת ז'אנר, כתיבה בנוסח... זה כמובן טפשי כי היומן הוא הז'אנר היחיד שאי אפשר לכתוב על פיו, או לגנוב אותו (בעצם, בגלל זה הוא לאו דווקא ז'אנר ספרותי אמיתי), ובין יומן אחד ליומן אחר קיים כל ההבדל שבעולם. שבין אדם אחד למשנהו, ההבדלי מרחים הם כבר משניים כאן. עם זאת, כמובן, יש אלפים ומאות יומנים כתובים, פרואיים – לא מוכר לי יומן בטור-שירה, אף שאני יכול לחשוב על מחזורי-שירים מסוימים שהם יומנים זעירים – ויש לנו, הידמבאים, הקלאסיקאים של הז'אנר המפוקפק שלנו, מסמואל פיפס ועד קפקא ועד גומברוביץ', בכר כמעט-פאטאסיקות או כמעט מבעורים במסותיהם של אליאס קאנטי ("פגישה עם ידיד אבוד" הוא השם הכצרין שנתן למסתו על כתיבת היומן שלו), או של רולן בארת שהיטיב לעמוד על בעייתיותו של הספק-ז'אנר הזה (בחיבורו "כוונת מכוון" שתחילתה "מעולם לא כתבתי יומן – או למען הדיוק לא ידעתי מעולם אם עלי לכתוב יומן"). נדירים הם עם זאת יומנים ה"כתובים" בסרטים אחר. עד כה לא שמעתי למשל על יומן קולנוע אישי.

והנה, אני נבוך ומתחיל להתרחק אל עולם התיאוריה, כמעט אל מדע הספרות, בעצם היומן הוא עדיין לא ז'אנר כה קשה מפני שהוא ז'אנר המעודד מבוכה יותר מכל, המפעים, המרגיז. רציתי לכתוב כאן, אני עדיין מקווה לכתוב כאן, על היומן היחיד-במינו, היומן הקולנועי של דוד פרלוב, שהוקרן בערוץ 4 של הטלוויזיה הבריטית בימים האחרונים של חודש אוקטובר ובימים הראשונים של חודש נובמבר. רגע, לא בימים, בלילות. רוב שידורי ששת הפרקים של DIARY 1972–1982 התחילו אחרי השעה שתים-עשרה בלילה, התמשכו עד קרוב לשעה שתיים לפנות בוקר. אף שאשתי, וגם אני בעצם, צריכים לקום כל בוקר בשעה די מוקדמת, לא פסחנו על אף אחד מן הפרקים, צפינו בהם בלזאליות גמורה ובהנאה גמורה (המלווה לפרקים במבוכה מסוימת, טובה). כמה צופים הצטרפו אלינו מתוך קהל הצופים הרגיל, המצומצם למדי, של ערוץ 4 בטלוויזיה הבריטית? יכולנו רק לשער. השערות, ולהרגיש לעתים כאילו אנו בהקרנה פרטית, כמו אי-אז בתל אביב, בביתו של דוד פרלוב.

האם זה בסדר מצד ערוץ 4 למקם את שידורי "היומן" בשעות מאוחרות כל כך? לא, כלומר כן. הז'אנר הבעייתי אולי תובע שעת-שידור בעייתית. כך או כך עלינו לשבח, ערוץ 4 זה, המנהוג לעתים כה קרובות, עשה כאן דבר שלא עשתה, כפי שאני מבין, הטלוויזיה הישראלית שהיתה צריכה לעשותו: הוא שידר את פרקי היומן הזה של הקולנוען הישראלי דוד פרלוב, והם הופקו בשיתוף עמו. מה אמרו פרקי-היומן של פרלוב לצופים הבריטיים, בהנחה שהיו כאלה, זאת לא נדע לעולם. הרגשנו, כאמור, שהשידורים נועדים לנו, והכרנו טובה על הקרנתם – לערוץ 4 אך מעל לכל, כמובן, לדוד פרלוב ולמצלמתו.

"היומן" בהחלט אומר דברים רבים מכל לישראלים. הוא יומן מאוד ישראלי, ואף שחלקים גדולים שלו מצולמים ומתרחשים בפאריס ובלונדון, ופרק שלם אחר כולו בברזיל – זו אחת היצירות הישראליות ביותר המוכרות לי. הטורסים הללו, הרחוקים יותר מכל שאפשר לתאר מסרטי תעמולה הישראלית או ציונית, ציירו את יופיה של ישראל, יופי אמוני כמעט, ועם זאת כה ממשי, בצבעים כה אותנטיים, שיצאנו מתוך הצפיות הליליות הללו בפרקי היומן של דוד כשאנחנו חולי געגועים לתל־אביב.

וכל זה, חשוב לציין כדף יומן על אודות "יומן" קולנועי, במסגרתו של שבוע שגם הימים שלו היו ימי טלוויזיה וישראל צרופים: שבוע הבחירות. האמוציות שלקראת (אחרי ימים של ויכוחים ותקוות שעברו עלי זמן קצר לפני כן בפאריס, בפגישה עם ידיד שגם דמותו הבהבה לרגע קטוס – זה, פלאי הזמנים, פלאי הפנטאסא פלאי הקולנוע והיומן – באחד מפרקי היומן של פרלוב. הרכוד שלאחר מכן. והנה כליל הבחירות עצמו הוקרן הפרק ב"יומן 72-82", העוסק בימי מלחמת שלום הגליל – ודו מזכיר את השם הרשמי הנשכח הזה של המלחמה האווילית-האימתנית ההיא, כאנגלית המצגרת לו, במבטא הברזילאי המקסים שלו, כליווי תמונות הזוועה לסוב מרי, כשמצלמת הקולנוע שלו מצלמת את מסך הטלוויזיה הישראלית – וכאילו התמזגו שידורי לילה אלה, יומני לילה אלה, עם שידורי היום השחורים, כאילו היומן האישי כל כך של דוד פרלוב הוא מבוא לישראל של היום. הרי דוד פרלוב שייך כולו לישראל שיכולה היתה להיות. הסכי הבדיל, התקווה הלא אבודה, לא ייתכן (עמוס קינן בעיתון שהגיע היום: "...לפלים מעידים-ולוזה עיין ישנו הדבר שלי אבד – התקווה". שם רשימתו: "ללא מולדת").

אנחנו מוהים תמונות רבות בפרק הראשון של היומן, זוכרים אותן מן ההקרנה הפרטית שראינו לפני שנים בבית מידה ודוד פרלוב בתל אביב. אבל גם הן מקבלות מימד אחר בהקשר הכללי יותר, המרחיק. מקרב הזה של שידורי ערוץ הטלוויזיה הבריטית, כשקולו של דוד מלווה את צילומי היומן שלו בדיבורו האנגלי. בעצם: היומן של דוד הוא קולנועי וספרותי בעת ובעונה אחת: זה, פלאי הקולנוע, אפשרויותיו שאין להן סוף: זה, פלאי הספרות, יכולותיה הלא־גדלות על היומן של דוד ייכתבו עוד מונוגרפיות בודבים לקולנוע, יכתבו עליהם גם באותן מסות לפי אסיקה של היומן, להוכרת הז'אנר הזה שאין להגדירו.

אני כותב עכשיו יומיים אחרי, לילותיים אחרי. מהו היומן האישי-אישי הזה לנוכח האימה הכללית, הכמעט לא עוד פרסונאלית, הנשקפת מתוצאות הבחירות? תמונות היום הלילה לחומות בתוכי, אבל תמונות הלילה מנצחות, מצלמתו של דוד ניצחה את המצלמות שחדרו אל מסות הבחירות של המערך והליכוד, אל האימה המשתררת בשניהם, אל הגולה הפרועה של הפנים בקשתות השוררת (איך יכול היה הפרשן הישראלי שידבר בטלוויזיה האנגלית, ד"ר אהוד שפרינצק, לדבר על כך שהציבור פנה אל אלוהים" לנוכח הדילמה שהציבו מבעיה הבחירות הללו? מה לדתיים שלנו לאלוהים – שלנו או שלום ?). אני חושב, כאמור, על ישראל של דוד פרלוב. ישראל הנוסעת עמו לעיר הולדתו בברזיל, מבלה עמו בעיר יוונית באי כרתים, קופצת יחד עמו אל האוטובוס המטפס ברחוב הצר בשכונת-עניים בליסבון, המטיילת בפאריס בגשם, המהלכת ברחוב אבן-גבירול והשקפת מבעד לחלון ביתו בתל אביב, ישראל שהיא העולם כולו, אך היא נבללת גם במסגרת-חלון אחת. הבנות הישראליות כל כך של דוד – רגע, ישראליות אבל גם פאריסאיות, ובעצם גם ברזילאיות (העיניים הללו של נעמי ויעל, הגיבורות המרכזיות של היומן). היופי, הקסם העמוק של מידה פרלוב (מפיקת הסרטים), מידה שנולדה בעיר הפולנית שבה נולדתי גם אני... היומן האישי הזה שנמשך שבוע. כמה חיים יש בו, חיי כולנו, החיים שהיו ושיכולים היו להיות. ומעבר לכל זה, דוד עצמו שכמעט אין רואים אותו בסרטים והוא מאחר בתוכו. את כולם, בעליו ושליטו של העולם הקרוב-רחוק הזה. בעצם מוטב כך, מוטב לראות את הסרטים הללו בלילות לנוכח קירו אלה, לשמוע את הפרשנות הגלוזית לתמונות של תל אביב ורמת אביב, ירושלים וצפת, באנגלית במבטא הברזילאי המקסים של דוד פרלוב... ועל "אפקט ההודה" יכתבו כבר במונוגרפיות הנ"ל.

דוד פרלוב. כאילו היומן האישי כל־כך שלו הוא מבוא לישראל של היום והרי פרלוב שייך כולו לישראל שיכולה היתה להיות

אסד, חידת ההישרדות

אסד, הספינקס של דמשק, ביוגרפיה פוליטית. מאת משה מעוז, הוצאת דביר, 1988

מאת יהושע פורת

למן סוף שנות הארבעים ועד שנת 1970 סבלה סוריה מחוסר-יציבות פוליטית. עד 1944 שלטה בה, במסגרת משטר פרלמנטרי, האליטה הוותיקה שנאבקה למען העצמאות והשיגה אותה, אך נכשלה בהגשמת האידיאלים של תוך המאבק – השגת עוצמה לאומית ופתרון הבעיות החברתיות, קידום האחדות הערבית בראשותה של סוריה ומניעת הקמת מדינת ישראל. כל אלה פגעו בסמכותה המוסרית של האליטה הסורית ואפשרו ליסודות שונים בצבא, שהיה או מלא ביטחון עצמי ביכולתו להגשים את מה ששוטרי אל-קוותלי והכריו נכשלו בו – לתפוס את השלטון. ראו עקא, גם הצבא נכשל במאמציו להגשים את האידיאלים הלאומיים. התברר שאין קונצנזוס בהיסטוריה וכי פיצול האומה הערבית, פערים חריפים מבית ועוצמה של ישראל אינם תולדה של נכשלות השלישים האימפריאליסטיים. גם לאחר השתלטותם וגם כאשר הצבא הבלייכול תפס את השלטון ממשיכים המכשולים הללו להתקיים.

בסיס פולטי הוק לקונפדרציות שבטיות. גודלה היחסי של העדה הוא אך ורק 11 אחוזים מכלל תושבי סוריה, שיעור לא גבוה אם כי נכבד למדי בהתחשב בריבוזה הטריטוריאלי, והרי אין העדה כולה ניצבת מאחורי אסד. מהו איפוא בסיס כוחו?

האם הברית שכרת עם מקצת קציני בני עדות אחרות מפצה על הפילוג בתוך עדתו שלו? תשובתו של המחבר היובית, אך הוא מוסיף שאסד נקט מדיניות אגרארית מוצלחת ויעילה, שהביאה לחלוקת קרקעות מופקעות מבעלי קרקע גדולים לאיכרים חסרי קרקע, והללו נהפכו למשענת נאמנה של המשטר. כמו כן נימי מתנגבים למיליציות ממושמשות שסייעו להגן על משטרו של אסד הכוזו את עצמן בעתות משבר. אולם מה שסייע בעיקר להישרדות המשטר היתה נאמנות הצבא ואין כל ביטחון שהקצונה הסורית כה השפעה עמידה האחריות של הפלאחים כלפי אסד. ייתכן שבני פלאחים אלה כבר הגיעו לדרגות קצונה ונהפכו למשענת המשטר בתוך הצבא, אך

חאפז אסד. שיטות הדיכוי וההפחדה שהוא נוקט כדי לקיים את שלטונו ממלאים תפקיד מרכזי בהצלחתו להישרד. אין ספק שבכך השיג שיאים מזרח-תיכוניים: הפגזת הרובע העתיק של חמאת, ההוצאות להורג של מאות חשודים בהתנגדות למשטר והחדרת גז מרעיל לבתיהם מלמדים שאסד מתאים באכזריותו לבעלי־בריתו, החומייניסטים האיראנים

יתר-על-כן, הצבא הסורי היה מפצל לסיעות שונות והתקשה לפעול במלוכד. מפלגות ותפיסות אידיאולוגיות שונות קנו אחיזה בקרב קציניו ובני עדות מיעוטים היו מיוצגים בו למעלה משיעורם באוכלוסיה. באופן כזה נהפך הצבא למעוכר ביותר לאליטה הישנה, שהיתה מוסלמית-סונית ברובה הגדול, אך היה חסר גם גורם מלכד, תפיסה רעיונית משותפת ומנהיגות אחת. לא ייפלא איפוא שקליקים צבאיים התחלפו חרשים לבקרים, והחילופין נעשו בדרך של קשר, באמצעות הפיכה משוריינת. שהקשרים הצליחו להגיביה ליד דמשק. המחיר ששילם הצבא היה גבוה: מיטב קציניו הודח במשך השנים, לפעמים אף נאסרו, ומקרים בודדים אף הוצאו להורג. הנזק שנגרם לסוריה נחשף במפלה שספגה במלחמת ששת הימים.

לכאורה לפחות, שם חאפז אסד קץ לכל אלה. מאז נובמבר 1970 הוא שולט בסוריה בלא הפסקה. אחיזתו בצבא ובמפלגת הבעת' נראית לא מעורערת. בשלביה הראשונים של מלחמת יום הכיפורים הגיע הצבא הסורי להישגים צבאיים מרשימים. גם מצד היציבות הפנימית נראה כאילו הגיעה סוריה אל המנוחה והנחלה ואסד מתגלה כמוקיר אישית שאין דוגמתה, לדבות בארצות הערבית ובישראל.

ספרו של משה מעוז מנסה להסביר את ההתפתחויות הללו תוך בחינת דרכו המדינית של אסד על רקע תולדותיה של סוריה בעשורות השנים האחרונות. מאחר שלא היתה למחבר גישה למקורות מספיקים על חייו האישיים, ילדותו וחינוכו של אסד, הוא נמנע מלעסוק בניתוח אישיותו, והדגיש בעיקר את ההקשר הפוליטי הצבאי.

בסיס כוחו של אסד, על פי מעוז, הוא עדתו, העדה העלווית. בני העדה העלווית נמשכו לשירות הצבאי עוד בימי המנדאט הצרפתי ושיעורם בצבא עלה על שיעור החיילים שנמצאו מן הרוב המוסלמי-סוני. הצרפתים עודדו את בני המיעוטים להתגייס כדי להפוך את הצבא למכשיר כנגד התנועה הלאומית, שנשענה על הרוב הסוני. בעידן העצמאות נתמסר עם זאת בני מיעוטים רבים, וביניהם עלווים, לאידיאולוגיות לאומיות רדיקליות חילוניות כגון רעיונות התנועה "הלאומית הסורית" של אנטון סעאדה ורעיונות מפלגת הבעת' מיסודו של מישל עפלק, כדי לפתור את שאלת מעמדם וקשריהם עם בני הרוב. באופן כזה נוצרה סיעה חזקה של הבעת' בצבא שאפשרה למפלגת הבעת' לתפוס את השלטון בסוריה. מתוך סיעה זו יצא חאפז אל-אסד, האחר השתלט עליה על ידי כשר מניפולאטיווי מעולה, דבקות במטרה, בוגדנות ואכזריות.

אולם, בתמונה שמצייר מעוז בספרו ישנה פרכה. העדה העלווית עצמה מפולגת עמוקות, הן לפלגים על עניין חשוב זה אינו נדון בספר, כנראה בשל היעדר מקורות מתאימים.

מה שברור הוא ששיטות הדיכוי וההפחדה שנוקט אסד כדי לקיים את שלטונו ממלאים תפקיד מרכזי בהצלחתו להישרד. אין ספק שבכך השיג אסד שיאים מזרח-תיכוניים. בהוראת אסד הופגז בפברואר 1982 הרובע העתיק של חמאת ועשרות אלפים נהרגו כדי להפסיק את התנגדות הזרם המוסלמים-סוניים שהתרכזו שם. נוסיף על כך את ההוצאות להורג של מאות חשודים בהתנגדות למשטר, והחדרת גז מרעיל לבתיהם, ונמצא שאסד מתאים באכזריותו לבעלי-בריתו, החומייניסטים האיראנים.

עניין מרכזי נוסף הוא מדיניותו של אסד בנוגע לעתיד האחדות הערבית. מפלגת הבעת' העמידה את האחדות הערבית בראש מעייניה ונימתה להסכה מעניין-חזוני למרע פוליטי קונקרטי הצפוי להגשמה מיידית: אך האם דבק אסד בדרך זו? התשובה לכך אינה ברורה המחבר מצביע על העמימות שנוקט אסד בעניין זה. לדעתו, דבק אסד באחדות ערבית חלקית, זו של "סוריה הגדולה" או אף של "הסהר הפורה" כולו. ... "המפלגה הלאומית הסורית". אלא שבמבחן המעשה ... את טענתו, מפני שאסד לא הרבה להתבטא במפורש בשאלה זו. אפשר למצוא ראיות לכך בהתבטאותו של אסד, בכמה התבטאויות ובעקבות שהעסיק במנגנון ההסברה התעמולה הסורי עיתונאים אחדים מותיקי תומכיו של אנטון סעאדה ומפלגתו.

אך גם אם נקבל טענה זו, האם יש בכך משום המשך לדרך הלאומיות הערבית האחדותית, נוסח הבעת'? הלא אנטון סעאדה התנגד להתחתה הערבית של סוריה "הקטנה" או "הגדולה" או של "הסהר הפורה" המאוחד וטען שאין הלשון הערבית קובעת את הזהות הלאומית. כלומר, גם אם אימץ אסד את המטרה לכונן את אחדות "סוריה הגדולה", הוא מנסה לאמיתו של דבר להגשים את תורתה של "המפלגה הלאומית הסורית" ולא את תורת מפלגתו המקורית, מפלגת הבעת'. דומה שתמיכתו של אסד באיראן במלחמתה בעיראק, מצביעה שדבקתו בסולידריות ערבית, ועל אחת וכמה וכמה באחדות ערבית, רופפת ביותר.

ספרו של משה מעוז התפרסם לראשונה באנגלית ושנה עשה שראוי להביאו לקורא הישראלי בנוסח עברי. הציבור בישראל מבקש לדעת על המתרחש בארצות השכנות ותפוצת הספרים בעניינים המזרח התיכון בקרב הקהל המצומצם של קוראי הערבית בעולמנו מתותה לא פעם בתפוצת אותם הספרים בנוסחם האנגלי. התרגום לעברית נעשה באופן רהוט ומהימן בידי עמנואל קופלביץ, הידוע כמתרגם מוצלח מאז פרסם את תרגומו למוקדימה לאבן חלדון.

הפרופ' יהושע פורת הוא מורה וחוקר תולדות המזרח התיכון באוניברסיטה העברית בירושלים.

פראים עירוניים צעירים

פוליטיקה, עיתון פוליטי ישראלי מס' 23 בעריכת גדעון סאמט, נובמבר 1988, 64 עמ'

מאת זיוה שטרנהל

"פוליטיקה משרטטת את האופק שאליו מתרוממות העיניים של דור המחר – ומתברר שאין הן מגיעות הרבה מעבר לגגות הפאבים התל־אביביים"

"המשפט הזה 'אנחנו דור שאיבד את אלוהים' הוא לא מקורי שלי, גביתי אותו מיגאל סרנה, עיתונאי, ידיד, מעל שלוש בירות בפאב תל-אביבי, אחרי שהוא באמר שתקנו כמה שניות שתיקה המימה בואת, שבאה אחרי משפט שנשמע חכם, שבמהלכה אתה מפענח למה בעצם הוא מדויק כל כך".

המשפט הזה, הלקוח ממאמרו של יאיר לפיד בחוברת "פוליטיקה" האחרונה, שופך אור רק על עולמם של בני העשרים המאוכלסים את מתחם ההחובות שינקין-היורקון. העיניים הגדולות והתמימות הנפקחות בתדהמה אל מול רעיונות "מקוריים" שבאלה מעניקות לגיליון את קסמו הרענן. אבל הזון הבתולי של "הפרא העירוני" המשוחרר מכבלי ההשכלה אינו מסוגל לכסות על תחושת האכזבה.

מה שמפתיע יותר מכל בגיליון זה של "פוליטיקה", שנתן הפעם פתחון פה לקבוצה נבחרת של כותבים צעירים, הוא ההתעלמות המוחלטת משאלות קיומיות ופוליטיות. חוברת מהסוג הזה יכולה היתה להתפרסם בכל אחת מ-50 מדינותיה של ארה"ב. העבודה שאנשים צעירים אלה, החיים בארץ זבת חלב דל שומן ועמוסה בבעיות, מאמצים לעצמם אורח מחשבה המנותק מכל התמודדות עם המציאות הפוליטית, היא אולי סימן של בריאות: היא מלמדת, מכל מקום, שהמפנה הפוליטי, השירות הצבאי והחברה הלוחצת שעליהם מתלונן כאן אחד פישון, במאמרו הכמעט ד'אאיסטי, אינם כה נוראים.

הרופש שהעניק לכותבים להביע את עצמם ללא נושא מוגדר, הוא שהפך את החוברת למסמך חשוב. זוהי הזדמנות לתהות על קנקנו של דור שהתחנך ועוצב בשנות השבעים והשמונים. בתקופה זו התרחש אצלנו מהפך תרבותי. עד אז היתה אירופה מקור ההשפעה העיקרי, תחילה רוסיה וגרמניה ואחר-כך אנגליה וצרפת. בשנות השבעים פינתה התרבות האירופית את מקומה לקלילות אמריקאית צינית, אנטי-אינטלקטואליסטית ותחוכמה. הנידג'רנלים היה רק סממן חיצוני של חברה הנגמה להתיישב בגוונות בהדסת מותרות מרופשת ולהתעלם מכל המתרחש סביבה.

הבריחה מהסולם הגבוהות היא לעתים בריחה משאלות גבוהות. ההתמקדות בתחום האישי הסובייקטיווי נותנת לגיטימציה להתעלמות מהצורך להתמודד עם שאלות יסוד מציקות והנוגעות לכלל. האמנם קשה למצוא בשנים האחרונות עיתונאי מהדור הצעיר שמעבר לרכילות פוליטית או אפילו ביונה מעניין, יעו להיכנס בעובי הקורה ולהציע איזו חזיה מגובשת וכוללת או אלטרנטיווה לשינוי המצב הקיים.

"פוליטיקה" משרטטת את האופק שאליו מתרוממות העיניים של דור המחר. זוהי גם הזדמנות לבחון את הישגיה של מערכת החינוך שלנו הנוטה בשנים האחרונות להעניק לתלמידיה מודעות יהודית על חשבון השכלה כללית, והפרובינציאליות חוגגת. יכול בחור מוכשר כמו יאיר לפיד לשמוע לראשונה בגיל 26 על "מות האלוהים" מפיו של יגאל סרנה בפאב תל אביבי, בלי להעלות בדעתו שגם לאישים פחות חשובים כמו ניטשה היו אי אלה רעיונות בעניין.

הרגישות, הספקנות, העין החדה וברק הכתיבה של רוב המשתתפים אינם מצליחים לחפות על העובדה שרוב הכותבים בחוברת עסוקים בשבכת תרבות דקיקה. על רקע זה בולטים שני מאמרים יוצאי דופן, של אביעד דן ועידו בראל. שניהם עוסקים בתחומים אמנותיים המנוגים בדרך כלל הסתגרות בקנה המידה המקומי ומסען הידע שצברו מאפשר להם לבחון בעיות באמצעות עולם אסוציאציות רחב הרבה יותר מיתר חבריהם לחוברת.

בראל, צייר בן 26, מודע למצב הפוליטי והתרבותי העוטף אותו. הסטודיו שלו ממוקם אמנם בתוך מקלט ציבורי שיהיה עליו לפנות תוך שעתיים במקרה חירום. אך הרישומים של ההווה הפוליטית המיידית איננה משנה את העובדה שהציורים שהוא מצייר יהיו תוך זמן קצר חלק מרצף של אמנות ששואפת את המושג "רדיקאליות" ו"מוזאה". בניגוד לאחר פישוף, הוא יודע שגם הדאדאיסטים הקיצוניים ביותר נמקים כיום במרתפי המוזיאונים. אולם בראל איננו מייאש: הקשר לתרבות האנטי-רטלית, הידע המצטבר והמודעות הברוזה הזה נתונים בידינו כלים משוכללים יותר כדי לפצח את התהום.

אביעד דן, לעומתו, עוד מאמין במהפיכות. הידע והמודעות הם בידיו כלים שבעזרתם הוא מבקש לארגן מחדש את קודקס הסופרים העבריים. העוזה של הניאו-קלסיציסט בן העשרים מעורר התפעלות, אף על פי שבני לישם אותה הוא יזדקק לשנים רבות, שבמהלכן הוא עשוי לאבד לא רק את זעמו הגיל אלא גם את "הרומנטיקה שבשאיפה לאובייקטיביות" על פי הגדרתו שלו.

שני משתתפים אחרים הבולטים בשורון כתיבה מחוף הם ודונית מטלון ואמיר מבבלי. בבבלי אינו מתפתק בביקורת רצנית על הידרותה של התרבות הים-תיכונית המצפונית. כמו אביעד דן גם הוא מאמין בגיל 20 באפשרות לפתוח דף חדש. חזרה לשורשים היא בשבילו חזרה אל התרבות העברית המקורית. כך הוא סבור שפתרון לא רק הבעיות העדתיות של מדינת ישראל אלא גם המצב הפוליטי המייאש. העיניים שלו לפתות פתפנות קצת מעבר לאופק של גגות הפאבים התל־אביביים.

זיוה שטרנהל היא מבקרת אמנות ותרבות והשתתפה ב"הארץ" במאמרים בענייני אדריכלות

תערוכה / איתמר לוי

דיוקן האמן כחולד חרד

מיכה אולמן, מוזיאון ישראל

מיכה אולמן, הבדלה

בפתיחת התערוכה של מיכה אולמן היה לי רגע לא נעים. בקהל, אבנים וחברים של אולמן, תלמידים ומורים לשעבר. היתה התרגשות חגיגית ואווירה של הערכה גדולה לאמן נפלא, אבל לרגע אחד נראו לי כל האנשים עצובים באור. חשבתי שהעצב אינו קשור לתערוכה, שזו הרגשתו של קהל שתוצאות הבחירות הבהירו לו לאחרונה באופן מוחלט שהוא מיעוט ושתמיד יישאר מיעוט, כל עוד הוא חי בארץ הזו. בהגזמה קלה אפשר לומר שכעצב היתה הרגשה של דור אורזן ושל התארגנות לחיים בתנאי מצור.

מאוחר יותר, בביקור השני, גיליתי שהעצב קשור גם בתערוכה. שלי תמיד קראה כאן לקופפרמן אחרון המודרניסטים, אך אפשר להרחיב ולומר כי קופפרמן, אולמן והקהל שלהם הם אחרוני המודרניסטים. ניצחונו האישי של אולמן הוא חלק מכשלון המודרניזם, המוצא את עצמו היום כסיעת מיעוט, שריד מימים אחרים.

גם אם אולמן לא ירד מהארץ, הארץ ירדה ממנו. אולמן עסוק במושגים של בית, התחפרות בשוחה, קבורה באדמה, ישיבה ותפילה. העולם שלו הוא עולם סכאוטי. בתימטיקה שלו אולמן כאמן למקום. בערכיו הציוריים, בשפה המתוכננת הטהורה, אולמן נאמן למודרניזם. אבל אולי המקום והמודרניזם הם שעזבו והותירו את נאמניהם בתנאי מצור, מפלגת מיעוט.

לא אודיב את הדיבור על העבודות. כאבדו של יגאל צלמונה בקטלוג מפרש אותן היטב. כהערת שוליים אפשר להוסיף רק כהמעות לשוניות ספקולטיוויות של הפסלים. הפסלים בצורת בית עשויים פלדה וחלודה ואדמה בצבע חומה. משורה של המלה חלודה בעברית אינו ידוע, ואין לה קשר אטימולוגי עם חלד (עולם) ועם חולד (לחפור, כמו חולדה). אך בכל זאת אפשר אולי לומר כי הבתים החלודים הם תחילה שבתוכו מתחולדים, המנו? שבו מתחפרים, מסתתרים, נולדים ונקברים.

באחד הקטעים המפלאים ביותר בסיפורו של קפקא "המאורה", מתאר החולד את מאורתו-הלהו וכיצד היה רוצה לראות את ביתו מבחוץ. אך את המחפורות אפשר לראות רק מבפנים. יש רק שני מצבים אפשריים – החודרה של להיות בפנים, במאורה הנחפרת לקבר, או בחוץ, השוף ופגיע תחת השמיים.

אולמן, כמו החולד של קפקא, רוצה לראות את התוך והפנים גם יחד, להתחבר בשוחה ולהיפתח לשמים, לשבת בביתו, על כיסאו, ולהביט אל תוך המוות. זהו כמיהה מרפשטת, כמעט דתית, והיא יכולה להיות מוצגת רק כמשאלה פתוחה ולא כמצב מגובש או פתור.

אחד משלושת הפסלים, הבית השכוב על צדו, נקרא "הבדלה". ההבדלה מבדילה בין קודש לחול. הפסל עשוי חלודה וחול. החול מוגדר על פי ניגודו לקדושה, והוא מושג שמשמעותו מותנית לחלוטין בקטגוריות דתיות. הבדלה של אולמן, כמו גם החול שלו, הם עמדה תקיפה של אמנות יהודית, אמנות דתית שאינה מוכנה לוותר על הדתיות ל"דתיים". אחרוני המודרניסטים הם אולי גם אחרוני החרדים.

סימניות / דן צלקה

המלאך הכחול

אין ספק שהפמיניזם ניצח, כמו שניצחה המהפיכה האחרת, המהפכה המנטאלית של שנות הששים. אלה שתי המהפכות המוצלחות ביותר בבאה שלנו: הפמיניזם זכה להישגים מלידיים יותר מאשר המהפיכה האחרת, שנסגה בחלקה אל הקונפורמיזם, הקריירים, התרבותיות. אבל אולי גם עכשיו מוטב לא להביע את התהייה על הטמטום וההגזמה, הפחות והשקר, הגיחוך והתוקפנות המרושעת ששימשו כלי נשק בארסנל ההפיכות האלה, מפני שהדייעות הקדומות שהושבעו כנו בברזל מלובן אדירות כוח אף הן. עלי ארמנות, שום דבר אינו מוכרע, אף פעם.

אבל דבר אחד השתנה. השתנה אותו מיתוס הקיטוב בין הגבר והאשה, ההתעלמות מן העובדה שאנחנו שטים באותה סירה. נכון, הרב הראשי אמר: טועים לפני שדברים משתנים, אבל אני שואל: ויצר הרע, גם הוא השתנה? אך בדרך כלל מבינים יותר ויותר אנשים שאין זה אפשרי עוד להתייחס לנשים בסטריאוטיפים של אוד וצל, שליט ונשלט, בעל סמכות ונעדר סמכות.

האשה היתה תמיד "האחר". הרומאים היו משבחים, כל אימת שנזקק לכך, את האם הרומאית הישרה, הצנועה, המחמירה, שכולה מצוות יקרות ללבב, או שהיו מחוקקים חוקים נגד פרוצות אריסטוקראטיות ואימפריאליות המפשקות את רגליהן בצדי הדרכים. ראשוני הנוצרים הירעו על נס את האשה, את האלמנה, שעתותיה כולן קודש למעשים טובים, לתפילה, לגמילות חסדים, או שהיו מוקיעים אותה כלילית הבריחה את נשמתם בגוף הטהורה. מתוך הלם המפגש בין דיעות קדומות חוקית לא פחות מאלה של היוונים, הרומאים, והלניסטים, עם רצון להרמוניזציה, תבונה סימבטית ואף נשגבת משהו של אבותינו, גדוש המדרש דיעות, הניגים והלצות משונות שלא היו מביישים את המחזה הקומי המפורסם של לורנס סטרן או של ניקולאי גוגול.

באחד מסיפוריו הספירטואליסטיים של גוטייה "אונופריוס" מצאתי סטטיסטיקה כזאת של בית משוגעים:

משוגעים בגלל	נשים	גברים
אהבה	60	2
אמונה דתית	20	6
פוליטיקה	3	48
איבוד רכוש	24	27

שאלתי מנהל בית חולים פסיכיאטרי: מה המצב עכשיו?

אני מתפלא עליך, השיב, אתה באמת חושב שאנחנו, בימינו, מסווגים את הסיבות בצורה ילדותית שבאה אחרי מאה שנה של פסיכולוגיה קלינית, פסיכואנליזה, תראפיות שונות? אהבה, אמונה, פוליטיקה, רכוש – אלה רק מלים מסטיכות.

הייתי מאוכזב מתשובתו. נורא התחשק לי שתהיה סטטיסטיקה אחרת, מול זו של גוטייה. אבל גם בציפיות שלנו מסתתרים הסטריאוטיפים המנטאליים. מנהל בית החולים צדק צריך לזנוח את ההגדרות הישנות, לא מתוך פרנסיות הרשעית ה"מרעישה", אלא מתוך קשב לשינוי מושגים, להילחם האבודה. מנהל בית החולים אינו מדבר כלל באותה דמות קריקטוראלית של הפרוידיאני הקנאי, אלא כמו משורר, כמו פאול צלאן, החש בשוני המתולם של המלים הישנות.

בכל תחום שאנחנו מתבוננים בו, הדיעה הקדומה מנסה להסתיר מפנינו מה שרואה העין, מה שרואה הלב. ראש ההתאחדות הבין-לאומית של קציני משטרה אמר: יותר משבעים אחוז של שוטרים ההורגים אדם עוזבים את המשטרה תוך חמש שנים מתוך קשיים רגשיים הקשורים במאורע זה. שבעים אחוז. למה מפליא אותי הדבר, אם לא בגלל סרטים אוויליים?

בסרטו המזהיר של מקסימיליאן של על מרלנה דיטריך, שסירבה להצטלם, ורק קולה נשמע בו, הוא שואל: מה הכי בנוגע לסקס?

אם גוף אחד אוהב, משיבה מרלנה. אפשר גם בלי. מדוע מקבל הקהל את דבריה כהלם ממש, באי-אמון? אדם מלא דיעות קדומות כרימון גרעינים, וככל שהוא מתקרב אל המקומות ה"חמים", נעשים הגרעינים צפופים יותר: מה שלא משתנה זה לא כל כך יצר הרע, אלא סגולתנו לשמור על דיעות קדומות ולהוסיף עליהן באמנות ליקוט, שקדנות התמדה של ציפור הבונה את קנה.

העורך: בני ציפר

שבוע של ספרים

ברגסון. הזמן, הזיכרון, התודעה

ד. ה. לורנס. בנשימה אחת

מונוגרפיה

ברגסון, מאת לשק קולקובסקי, תרגם מאנגלית עודד הגן. הוצאת דביר. 124 ע'

אנרי ברגסון היה אחד המטפיסיקאים הגדולים ורבי־ההשפעה של זמננו. אולי מפני שהיה מטפיסיקאי שהגן על המטפיסיקה בחירוף נפש מפני הפוזיטיביסטים, נשכח מלב מי שבעשרות הראשונות של המאה היה המבוקש בפילוסופים ומי שצריך היה לשרוד אם לא בזכות גאוניותו, הנה בזכות הקרבה בין הגותו לבין יצירתו של מרסל פרוסט. ואכן, כלום מקרה הוא שפילוסוף יהודי וסופר ממוצא יהודי יעסקו באופן כה אובססיווי בשאלת מהות הזמן והזיכרון.

ברגסון אינו פילוסוף קל, אבל הנושאים שהעסיקו את הגותו מרתקים: הזמן, הזיכרון, התודעה, היצירתיות, הצחוק. הוא מרחיק נושאים אלה מן המדע, אשר בו אינו מוגלל, ומחזירם אל המטפיסיקה, מפני שלתפיסתו אין המדע עוסק בחיים עצמם אלא בהפשטות, ואילו דרך המטפיסיקה אפשר להחזיר אותם אל החיים. הזמן על פי ברגסון הוא ממשי, זורם, לא ניתן לחלוקה. הזמן הוא הזיכרון והזיכרון הוא התודעה.

אל השקפתו זו הגיע תוך התמודדות עם הפרדוקסים של זנון מאליאה, שעל ידי זיהוי של זמן עם מרחב הוכיח כי התנועה בלתי אפשרית. עניינים מורכבים, אבל לשק קולקובסקי, חוקר מוהיר של תולדות הרעיונות, כתב כאן לסדרת "גדולי העבר" של אוניברסיטת אוקספורד ספר קריא ובהיר ונעים מאוד לקריאה.

גבריאלה רותן

מופת

מר נון, מאת ד"ה לורנס, תרגם אמציה פורת, עם עובד. הספרייה לעם, 1988. 368 ע'

לאמיתו של דבר אין כאן ספר ממש, אלא "כתב־יד" לא גמור, שהורכב משני חלקים. העובדה הזאת ניכרת בסיפור הפתאומי של החלק השני. בחלק הראשון אנו מתוודעים אל צעיר ושמו גילברט נון, המתואר כבחור מבריק ומוכשר, מוסיקאי ומתמטיקאי, ומצד שני כפוחז הולל – בעיקר עם נערות, שאין לו שום יחס של ממש אליהן. עם אחת הנערות הוא מסתבך ובשל כך בורח לחוץ־לארץ.

על הצפוי בחלק השני מרומז קמעה בתיאור של בני הזוג שפוגש נון בתחילת הספר, בני זוג בגיל העמידה. הם מוכנים ב"נישואים אידיאליים", בעיני עצמם – נישואים של ידידות כוזבת, ללא תגובות או סערות. האשה, המוצאת בנבוי הצעיר דר לתשוקותיה המכוזרות, נרתעת מפני עצמה. כאן שוזר הסופר המוטיב החוזר בכתבי לורנס: אהבה איננה יכולה להיות מנוטרלת ממין. אהבה הארוטיה המין, והוא רואש [illegible]

הספר יפתח הכתיבה רעננה ורהוטה, מעוררת רושם "כאילו הכל נכתב בנשימה אחת", בלי מחיקות ובלי היסוסים. מוסיף לכך תרגומו המעולה של אמציה פורת. הסופר מנהל כאן דו־שיח מרנין עם קוראו: מציג לו שאלות, מלגלג עליו, מטיף מוסר. תיאורי הטבע והשניים ציוריים, כמעט אפשר לשמוע בהם מנגינה.

זהו האוטוביוגרפי ביותר מכל כתביו של לורנס. "מר נון" נכתב ב־1920, ב־1934 התפרסם החלק הראשון כסיפור קצר, אך כתב היד בשלמותו לא נתגלה אלא ב־1984, ואז יצא הספר בראשונה בהוצאת אוניברסיטת קמברידג'.

רונה שורר

תרגום

הבית על אגם הירח, מאת פרנצ'סקה דורנג'י. תרגמה מאיטלקית ניצה בן ארי. הוצאת ספרי סימן קריאה / הוצאת הקיבוץ המאוחד / ספריית מעריב. [illegible] 1988. 158 ע'

המלים "אגם הירח" אשר בשם הספר משמשות בו בשני אופנים: על הדרך האלגורית (נראה כי כל הרומאן הקצר ומעוט הדמויות הזה הוא אלגוריה) ועל דרך הממש. במציאות זהו שמו של אגם קטן באוסטריה, אבל עד שמתברר דבר זה, הריהו מתוח ומפץ רומנטי.

זהו סיפור על אדם שהחיים שולחים לו חבילה. הוא מקבל אותה, אך מהסס לפתוח אותה. גם המתים שולחים לו חבילה. חבילה זו לא רק שאינה מעוררת בו פחד או חשש, אלא היא מעוררת בו התלהבות, והוא פותח אותה. בדברים שהוא מוצא בתוכה הוא עדיין יכול להשתמש לצורכי החיים, בתנאי שיעתר להם. ולא היא. ומשום כך, כל שימוש שהוא עושה בתוכנה של החבילה מעם המתים, רק מתווה כמשהו שייך לחיים. כך מגיע הגיבור אל הזיוף, הוא כפוי למעשה הזיוף מפני שאינו חי לא בתחום האחד ולא בתחום השני, אלא במעין לימבו שבין השניים. בכך אינו יכול להמשיך לאורך זמן ולפיכך הוא נכנס למצב של היברנאציה, שנת חורף.

הסיפור לעיל אינו האמבולה של הרומאן המעניין הזה, אלא מה שמשתמע מתוכה. ופשר הדברים: מעשה באדם שנקרע בין ארוס לתאנטוס. הפחד שלו מפני הארוס כה גדול מצד אחד והאימה שמפילה עליו משיכתו אל התאנטוס כה גדולה, מצד שני, עד שהוא מוכרח, כדי להימלט מן הקסם האופל של המוות ומפני ההוד המסתור של ארוס, לבנות לעצמו תחום שבו יהיה אפשר לו להתקיים, והוא הבית שעל אגם הירח שאינו אלא מעשה זיוף, כאמור. אלא שהזיוף מתחיל להיות חיים עצמאיים וסוחף עמו את הגיבור אל האין, אל חיים מרומים.

זהו ספר מעניין שבמסווה של דיון במצב קיומי ספציפי מתחזה כספר פילוסופי. ההתחזות איננה מוצגת באומנות טובה, אבל היא מגלה את העניין שיש בו ויש מהר. אף על פי כן כדאי לקרוא.

גבריאלה רותן

התמכרות, מאת מרי מאקי, תרגום יגאל קמחי, הוצאת כנרת. 1988. 416 ע'

ההתמכרות היא התאווה למזל, הבוערת כאש בעצמותיהן של שלוש ויקטוריות. הספר פותח בתחילת המאה. נערה יתומה בת 16, נמסרה לדגובה, למורת בבית הספר הקיסרי למחול במוסקווה. הדוכס הגדול מתאהב בה ובתמורה לחסותו מקים את הקריירה שלה כפרימה־בלרינה. לרוע המזל פורצת המהפכה ונאשה עוזבת לבצה את רוסיה, לא לפני שהיא רואה את אהובה מוצא להורג.

כל העלילה מסמרת השיער הזאת היא בבחינת אפריטיף. הסופרת, מרי מאקי, שזה ספרה השלישי והיא סופרת צעירה ומצליחה בארה"ב, רואה כנראה ב"שושלת" על תהפוכותיה את המודל הרוחני שלה. הספר מלא רומנטיקה קלה וזכילונית ומסתיים בימי בגרותה של נכדתה של הרקדנית. היא עוברת למנהטן, ניו יורק – שהרי לשם מגיעים במשך הזמן רוב הקורנים הרוסים הטובים באמת. הקוראים שוחים בים של זהבות פיקנטיות: נישואים והשודים כבישואי־עיוות בין אח לאחות (למחצה, אם בכלל), ויקטורית שלקתה בשיתוק פוליו בשיא הקריירה, שרפה בבית מלון שבה מוצאים מותם שני אוהבים, ודאגות משפחתיות.

רונה שורר

לילדים

גאוין האביר והגבירה המגעילה, סיפור מחודש על ידי סלינה היסטינגס. עברית: משה דור, איורים ז'אן וינגבראו. ספריית פועלים, 1988. 29 ע'

מה רוצות הנשים יותר מכל? את התשובה לכך מקבל המלך ארתור מפי האשה המכוערת מכל יצורי אנוש, בשעה שהוא חותר ליעד כדי למלא את התחייבותו להילחם באביר השחור. אלא שמתנות אינן ניתנות בחינם והמחיר כבד. בתמורה לתשובה עליו להשיא את המפלצת לאחד מאביריו. סיר גאוין שהוא הראשון למתנדבים ונבון תמיד להעמיד את אומץ לבו למבחן, מתחייב לשאתה לאשה.

כמובן שהסוף טוב. מאחורי הכיעור מסתתרת נסיכה יפהפייה שהוטל עליה כישוף. סיר גאוין יוצא נשכר אולם לא לפני שהוא מבטיח לרעייתו החדשה שמותר לה לנהוג כאוות נפשה. וזוהי גם התשובה לשאלה הפותחת.

לבד מהסיפור המשעשע אפשר ליהנות מציוריו של ז'אן וינגבראו המחקים ספרים מאוירים של ימי הביניים. ספר שונה בנוף המקומי של ספרי הילדים.

יגאל צור

אמנות

התוכיות גבריאל של מירים ברעם. עיצוב: רוני רכב. ספריית פועלים, 1988. 74 ע'

מתוך דברי המבוא: "יצירתו של מירים ברעם עשויה לשמש דוגמה למה שחוויה אישית קשה ומזעזעת יכולה לחולל. מותו של הבן הצעיר האהוב עשה את האב לאמן יוצר... מירים נדר נדר להקדיש את עצמו לבניית תוכיות לזכר בנו, אליהן הפנה את כל עושר רעיונותיו ואת תבונת כפיו".

המוטיבים שהנחו את מירים היו המלחמה והתקווה לשלום, תוך שימוש בציטוטים מדברי הנביאים ומכתביהם של סופרים יהודים קדמונים ומודרניים ובמיוחד מתוך אחרית הימים של ישעיהו. התוכיות מדברות בעד עצמן. גבריאל, בנו של מירים מכפר מנחם, נולד בתנובה ונפל במלחמת יום הכיפורים. התוכיות מצויות בתצוגה מתמדת בבית הבנים בכפר מנחם. לפני תג התנובה הן מוצגות במוזיאון השפלה.

יגאל צור

כתבי עת

דיבור ישיר – כתב־עת של תלמידי החוג לספרות עברית, אוניברסיטת תל־אביב. גיליון מס. 1, קיץ תשמ"ט, 1988. המחיר 2 ש"ח. עורכים: [illegible] סלה, רונן קרמר

אשר לשפוט אם לפי גיליונו הראשון [illegible] הגיליון הראשון הוצא מתחת ידיהם של תלמידי החוג לספרות בתל־אביב. המראה החיצוני של החוברת נלוה. אין קישוטים ואין עיטורים והחלל הלבן רב על המודפס; [illegible]

התוכן כולל ראיון עם רוני סומק, ראיון עם הפרופ' עוזי שביט, ראש החוג לספרות עברית, יש סיפור, שירים, משאל לקביעת [illegible], ותשבץ ספרותי שאת הגדרותיו עדיף לא להזכיר כדי לא לפגוע ביחוד־ספרותי. הכל צפוי. גם כאן אין אף פנינה קטנה.

אביעד רז

מתח

מוות באיי אנדאמאן, מאת מ. מ. קיי, תרגום צפרת ירון, זמורה ביתן, 1988. 238 ע'

מוות בברלין, מאת מ. מ. קיי, תרגום צפרירה גר, זמורה ביתן, 1988. 233 ע'

בספריה של מ. מ. קיי מודגש המוטיב הרומנטי עד כדי כך שנדמה לעתים שמעשי הפשע משמשים לו רקע בלבד. גיבורותיה של קיי הן צעירות מתוקות, האוהבות סיפורי שדים ורוחות אך פוחדות להישאר לבדן בלילה. הנשיות בהתגלמותה.

הסיפור הראשון מעוגן בסביבה אקזוטית של איים טרופיים עטורי־דקלים. הסערה (בתחילת הספר מובא ציטוט מן "הסערה" לשקספיר, אף על פי שכל קשר לשקספיר, פרט למזג האוויר, מקרי בהחלט) מהווה תפאורה אידיאלית לביצוע רצח. גופה מתגלה צפה במימי המפרץ, והשיטפון של גוויות מגיע בעקבותיה. את הרעיון וההשראה שאבה הסופרת מחוויית־נעורים שלה עם ידידתה הטובה, שאביה היה מושל באיי אנדאמאן.

בספר השני, האקזוטי פחות, מתגלות הגופות על־ידי הגיבורה – מה שעושה אותה לחשודה ראשונה במעלה, לפחות ברמיזה – תחילה ברכבת, אחר כך בגן האפל ולבסוף בקרקעית בריכה. אבל השוטר הצעיר המקסים אינו חושד בה כלל ומגלה בסופו של דבר את הרוצח האמיתי. כאמור, העניין המרכזי הוא הרומאן ולא הרצח (ההסברים המפורטים בסוף כל סיפור מייגעים ממש).

רונה שורר

עיון

בן גוריון והאינטלקטואלים, מאת מיכאל קרן, אוניברסיטת בן גוריון, 1988. 188 ע'

"בראשית שנות השישים מצא עצמו ראש הממשלה דוד בן גוריון בסכסוך מר עם רבים מהאינטלקטואלים בישראל. היה זה עימות מרתק. בן גוריון, המנהיג הכריזמטי, אבי המדינה, מייסדה ומעצבה היה נתון במאבק עקרוני עם אחדים מגדולי הרוח בדברי ימי העם היהודי בימינו: מרטין בובר, יעקב טלמון, גרשם שלום ואישים אחרים".

את העימות המרתק הזה, שבו ניתנה הזדמנות נדירה לאינטלקטואלים להיות קרובים למוקד כוח חשוב, מגולל מיכאל קרן בעקבות מחקר המבוסס על תעודותיו הפרטיות של בן גוריון ובתוך מכתבים, פרוטוקולים של ישיבות רשמיות ופרטיות וזכרונות.

שורשו של העימות היה המשבר הפוליטי של פרשת לבון שעורר שאלות בדבר יסודות המוסר והצדק הציבורי. עמדת האינטלקטואלים, על פי קרן, היתה נגד "קיום מדינה התלוי בקיומו של אדם מסוים בראשה".

ראוי בכל זאת לציין את אמונתו של בן גוריון במחויבותם של האינטלקטואלים להיות נאמנים רק למצפון ולחזון שכלם, ולומר מתוך חירות עליונה את דבריהם לעם. אין ספק שבן גוריון העמיד בפניהם אתגר וסיכון של השתלבות הדעת בעצמה לצורך הגדרת יעדים לאומיים.

במלה "אינטלקטואלים" ראה בן גוריון ארבע קטגוריות ברורות: מדענים, פילוסופים, סופרים וחוקרי המקרא. לכל אחת מהן ייעד בן גוריון תפקיד מוגדר.

יגאל צור

מעולם הספרות והאמנות/רות אלמוג

דנטון של הרוסים / ברוקנר נגד רוב־גרייה / בארלאך וההתגלויות / מהאבארטה בפאריס / אבן מקיר תזעק / מעבר לקצה העולם

טרוצקי הוא הדנטון של המהפכה הרוסית. ההיסטוריון פייר ברואה – מומחה להיסטוריה של המהפכה הרוסית – כתב עליו ספר בן 1100 עמודים. הוא הקדיש לכך שנים רבות מחייו. אפשר לומר, כותב "נובל אובסרווטר", כי הוא אוהב ומעריץ את גיבורו והוא מגן עליו "בצפורניו ובשיניו" לכל אורך חייו על כל תהפוכותיהם. התפיסה העולה מן הספר ביחס להיסטוריה הסובייטית היא זו של מהפיכה טובה שנתחלפה במהפיכה רעה והכוונה כמובן לזו של לנין וטרוצקי מחד גיסא ולעריצות של סטאלין מאידך. תפיסה זו אנלוגית, כותב "נובל אובסרווטר", לתפיסה האומרת כי המהפיכה הצרפתית מתחלקת אף היא לשתיים: לטובה, כלומר: זו של 1789, ולרעה, כלומר זו של 1793.

אף על פי שמבקר ה"נובל" אינו מסכים לתפיסה זו, הוא משבח את ספרו של ברואה, וכותב כי הוא נקרא במתח ובעניין כמו רומאן. "הצלחתה הגדולה של ביוגראפיה זו נובעת מן הזיווג המאושר של האהדה והסיפור". ההיסטוריון יודע על גיבורו כל שאפשר לדעת עליו כיום עד לפרסום העדויות הסובייטיות. הוא קרא הכל, נועץ בכל מומחה, חקר את כל העדים. הוא מכיר את כל הנגודים של חיים יוצאי דופן אלה והוא מצטיין בניתוח הקרבות האידיאיים שניטשו בין הפלגים השונים במפלגה הסוציאל־דמוקרטית הבולשביקית, בתיאור המהפכן התופס את השלטון ובתיאור ראש הצבא האדום עד למאבקיו של הגולה והבלתי מנוצח.

הקורא המבקש להוסיף ידע ולקרוא גם מעבר לספרו של ברואה יוכל לפנות עתה, לפחות בצרפתית, אל מסמכים שהם עדויות מכלי ראשון, זיכרונותיהם של האנשים המקורבים לטרוצקי, כמו פייר נאוויל שהיה אחד הטרוצקיסטים הראשונים מיד לאחר צאתו את ברית המועצות, כבר בגלותו בטורקיה, או ז'ראר רוזנטל, שהיה עורך הדין של טרוצקי – ומי שהיה קרוב לו מכולם, ז'אן ואן היינורט, מזכירו ושומר ראשו במקסיקו. שלושת אלה כתבו ספרים המציגים דיוקנאות המשלימים זה את זה.

ואולם למי שמבקש להלום על טרוצקי מציע מבקר ה"נובל" לפתוח ראשית לכל את אלבום התצלומים שהוציאה הוצאת "פאיו" על התקופה המקסיקנית של טרוצקי. שם ימצא את טרוצקי הגולה, טרוצקי ואנדרה ברטון, טרוצקי ופרידה, אהבתו האחרונה, טרוצקי בפיקניק וכיוצא באלה, מסמכים מרתקים כשלעצמם.

Trotsky
par Pierre Broue
Fayard, 198F

Avocat de Trotsky
par Gerard Rosenthal
Robert Laffont, 98F

Trotsky Vivant
par Pierre Naville
Maurice Nadeau, 83F

Sept Ans aupres de L. Trotsky
par Jean Van Heijenoort
Maurice Nadeau, 77F

Trotsky, Mexico 1937–1940
Alain Dugrand et Pierre Broue
Payot, 149F

☘

טרוצקי. המהפכה ה"טובה"

אלן רוב־גרייה אמר לפני שהרומאן היה לבניין קלפים מתמוטט שאינו נתמך ברעיון או בנושא כי אם באיזה מספר סוליפסיסטי, המציב אתגר בפני קוראו לחפש עקבות של היגיון, המשכיות, השתקפות, פרספקטיווה, סיבתיות או תשוקה לספר סיפור. כך קובעת אניטה ברוקנר ברשימה ב"אובזרוור" עם צאת ספרו של רוב־גרייה "רוחות רפאים במראה" בתרגום אנגלי.

תוך דחייה גמורה של מסורת הרומאן בן המאה ה־19, ביקשו סופרי "הרומאן החדש", קבוצה שרוב גרייה צריך להיחשב מנהיגה, להתרכז בשורה של תצלומים, שבהם תוכנה המושאים להעדפה על פני החיים הפנימיים של הדמויות.

הרומאן המכונה "חדש" אינו מתקדם בדרך כרונולוגית. העתיד והעבר אחוזים זה בזה, מאחר שעל פי תיאוריה של רוב גרייה, הרוח מתקיימת בהווה מתמשך ומשקפת את העבר רק באופן מיידי. זאת ועוד, לרוח אין חיים פנימיים מורכבים, היא רק רושמת את התופעות ככפויות עליה.

לדעת אניטה ברוקנר, השפעה של רומאן כזה על הקורא היא דלת עד, והחרדה שלו, הנובעת מניסיון נואש למצוא קו סיפורי, מעלה על הדעת חרדה דומה לזו התוקפת מתבונן בציור מופשט המנסה למצוא רמז למשהו מוכר. "קריאת רומאנים אלה מייגעת, מאחר שהם מחזיקים אסיר אחר באשמה שהוא לעולם לא ידועה. הם כל כך אנטי הומניסטיים, עד שהם מצליחים לעורר מצוקה של ממש, רצון לסלק אותם ולחזור לבלזאק... יעודם האמיתי הוא הקולנוע... כך 'אשתקד במאריינבאד' זו מאשת של רוב גרייה", כותבת אניטה ברוקנר.

מה איפוא אפשר ללמוד מן הספר "רוחות רפאים במראה"? שרוב גרייה נולד בברסט להורים אקסצנטריים, שלמד אגרונומיה ושנשא אשה. כן לומדים שהוריו היו אנרכיסטים מן הימין ושרוב גרייה עצמו נשלח לעבוד בבית חרושת בנירנברג בתקופת הכיבוש. יש בספר רמזים מרגיזים על הפנטסיות הסאדו־מאזוכיסטיות שלו ומשיכתו לילדות.

בסיכום, שואלת אניטה ברוקנר: האם הוא דמות היסטורית בעלת חשיבות עולמית? תשובתה: כמובן שלא. יש לו חשיבות מסוימת מבחינת קו ההתפתחות הממשיך מן "הבחילה" ו"הזר", התפתחות המסתכמת במשמוקים עם המעמד של הטקסט המחובר.

Ghosts in the Mirror
by Alain Robbe-Grillet
John Calder, $26

☘

ארנסט בארלאך, פסל, צייר וסופר, מת לפני חמישים שנה בבית חולים ברוסטוק מהתקפי לב. שנות הניכור והרדיפה שלאחר תפיסת השלטון בידי הנאצים ב־1933 הפכו את מי שנחשב כגדול פסלי גרמניה, לאדם מר נפש ובודד. גם קודם לכן, בימי רפובליקת ויימאר, התייחסו אליו מן האגף הפוליטי הימני בחשד. שם לא חיבבו את סגנונו הרוחני, את הקבצנים הבוכים ואת הנודדים ההוגים שבפסליו. אלה לא הלמו את תפיסת החיים הגרמנית הלאומנית. הוא לא היה אמן פוליטי אבל פעל מתוך לעולם האמונות וקנה לו בכך אויבים. בשידור רדיו מיוחד נגד אי שיתופם של היינריך מאן וקתה קולוויץ באקדמיה לאמנויות בתקופה שהנאצים פעלו לתפוס את השלטון.

הוא הואשם על ידי האידיאולוג הנאצי אלפרד רוזנברג ב"בולשוויזם תרבותי" ובהיותו "מזרחי", כלומר "מזרח אירופי", כלומר־ובזות, נחשבה אמנותו למנוונת. ב־1937 הוצאו מן המוזיאונים הגרמנים 381 עבודות של בארלאך.

בארלאך נולד בהולשטיין שליד המבורג ב־1870. לאחר לימודים בהמבורג ודרזדן יצא לפאריס כדי לגלות את אוצרות הלובר. לא היה לו אז כל עניין בפיסול מודרני, ואף שראה פסלים של רודן לא התלהב מהם. בהתגלותיו השפיע מן ה"אר נובו", אבל כל תפיסתו השתנתה כאשר ב־1906 ערך ביקור אצל אחיו ברוסיה. משם כתב אל המו"ל שלו פיפר: "מזה כמה חודשים אני עושה במזרח רוסיה והיו לי כאן כמה גילויים, אפשר אף לומר התגלויות". הערבות הרוסיות, שלוות הכפרים הקטנים, עוניים ועניים של האנשים לימדו אותו נמיכות רוח. הוא אמר כי הוא חפץ כי בעתיד תיתן אמנותו ביטוי לאצילות הרוח הבריאה. במובן זה היתה אמנותו דתית. עבודות העץ והברונזה שלו חדורות רגש, פאתוס והגיגיות [illegible] להתקשר אליהם. המבקר בתערוכה המציגה 200 מרישומיו ופסליו בטירת קאפנברג שליד דורטמונד יתרשם שהוא נמצא במקום פולחן.

בארלאך גם משך בעט סופרים וכתב מחזות ולרגל חמישים שנים למותו מוצגים מחזותיו בערי גרמניה השונות. גם בכתיבתו היה אקספרסיוניסט. כיום מחשיבים מבקרי תיאטרון את יצירתו הדראמאטית כאחת מנקודות השיא של התיאטרון האקספרסיוניסטי, אך כבלתי ניתנות להעלאה על הבימה (ג'רמן טריביון).

ארנסט בארלאך, הקורא

☘

"המהאבארטה" הוא סרט בן תשע שעות המחולק לשלושה חלקים, מתאורות בן חמש מאות שנים של ההדר ההודי־היסטוריה. אבל הסרט לא נעשה בהודו, כי אם בעיבורי פריס, ולא על ידי בימאי הודי, כי אם על ידי הבימאי האנגלי פיטר ברוק. כותב על כך "נובל אובסרווטר" שזהו אולי הסרט השאפתני ביותר שנוצר מעולם.

הסרט מבוסס על המהאבארטה – אפופיאה ענק שהיא להינדוסטאנים כמקרא ליהודים ולנוצרים. כתרגלו של ברוק, הסרט מסוגנן לכל פרטיו ושואף להתממש כשירה. על השאלה מדוע נעשה בפאריס סרט המתרחש בהודו, משיב ברוק כי לא ניסה לעשות איזה שחזור היסטורי מדויק רק, אלא לעשות פיסול, ובאופן כזה אפשר לעבוד רק באירופה. לפיכך הולאה אובלונסקי, מעצבת התפאורה והאביזרים, היא לדברי ברוק הכוכבת האמיתית של הסרט.

☘

"אבן מקיר תזעק" הוא שמה של תערוכה המוצגת בימים אלה במוזיאון הלאומי הגרמני בנירנברג. נושאה הוא אלף שנים של יהודים בבוואריה. בתערוכה 850 מוצגים שהושאלו מ־160 מבנים מרחבי העולם. מה שעולה מן התערוכה הוא בעיקר האופן שבו הושפלו ונרדפו היהודים בכל הדורות. כך מתאר אחד התצלומים בתערוכה יהודים יונקים משדי חזירה. הצלום אינו לקוח מן ה"שטירמר", כי אם מפגינה מן המחצית הראשונה של המאה ה־15 ממנזר בהיילסברון. תיאור היהודים כחזירים הופיע בכנסיות ימי הביניים בארצות רבות, ובגרמניה בקתדרלות של קלן, מגדבורג ורגנסבורג.

ההיסטוריה של יהודי בוואריה נפתחת במאה ה־10 כאשר סוחרים יהודים הורשו לסחור ברגנסבורג. במאות ה־12 וה־13 הוקמו בערים בוואריות אחרות קהילות יהודים שעסקו בהלוואות, מקצוע שהכניס להם רווחים גדולים והעיר קצאה והגו בנוצרים שהיה אסורים עליהם לעסוק בכך.

בתערוכה שחזורים של בתי כנסת ומוצגים מתחום הפולחן עשויים כסף וזהב. יהודי בוואריה פיתחו בימי הביניים חיים תרבותיים ודתיים עשירים, אבל מעמדם היה חסר יציבות. לפני שנת 1500 גורשו היהודים מן הערים שבתחומי הקיסרות הרומית הקדושה, שהיו מרכזים כלכליים, וגירושים נוספים היו ב־1553 מערי דוכסות בוואריה. היהודים הלכו מבוואריה אל מחוזות השדה של פרנקוניה ושוואביה, ושם נתקבלו בברכה.

מקום נרחב מקדישה התערוכה לחייהם של היהודים הכפריים. באזורים רבים של פרנקוניה ושוואביה מנו היהודים עד 40 אחוז של כלל אוכלוסיית הכפרים, ובמקומות מסוימים אף היו רוב. בכפרים אלה לא חי כיום אף לא יהודי אחד (ג'רמן טריביון).

☘

פריה סטרק היתה דמות אקסצנטרית לכל הדעות. ב־1932 חיפשה אוצר על מצוק של הר בפרס. ב־1956 הלכה בטורקיה בעקבות אלכסנדר הגדול, וחצתה את ערב הסעודית, הציבה מרשי תעמולה מלחמתיים בהרמונות תימן. ב־1970 היא בת 77 טיפסה בהימאליה. היא פרסמה יותר מ־20 ספרי מסע ואוטוביוגראפיה וכן שמונה כרכי מכתבים. להרב נסעה לבדה וכתבה לידידיה ולבני משפחתה לעתים כמה פעמים ביום, מאכסניות ביניימיות, מאוהלים שחורים, מבתי ממשל ומסיפוני ספינות.

קוליון מורהד ערכה את המכתבים הללו לכלל ביוגראפיה, הוסיפה מעט הסבר ורקע וקראה לספר "מעבר לקצה העולם". פריה סטרק שלטה בערבית, טורקית, פרסית ורוסית והיתה שרטטת מפות יעילה. היא קראה את ביירון באנקרה ואת מילטון בבגדאד, ואילו בבית קראה את ההיסטוריונים היווניים. במשך המלחמה עבדה במשרד המידע במזרח התיכון, ובאמריקה הגנה על העניין הערבי בשורה של הרצאות.

Over the Rim of the World
Selected Letters of Freya Stark
John Murray, $40

המשכים

נקי מאלים, ריק מרחמים

המשך מהעמוד הקודם

אפילו בטקסט העברי של "השיר", לא רק בפרושיו המאוחרים האפשריים, מבינה קרימהילדה שהיא גוזרת בכך את אהבתו של בעלה והיא נפרדת ממנו בבכי. החלק הראשון של ה"שיר" מסתיים במותו של זיגפריד והאבלה של קרימהילדה. זיגפריד ניצוד כחזיר בר גדול. הוא נלחם עוד זמן רב, כשחנית תקועה לו בלבו כמו שור ספרדי. חלקו השני של ה"שיר" הוא פשוט: קרימהילדה נישאה בשנית לאטצל מלך ההונים. היא מזמינה את אחיה גונתר וגיבוריו כדי לנקום את מותו של זיגפריד וכדי לנקום באוצר. גיבורי בורגונדיה חוצים את הדנובה הגועשת ונשחטים עד אחד בארמונה של קרימהילדה. לפני מותו של האגן, תובעת ממנו קרימהילדה את אוצר בעלה שנגנב ממנה על ידו – אוצר הניבלונגים. האגן, שנשבע לשמור את סוד המסתור כל עוד חי מלך בורגונדיה – אינו מגלה לה. קרימהילדה יוצאת וכורתת את ראש אחיה ומביאה אותו בפני האגן – כדי להתיר אותו מכבלי הסוד. האגן אינו מגלה והיא כורתת את ראשו בחרבו של זיגפריד – באלמנג. האגן שהיה פושע גמור בחלקו הראשון, נתפס כאן כ"אמיץ בגיבורים שנשאו אי־פעם חרב", והאביר הילדברנד קם לנקום את מותו והוא כורת את ראשה של קרימהילדה.

קשה לתאר את הרושם המבעית שמעורר הסיפור הזה, כשהוא בא בכל אורחו, על כל פרטיו ועל כל הקישורים הסיבתיים המשונים שלו. זהו הסיפור הרחוק ביותר מהאיליאדה והאודיסאה שניתן להעלות על הדעת, סיפור שכל גיבוריו מתים, סיפור נקי מאלים, ריק מרחמים ונטול רגשות וזולת הבעלות, השדרה והאמונות במובנה המוחלט והאבסורדי ביותר, הנבאי. גם הבגידות כאן היא גורם חסר משמעות של ממש. היא נתפסת כחלק מן הציוויליזציה האבירית של הבורגונדים, כחלק מן הקודם בלבד. רק בסימן הבלב של קרימהילדה יש יותר מבך: הבלב מסמן את נקודת התורפה, את מוקד הבגידה, מין גלגול של נשיקת יהודה איש קריות.

הדבר הנורא ביותר בעולם ה"ניבלונגים" אינו האלימות, מאבקי הכח האכזריים, הכוונה הריקה והוליכה העקבית עד אבסורד אחר עיקרון אחד בלבד, הנאמנות. אין זה הפירוש הנכון להחיד המושג הזה, ולא ההזר משמעויות הטוטאלית של כל מעשה המרחק בה. הדבר הנורא בעולם הזה, שהוא סיבת הסיבות של כל השאר, הוא חסרון האהבה. זהו עולם צחיח וסלעי שבו חפצים באשה על שום כוחה או יופיה שנודע למרחוק, לפני לכל מגע עמה. זהו עולם שבו הנשים אינן משתוקקות אל גברים ("איני פוחדת מפניו עד כדי כך שאהיה לאשתו" אומרת ברונהילדה – בלשונו של טנאי). אם מישהו התפלא על אהבתו של טאמינו ב"חליל הקסם" של מוצארט, המתעוררת למראה תמונתה של פאמינה בלבד, עד כי הוא יוצא אל מעבר להרי החושך כדי להשיגה, הרי שיש לכך מסורת עתיקה.

כל גיבורי ה"ניבלונגים" מתאהבים, או מסבב – חושקים, לא ממבט ראשון, אלא הרבה לפני. הם חושקים בהישג הכיבוש של הסופרלטיב בשם שיצא להם כגיבורים על מבחן שיאהבנה שהוא מבחנם של הגברים ב"שיר הניבלונגים". "מלך אציל" אומרת ברונהילדה (שוב בלשונו של טנאי) לגונתר, לאחר שהכניע אותה זיגפריד הלא נראה, "הנה לי לחיות: אביע חרטה על אשר חטאתי לך. לא אכבע עוד מגך את אהבתי, והראה לי כעת את כוחך עם נשיך" (עמ' 41). קשה להיזכר בקטע גס ומכוער יותר הדן ביחסי מין בספרות כולה. המימד המוקנה כאן למעשה האהבה הוא כוחני באורח טהור כל־כך, פיסי במובן אלמנטרי כל־כך, עד שאפילו מלים כמו זיון ודפיקה נשמעות מולו כטקסט רוחני, אנושי ורומנטי לגמרי. הילדים הנולדים לאורך ה"שיר" למרבעת הגיבורים הזה, נגוזים בדרך כלל על ידי אמהותיהם לטיפולם של ידידים ובני משפחה אחרים. ואם האם שהיה באותה עת בעיצומו של מסע נקמה, אזי אפילו ראשו הנכרת של בנה המתגלגל לרגליה אינו מסיט אותה ממסלול היום.

אלא שתמרון האהבה הזה, נמצא כאן בכל ממדי היחסים בין בני אדם. "גונתר, אחי האהוב", אומר האביר גרנוט "מציע אני כי תעניק כאן, לעיני כל, שכר לזיגפריד הגיבור, ששירת אותך שירות כה גדול במלחמה. אמור לזיגפריד שיגש אל קרימהילדה אחותי, כדי שזו תברכו לשלום, דבר שלא עשתה מעודה. וכיוון שלא העניקה חסד זה לגבר מעולם, יהיה זה לכבוד גדול לזיגפריד הבוה נרכש את לבו להיות לנו ידיד אמונים" (עמ' 26. ר' שוב את לשונו המעולה של טנאי). גם יחסי הגברים, המדינות והעמים הם סוגים שונים של מסחר־מאגמות – "רכישת לב". בחלקו השני של ה"שיר", בכל עמוד כמעט, קונה קרימהילדה את נאמנותם של עוד ועוד אבירים בזהב, פירות או בגדי־פאר.

הסימן השני לצחיחותו של העולם הזה מכל אהבה הוא חסרונם המוחלט של קונפליקטים בנפשות הגיבורים. רצונם של הגיבורים הוא לעולם אחד, שלם ועגל. הוא אינו מתפצל אפילו לקונפליקט פשוט כמו "הרצון והחובה", ואין צריך לומר שאינו מתפצל ליותר משניים. לא תמצא עוד גיבורים שעולמם הוא כה ודאי, שודאותם כל־כך טוטאלית – הם "שלמים עם עצמם" במובן הפשוט והמוחלט של הביטוי. קרימהילדה אינה מפנה אפילו אפס קצה של תשומת לבה למשמעות העובדה שהראש שהיא כורתת בסוף הסיפור, הוא של אחיה עצמה ובשרה. האגן, הנאמן עד הסוף, מגיע למרומים שלא יאומנו ממש של נחישות במעשה.

החלק השני של המסה, על תרגומו של שלמה טנאי ליצירה, יתפרסם בשבוע הבא

מוסד ביאליק • ירושלים

הופיע ונמצא למכירה

אנציקלופדיה מקראית, כרך ט' (המפתחות)

מקיף את כל הערכים המוזכרים בגוף האנציקלופדיה (8 כרכים) וכן מפתח הכתובים שנתפרשו בה. 383 עמ' משולשי טורים + יג עמ' + V עמ'. לנוחיות הקורא הובאו בראש הכרך הסברים לשימוש במפתח.

להשיג בבתי־המסחר לספרים וכן במדור ההפצה של מוסד ביאליק, רח' פייר קניג 37, ירושלים (ת.ד. 92), טל' 783554.

ספרים חדשים באריון

מבחר חדש של ספרים בנושאים:

היסטוריה, פילוסופיה, ספרות, פסיכולוגיה, אמנות ועוד.

בקומה השניה של אריון

אריון ספרים תל־אביב

דיזנגוף 198 טל. 222049

ספר לביתך – ובהנחה

ספרי עילית בגסטליט

צלצל ותקבל

להזמנות: 24 שעות ביממה 721026—04

דמי חנוכה

מבחר ספרינו ב־25% הנחה

קריאה:
- אהבה יומיומית (רשות השידור — רשת ג')
- איך לזכות בשינה ערבה

אהבת חיים — רומאן מאת רבקה רהט	13.50
לראות את הנולד — תכנון הולדתו של תינוק בריא	12.50
קסטנר — גילויים חדשים על האיש ופועלו	14.60
חיים במנוד הזמן — על התפתחות האישית	11.60
ארצות הגליל — 2 כרכים	39.00
לילדים — לפיתוח החשיבה והמיומנות	
שחק ולמד — 4 חוברות	13.80
עשה ולמד — 3 חוברות גדולות	14.80

המבצע גם בחנויות גסטליט

חיפה, העצמאות 41 • ת"א, השרון 12

גסטליט בע"מ — הוצאה לאור

(המחירים הנקובים כוללים מע"מ ודמי משלוח)

המכון לחקר תנועת העבודה ע"ש פ. לבון

ארכיון העבודה והחלוץ

הציבור מוזמן

לערב עיון על ספרו של פרופ' מתתיהו מינץ:

זמנים חדשים, זמירות חדשות – בר ברוכוב 1914–1917

דברים: פרופ' מתתיהו מינץ, ד"ר דב בר־ניר, ד"ר יואב פלד

דברי פתיחה: הח' ירוחם משל–יו"ר מכון לבון

הערב יתקיים ביום ד' ה־7.12.88 בשעה 18.30 במכון לבון, רח' נהרדעא 3, תל־אביב.

התאחדות אגודות הסופרים

משרד החינוך והתרבות, מינהל התרבות, האגף לתרבות ולאמנות — המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות, המדור לספרות הערבית

הועדה המשותפת לעידוד הסופר הערבי

תשלומים לסופרים הכותבים בערבית לשנת 1988

המחלקה לספריות והמחלקה לתרבות ערבית באגף לתרבות ולאמנות מפעילות את הסדר התשלומים לסופרים ע"פ מספר הספרים והשאלותיהם בספריות הציבוריות.

זכאים:
1. אזרחי מדינת ישראל הגרים בה דרך קבע והכותבים ספרות יפה, מחזאות, שירה, ביוגרפיה, מסה ספרותית וספרות ילדים ונוער.
2. אלמנות סופרים כהגדרתם בסעיף 1, שלא נישאו בשנית.

סופרים שכבר פנו ונרשמו במחלקה לספריות אינם צריכים לפנות שוב, והם יקבלו בדואר הודעה נפרדת.

נוהל הפנייה:

הסופרים המעוניינים לקבל את התשלומים יפנו בכתב עד סוף חודש דצמבר 1988 אל המחלקה לספריות, משרד החינוך והתרבות, רחוב ממילא 20 ירושלים 91911.

נא לציין:
- שם פרטי ושם משפחה, כתובת ומספר טלפון, מספר תעודת זיהוי.
- שמות הספרים וחלוקתם לפי הסיווג הספרותי: ספרות יפה, מחזאות, שירה, ביוגרפיה, מסה ספרותית וספרות ילדים ונוער.

נא לצרף טופס 0834 של מס הכנסה – שיעור הניכוי מתשלומים החייבים בניכוי מס במקור משכר סופרים.

מדינת ישראל
משרד האנרגיה והתשתית
מינהל הדלק

צו בדבר עדכון מחירים מירביים למוצרי נפט — (מס' 9/1988)

בתוקף סמכותי לפי סעיף 4 לצו הצבות מחירים במצרכים ובשירותים (מחירים מרביים למוצרי נפט) התשמ"ח – 1988, הנני קובע כי החל מיום 2.12.88 ולא כפי שפורסם בטעות.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הכל פוליטיקה

אליכך רם, שכבולנו עדיין לא התאוששנו מישיבת הפתיחה של הכנסת, הוזר אליה ונותן ביטוי מחודש לקיטוב בין הסיעות. במסדרונות מתנהלים הדיונים האמיתיים של הכנסת. אני צופה בחברי־הכנסת הישנים והחדשים, לפני כניסתם לישיבת הפתיחה, ואף שהרב עוזר אינו נרגש, לפי עדותו, האחרים נראים נרגשים מאוד. במסדרון מכבב דווקא רחבעם זאבי, כאילו היתה זו חגיגה פרטית שלו. והוא מקבל בלהיטות־יתר את ברכותיהם של חברי־הכנסת והשרים. הוא גם לוחץ את ידו של אריאל שרון, ולפי התרשמותי האישית, לא נראה שהמחוך נלהב, ולפחות אינו נופל על צוארי עמיתו. אולי אין אהבה יתרה שורה בין השניים.

באולם־המליאה אנו צופים ביציע הקהל, שבשפתו אין המצלמות במתיקות עליו. אנו לא שומעים את קריאות הביניים שלא נקלטו בשידור הישיר. בתבורד שאז לא הפסדנו כלום, והפעם לא התבכנו. אליכך רם מביא כבה תגובות של חברי־הכנסת. רחבעם זאבי כבריו שאינו נוצרי – כאילו חסרנו כו בבידות היהודיות של חסד – אינו מוסיף לחיו להבירה, ואם ייפלו אליו, יסבור שהיה. לא שמענו מה דעתו על עמיתו לסיעה, והיכן מצא את מר ספרינצק.

גאולה כהן. משפט השבוע היה שלה

יוסי שריד רואה לנגד עיניו כצי־את קשה. גם בכך אין חידוש מפתיע.

גדליה גל מדבר על קשבכנציה הבורה בין הרדים ליבין קיצוני. בני־מין נתניהו רואה כנסת מפוצלת שאינה מסוגלת לעבוד בנסיבות שלפניה. כמו רוני מילוא, גם נתניהו סבור שחייבים לחפש נקודות־מפגש ולא לגלוש לפירוד ופילוג. ה"נסי־כים" בחירות, בניגוד לשרון הבוחש את המלוכה, מצדדים בממשלה רחבה; אולי גם כדי לחסום את את שרון בכס המפיות. אבל הכל יוקסי. בכל מקום, משפט השבוע שייך לג־אולה כהן. אפשר להכיר בה האוכסות וביקורת, אבל היא אותנטית תמיד. היא נופלת על צווארו של שלמה הלל, בבהוה של חיבה רבה, מתנכת אותו, כשסיעה רבתי־התחיה לפט־לוחו בתפקידו הקודם ומבהירה לו כי היתה חייבת לבחור בשילנסקי. "אתה יודע", היא אומרת להלל, "אבל זאת היא הפוליטיקה, ואלוהים ישמור אותנו מבנה". ואני האמנתי לתומי שהנושא הוא פוליטיקה ואין בלתה.

דמעות של ממש

הייתי מבינה אילו פרצה ליליאן שלום בבכי למראהו של שמעון (לצערי, לא קלטתי את שם משפחתו) חייל צה"ל שנכווה קשות מבקבוק תבערה שהושלך על הרכב שלו, ליד חלחול, כאשר הוא וחבריו אבטחו או־טובוס בדרך ירושלים־חברון. פניו של שמעון וידיו נחרכו כליל. עד היום הוא עבר שמונה־עשר ניתוחים קשים ומכאיבים. אצבעות ידיו נקטעו, ואין זה הסוף. צפויים לו עוד מספר רב של ניתוחי־השתלות, שהם עינוי כשל־עצמם, עד שהרופאים יצליחו להחזיר לו מראה אנושי.

כשצפיתי בו בראשונה, נחרדתי. התגובה הראשונה שלי היתה להסב את עיני ממנו. אבל חשבתי שזו תגר בה של מורך־לב מצדי: אם בחור מקסים כשמעון, כפי שהוא נראה בת־מונה מלפני הפציעה, נאלץ להסתכל עכשו במראה וגם מסכים להופיע כפי שהיה – אני יכולה להסתכל בו. ואכן, לאחר כמה רגעים של הסתכלות באישיותו הכובשת לב, אפשר להתרגל למראהו, שיש בו חן וקסם אישי משלו.

קשה שלא להתפעם מאומץ־הלב שמפגין שמעון ומנכונותו להופיע ב"זה הזמן", כאשר הוא יודע מראש מה תהיה תגובתם הצופים למראהו. דווקא בשל כך ניאות להופיע בטל־וויזיה. הוא מספר על התגובות הקשות, חסרות־הטאקט, המעליבות והפוגעות, של אנשים ברחוב, על המבטים הננעצים בו ומסבירים פנים, על ההערות שמעירים אנשים. דעות, הוא אומר, לבעיית הפצועים במוח, שמראם השתנה עד לבלי הכר, הם סובלים עקב כך גם מקשיים נפשיים וחברתיים. הרי גם הם היו כאחד האדם, ומי אם לא ישראלים יכולים וחייבים להבינם.

שמעון מתריע גם על אי־המודעות לבקבוקי תבערה ולאסונות שהם גור־מים. הפציעה לא שינתה את דיעותיו הפוליטיות וכאשר בא אלוף הפיקוד לבית־החולים לבשר לו על תפיסת המחבלים שגרמו את פציעתו, לא חש תשוקת נקם או שנאה. הוא גם מאמין שמאבקם של הפלשתינאים לא ייפתר בדרכי אלימות ולכן, צריך לשבת ול־דבר עמם.

רון בקישי כובש את רגשותיו, פניו חתומות, אך כאשר שמעון וחברתו קמים לעזוב את האולפן, קם גם הוא במחווה נדירה למראיין ולוחץ את ידיהם. את ידיו החבושות וה־קטועות של שמעון אי־אפשר ללחוץ. כך נתן ביטוי לרגשותיהם של רבים מן הצופים.

יותר צ'אנדלר מצ'אנדלר

גדולתו של סופר, בעולם מלא סופרים, נבחנת על־פי השאלה אם יצר סגנון מיוחד לו. אכן, מעטים הסופרים, גם אם הם טובים וחשובים, שהצליחו ליצור סגנון חדש, שהוא סימן־היכר שלהם, סגנון שהשפיע על סופרים אחרים.

הסופר האמריקאי ריימונד צ'אנדלר, שכתב ספרי־מתח, יצר סגנון המיוחד אותו. סגנונו כבר יצר אסכולה ולא רק בספרות אלא בייחוד בקולנוע. רוב ספריו של צ'אנדלר עובדו ליצירות קולנועיות בעלות ערך אופייני מאוד. וכך הסרט "צ'יינאטאון", סרטו המצוין של רומן פולנסקי שהוקרן בליל־שבת, גם אם אינו לפי ספר של צ'אנדלר, הוא יותר צ'אנדלר מצ'אנדלר.

זה סרט מעולה, מרגש ומרבא, מסוגנן מאוד שהאירועים בו אמנם מתרחשים בלוס־אנג'לס של שנות ה־ארבעים, בהקשר לבנייתם של מאגרי מים עירוניים – אבל הוא משקף באווירתו מן ההתרחשויות באמריקה של שנות ה־70, לאחר פרשת ווטר־גייט. זו אמריקה של אלימות קרה ויראוס מתפשט, אמריקה של שחיתות וחוסר־אמונה, של מיתוסים הרוסים.

ג'ק ניקולסון בדמות הבלש הבו־דד, האמיץ, בלש נקמני, רודף צדק. זה אחד התפקידים הטובים ביותר שלו. הוא מגלם איש בודד, מאוכזב ומר־נפש, שאיבד את אמונו באדם. הוא חי עם סוד וייאוש קר, זכר טראגדיה אישית, מסתורית, שקרתה בצ'ינה טאון. כתמיד, ישנה האשה היפהפיה (פיי דאנאוויי) המסתירה סוד נורא המאיים על חייה וחיי אחרים, והבלש כמעט מתאהב בה. ויש גם האב, המיליונר העריץ, המופיע גם במחוזותיו של טנסי ויליאמס.

דמעות הגברת ליליאן שלום

ליליאן שלום. השם – ידיד קרוב

רון בקישי היה זקוק לשליטה עצמית רבה, כשריאיין (ב"זה הזמן") את ליליאן שלום. אף שריר לא נע ולא זע בפניו, כאשר הגברת הדומיננטית, המתהלכת עם שרים ורוזנים והמופעה דראמאטית־תיאטרלית, פרצה לפתע בבכי אל מול המצלמות. הדמעות שטפו את פניה כאשר הזכיר לה בקישי בתום לב כי בשעתה פרשה את חסותה הנדיבה על הפנתרים השחורים.

מתברר שסוניה מרציאנו ובדולי ביטון הפנתרים, "מחפשי האהבה" שנתקלו בשנאת הממסד האשכנזי הם שהרעידו את לבה הרגיש של ליליאן שלום ולאו דווקא אהדת אבו־חצירא ידידה, שאליו היתה מקורבת בימיה הזוהרים של תמ"י. עכשו היא אומרת שבאינטואיציה שלה, אשר היא בוטחת בה מעל לכל, ידעה והיא יודעת הזוה, כי היה זה מעשה. זו היתה עלילת־דם פוליטית וחסל סדר דמעות. צ־פיתי שרון בקישי ינחם את הגב' שלום ויבטיח לה כי מצבם של מרציאנו וביטון אינו כה רע היום. אבל הוא כנראה נדהם עד עמקי נפשו והדיבור נעתק מפיו.

ליליאן שלום, יהודיה ילידת מרוקו, עשירה ובטוחה בעצמה, היה עתה באה"ב ומתרועעת עם אישים חשובים ונודעים. אבל מה לעשות והדבריה הם בליל מוזר של דברי טעם עם מידע קלוש וביטחון עצמי רב מדי והרבה אמונה בשם, שהיא מרבה לשאת את שמו כאילו היה אחד מידידיה הקרובים; כנראה הוא באמת בעל־בריתה שלה.

בקישי מתעניין בשאלות אר־ציות יותר. הוא משתוקק לדעת מה כיוון את מלך מרוקו, ודרך מהשראה אלוהית, כשמחליט להעניק לה את־העצמאות גבוה. אבל קשה לקבל ממנה תשובה הגיונית ללא אלוהים וללא אהבה והשראה. במ־חלקת ההשראה שמור מקום של כבוד לשמעון פרס. היא קובלת על יואל מרקוס, שלא ניסה לברר אצלה אם נכונה הידיעה שהתבסס עליה, כאילו היא ובעלה השפיעו על פרס שלא להתפטר מיד לאחר היוודע תוצאות הבחירות. בינתיים היא משפיעה על פרס מתמצמת מביכות ומבהירה על אהבתו את בעלה ואותה. גם מייקל דוקאקיס ואשתו קיטי נכללים ברשימת הא־הבים המשמשים לה השראה.

מה קסמה הנסתרים של אשה זו, שהכל רוצים בקרבתה, ובהם ה' אלוהים ומלך מרוקו? לא הצלחתי להבין את סוד קסמה של אשה זו שירה בכל ובכולם. קשה לעמוד על טיבה על־פי הבליל המוזר שב־פיה, דברי טעם עם אמונות תפלות ולהג אמוציונאלי, והכל בשטף לא־נלאה, כמו הדמעות שזלגו מעיניה.

בקישי ראוי לצל"ש עם שעמד בגבורה בשטף המילולי ובשטף הדמעות. בעת המתקפה שניהלה עליו, לא הצלחתי לנחש מה דעתו על הגב' שלום. גם זה לזכותו.

המובלעת התל־אביבית

הנה דיווח מן המובלעת התל־אביבית, נכון לליל־שבת האחרון. ישראל סגל יורד לתל־אביב החילו־נית, המצטיירת בעיניים ירושלמיות שלא כחלק ממדינת ישראל. תל־אביב היא "בעניין ובראש אחר". אבל תוצאות הבחירות קירבו אותה להתהוי הארץ. וכך, ביום גשם תל־אביבי, מראיין סגל צעירים המצ־ודדים בעיניו בכותני הכון בעיר, והם – "ביא נאבר", כלשונם – פסימיים, אם כי ללא הבנה יתירה של המצב.

סגל טורח ומוצא בעדת הפסימיים אחד ויחיד שאינו דואג. הלה מאמין שלחרדים יש די היגיון שלא לגרום נזק למדינה. אחרי הבאמין. האחרים מתחפרים איש בעמדתו. כלוכה להם, ראש העיר הנברך, מבטיח בנחישות כי יעמוד בפרץ וישמור על שכיל הזוב. יהיו בתל־אביב, הוא מבטיח, כדורגל, קולנוע, תיאטרון, דיסקוט־קים ופאבים בשבת ויהיו גם הצגות ארבורים וסעודה שלישית. על רקע הלהג הצפוי, נשמעים דברי טעם מפי המסודר מאיר ויולטיר, שאינו נתפס לפאניקה המצטיירות כבר כבלאכתות.

ויולטיר מאמין כי הפוביה מעושה, אין לה אחיזה ממשית במציאות. שום סכנה אינה נשקפת לפי סעה מהחרדים, הבעיה היא בכישלון המפ־לגות החילוניות. ויולטיר מצטלב כאן עם האנתרופולוגית תמר אלאור, שב־הופעה מרשימה מאוד ב"מוסף הסוס־פית" (יום שישי אחר־הצהריים), סיפרה על רשמיה ומסקנותיה מן השנתיים ששהתה בהן לצורך עבודת דוקטורט עם אשה מנשות חסידי גור. כך גיל־תה את בסתור האשה במשפחה החרדית. גם לדעתה, הציבור החילוני נתפס לפאניקה ופאראנויה, שכן החר־דים איבדו את הזהות.

כאן משתלב בתמונה הפרופ' יעקב שביט, התוהה אם כמאתיים שנות תר־בות עברית יהיו בחזקת אפיזודה חולפת וזו לא. רעיון מפחיד ומאיים מבחינתנו. דומה שהגיעה השעה לחזור לבעיית הזהות היהודית־הישר־אלית שנתקבבה מלב. ונחנו את הזהות החילונית והאמנו כי סיימנו את תפקידה. שאלת הזהות חדלה לעניין אותנו. הסכנו שהתחנו לעסוק בבעיית הזהות הפלשתינית. אבל באותרגים דומה שלחרדים יש זהות מוגדרת וברורה, ואילו אנו נשארנו בינתיים חסרי זהות.

השוואות מיותרות

דורון רינשטוק מצטייר כאינטלי־גנט צעיר ובמושכל, להוט סקרן וק־פיצי. חבותו שהוא מדבר יותר מדי ובססו, עד כי קשה לקלוט מה שאמר. הוא למד ושינן חומר רב על כת האיסיים, נושא התזכתו. דומה שהוא יודע כבר את כל התשובות, קודם שנשאלו השאלות. וכך קרה לד"ר דני שורץ שהשתתף בדיון ב"סוף ציטוט", לא ניתנה כמעט ההז־דמנות לפצות את פיו. הפרופ' משה דוד הר הצליח, תודות לאישיותו הדו־מיננטית והידע שלו, להתגבר על רינשטוק. הוא אכן בקי ומוסמך בנושא.

מתברר, כאשר דנים בנושא רגיש בהיסטוריה היהודית, ומכל שכן, בלפני אלפיים שנה, קשה להימנע מן הפיתוי לאנלוגיות אקטואליות והש־לכות על ימינו. אמנם ההיסטוריונים אינם ששים להשוואות כאלו ומתחמ־קים מהן, אבל רינשטוק אינו מרפה. הוא שואל שאלה המסקרנת גם את הצופים: לאיזה זרם היו שני ההיסטור־יונים הנכבדים־בפנים משתייכים אילו היו באותה תקופה סוערה ומפולגת? הד"ר שורץ אינו מהסס מליחס עצמו לפרושים. הפרופ' הר אומר כי לא הי באותה תקופה. אבל לפי נסיד־תו, רואה גם הוא את עצמו קרוב לפרושים.

האיסיים היו כת בדלנית, סגפנית, שחיתה במדבר יהודה. תודות למגי־לות קומראן יש לנו מידע עליהם. הם דגלו בשוויוניות, בחיי עוני, בפרישות. עסקו בעבודה חקלאית. הפולחנים הכתיבו את חייהם. העולם נחלק להם בין בני אור ובני חושך הנאבקים אלה באלה. זו היתה כת קיצונית ונרדפת, וב"סוף ציטוט" מנסים לברר אם היתה מהפכנית ואם הנחה אותה חזון אפוקליפטי.

מה משמעות הבדלות הקשה שלהם על המציאות, שבעיניהם היתה סינפת ותו לא? ויינשטוק מפריך לרון בהיבט הפסיכולוגי של הכת. הוא מבקש פרופיל פסיכולוגי של חבריה מפי מומחית לכתות, הד"ר חנה אולמן. אולמן עושה השוואות בין כת האיסיים לכתות בימינו, המושכות אנשים המבקשים ישועה פסיכו־לוגית. הדגשים אלה נראים לי מיותרים ולא־רלבנטיים תקפים. אותי מעניין דווקא ההיבט ההיסטורי של כת זו, שנדחק במקצת הצרה בתל־הבוהו של ויינשטוק, שרצה בתגליות מכין אחר. זה היה דיון מעניין בחל־קיו, אבל המנחה צריך ללמוד ולדעת את הפיסוק והדגשים הנכונים לתר בנית כזאת.

גברים בוכים

גברים בוכים – ויסלחו לי הפמיניסטיות על התעייתי – הם בכל זאת מחזה מביך, מזעזע. בבית של המוכסל מקרית־שמונה, בכתבה של עמוס כרמלי על האבטלה הגוברת, הרעיד לבבות אטומים במדינה שמכבר אינה מודעת, מאחר שהיא נגועה בתסמונת ג'ניה. לבכיים וזעקתם של המובטלים, ב"יומן השבוע" של ליל־שבת, היתה אולי השפעה כמו לדברי הילדה מבית־שאן, שאמרה בשעתה: "אני רעבה". הבכים נועקו את זעקתו.

למראה המובטלים חשתי רגשות כאב ובושה. אנו – וכוונתי גם לאמצעי־התקשורת – חיים במין מובלעת שיושביה אד־רורים בעלי זכויות־יתר. בעיר־תיהם של אוכלוסי המובלעת שר־נות מהבעיות של האזורים החיים מחוץ לתל־אביב רבתי. לעתים אנו מואילים להתעניין באזורים האחרים, צופים בהם בבקורים, מציגים את בעיותיהם וחוזרים לעיסוקנו הבטלים. ומדי ארבע שנים אנו חוזרים ונדהמים למראה הנתק שבינינו לבין שאר אזורי המדינה, מגלים כי בעצם נותרנו מיעוט.

מכתבים למערכת הארץ

אור ליהודים

קריאתו של הרב מקס שרייר, בשם ארגון הרבנים האורתודוקסים באמ־ריקה, להוציא את שאלת מיהו יהודי מסדר היום הפוליטי בישראל, היא נקודת־אור ראשונה במאבק שאותו חייב לנהל כל יהודי נאור בן המאה ה־20 נגד כוחות השחור שיצאו מאוב ימי־הביניים ומאיימים להשתלט עלינו. במקום שהתורה תצא מהאור־תודוקסיה שבציון ידבר השם מדוחד־לים, כהבדלה רוח הנביאים לנשב דווקא מכיוון מערב, כי יתן ותגיע גם לחופי הבורות של הים התיכון, ולא תפול על אוזניים ערלות כאוזניו של יוסי בן־אהרן (מנהל לשכת ראש הממ־שלה), העוסק בימים אלה בארץ האפשרויות הבלתי־מוגבלות ני־סיונות לדבר על לבה של היהדות האורתודוקסית שם שתרד מ"דרכיה הנלוזות" ולא תחבל בפוליטיקה ה"נאורה" של מדינת ישראל.

נפלאים מבינתי מאמציה של לשכת ראש הממשלה להזמין את הרב הראשי לישראל, הרב אברהם שפירא, להתקשר לרבנים בניו־יורק ולבקשם להביע תמיכה בתיקון החוק מיהו יהודי.

הנביא מחומר ומשטיכו השליטו את דת האסלאם בדרכי אלימות, שהד סביבו חותמן על התרבות התבררתית־פוליטית בכל ארצותיהם. המצב השורר כיום בישראל הוא ששליחי של הקודש ברוך־הוא עלי אדמות, בעלי המונופול על דת משה ותורתו, מנסים להשליט בתוקפנות פוליטית ורוחנית את רעותיהם על רוב העם הנוטה להיאנס בשלוות־נפש, ואולי אף להפיק הנאה מהעניין באותה הזדמנות.

אין צורך להביא דוגמאות מאיראן או מלבנון של ימינו. עדיף, אם כי מעט פחות מוחשי, לעיין היטב בתול־דות בית שני ולראות לאן הביאו אותנו קמצא ובר־קמצא, שנאת־חינם, קנאים, סיקריקים, פרושים וצדוקים. הגיע הזמן להפרדה מוחלטת בין דת ומדינה בישראל.

הדר אלקן
כרמי־יוסף

פטריוט, מתנדב ואיש מצפון

בגיליונכם מיום 22.11.88 פרסמתם את תגובתו של השר שריד, שר התיירות והמשפטים, תחת הכות־רת "האמת של שריד", בקשר ל"מוקי", כלבו של השר.

אין לי עניין להיכנס לוויכוח באם היה "מוקי" או לא היה, ברם ברצוני להעיד מספר עדויות.

השר כותב כי נודד משנאתו של שריד לאנשי־ציבור שונים. לדעתי, ובהתאם לעובדה שהנני ישראלי שאכפת לו וקורא עיתונים, מצטייר שריד כפטריוט האוהב את הבריות בכל לבו, ומבטא את אהבתו לעם אם בנסיונות להתגייס ולהגר בעיירות־פי־תוח ואם במלחמה מתמדת בתופעות ודעות המהוות סכנה לקיומו של עמנו.

עוד כותב השר כי שריד מתוסכל מאחר ולא הצליח להגיע לשום תפ־קיד של ביצוע, ואינו יכול להטביע חותמו ודיעותיו על עשייה. אני בדעה שיוסי שריד היה יכול להגיע ואף להרקיע, אילו נהג כאחרים שהתחנפו ומכרו את האידיאולוגיה שלהם ואת מצפונם, רק כדי להגיע למשרה מבצעת.

גם עזר וייצמן וליובה אליאב ואחרים יכלו להגיע ולהרקיע, אלא שמצפונם ואהבתם את העם לא נתנו להם להתנפח ולמכור את האידיאולוגיה שעליה התחנכו, כפי שעשו כבוד השר וחבריו הליכודים, בהשליכם לסל את מצפונם ואת האידיאולוגיה של רימלט וברנשטיין שעליה התחנכו וגדלו, ובפרס את הפרס, ובקבלם עליהם את האידיאולו־גיה הלאומית של תיקון חוק מיהו יהודי ושל חוק ההמרה המסמכת, וס־גירת בתי־קולנוע בליל־שבת, מבלי שיעמדו בפרץ לעצור הקרע הנפער בעם, בארץ ובתפוצות, בגינו של קומץ חרדים.

ב' נקים
רמת־גן

אין מורה בכיתה

אנחנו תלמידים בכיתה ג'2 נורא התביישנו מהתנהגות חברי הכנסת שהיו עם הנשיא, וכולם ראו אותם כאילו אין מורה בכיתה וה־כנהל "סבבל", אז כל הכיתה הולכת, כשנהיה גדולים בכלל לא נצביע לכנסת

ליאור וכיתה ג'2
קיראון

מתי יתפכחו הפיקחים?

בתריסר השנים האחרונות חלה בידוע מהפכה היסטורית לא כל־כך שקטה בישראל. הארגונים המפלגתיים של היישוב היהודי בא"י התחסלו או השתלבו בארגונים מפלגתיים שקמו במדינת־ישראל. אך, האמנם "כך חולפת לה תהילת־עולם"? לא ולא!

יש מי שדואג לקיים באופן בלאבותי אבונה מחזה בין שני ה"סופרמרקטים" העיקריים של המ־ציאות הפוליטית הנוכחית בישראל, הליכוד והמערך. יש מי שדואג ללבנות יקרים הסטרים ולהשאיר מהלוקה שאבר עליהן הכלח על אש קטנה, שיבעבעו עד עת־בצוא.

על אלה שערים זאת מתוך הכוו־רת (זה בטוח) כבר ביקש יהודי גדול שיסלח להם הבה, כי לא יידעו את אשר יעשו.

אבל מה דינם של הפיקחים?

אלה שיודעים שכיום, כמשישים שנה אחרי ליל הבדולח, מתחילה ישראל להידמות יותר מכל לאותן "ספינות־שוטים", שנוסעיהן המשיכו להתפלפל על דברי מה כבך, ולא יכלו לקרוא את הכתובת שעל הקיר – כבוד לאדם, כל עוד יש אפשרות לקרוא אבא ובנותנו ומנהגינו הפיק־חים, במקום להתבוות ולהשתכות צ־ריך למצוא דרך להידברות מבוגרת, שתשים סוף לקרסובים אינטרסאנ־טיים וסקטוריאליים?

חנה הלוי
ירושלים

מגה-סנטר

פתוח בכל מוצ"ש מצאת השבת עד 22.00

מבצע החורף של מגה סנטר

תיפסי אותם על חם

מגפי נשים החל מ-9.90 ש"ח

מגפי ילדים החל מ-19.90 ש"ח

דגם 7017 נעלי בית פתוחות דמוי עור מידות 40-46 רק 19.90 ש"ח

דגם 7717 מגה נשים רוקי עור סוג ב' לנשים מידות 35-41 רק 49.90 ש"ח

אלכסנדר'ס דגם 8777 מגפי עור איכותיים אלכסנדר'ס רק 99.00 ש"ח

חדש! דגם 6901 נעלי בית אופנתיות במבחר צבעים לילדות רק 19.90 ש"ח

חדש! דגם 7231 נעלי בית קטיפה גבוהות לילדות ולנשים מידות 21-41 החל מ-19.90 ש"ח

דגם 1605 מגפוני נשים דמוי עור רק 9.90 ש"ח

דגם 0803 מגה ג'ט ג'וגינג מידות 31-41 רק 59.90 ש"ח

דגם 50810 מגפי גומי עם פרווה לילדים מידות 20-33 רק 19.90 ש"ח

החורף - כל המשפחה ננעלת על מגה. במגה תמצאי מבחר מגפי גומי, מגפי עור אופנתיים לנשים, נעלי ספורט מגה ג'ט, נעלי חורף לגברים ולנשים ונעלי בית לכל המשפחה, במחירים שרק במגה סנטר יכולים להציע.
בואי למגה סנטר ויהיה לך חורף חם.

ראשל"צ: לישנסקי 1, אזור התעשיה גבול חולון. שעות פתיחה: ימים א'-ה' 9.00-21.00, יום ו' 9.00-14.00, מוצ"ש מצאת השבת עד 22.00 • חיפה: צומת וולקן, מפרץ חיפה. שעות פתיחה: ימים א'-ה' 9.00-20.00, יום ו' 9.00-14.00, מוצ"ש מצאת השבת עד 22.00 • רח' העצמאות 13, שעות פתיחה: א'-ה' 8.00-16.00, יום ו' 8.00-13.00 • ירושלים: רח' ירמיהו 25, רוממה. שעות פתיחה: ימים א'-ה' 8.00-19.00, יום ו' 8.00-13.00, מוצ"ש מצאת השבת עד 22.00 • פתח-תקוה: רח' הסיבים 2, קרית־אריה. שעות פתיחה: א'-ה' 9.00-19.00, יום ו' 9.00-13.00. במוצ"ש מצאת השבת עד 22.00. רב מכר (היפרשוק) שעות פתיחה: א'-ה' 9.00-21.00, יום ו' 8.00-14.00, במוצ"ש מצאת השבת עד 22:00.

המחירים כוללים מע"מ | המבצע לשבועיים או עד גמר המלאי | מכבדים כרטיסי אשראי | ממפעלי כור - קבוצת מוצרי צריכה